Lumijoen perusopetuksen opetussuunnitelma

Nimi	Lumijoen perusopetuksen opetussuunnitelma
Kunta	Lumijoki
Koulu	Lumijoen peruskoulu
Hyväksymispäivämäärä	14.6.2016

SISÄLTÖ

1. Perusopetuksen arvoperusta. 1
2. Perusopetuksen oppimiskäsitys. 3
3. Paikallinen tuntijako. 4
4. Kieliohjelma. 5
5. Perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö. 6
6. Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat. 7
7. Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma. 8
8. Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa. . . 10
9. Opetussuunnitelman seuranta, arviointi ja kehittäminen. 11
10. Perusopetuksen tehtävä. 12
11. Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa. 13
12. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri. 18
13. Oppimisympäristöt. 22
14. Työtavat. 23
15. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet. 24
15.1. Monialaiset oppimiskokonaisuudet. 24
16. Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö. 26
16.1. Oppilaiden osallisuus. 26
16.2. Kodin ja koulun yhteistyö. 27
16.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa. 28
17. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö. 29
18. Joustava perusopetus. 30
19. Opetus erityisissä tilanteissa. 31
20. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta. 32
21. Arviointikulttuurin paikalliset painotukset. 34
22. Opintojen aikaisen arvioinnin toteuttaminen. 36
23. Päättöarvioinnin toteuttaminen. 41
24. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset. 44
24.1. Yleinen tuki. 45
24.2. Tehostettu tuki. 45
24.3. Erityinen tuki. 46

24.4. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot. 50
24.5. Tulkitsemis- ja avustajapalvelut. 51
25. Oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. 52
26. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset. 67
27. Vuosiluokat 1-2. 68
27.1. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen. 68
27.2. Koululaiseksi kasvaminen. 68
27.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe. 69
27.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2. 69
27.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet. 70
27.6. Oppiaineet. 72
27.6.1. Ympäristöoppi. 72
27.6.2. Käsityö. 115
27.6.3. Äidinkieli ja kirjallisuus. 127
Suomen kieli ja kirjallisuus. 129
27.6.4. Toinen kotimainen kieli. 155
27.6.5. Liikunta. 155
27.6.6. Matematiikka. 181
27.6.7. Elämänkatsomustieto. 203
27.6.8. Musiikki. 214
27.6.9. Oppilaanohjaus. 230
27.6.10. Uskonto. 231
Evankelisluterilainen uskonto. 233
27.6.11. Kuvataide. 244
27.6.12. Vieraat kielet. 261
Englanti, A-oppimäärä. 261
28. Vuosiluokat 3-6. 263
28.1. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe. 263
28.2. Oppijana kehittyminen. 263
28.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe. 264
28.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6. 264
28.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet. 265
28.6. Oppiaineet. 268
28.6.1. Historia. 268
28.6.2. Ympäristöoppi. 317
28.6.3. Käsityö. 424
28.6.4. Äidinkieli ja kirjallisuus. 464
Suomen kieli ja kirjallisuus. 466

28.6.5. Toinen kotimainen kieli. 533
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä. 535
28.6.6. Liikunta. 542
28.6.7. Matematiikka. 635
28.6.8. Elämänkatsomustieto. 710
28.6.9. Musiikki. 747
28.6.10. Oppilaanohjaus. 824
28.6.11. Uskonto. 825
Evankelisluterilainen uskonto. 827
28.6.12. Yhteiskuntaoppi. 861
28.6.13. Kuvataide. 879
28.6.14. Vieraat kielet. 914
Englanti, A-oppimäärä. 914
29. Vuosiluokat 7-9. 943
29.1. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe. 943
29.2. Yhteisön jäsenenä kasvaminen. 943
29.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen. 944
29.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9. 945
29.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet. 945
29.6. Oppiaineet. 950
29.6.1. Kotitalous. 950
29.6.2. Historia. 969
29.6.3. Käsityö. 1008
29.6.4. Kemia. 1017
29.6.5. Äidinkieli ja kirjallisuus. 1072
Suomen kieli ja kirjallisuus. 1074
29.6.6. Toinen kotimainen kieli. 1128
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä. 1130
29.6.7. Liikunta. 1150
29.6.8. Matematiikka. 1230
29.6.9. Maantieto. 1279
29.6.10. Elämänkatsomustieto. 1325
29.6.11. Musiikki. 1344
29.6.12. Oppilaanohjaus. 1365
29.6.13. Fysiikka. 1371
29.6.14. Uskonto. 1427
Evankelisluterilainen uskonto. 1429

29.6.15. Yhteiskuntaoppi. 1448
29.6.16. Kuvataide. 1459
29.6.17. Vieraat kielet. 1475
Englanti, A-oppimäärä. 1475
29.6.18. Terveystieto. 1498
29.6.19. Biologia. 1541

1. Perusopetuksen arvoperusta

Lumijoen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteissa esitetyn arvoperustan mukaisesti. Paikallisesti käydyt arvokeskustelut ovat luoneet perustan opetussuunnitelman laadinnalle ja yhteiselle kasvatus- ja opetustyölle. Opetussuunnitelmaa laadittaessa arvokeskustelua on käyty koulun henkilöstökokouksissa ja huoltajien kanssa koulun yhteisissä vanhempainilloissa. Arvoperustan toteutumista seurataan koulun itsearvioinnissa ja vuoropuhelussa oppilaiden huoltajien kanssa.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseen, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesäätelyyn ja vastuunottoon omasta kehittymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-

identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestävälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtoajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestävälle käytölle perustuvalle kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

2. Perusopetuksen oppimiskäsitys

Lumijoen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu perustuen opetussuunnitelman perusteissa esitettyyn oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Oppimiskäsityksen toteutumista seurataan koulun itsearvioinnissa, kehityskeskusteluissa ja vuoropuhelussa oppilaiden huoltajien kanssa.

3. Paikallinen tuntijako

Lumijoen sivistyslautakunta on päättänyt paikallisesta tuntijaosta 21.1.2015 (11 §). Taulukko opetustuntien jakamisesta vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken on Lumijoen perusopetuksen opetussunnitelman liitteenä. Taulukossa on kuvattu, miten valinnaisaineiden viikkotunnit jaetaan vuosiluokittain ja miten vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaisten oppimäärien vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain.

Opetuksen järjestäjä on päättänyt tuntien jakamisesta taito- ja taideaineiden kesken seuraavasti

- 3. vuosiluokalla käytetään yksi tunti musiikin, ja yksi tunti käsityön oppiaineisiin,
- sekä 4. että 5. vuosiluokalla käytetään yksi tunti musiikin ja yksi tunti kuvataiteen oppiaineisiin,
- 7. vuosiluokalla käytetään yksi tunti käsityön oppiaineeseen.

Opetussuunnitelma on näiden taito- ja taideaineiden osalta laadittu ottaen huomioon kunkin oppiaineen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen rakenne.

Opetuksen järjestäjä on päättänyt, että sekä 8. että 9. vuosiluokalla kaksi taito- ja taideaineiden valinnaista tuntia perustuu oppilaan valintaan ja valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille laaditaan oma suunnitelmansa.

Muiden valinnaisaineiden yhdeksästä vuosiviikkotunnista on jaettu 6. vuosiluokalle yksi tunti ja sekä 8. että 9. vuosiluokalle neljä tuntia. Valinnaisen B2-kielen laajuus on neljä vuosiviikkotuntia ja ne jaetaan kahdeksi tunniksi 8. vuosiluokalle ja kahdeksi tunniksi 9. vuosiluokalle. Valinnaisten B2-kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt on laadittu opetussunnitelman perusteiden mukaisesti. Valinnaisen B2-kielen tunnit sisältyvät muiden valinnaisaineiden yhdeksään vuosiviikkotuntiin.

4. Kieliohjelma

Lumijoen perusopetuksen kieliohjemaan kuuluvat:

- Vieras kieli, englannin kieli, A-oppimäärä 3. vuosiluokalta alkaen,
- Toinen kotimainen kieli, ruotsin kieli, B1-oppimäärä 6. vuosiluokalta alkaen,
- Vieras kieli, valinnainen kieli, saksan tai ranskan kieli, B2-oppimäärä 8. vuosiluokalta alkaen.

5. Perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Lumijoen perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Lumijoella toimii yksi yhtenäinen peruskoulu, jossa järjestetään sekä esiopetus että perusopetus. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Yhteistyö toteutuu luontevasti yhtenäisessä peruskoulussa, jossa esi- ja luokanopettajilla on mahdollisuus esi- ja perusopetuksen rajoja ylittävään työskentelyyn ja vuoropuheluun. Siirtymävaihe esiopetuksesta alkuopetukseen on huomioitu Lumijoen peruskoulun ohjaussuunnitelmassa ja sen mukaan toteutettavissa käytänteissä. Sama koskee eri luokka-asteiden ja erityisesti luokan- ja aineenopettajien yhteistyötä. Lumijoen peruskoulun ohjaussuunnitelmassa on kuvattu toimintatavat vuosiluokkakokonaisuuksien aikana ja niiden välisissä siirtymissä. Myös toimijoiden vastuut on kuvattu ohjaussuunnitelmassa. Yhtenäisyyttä edistävät myös koko henkilökunnan yhteiset henkilöstökokoukset, joissa käydään jatkuvaa pedagogista keskustelua ja sovitaan yhtenäisistä menettelytavoista koulun arkeen liittyvissä asioissa. Yhteistyötä tehdään myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa. Opinto-ohjaukseen ja jatko-opiskelupaikkojen valintaprosesseihin kuuluvat eri oppilaitosten vierailijat Lumijoen peruskoulussa sekä tutustumiskäynnit eri jatko-opintopaikkoihin. Yhteistyö jatkuu vielä yhteisvalinnan jälkeiseen syksyyn saakka.

Yhtenäisen Lumijoen peruskoulun toimintakulttuurille on ominaista yhteisen ymmärryksen luominen työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta. Johtaminen on osallistavaa ja koko työyhteisö on mukana työn organisoinnissa, suunnittelussa, toteuttamisesa ja arvioinnissa. Yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä huolehditaan ja sitä arvioidaan kehityskeskusteluissa.

6. Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat

Lumijoen perusopetuksen opetussuunnitelmaa täydentävät ja toteuttavat seuraavat suunnitelmat ja ohjelmat:

- esiopetuksen opetussuunnitelma, joka on laadittu perusopetuksen opetussuunnitelman rinnalla,
- aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaan laadittu paikallinen suunnitelma koululaisten iltapäivätoiminnan toteuttamiseksi,
- yhdenvertaisuuslain mukainen tasa-arvosuunnitelma, (laaditaan lukuvuoden 2016-2017 aikana)
- ohjaussuunnitelma
- kestävän kehityksen ohjelma (Vihreä lippu -toiminta)
- monikulttuurisuussuunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Oppilashuollon suunnitelma sisältyy opetussuunnitelmaan.

7. Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävän, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Lumijoen peruskoulun ohjaussuunnitelma on opetussuunnitelmaa täydentävänä liitteenä. Sen laadinnan mottona on ollut "Ohjaus kuuluu kaikille."

Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat sekä työn- ja vastuunjako on kuvattu ohjaussuunnitelmassa, samoin monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa on kuvattu myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen arviointi on kirjattu suunnitelmaan. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoittelemiseen ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

8. Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa

Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia.

Lumijoen kunnassa toimii perusturvan ja opetustoimen yhteisenä viranhaltijana sosiaalityöntekijä-koulukuraattori. Hän kuuluu koulun oppilashuoltoryhmään ja on ollut mukana opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevan osan laadinnassa. Kouluterveydenhoitaja on edustanut terveystointa oppilashuoltoa koskevan osan laadinnassa. Teknisen toimen tilapalveluiden kanssa tehdään jatkuvaa yhteistyötä erityisesti tilojen toimivuuden ja turvallisuuden parantamiseksi.

9. Opetussuunnitelman seuranta, arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa hyödynnetään kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto laatii joka toinen vuosi perusopetuksen tunnuslukuraportin, jonka tuloksia hyödynnetään opetuksen järjestämisen paikallisessa arvoinnissa. Myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskysely, TEA-viisari ja muut ulkopuoliset arvioinnit antavat opetuksen järjestäjälle vertailutietoa opetuspalveluiden laadukkuudesta. Lumijoen peruskoulu on ollut mukana Perusopetuksen laatukriteerit -kehittämishankkeessa, jossa on laadittu koulun laatukäsikirja. Laatukäsikirjan arviointiaineistoa käytetään eri osa-alueiden arvioimiseksi vuorovuosittain. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien sekä arviointi- ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

10. Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on **opetus- ja kasvatustehtävä**. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen **yhteiskunnallisena tehtävänä** on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa sosiaalista pääomaa.koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistäsekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen **kulttuuritehtävänä** on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan **vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista**.Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestävälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdäänmahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

11. Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Lumijoen perusopetuksen opetussuunnitelmassa ei esitetä paikallisia painotuksia laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Oppiainekuvauksissa on kuvattu eri oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan

perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan

ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma

aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämätuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja

oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

12. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

Opetussuunnitelman perusteissa toimintakulttuurin periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamisessa otetaan huomioon paikalliset tarpeet ja mahdollisuudet yhteistyössä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä otetaan oppilaat mukaan yhteisön kehittämiseen.

Oppiva yhteisö toimintakultturin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäseninä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Lumijoen peruskoulussa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävät keskustelut oppitunneilla, kummioppilastoiminta, tukioppilastoiminta, oppilaskunnan toiminta, koulun yhteiset tapahtumat ja kodin ja koulun yhteistyö. Oppivan yhteisön kehittämis- ja arviointitoimintaan kuuluvat tiimityöskentely, säännölliset henkilöstökokoukset, kehityskeskustelut ja arviointi-iltapäivät. Oppimisen edellytyksiä parantavat tuen tarjoaminen, joustavat ryhmittelyt, kohtuullisen kokoiset opetusryhmät, monipuoliset opetusmenetelmät ja oppimisympäristöt sekä yhteisöllinen oppilashuolto.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Lumijoen peruskoulu on rekisteröitynyt KiVa Koulu -ohjelman käyttäjäksi. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Lumijoella turvallisuutta lisää koulun tuttuus. Yhtenäisessä peruskoulussa oppilas voi oppia ja kasvaa esikoulusta 9. luookalle samassa lähikoulussa tutuissa tiloissa ja tuttujen ihmisten parissa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen

moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Lumijoen peruskoulussa tämä merkitsee yhteistyö rinnakkaisluokkien kesken ja yli luokkarajojen sekä nuorisotoimen, seurakunnan ja Lumijoen 4H-yhdistyksen kanssa. Koulun opetushenkilöstön yhteistyötä toteutetaan erilaisin pedagogisin lähestymistavoin käyttämällä joustavia ryhmittelyjä erilaisiin oppijoihin esimerkiksi erityisopettajan tuella. Toisaalta yhteistyöhön kuuluu aktiivinen kommunikointi koulun arjessa luokan- tai aineenopettajien viikkopalavereissa, henkilöstökokouksissa sekä vertaisryhmissä ja muussa työyhteisön hyvinvointia tukevassa toiminnassa. Monipuolisiin työskentelytapoihin kuuluvat samanaikaisopetus, projektityöskentely, teemapäivät, opintoretket, luontoretket ja vaikkapa opetuksen viemistä muualle tavallisesta luokkatilasta tai yritysvierailut. Toisaalta tavoitteena on saada paikallisia yrityksiä enemmän mukaan koulun toimintaan. Toiminnalliset kodin ja koulun päivät lisäävät osaltaan yhteisöllisyyden kokemuksia ja tuovat uusia näkökulmia oppimisympäristöjen suunnitteluun.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessä yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Lumijoen peruskoulussa koulu yhteisöna huomioi ja arvostaa paikallisuutta. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset ovat keskenään toisiaan kunnioittavassa ja arvostavassa vuorovaikutuksessa. Tämä luo pohjan globaalille toimimiselle.Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen ja pyrkimys on lisätä eri kielien arvostusta.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäseninä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Lumijoen peruskoulussa oppilaiden itsensä valitsema oppilaskunnan hallitus on aktiivinen ja järjestää paljon oppilaiden suunnittelemia tempauksia. Hallituksen jäsenet tuovat viestiä omilta luokiltaan, jota edustavat. Tavoitteena on toiminnan kehittäminen ja ulottaminen koskemaan enemmän myös nuorimpia oppilaita . Oppilaskunta arvioi vuosittain omaa työtään ja sitä, miten oppilaat voisivat myös vaikuttaa oppiaineiden opetuksen toteuttamiseen. Kummioppilastoimintaa pidetään yllä isompien ja pienempien oppilaiden välillä esim. mukavien yhteishetkien ja avustamisen muodossa. Tavoitteena on kehittää kummitoimintaa edelleen oppilaiden omien suunnitelmien pohjalta. Kummioppilastoiminta tulisi jatkua koko peruskoulun ajan, kunnes kummit lähtevät pois peruskoulusta. Oppilaat voisivat olla mukana suunnittelemassa yhteistyötä yritysten kanssa. Kestävä kehitys on osana koulun toimintaa mm. Vihreä lippu -toiminnan kautta. Koulun ympäristöraadissa on ohjelman mukaisesti 10 % oppilaista aktiivisesti mukana suunnittelussa ja koko koulu osallisena. Tavoitteena hankkeessa on toimintatapojen vakiinnuttaminen ja asenteisiin vaikuttaminen.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Lumijoen peruskoulussa yhdenvertaisuus ja tasa-arvo huomioidaan opetuksessa. Lumijoen peruskoulussa toteutuvat perusoikeuksista mm. turvallisuus ja kehityksen turvaaminen.Yhdenvertaisia osallistumisen mahdollisuuksia tukee myös oppilaskunnan toimintana. Oppilaiden toiveita huomioidaan eri tavoin esimerkiksi välituntikäytänteissä ja niiden aktiviteettien suunnittelussa. Oppitunneilla oppilaiden osallisuus huomioidaan kuuntelemalla heidän toiveitaan opetusmenetelmistä (esim. opettajajohtoinen vai itsenäinen työskentely) ja -sisällöistä (esim. keräämällä listaa oppilaiden mielenkiinnon kohteista valinnaisaineiden tunneilla).Yksilölliset tarpeet huomioidaan koulussamme mm. eriyttämällä, antamalla tarvittaessa tukiopetusta ja mahdollistamalla oppilaan koulupolku hänen tarpeidensa pohjalta.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäseninä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Lumijoen peruskoulussa toimitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan. Oppikirjoja kierrätetään, käytetään sähköisiä oppimisympäristöjä ja viestintä koteihin toimii sähköisesti, Koulu viestii kaikella siitä, miten luontoa ja luonnonvaroja pitäisi säästää, esimerkiksi ympäristöystävällisillä ohjeistuksilla koulun tiloissa ja ympäristöaiheisilla päivänavauksilla, Vihreä lippu -toiminta on aktiivista. Biojätteitä punnitaan, energiankulutusta seurataan aktiivisesti, säästökohteita pyritään etsimään ja kylän raitti siivotaan roskista keväällä. Henkilökunta käyttää mahdollisuuksien mukaan työmatkoihinsa kimppakyytejä. Lähellä oleviin retki tai vierailuikohteisiin mennään jalan tai pyörällä. Liikuntatunneille kuljetaan pyörällä, hiihtäen tai jalan. Lumijoen peruskoulu on aktiivinen toimija ekososiaalisen sivistyksen saralla.

13. Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Lyhyellä aikavälillä tämä merkitsee Lumijoen peruskoulussa, että opetustiloja voidaan käyttää niin, ettei esimerkiksi taito- ja taideaineiden opetukseen suunniteltuja ja varustettuja tiloja ole tarpeen käyttää ns. kotiluokkina. Oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Pitemmällä aikavälillä, mikäli on tarpeen tai mahdollista uudisrakentamiseen, perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Erityiskysymyksenä Lumijoen peruskoulussa on sisäilman laadun varmistaminen huolehtimalla koulurakennusten kunnossapito- ja korjaustoimenpiteistä. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä. Pienenä kuntana Lumijoella on kuitenkin kirjastoa lukuunottamatta rajalliset mahdollisuudet tarjota monipuolisia oppimisympäristöjä, jolloin tavoitteena on esimerkiksi pystyä ulottamaan opintovierailuja seudun muihin kuntiin ja erityisesti Ouluun.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Tavoitteena on pitää yllä Lumijoen peruskoulun tieto- ja viestintäteknologian hyväksikäyttömahdollisuuksia opetuksessa, Opetusatiloissa on dataprojektorit, dokumenttikamerat ja telakat kannettaville tietokoneille. Oppilaiden käytettävissä on tietokoneluokan lisäksi kannettavia ja taulutietokoneita. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista

14. Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

15. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Tämä otetaan huomioon sekä sisältöjen että työtapojen valinnassa. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä toteutetaan mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja

15.1. Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Lumijoen peruskoulun oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet päätetään Lumijoen perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Oppimiskokonaisuuksien teemoista, sisällöistä ja toteuttamistavoista päätetään lukuvuosisuunnitelmassa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaat osallistuvat suunnitteluun. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet suunnittellaan ja toteutetaan yhteistyössä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken. Myös koulun muuta toimintaa hyödynnetään. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa. Arvioinnin suunnittelu on osa oppimiskokonaisuuden suunnittelua ja arviointiperusteet tehdään oppilaille näkyviksi oppimiskokonaisuutta aloitettaessa.

16. Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö

Keskeisenä tavoitteena koulutyön käytännön järjestämisessä on edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Siihen kuuluu edellytytysten luominen oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä huolehtiminen. Lähtökohtana .on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Tavoitteena on, että jokaisen oppilaan oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen, ohjaukseen, oppilashuoltoon ja tukeen kaikkina koulupäivinä toteutuu. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Tätä tukevia tavoitteita ovat myönteisen ilmapiirin luominen ja oppilaan koulumotivaation edistäminen. Edelleen tavoitteena on, että koulun toimintakulttuuriin kuuluu olennaisena osana riittävä vuorovaikutus oppilaiden ja huoltajien kanssa sekä opettajien keskinäinen yhteistyö ja yhteistyö oppilashuollon henkilöstön kanssa. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilasta ottamaan vastuuta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä, osallistumaan säännölliseti koulutyöhön sekä noudattamaan yhteisiä sääntöjä.

Toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi kuvataan ja täsmennetään Lumijoen peruskoulun lukuvuosisuunnitelmassa. Opetussuunnitelmatyöhön liitetyssä vanhempainillassa huoltajien esille nostamia näkökulmia olivat mm. postiiviset Wilma-merkinnät, palaute perjantaisin viikosta, luottamuksen rakentaminen oppilaan ja opettajan välillä ja kodin ja koulun välillä, erilaisten oppijoiden huomioiminen opetuksessa, ryhmäyttäminen, riitatilanteiden selvittäminen, vältuntivalvojien lisääminen. Lisäksi asetettiin tavoitteeksi koulupäivän rakentaminen siten, että välitunnit tukisivat oikein ajoitettuina ja sijoitettuina päivän kulkua tehokkaasti ja rauhallisesti. Oppilaat pääsisivät purkamaan energiaansa riittävästi välitunneilla, jotta jaksavat työskennellä.Työpäivien rakenne on suunniteltua, mutta siinä on varaa tehdä tilanteiden vaatimia muutoksia. Aikatauluttamisessa otetaan huomioon oppiladen vireystilan muutokset päivän aikana. Myös oppituntien aikana tehdään toiminnallisia ratkaisuja, jotta keskittyminen jaksottuu tarvittaessa pienempiin osiin. Piha-alueet ja oppilaiden käytössä oleva välineistö on hyvässä kunnossa ja turvallisia käyttää. Valvonta välitunnilla on jatkuvaa ja tehokasta.Koulun tiloissa on selkeät pelisäännöt siitä missä, miten ja kuka kulkee. Sääntöjen noudattamista valvotaan ja säännöistä muistutetaan oppilaita säännöllisesti.Koulumatkojen turvallisuuteen pyritään vaikuttamaan valistamalla ja vastuuta oikeanlaisista kulkemistavoista otetaan kodeissa ja koulussa. Syksyisin painotetaan liikenneturvallisuusasioita tehokaasti erinäisin tehtävillä ja toimintatuokioilla. Yhteistyö vanhempien kanssa on tiivistä. Vanhemmat voivat olla mukana esimerkiksi liikenneturvallisuuspäivien suunnittelussa ja toteutuksessa, heijastin- ja kypäräkampanjoissa tai koulukujetusten seurannassa.

16.1. Oppilaiden osallisuus

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Oppilaat otetaan mukaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun, kysymällä heidän ideoitaan ja tai mielipiteitään laadituista suunitelmista. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi erilaisten kyselyiden avulla. Oppilaat ovat osallistuneet opetussuunnitelman valmisteluun kirjoittamalla tai piirtämällä unelmiensa koulusta. Oppilaat otetaan mukaan koulun järjestyssäännön valmisteluun opetusryhmissään ikäkauden huomioiden ja laatimalla järjestyssääntöjä yhdessä koulun oppilaskunnan kanssa. Oppilaat ovat myös mukana koulun Vihreä lippu -hankkeen ympäristöraadissa ja koulun ruokalatoimikunnassa.

Lumijoen peruskoulussa toimii oppilaskunta, johon kuuluvat kaikki oppilaat. Oppilaskunnan hallituksen muodostavat 5.-9.-vuosiluokkien oppilaat. Oppilaskunnan hallitus järjestäytyy, laatii tavoitteet toiminnalleen ja toimintasuunnitelman. Oppilaskunnan hallituksen jäsenille tarjotaan

mahdollisuuksia osallistua seudulliseen oppilaskuntakoulutukseen. Oppilaskunnan edustajille varataan puheenvuoro koulun henkilöstökokouksissa. Oppilaskunnan ohjaavasta opettajasta päätetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

16.2. Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun yhteistyö perustuu tasa-arvoon, vuorovaikutukseen, avoimuuteen ja luottamukseen. Päävastuu oppilaan kasvatuksesta on aina hänen huoltajallaan. Koulu vastaa oppilaan kasvatuksesta ja oppimisesta kouluyhteisön jäsenenä. Huoltajien on tärkeää koko perusopetuksen ajan ottaa vastuuta lapsensa tavoitteellisesta koulutyöstä. Koulu tukee huoltajia tässä tehtävässä tiedottamalla ja järjestämällä tapaamisia. Yhteistyölle etsitään luontevia tapoja yhdessä huoltajien kanssa. Yhteistyö huoltajien kanssa on erityisen tärkeää ongelmatilanteissa ja opetuksen nivelvaiheissa. Kasvatusyhteistyön tavoitteena on aina oppilaan paras. Tähän tavoitteeseen päästään parhaiten huomioimalla oppilaiden ja perheiden yksilölliset tarpeet ja taustat. Molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus mahdollistavat toimimisen saumattomassa yhteistyössä.

Vanhempien esille nostama periaatteita opetussuunnitelman valmistelussa on ollut erityisesti avoimuus. Oppilaat otetaan mukaan vanhempainvartteihin. Järjestetään mahdollisuuksia keskustella oppilaiden yleisistä kuulumisista oppimisen sujumisen ohella. Puututaan varhain havaittuihin haasteisiin oppimisen ja myös käytöksen osalta. Myös vanhemmat saavat tietoa tarpeeksi varhaisessa vaiheessa ja voivat osallistua oppilaan tukemiseen. Koulunkäynnin sujumisesta keskustellaan avoimesti myös oppilaan itsensä kanssa. Järjestetään avoimet ovet -tyyppistä toimintaa, jossa vanhemmat pääsevät osallisiksi koulupäiviin.Lasta opettavat opettajat sekä muut hänen kanssaan työskentelevät aikuiset toimivat yhteistyössä ja jakavat tarpeellisen tiedon lapsen oppimiseen ja käytökseen liittyen.

Seuraaviin taulukoihin on koottu Lumijoen peruskoulun tiedottamisen sekä huoltajien tapaamisen muotoja.

Yleinen tiedottaminen	**Henkilökohtainen tiedonkulku**
-koulun kotisivut: ajankohtaiset tapahtumat, kalenteri: (kokeet, lomapäivät, poikkeavat koulupäivät), opetussuunnitelma, koulutiedote, erilliset tiedotteet koteihin	-puhelin, sähköinen tietojärjestelmä Wilma (poissaolot, käytösmerkinnät, myöhästymiset, viestit), sähköposti, reissuvihko, oppilaan oppimissuunnitelma, kokeet; oppilaan suoriutuminen oppiaineissa, tapaamiset, vanhempainvartit
Yhteiset tapaamiset	**Henkilökohtaiset tapaamiset**
-vanhempainillat: koulun yhteinen, luokkakohtaiset, syyslukukaudella koulutulokkaat, syyslukukaudella 7 lk yläkouluun siirtyminen, 9 lk jatko-opinnot, myös oppilaille -teemapäivät ja juhlat	-vanhempaintapaamiset, oppilashuollolliset palaverit, lauantaityöpäivät

Vanhempien esille nostamia näkökohtia yhteistyön järjestämiskäytänteistä opetussuunnitelman valmisteluvaiheessa ovat olleet myös erilaiset toimintapäivät, jossa myös vanhemmat mukana, luokkien omat vanhempainillat, oppilaat mukaan, luokan vanhemmat tutuksi toisilleen, avoin ilmapiiri kodin ja koulun välillä, kuukausitiedotteet/-kirjeet luokan kuulumisista koteihin ja kyselyt koteihin yhteistyön sujumisesta.

16.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Henkilöstö muodostaa kehittämisryhmiä yhteisesti sovittuihin teema-aluesisiin yli luokka- ja oppiainerajojen. Kehittämisryhmät laativat tavoitteet ja toimintasuunnitelman vuosittain lukuvuoden käynnistyessä. Samanaikaisopetus on käytössä fyysisen oppimisympäristön asettamien rajoitusten puitteissa, mutta rinnakkaisluokkien opettajat suunnittelevat ja toteuttavat opetusta tiiviissä yhteistyössä. Luokan- ja aineenopettajat järjestävät tarpeen mukaan yhteisiä palavereita tiedon kulun varmistamiseksi ja yhteisistä asioista sopimiseksi. Monialaiset oppimiskokonaisuudet suunnitellaan ja toteutetaan koko työyhteisön yhteisinä hankkeina osallistamalla myös oppilaat mukaan.

Lumijoen peruskoulu voi tehdä yhteistyötä muiden koulujen kanssa lähinnä täydennyskoulutushankkeiden tai -ohjelmien puitteissa. Koulu voi osallistua myös kansainvälisiin hankkeisiin esim. Erasmus-ohjelmien rahoituksen tuella.

Koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa erityisesti nivelvaiheessa, kun lapset siirtyvät päiväkodista koululla järjestettävään esiopetukseen. Koululaisten iltapäivätoiminta järjestetään koulun omana sisäisenä toimintana koulun ohjaushenkilöstöllä. Yhteistyötä nuorisotoimen kanssa toteutetaan monipuolisesti. Kunnan vapaa-aikatoimenohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä toteuttavat koululla esimerkiksi oppilaiden ryhmäyttämisharjoituksia. Etsivä nuorisotyöntekijä on erityisopettajan ja oppilaanohjaajan lisäksi mukana pienimuotoisessa joustavan perusopetuksen kokeilussa. Koulupoliisin vierailut ovat säännöllisiä koululla. Seurakunnan kanssa tehdään yhteistyötä päivänavausten pitämisessä ja koululaiskirkkojen järjestämisessä. Yritysten kanssa tehdään yhteistyötä yläkoululaisten työelämään tutustumisjaksojen toteuttamisessa. Lumijoen kunta on mukana myös Pohjois-Pohjanmaan yrityskylähankkeessa ja 6.- luokkalaiset osallistuvat vuosittain päivän mittaiseen yrityskyläpäivään.

17. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa. Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Lumijoen peruskoulussa kasvatuskeskustelut (Kake) ovat korvanneet entisen jälki-istuntokäytännön. Kasvatuskeskustelu seuraa koulun sääntöjen rikkomisesta. Tällaisia ovat esimerkiksi toistuva oppituntien häirintä, epäasiallinen käyttäytyminen kouluyhteisön jäseniä kohtaan, koulun alueelta poistuminen, tupakointi tai toistuvat myöhästymiset. Menettelytapana on, että rikkomuksen havainnut opettaja tai koulunkäynninohjaaja kirjaa ja yksilöi kasvatuskeskustelun syyn sitä varten laadittuun Kake-lähetteeseen. Koulussa toimii Kake-opettajien ryhmä, jonka jäsenet vuorollaan käyvät kasvatuskeskustelut oppilaiden kanssa. Keskustelun aikana oppilas myös soittaa KaKe-opettajan valvonnassa huoltajalle. Tarvittaessa opettaja täydentää oppilaan kertomusta tai aloittaa puhelun. Kasvatuskeskustelun lopuksi oppilas kirjaa lähetteeseen sopimuksen, kuinka hän sitoutuu noudattamaan koulun sääntöjä ja parantamaan käyttäytymistään. Kasvatuskeskustelulähetteet säilytetään koulun kansliassa omassa kansiossaan.

Mikäli oppilas rikkoo toistuvasti koulun sääntöjä, kasvatuskeskustelut etenevät porrastetun mallin mukaisesti. Kolmen kasvatuskeskustelun jälkeen (siis neljännen keskustelun sijasta) keskustelu käydään rehtorin ja vararehtorin kanssa ns. toisen portaan kasvatuskeskusteluna. Käydystä keskustelusta laaditaan kirjallinen tiedoksianto oppilaan huoltajille. Tarvittaessa tämän jälkeen kolmannella portaalla koululla järjestetään yhteinen tapaaminen, johon oppilaan lisäksi osallistuvat hänen huoltajansa, luokanopettaja/-valvoja ja rehtori. Kokoontumisesta laaditaan muistio.

Mikäli kasvatuskeskuteluiden kolmesta portaasta huolimatta ei saavuteta toivottua muutosta oppilaan sääntöjen noudattamisesessa ja käyttäytymisessä, oppilaalle voidaan antaa kirjallinen varoittus. Kirjallisen varoituksen antaa rehtori kuultuuan ensin oppilasta ja tämän huoltajiä. Äärimmäisenä kurinpitokeinona voidaan oppilas erottaa määräajaksi koulusta. Päätöksen tekee sivistyslautakunta kuultuaan ensin oppilasta ja oppilaan huoltajia. Erottamisen aikana oppilaalle tarjotaan perusopetuslain edellyttämät mahdollisuudet edetä opinnoissaan sekä oppilashuollolliset palvelut.

Koulun henkilökunta perehdytetään kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämiseen sisällyttämällä käytänteet perehdyttämiskansioon ja käsittelemällä niitä yhteisesti henkilöstökokouksissa. Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevasta suunnitelmasta tiedotetaan oppilaiden huoltajia koulun verkkosivuilla ja koulutiedotteissa. Käytyjen kasvatuskeskusteluiden määrää seurataan vuosittain.

18. Joustava perusopetus

Lumijoen kunta ei tarjoa varsinaista laaja-muotoista joustavan perusopetuksen toimintaa sitä varten erikseen perustettavalle opetusryhmälle. Lumijoen peruskoulussa voidaan kuitenkin toteuttaa hyvän oppimisen varmistamiseksi yleisopetusta tukevaa pienimuotoista joustavan perusopetuksen tapaista toimintaa. Tavoitteena on edesauttaa oppilaiden yksilöllisempää suuntautumista perusopetuksen jälkeiseen opiskeluun ja tukea oppilaiden koulumotivaatiota toiminnallisella ja käytännönläheisellä tavalla. Toimintaan voidaan valita vuosittain yhteistyössä huoltajien kanssa 6-8 7.-9.-vuosiluokkien oppilasta. Oppilasvalinnan perusteena on huoltajien kiinnostus ja halukkuus ilmoittaa oppilaita toimintaan. Mikäli paikkoja ei riitä kaikille halukkaille, karsinta perustuu oppilaiden pedagogisissa asiakirjoissa kuvattuun tuen tarpeeseen.

Toimintaa toteutetaan parina iltapäivänä kuukaudessa. Suurimman osan ajastaan oppilaat ovat oman opetusryhmänsä mukana yleisopetuksen eri oppitunneilla. Joustavan perusopetuksen toiminta täydentää yleisopetusta. Toiminta ohjautuu oppilaslähtöisesti ja perustuu kokemukselliseen oppimiseen. Lähtökohtana on vahva yhteys käytäntöön. Toiminta sisältää tutustumista eri ammattialoihin ja oppimista työpaikoilla. Oppiminen on ongelmalähtöistä, projektiluontoista ja se pyrkii oivalluspotentiaalin vapauttamiseen. Mukana toiminnassa ovat koulun henkilöstöstä opinto-ohjaaja, laaja-alainen erityisopettaja, teknisen työn ja kuvataiteen opettajat sekä vuosittain päätettävällä tavalla koulun muuta henkilöstöä. Vapaa-aikatoimesta on yhteistyökumppanina etsivä nuorisotyöntekijä. Hänen osallistumisensa oppilaiden ohjaukseen mahdollistaa mm. yksilölliset tutustumiset eri jatko-opintoja tarjoaviin oppilaitoksiin, yrityksiin ja työpaikkoihin.

Joustavan perusopetuksen toteuttamiseen osallistuva työryhmä laatii toiminnalle jaksosuunnitelman, joka liitetään osaksi koulun lukuvuosisuunnitelmaa.

19. Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä suunnittelua esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena tai koulukodissa, Sairaalan sijaintikunta on ensisijaisesti velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Vastaavasti kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa.

Usein sairaalakoulujaksot tai kodin ulkopuolelle sijoittaminen ovat suhteellisen lyhytkestoisia, jolloin tiedonsiirto sekä omasta lähikoulusta lähtiessä että sinne palatessa on varmistettava monipuolisesti. Opiskelun tukemiseksi tarvittavia tietoja ovat eri oppiaineiden jaksosuunnitelmat. Mitä oppisisältöjä eri oppiaineissa ollaan käsittelemässä siirtymävaihessa ja miten sisältöjen käsittelyssä on tarkoitus edetä. Tämän tiedon perusteella voidaan oppilaalle antaa sopivia opintokokonaisuuksia suoritettavaksi sairaalakoulun tms. ajaksi. Myös oppilaan tuen ja ohjauksen tarve on syytä saattaa tietoon. Tiedonsiirrossa voidaan huoltajien suostumuksella käyttää myös oppilaan pedagogisia asiakirjoja, jos niitä on laadittu. Tiedonsiirrosta ensisijainen vastuu on oppilaan luokanopettajalla tai -valvojalla.Tiedonsiirrossa voi olla mukana myös koulun oppilashuollon henkilöstö.

20. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Kerhotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää kerhotoimintaa. Kerhotoiminnan tulee perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti tukea oppilaan eettistä ja sosiaalista kasvua sekä monipuolista itsensä kehittämistä. Kerhotoiminnan tarkoituksena on edistää myönteisen harrastusten viriämistä sekä antaa oppilaalle mahdollisuus muuhunkin kuin tavanomaiseen koulutyöhön turvallisessa ja rauhallisessa ympäristössä. Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, lasta ja nuorta arvostavaa toimintaa sekä tilaisuuksia myönteiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten lasten kanssa. Kerhot ovat oppilaille vapaaehtoisia.

Kerhotoiminnan tavoitteita ovat:

· kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen

· lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen

· mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen

· mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen

· luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen

· lasten ja nuorten kannustaminen tuottamaan omaa kulttuuriaan

· mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen

· harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen

Lumijoen perusopetuksen kerhotoimintaa on kehitetty Opetushallituksen myöntämien avustusten tuella. Kerhotoiminnan kehittämisen tavoitteena on erilaisten kerhotoiminnan muotojen suunnittelu, toteutus ja vakiinnuttaminen sekä uusien yhteistyömahdollisuuksien löytäminen. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Oppilailla, huoltajilla ja oppilaskunnalla on mahdollisuus tehdä ehdotuksia ja aloitteita kerhoista ja kerhotoiminnan suuntaamisesta.

Kerhojen vetäjinä voivat toimia opettajat, koulunkäyntiavustajat tai koulun ulkopuoliset yhteistyökumppanit. Tarjolla oleva kerhotoiminta perustuu lukukausittain kerhon vetäjien, oppilaiden ja huoltajien ehdotuksiin. Toiminnasta tiedotetaan lukuvuositiedotteessa ja erikseen lukukausien alussa. Toteutettavat kerhot määräytyvät ilmoittautumisten mukaisesti siten, että toiminnassa voi kulloinkin olla noin viisi kerhoa. Kerhojen toteuttamisessa huomioidaan eri-ikäiset oppilaat. Kerhotoiminnan toteutus määritellään vuosittaisessa työsuunnitelmassa.

Kirjastotoiminta

Lumijoen peruskoulun yhteydessä toimivan koulukirjaston kokoelma on liitetty kunnan kirjaston ja seudullisen Outi-kirjastokimpan yhteiseen tietokantaan. Kokoelma koostuu opetusta tukevasta käsikirjastosta ja lainattavasta lasten ja nuorten kertomakirjallisuudesta. Koulukirjasto on kaikkien oppilaiden käytössä. Sama kirjastokortti käy koulukirjaston ohella Lumijoen kunnankirjastoon, mikä edesauttaa oppilaan kasvamista aktiiviseksi ja taitavaksi sekä koulukirjaston että yleisten kirjastopalvelujen käyttäjäksi. Koulukirjaston kautta oppilailla on mahdollisuus lainata myös kunnan pääkirjaston aineistoa. Koulukirjaston tehtävä on ohjata oppilasta kirjaston käyttötaidoissa ja tiedonhankintataitoja, tukea kirjallisuuden opetusta, kannustaa oppilaita aktiiviseen lukuharrastukseen ja vahvistaa heidän lukutaitoaan.

Koulukirjaston hoito vastuutetaan vuosittain työsuunnitelmassa nimetylle opettajalle, jonka tehtävänä on huolehtia aineiston lainaamisesta ja kokoelman ylläpidosta yhteistyössä kunnan kirjastotoimen henkilöstön kanssa. Koulun kirjastotoimintaan kuuluvat myös opetusryhmittäin toteutetut säännölliset vierailut kunnankirjastoon. Vierailujen tavoitteena on syventää oppilaiden tiedon haun valmiuksia.

Iltapäivätoiminta

Lumijoen kunta järjestää koululaisten iltapäivätoimintaa Lumijoen peruskoulun tiloissa koulupäivinä klo 12-16.. Ohjaajina toimivat koulunkäynninohjaajat. Iltapäivätoimintaa varten on laadittu valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen iltapäivätoiminnan suunnitelma.

Kouluruokailu

Kouluruokailu on terveellinen, ohjattu ja maksuton. Kouluruokailun järjestämisessä huolehditaan oppilaiden terveydestä ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisestä. Kouluruokailun järjestämisessä tehdään yhteistyötä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön kanssa. Järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä. Ruokailuajan ja välipalan suunnittelua ohjaa lukujärjestys. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun, mikä tukee osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa sekä kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa esimerkiksi, jos oppilaalla on diabetes. Erityisruokavaliota noudattavat otetaan huomioon.

Koulumatkat ja kuljetukset

Koulumatkojen turvallisuusnäkökulmat on huomioitu koulun järjestyssäännöissä ja niistä tiedotetaan huoltajille koulutiedotteessa. Sivistyslautakunta päättää oppilaan oikeudesta maksuttomaan koulukuljetukseen perusopetuslain säädösten mukaisesti. Pitkään vakiintuneen käytännön mukaan oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen myönnetään niille Lumijoen peruskoulun oppilaille, a) joiden koulumatka on yli 5 km, b) jotka ovat 2-luokalla ja joiden koulumatka on yli 3 km c) jotka ovat esiopetuksessa tai 1-luokiala, ja joiden koulumatka on yli 2 km ja asuvat olemassa olevien kuljetusreittien varrella, Vaarallisia tieosuuksia ei Lumijoella ole Koululiitu-suositusten mukaan, eikä niitä siten ole määritelty. Jos koulumatka oppilaan ikä tai muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi, on oppilaan huoltajalla mahdollisuus anoa maksutonta kuljetusta. Koululaisauton kuljettaja on kasvattaja, joka toimii yhteistyössä kouluhenkilöstön kanssa. Koulukuljetukseen liittyvien odotusaikojen turvallisuudesta huolehditaan järjestämällä kuljetusta odottavien oppilaiden valvonta. Koulukuljetuksista ja siihen liittyvästä valvonnasta annetaan tietoa sekä oppilaille että heidän huoltajille koulutiedotteessa ja tarvittaessa erillisillä tiedotteilla.

21. Arviointikulttuurin paikalliset painotukset

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Lumijoen perusopetuksessa sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa noudatetaan opetussuunnitelman perusteissa esitettyjä arvioinnin yleisiä periaatteita.

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arviointi sekä palautteen antamisen oppilaille perustuu opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehditaan siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtäväksi annon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen suomen kielen taito tulee otetaan huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Mikäli koulussa on maahanmuuttajataustaisia ja vieraskielisia oppilaita, heidän arvioinnissaan otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Itsearvioinnin edellytysten kehittäminen

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin

yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoiseksi työlle sovittavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajat kehittäväät oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

22. Opintojen aikaisen arvioinnin toteuttaminen

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen tavoitteena on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.

Arviointi lukuvuoden aikana

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeätä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettaja luo tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Palautteen antamisessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita.

Opettajan antaman palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

Arviointi lukuvuoden päättyessä

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa. Oppilaalle annetaan Perusopetusasetuksen normin mukaisesti kunkin lukuvuoden päättyessä lukuvuositodistus, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Lukuvuositodistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Lumijoen peruskoulussa arviointi on sanallista vuosiluokilla 1-2 arviointi on sanallista ja numeroarviointia vuosiluokilla 3-9. Numeroarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla vuosiluokilla 3-7. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa sanallista tai numeroarviointia käytetään kuten yhteisten oppimäärien arvioinnissa. Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Numeroarvosana kuvaa keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa.

Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tarkastellaan riittävän ajoissa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, asiasta keskustellaan hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sovitaan toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle varataan mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä tehdään koulutyön päättyessä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle varataan tällöin mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Arviointi nivelkohdissa

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Opetussuunnitelman perusteissa velvoitetaan, että oppilaalle on annettava lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen arvioida ja suunnitella yhdessä myös oppilaan tarvitsemaa ohjausta ja tukea. Nivelvaihetta lähestyttäessä korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus. On tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi. Edellä mainitut näkökohdat yhdistettynä lukuvuositodistuksen lisäksi annettava muu ohjaava palaute sekä oppilaan omien arvioiden ja huoltajan näkemysten kuuleminen toteutuvat parhaiten ennen lukjuvuositodistuksen antamista toteutettavassa arviointikeskustelussa.

Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti
  - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
  - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti
  - taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa. Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytänteet ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistukseen. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus ja päättötodistus. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta. Lumijoen peruskoulussa on oppilashallinnossa käytössä Primus-ohjelma, jolloin todistusten ulkoasu määräytyy valmiiden todistusmallipohjien mukaisesti.

Lukuvuositodistus

Oppilaalle annetaan lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio vuosiluokilla 1-2 ja vuosiluokilla 3-8 numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Numeroarviointia käytettäessä todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päättötodistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.

Lukuvuositodistuksissa ja välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä

sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Välitodistus

Lukuvuoden aikana voidaan annetaan välitodistus syylukukauden päättyessä. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua.

Erillinen välitodistus annetaan tarvittaessa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistukseen liittetään koulussa noudatettu tuntijako.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi

- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

23. Päättöarvioinnin toteuttaminen

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmaratkaisusta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9. Päättöarviointiin johtavien arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä. Mikäli ennakoidaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen.

Päättöarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päättöarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päättöarvosanan muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit sekä päättöarvosanan muodostamisen periaatteet.

Perusopetuksessa oppilaan päättöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päättöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineen oppimäärät.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita käytetty kieli.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

24. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset

TUEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET

Laadukas opetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin kaikkina koulupäivinä on jokaisen oppilaan oikeus. Opettajan tehtävänä on tukea oppilaan koulunkäyntiä, tehdä arviointia tuen tarpeesta ja tarjota tarvittavaa tukea. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa. Tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Erityistä huomiota kiinnitetään varhaiseen oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien tunnistamiseen. Siihen kuuluu sekä oppilaaseen että kouluun ja toimintaympäristöön liittyvien tekijöiden tarkasteleminen. Opettajien tekemien havaintojen ja arvioiden rinnalla erityisopettajat teettävät lukuvuoden aikana luokissa testejä. Erityisopettaja voi myös tehdä yksilöllistä kartoitusta oppilaan kyvyistä ja taidoista. Tavoitteena on saada tarkempaa tietoa oppilaan vaikeuksien syistä, jolloin voidaan suunnitella hänelle parhaiten sopivia tukitoimia. Koulun ohjaussuunnitelmaan on kirjattu erityisopettajien tekemä tuen kartoituksen toteutus ja siihen liittyvät testit.

Lumijoen kunta voi osoittaa erityistä tukea tarvitsevan oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun tai valtion erityiskoulun. Perusteena on tällöin, ettei oppilaan erityisen tuen tarpeeseen voida vastata Lumijoen peruskoulun opetuksen järjestelyin.

Ohjaus tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Kuvaus ohjauksesta tuen aikana sisältyy Lumijoen peruskoulun ohjaussuunnitelmaan.Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa. Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Huomiota kiinnitetään myös oppilaan mahdollisuuksiin ottaa vastuuta omasta opiskelusta ja sen suunnittelusta. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Ohjausta toteutetaan eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Luokanopettaja vastaa ohjauksen toteuttamisesta vuosiluokilla 1-6. Vuosiluokilla 7-9 ohjaussuunnitelmaa koordinoi opinto-ohjaaja. Lisäksi hän vastaa koulutus- ja uravalintoihin liittyvästä ohjauksesta. Luokanvalvoja seuraa oppilaan koulutyöskentelyä ja huolehtii siihen liittyvistä käytännön asioista. Aineenopettaja vastaa oman oppiaineensa opiskelumenetelmiin ohjaamisesta. Erityisopettaja antaa oppilaalle yksilöllistä oppimaan oppimisen ohjausta.

Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat.

Koulussa toteutettavan ohjaukseen kuuluu oppilaiden tukeminen varsinkin silloin, jos oppilaalla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai on perusopetuksen jälkeen vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle. Ohjauksen merkitys korostuu tehostetun ja erityisen tuen vaiheissa, jotta oppilaan oikeus saada tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin toteutuu. Ohjauksen toimintatapoina ovat henkilökohtainen, luokkamuotoinen tai pienryhmämuotoinen ohjaus.

Oppilaan saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus arvioidaan pedagogisissa arviossa ja selvityksessä. Tehostetun tuen vaiheessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen vaiheessa HOJKS:aan kirjataan oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet sekä tarve yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelutapoihin ja -taitoihin ja yhteistyötilanteisiin liittyviin tuen tarpeisiin. Oppilasta ohjataan opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksen keinoin vahvistetaan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Koulun henkilöstö on perehdytetty säädöksiin ja määräyksiin, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstö on yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta.

24.1. Yleinen tuki

Yleinen tuki on kaikille oppilaille kuuluvaa tukea. Opettaja huolehtii opetusryhmänsä ja yksittäisten oppilaiden tarpeiden huomioon ottamisesta opetuksessa. Yleinen tuki on oppimista edistävien toimintamallien käyttämistä sekä ennaltaehkäisevää tukea. Tuen tarpeisiin vastaamisen keinoina käytetään esim. eriyttämistä, joustavaa opetusryhmien järjestämistä ja muuntamista, läksytukea, tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta, avustajan tukea sekä samanaikaisopetusta. Tuen onnistumisen kannalta tärkeää on yhteistyö sekä oppilaan että hänen huoltajansa kanssa.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

24.2. Tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan oppilaalle silloin, kun yleinen tuki ei riitä yleisen oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseen. Se on vahvempaa, pitkäjänteisempää ja suunnitelmallisempaa kuin yleinen tuki. Tehostetulla tuella pyritään ehkäisemään ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja,

lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta. Tehostetun tuen vaiheessa oppiaineiden oppimääriä ei yksilöllistetä.

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita eri tukimuotoja, annetaan tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki perustuu kirjalliseen pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Pedagogisen arvion laadinnan aloittaminen on luokanopettajan tai aineenopettajan tehtävänä ja vastuulla. Laadinta tehdään yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien ja erityisopettajan kanssa. Tuen suunnittelun ja onnistumisen kannalta on tärkeää yhteistyö sekä oppilaan että hänen huoltajansa kanssa. Tehostetun tuen tarve käsitellään ja tuen aloittamisesta päätetään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä. Käsittelyn jälkeen oppilaalle suunnitellaan päätöksen mukaan joko tehostettu tuki, joka kirjataan oppimissuunnitelmaan tai oppilas jatkaa yleisessä tuen piirissä. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä seurataan säännöllisesti ja oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta.

Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä, siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää osana yleistä tukea ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen aikana. Oppimissuunnitelma voi olla osa oppilaan ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Sen avulla voidaan esimerkiksi korostaa oppilaan vahvuuksia, suunnitella tuen keinoja tukea tarvitseville osa-alueille tai asettaa yksilöllisiä tavoitteita.

Tehostetussa tuessa oppimissuunnitelma perustuu pedagogiseen arvioon. Tehostetun tuen vaiheessa oppimissuunnitelma toimii yksilöllisten tukimuotojen ja opetuksen suunnittelun välineenä. Se antaa tärkeää tietoa huoltajalle oppimisen ja koulunkäynnin tukemisen sisällöistä ja menetelmistä ja auttaa oppilasta hahmottamaan koulunkäyntiinsä liittyviä asioita. Keskeistä on kuvata tavat, joilla oppilasta tuetaan. Oppimissuunnitelma on myös väline opettajan oman työn suunnittelulle.

Oppimissuunnitelman laadinta, yhteistyö, vastuut ja työnjaon periaatteet:

Alaluokilla päävastuu yleisessä tuessa käytettävän oppimissuunnitelman laatimisesta on luokanopettajalla, tehostetussa tuessa laadinnasta vastaa erityisopettaja. Oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa ja huomioon otetaan myös muiden oppilasta opettavien opettajien näkemykset. Yläluokilla oppimissuunnitelma laaditaan laaja-alaisen erityisopettajan johdolla ja sen laadintaan osallistuvat tapauskohtaisesti tarvittavat henkilöt. Oppilaan osuus laadinnassa kasvaa siirryttäessä yläluokille. Oppimissuunnitelman toteutumista ja tukimuotoja arvioidaan ja suunnitelmaa muutetaan tarvittaessa. Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

24.3. Erityinen tuki

Erityisessä tuessa voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja. Oppilaille, joille tehtyjen arviointien perusteella tehostettu tuki ei ole riittävä yleisen oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi, tehdään pedagoginen selvitys, jonka pohjalta voidaan tehdä erityisen tuen

päätös. Erityisen tuen päätös tehdään pääasiallisesti vasta tehostetun tuen toimenpiteiden jälkeen.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagoginen selvitys laaditaan moniammatillisessa yhteistyössä erityisopettajan johdolla. Laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota, oppimissuunnitelmaa ja huoltajan luvalla mahdollista kuntoutussuunnitelmaa. Selvitystä täydennetään tarvittaessa asiantuntijoiden lausunnoilla. Laatimisvaiheessa kuullaan huoltajaa ja oppilasta. Selvityksen perusteella oppilashuoltoryhmä tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta tai ratkaisun tehostetun tuen jatkamisesta.

Oppilashuoltoryhmän arvion pohjalta erityisestä tuesta tehdään hallintopäätös, jonka tekijä määritellään tarkemmin Lumijoen sivistyslautakunnan johtosäännössä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan opetuksen järjestämispaikasta sekä resursseista, kuten avustajapalvelusta ja tarvittaessa myös yksilöllisestä oppimäärästä yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Erityisen tuen päätös annetaan tiedoksi huoltajille ja siihen liitetään valitusosoitus. Erityisen tuen piiriin kuuluvalle oppilaalle laaditaan aina henkilökohtainen oppimisen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS.

Erityisen tuen päätös on määräaikainen hallintopäätös, joka tarkistetaan toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä ja aina tarvittaessa. Tarkistamista varten tehdään uusi pedagoginen selvitys, jonka perusteella tehdään uusi päätös joko erityisen tuen jatkamisesta tai lopettamisesta, jolloin oppilas jatkaa tehostetussa tuessa. Toimivalta erityisen tuen päätöksen tekemisessä on määritelty Lumijoen kunnan sivistyslautakunnan johtosäännössä.

Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- ja perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Jokaiselle erityisen tuen piirissä olevalle oppilaalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS. Opetussuunnitelmaan kirjoitetusta oppimäärästä poiketaan, kun oppilas ei kykene tukitoimista huolimatta suorittamaan perusopetuksen yleistä oppimäärää. Tällöin oppimäärä yksilöllistetään tai opiskelu suunnitellaan toiminta-alueittain.

HOJKS:ssa sovitaan seurannasta, toimintatavoista, yhteistyöstä ja työnjaosta eri toimijoiden kesken sekä menettelytavat oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävässä yhteistyössä. Oppilaan arviointi perustuu yleiseen tai siihen yksilölliseen oppimäärään, joka on asetettu oppilaan HOJKS:ssa.

HOJKS:n laadinta, yhteistyö, vastuut ja työnjaon periaatteet:

HOJKS laaditaan yhteistyössä oppilaan ja oppilaan huoltajan kanssa. Laadinnasta vastaa erityisopettaja ja tarvittavilta osin suunnitelma valmistetaan moniammatillisena yhteistyönä.

Opetuksen järjestämisen kannalta tärkeä tieto välitetään HOJKS:aan. Suunnitelmasta käy ilmi oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Siinä tulee olla luettelo niistä oppiaineista, joiden yksilöllistämisestä on päätetty. HOJKS sisältää oppilaan oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tavoitteet, pedagogiset menetelmät, sekä muut tarvittavat tukitoimet. HOJKS:ssa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Yksilöllisen oppimäärän suorittamisessa oppilas etenee omaan tahtiinsa. Jos hän kypsyy, kehittyy ja kykenee myöhemmin saavuttamaan yleisen oppimäärän, tehdään uusi päätös opiskelusta yleisen oppimäärän mukaisesti. HOJKS tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Luokanopettaja, luokanvalvoja tai erityisopettaja kutsuu palaverin koolle sekä HOJKS:n laatimista ja seurantaa varten.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Mikäli oppilaalla ei ole mahdollista saavuttaa oppiaineen yleisiä tavoitteita tehostetusta tuesta huolimatta, voidaan oppimäärä yksilöllistää. Se tarkoittaa oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi tarpeeksi haasteellisena. Oppimäärän yksilöllistäminen voidaan tehdä yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai puutteet opiskelutekniikassa eivät voi olla sellaisenaan syynä oppimäärän yksilöllistämiseen.

Yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat, yhteistyö ja vastuut

Mikäli oppilas ei tehostetuista tukitoimista huolimatta saavuta oppiaineessa yleisen oppimäärän tavoitteita, tehdään erityisopettajan järjestämänä moniammatillisessa yhteistyössä pedagoginen selvitys sekä kuullaan oppilasta ja hänen huoltajiaan. Oppilaalle ja huoltajalle selvitetään yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota, oppimissuunnitelmaa ja huoltajan luvalla mahdollista kuntoutussuunnitelmaa. Tarvittaessa hankitaan muista lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Pedagogisessa selvityksessä kuvataan perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Rehtori-sivistystoimenjohtaja tai sivistyslautakunta tekee johtosäännön mukaisesti oppilashuoltoryhmän tekemän arvion perusteella päätöksen oppilaan erityisestä tuesta ja oppimäärän yksilöllistämisestä. Erityisen tuen piiriin otetulle oppilaalle laaditaan aina HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua tuetaan sopivilla pedagogisilla järjestelyillä, opiskelumateriaaleilla, -välineillä ja -menetelmillä.

Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt. Rehtori tekee vapauttamisesta hallintopäätöksen. Oppilaalle, joka on vapautettu jonkin oppiaineen opiskelusta, järjestetään vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa, kuten esimerkiksi läksyjen ohjattua lukemista. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä opiskelevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttaminen voi merkitä esimerkiksi sitä, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos oppilaan ei ole mahdollista saavuttaa perusopetukselle säädettyjä yleisiä tavoitteita vammaisuuden tai sairauden vuoksi yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Pääsääntöisesti päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään ennen oppivelvollisuuden alkamista, jolloin lapsella on oikeus käydä esiopetusta yhden vuoden sijaan kaksi vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen myötä lapselle tehdään myös päätös erityisestä tuesta ja laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa.

Pidennetty oppivelvollisuus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa esikoulun sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, ja jatkaa esiopetuksessa kaksi vuotta, jonka jälkeen siirtyy perusopetukseen.
- Lapsi aloittaa esikoulun sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta, ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, jonka jälkeen siirtyy perusopetukseen.
- Lapsi aloittaa esikoulun sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta, ja jatkaa esiopetuksessa kaksi vuotta. Lapsi aloittaa perusopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta rehtori tekee erillisen hallintopäätöksen.

Lapsen ohjaaminen riittävän varhain tuen piiriin tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja tarvittaessa neuvolan kanssa. Koulun esiopetuksen vastaava laaja-alainen erityisopettaja kutsuu eri hallintokunnat yhteistyöhön tuen tarpeiden kartoittamiseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. Tukea tarvitsevan lapsen huoltajille annetaan tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista ja huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten opetus järjestetään toiminta-aloittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-aloittain. Toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kommunikaatiotaidot, sosiaaliset taidot kognitiiviset taidot ja päivittäiset taidot. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Oppilaalle laaditaan HOJKS, jossa kuvataan toiminta-alueiden tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi. Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen tehdään oppilaan opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välisenä yhteistyönä.

Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet ja tavoitteena oppilaan koko potentiaalin käyttöön saaminen. Koulupäivän eri toimintoja hyödynnetään oppimisessa. Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia jossakin yksittäisessä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa voidaan yhdistää eri toiminta-alueiden sisältöjä ja opetukseen liittyy aina myös kuntouttavia ja hoitavia elementtejä. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyyden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen tavoitteena on kontaktin muodostuminen oppilaan kanssa ja sen pohjalle rakentuva erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen. Kielen ja kommunikaation opetuksen tulee sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita, ja myös tarvittaessa viittomien, merkkien, symbolien tunnistamista.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää sosiaalisissa ympäristöissä toimimista. Osa-alueiden tulee sisältää vuorovaikutus- ja tunnetaitoja koskevia tavoitteita.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Osa-alueiden tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja syy-seuraussuhteen oppimisen harjoituksia.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintoihin ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäistymistään. Osa-alueiden tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa koskevia tavoitteita.

24.4. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Tuen oikea muoto on ratkaisevaa oppimisen ja kehityksen turvaamiseksi. Tuki järjestetään joustavasti, suunnitellusti ja tarpeen mukaan muunnellen. Tukimuotoja käytetään yksittäin sekä yhdessä toisiaan täydentäen ja niin kauan ja sen vahvuisena kuin se on tarpeellista.

Tukiopetus

Tukiopetus voi olla ennaltaehkäisevää tai korjaavaa. Sitä voidaan järjestää säännöllisesti tai sillä voidaan vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin. Oppilaalla, joka on jäänyt jälkeen opinnoissaan, on oikeus saada tukiopetusta. Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan huoltajien kanssa. Opettajalta saa tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle. Opettaja tiedottaa huoltajaa oppilaan mahdollisesta osallistumisesta siihen.

Tukiopetusta voidaan antaa yksilö- tai ryhmäopetuksena. Ryhmäopetukseen voidaan koota oppilaita eri luokilta. Tukiopetusta annetaan ensisijaisesti oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien ulkopuolella, mutta se voidaan järjestää myös samanaikaisopetuksena. Sen toteuttamisessa tehdään opettajien välistä yhteistyötä.

Tukiopetuksessa oppilaan tuen tarve otetaan huomioon yksilöllisesti. Siinä hyödynnetään monipuolisesti eriyttävää materiaalia ja opetusta konkretisoivaa havaintovälineistöä. Tukiopetusta annetaan maahanmuuttajaoppilaille, joilla on kielellisiä ongelmia tai muista syistä johtuvia oppimisvaikeuksia. Maahanmuuttajille tukiopetuksessa annetaan kielellistä tukea oppiaineiden sisältöjen ymmärtämiseen, keskitytään tärkeimpiin tavoitteisiin ja opetetaan käsitteitä.

Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessa tai koulunkäynnissä, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Tavoitteena on parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Sitä voidaan antaa oppilaalle, jolla on puhe- lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.

Toteutustapoina ovat samanaikaisopetus, pienryhmä- tai yksilöopetus. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla. Tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaista erityisopetusta antavat erityisopettajat, mutta opetusta voidaan suunnitella ja oppilaan oppimista voidaan arvioida opettajien yhteistyönä. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa, ja opetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaalle ja huoltajalle.

Erityisopetus

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti.

Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä, osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.

Lumijoen kunnassa toimii kolme erityisopettajaa. Kaksi erityisopettajista on laaja-alaisia, jotka huolehtivat luokat 0-9 ja yksi erityisopettajista toimii pienryhmässä. Erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Opetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaalle ja huoltajalle.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Vammaisella tai muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät opetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Oppilas voi tarvita tulkitsemista, puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Tavoitteena on taata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Koulunkäyntiavustajan voi saada asiantuntijalausunnolla tuekseen oppilas, jolla on vaikea vamma tai jonka käytös-, tunne-elämän tai sosiaalinen häiriö vaikeuttaa tai rajoittaa merkittävästi oppimista.

Avustajan työ on yhteistyötä koko kouluyhteisön ja perheen kanssa. Avustajan ja opettajan kiinteä yhteistyö työparina on tärkeää oppilaan tarkoituksen mukaisessa tukemisessa. Opettajan tehtävänä ja vastuulla on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä koulunkäyntiä tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeutin ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Suunnittelussa hyödynnetään myös tarvittaessa asiantuntijoita, kuten toiminta-, fysio- tai puheterapeuttia.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Tuki voi olla osa- tai kokoaikaista, ja voi vaihdella lyhytaikaisesta pidempiaikaiseen tarpeeseen. Avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön yhteistyönä, hyödyntäen huoltajien antamia tietoja ja mahdollisten asiantuntijoiden lausuntoja. Henkilökohtaisesta avustajasta tekee päätöksen sivistyslautakunta**.** Rehtori päättää avustajaresurssien suuntaamisesta. Opettajat organisoivat yhteistyössä avustajien kanssa opetusjärjestelyt siten, että avustajapalvelut saadaan tarkoituksen mukaisesti käyttöön.

Avustaja- ja tulkitsemispalveluja voidaan käyttää osana sekä yleistä, tehostettua että erityistä tukea. Oppilaan avustajapalvelujen tarve, määrä ja vaikutus arvioidaan esimerkiksi pedagogisessa arviossa ja pedagogisessa selvityksessä. Tehostetun tuen vaiheessa avustajapalvelujen järjestäminen kirjataan oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen vaiheessa HOJKS:aan. Erityisen tuen osalta avustaja- ja tulkitsemispalvelut määritellään erityisen tuen päätöksessä. Suunnitelmissa määritellään järjestämisen lisäksi tavoitteet ja seuranta.

24.5. Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko on määritelty sivistyslautakunnan johtosäännössä. Pienempien palveluiden ja apuvälineiden ostoissa ja hankinnoissa toimivalta on rehtorilla, suuremmissa sivistyslautakunnalla.

25. Oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat

Koska Lumijoella on vain yksi yhtenäinen peruskoulu ja kunta- ja koulukohtainen opetussuunnitelma ovat sama asia, myös opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta ja koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma yhdistetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppilashuolto kuuluu kaikille koulun henkilöstöryhmille. Oppilashuolto on yhteisöllistä toimintaa ja osallisuuden vahvistamista. Oppilashuoltotyön ensisijainen tehtävä on edistää oppilaan tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä varmistaa kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus sekä tunnistaa oppimisvaikeuksia ja muita ongelmia sekä puuttua niihin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Oppilashuollossa pyritään oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain. Oppilashuollon tehtävänä on tukea oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuneisiin muutoksiin yhteistyössä huoltajien kanssa. Koulun tehtävänä on tukea kotien kasvatustyötä. Yhteistyön sujuvuus edellyttää aktiivisuutta, avoimuutta ja sitoutumista. Kodin ja koulun yhteistyön tulee perustua keskinäiseen luottamukseen ja kunnioitukseen.

Oppilashuollon palvelut järjestetään Lumijoella sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen poikkihallinnollisena yhteistyönä. Opetustoimi vastaa opetusjärjestelyihin liittyvästäkolmiportaisesta tuesta, ohjauksesta ja kuraattoripalveluista. Sosiaali- ja terveystoimi vastaasosiaali- ja lastensuojelutyöstä, psyykkisen hyvinvoinnin palveluista, kouluterveydenhuollosta sekätarvittavien koulupsykologipalveluiden järjestämisestä. Paikalliseen tukiverkostoon kuuluvat myösseurakunta ja sosiaalitoimen kotipalvelu.

Lumijoen peruskoulun oppilashuoltosuunnitelma

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Koulun oppilashuollon kokonaistarvetta arvioidaan sen mukaan, kun on käytettävissä hyvinvointitietoa ja arviointitulosten perusteella päätetään käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista. Suunnitelmassa oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat olleet suunnitelmaa valmisteltaessa:

a) Kouluterveydenhoitajalla on vastaanotto koululla neljänä päivänä viikossa. Yhtenä päivänä viikossa oppilailla on mahdollisuus kouluterveydenhoitoon ilman ajanvarausta Lumijoen terveysasemalla. Kouluterveydenhoitaja osallistuu yhteisölliseen oppilashuoltoon oppilashuoltoryhmän jäsenenä. Koululääkäri on koululla 2 päivää kuukaudessa, jolloin päähuomio kohdistuu eri vuosiluokkien terveystarkastuksiin.

b) N. 400 oppilaan yhtenäisessä peruskoulussa kuraattoripalveluiden tarve on 1-1,5 päivää viikossa. Sosiaali- ja sivistystoimen yhteisen sosiaalityöntekijä-koulukuraattorin työpanoksesta käytetään20 % koulun yhteisölliseen ja yksilölliseen oppilashuoltoon. Lisäksi opinto-ohjaajalle varataan 3-4 viikkotunnin resurssi yhteisölliseen oppilashuoltoon ja tarvittaessa oppilaiden psykososiaaliseen tukeen.

c) Koulupsykologipalveluiden tarve on 1-2 päivää kuukaudessa. Lumijoen kunta ostaa tarvittavan määrän psykologipalveluita yksityiseltä palveluntuottajalta (Attendo). Pääosa psykologipalveluista käytetään pedagogisen tuen tarpeen arvioimiseen tiiviissä yhteistyössä oppilaan huoltajien ja opetushenkilöstön kanssa. Koulupsykologi osallistuu tarvittaessa oppilashuoltoryhmän toimintaan ja yhteisöllisen oppilashuollon suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

d) Oppilailla on mahdollisuus psykiatrisen erikoissairaanhoitajan psykososiaaliseen tukeen. Tuki voi olla yksilö- tai ryhmämuotoista mahdollisesti yhdessä kuraattorin tai terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa.

Oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti kahden viikon välein. Sen toimintaan kuuluu edelleen perusopetuslain mukainen oppilaiden pedagogiseen tukeen liittyvien arvioiden ja selvitysten käsittely sekä tarvittavien tukitoimien suunnittelu ja seuranta. Entistä enemmän työskentely painottuu toisaalta oppilashuollon kokonaistarpeen arviointiin ja toteutumisen seurantaan mutta toisaalta yhteisöllisen oppilashuollon kehittämiseen ja toteuttamiseen. Arvioinnin tukena käytetään kunnan hyvinvointikertomuksen tietoja ja kouluterveyskyselyjen tuloksia sekä laajojen terveystarkastusten yhteenvetoja. Kouluyhteisössä esiin nousevia tarpeita arvioidaan myös Opetushallituksen hyvinvointibarometrien antamien tulosten valossa. Koulun koko opetus- ja ohjaushenkilöstö osallistuu oppilashuollon seurantaan, kehittämiseen ja toteuttamiseen koulun kehittämisryhmissä ja henkilöstökokouksissa.

Oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö

Oppilashuollon palvelut järjestetään yhteistyössä sivistys-, sosiaali- ja terveystoimen kesken siten, että ne tuodaan oppilaalle ja huoltajille helposti saataviksi. Pienen kunnan organisaatiossa tiedonkululle ei ole merkittäviä esteitä eivätkä työn- ja vastuunjaon kysymykset aiheuta suuria ongelmia. Tarvittaessa ohjaus- tai oppilashuoltoryhmä koordinoi palvelujen joustavaa tuottamista ja toteuttamisessa tarvittavaa yhteistyötä.

Oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan

Oppilashuollon palvelut kohdennetaan resurssit tehokkaasti hyödyntäen. Niiden toteuttamistapoja ja –periaatteita koordinoi Lumijoella oppilashuoltoryhmä. Apuna ovat puolivuosittain tehdyt kyselyt oppilaiden pedagogisista ja psykososiaalisista vahvuuksista ja tuen tarpeista. Tuen avulla varmistetaan hyvän oppimisen sekä kasvun ja kehityksen toteutuminen. Tuki voi olla ennalta ehkäisevää ja koskea kaikkia oppilaita. Se voi koskea myös koko kouluyhteisöä liittyen tiedottamiseen tai vaikkapa henkilökunnan koulutukseen.

Yksittäisen oppilaan kohdennetun tuen toteutuksesta vastaa asiantuntijaryhmä. Tuki aloitetaan pedagogiseen tukeen liitettynä. Sitten edetään psykososiaaliseen tukeen. Kriisiluonteisissa tapauksissa edetään suoraan psykososiaaliseen tukeen. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus, jolloin kasvun ja kehityksen tilanne tulee kartoitettua sosiaalitoimen työnä. Tuki voi olla yksilö- tai ryhmälähtöistä.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllisen oppilashuollon suunnitelma

Yhteisöllinen oppilashuolto on sellaisten rakenteellisten toimintatapojen luomista kouluun, jotka ennakoivat ja edesauttavat hyvää kasvu- ja oppimisilmapiiriä ja huolenpitoa oppilaista. Koulussa on välittävä, kunnioittava ja kuulluksi tulemisen kulttuuri. Vuorovaikutus kaikkien koulun henkilöiden välillä on tuoretta ja elävää. Toiminta perustuu luottamuksellisuuteen ja yksityisyyden kunnioittamiseen.

Yhteisöllinen oppilashuolto tarkoittaa tässä kaikkia niitä toimia, joiden avulla edistetään koulun kokemista omaksi opinahjoksi. Yhteisöllinen oppilashuolto kattaa yksilöiden, ryhmien ja koko yhteisön väliset vuorovaikutussuhteet. Yhteisöllisen oppilashuollon yksilötoiminta on kaikkia yhteisön jäseniä koskeva. Eli jokaisella koulun oppilaalla on mahdollisuus vaikkapa kohdata opettaja henkilökohtaisesti. Sama henkilökohtaisuus näyttäytyy oppilaskunnan toiminnassa: oppilaita kuullaan suoraan eikä vain oppilaskunnan hallituksen kautta. Toiminta on osallistavaa.

Yhteisöllistä oppilashuoltoa voidaan toteuttaa perusopetusryhmien tasolla tai pienemmissä ryhmissä. Tällainen pienempi oppilashuollollinen ryhmä voi olla kouluyhteisön jäsenistä koostuva, rajatun kestoinen ja ryhmän jäsenten hyvinvointia edistävä. Tällainen ryhmä voi olla ohjauksellinen, pedagoginen tai nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvä. Usein nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvät asiat ilmenevät vuorovaikutuksessa. Ryhmässä on mahdollista harjoitella ja korjata vuorovaikutuksen väärinkäsityksiä. Kokoontumiset voivat koskea myös

koko kouluyhteisöä. Sama työskentelytapa on toteutettavissa myös vanhempien kanssa. Kouluyhteisön aikuisten keskustelu- ja ideointiryhmä on myös mahdollinen, esimerkiksi vanhempainfoorumin muodossa.

Oppilashuollollisissa ryhmissä jokaisesta oppilaasta laaditaan oppilashuoltokertomus, josta käy ilmi, että kyseessä on ryhmäkäynti. Yhteisöllistä oppilashuoltoa tukevat monipuoliset viestintäkanavat. Viestinnässä noudatetaan eettisyyttä ja myönteisyyttä. Ensisijaisesti huoltajat pyritään tapaamaan kasvokkain, mutta jollei se onnistu, yhteyttä otetaan niin puhelimitse tai Wilma-viestinnän kautta. Viestintä luo pohjaa hyvälle yhteistyölle.

Yhteisöllinen oppilashuolto voidaan jakaa fyysiseen ja psyykkiseen (psykososiaaliseen) alueeseen kuten yksilöllinen oppilashuoltokin. Miellyttävät, siistit opetustilat ja yhteiset tilat sekä koulun ympäristö luovat otolliset olosuhteet kouluhyvinvoinnille ja uuden oppimiselle. Toimiva koulu on esteetön. Esteettömään kouluun voi tulla mahdollisimman moni paikkakunnan oppilas. Koulun esteettömyyteen kuuluu myös hyvä oppimisilmapiiri. Hyvä ilmapiiri edistää kaikkien oppilaiden pääsemistä opiskelijayhteisön jäseneksi. Näin se kannattelee opiskelussaan jostain syystä esteitä kohtaavia nuoria.

Koulun mieli näyttäytyy sen kulttuurissa. Kulttuuri luo kouluun toimintaympäristön, joka parhaimmillaan lisää koulunkäynnin mielekkyyttä. Kulttuuri on laajassa mielessä hengen viljelyä. Se siis edistää luovan toiminnan ilmentymistä koulun oppimiskäytänteissä.

Yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Yhteisöllinen oppilashuolto toteutuu osana koulun arkea, vuorovaikutuksen kulttuuria. Toiminta pohjautuu säännöllisyyteen ja arviointiin. Yhteisöllisyys rakentuu yksilöllisyydestä. Yleisperiaatteena on, että kaikki ne, joita asia koskee, ovat mukana päätöksen teossa ja arvioinnissa. Tällöin jokainen yhteisön jäsen tuntee tulevansa hyväksytyksi yhteisössä. Laadullisessa arvioinnissa keskeistä on koko kouluyhteisön ja vanhempien sekä yhteistyökumppaneiden kokemus hyvinvoinnista. Työskentelytapoina ovat hyvinvoinnin infotilaisuudet, vanhempainillat ja luokka- tai ryhmäkohtaiset tapaamiset. Myös kartoittavat kyselyt ja arviointiryhmät ovat mahdollisia.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä koordinoi oppilashuoltoa. Lumijoella koulukohtainen monialainen oppilashuoltoryhmä toimii myös oppilashuollon ohjausryhmänä. Ryhmän tehtävänä on koordinoida oppilashuoltotyötä, suunnitella ja luoda puitteet yhteisölliselle ja yksilölliselle oppilashuollolle kouluyhteisön fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tueksi. Oppilashuoltosuunnitelma määrittelee toimintatavat ja osin resurssit koulussa. Oppilashuoltoryhmä voi toimia myös konsultoivassa roolissa.

Oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori (pj.), laaja-alaiset erityisopettajat, koulukuraattori-sosiaalityöntekijä, kouluterveydenhoitaja, psykiatrinen erityissairaanhoitaja ja oppilaanohjaaja. Tarvittaessa oppilashuoltoryhmään voidaan kutsua luokanopettajia tai –valvojia, koulunkäynnin-ohjaajia, koulupsykologi, lääkäri, perhetyöntekijä tai nuorisotyöntekijä. Rehtorilla on päävastuu oppilashuollosta ja oppilashuoltoryhmän johtamisesta. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu pääsääntöisesti kahden viikon välein ja tarvittaessa useamminkin. Huoltajat, joiden lasten asioita käsitellään oppilashuoltotyöryhmässä, voivat osallistua kokoukseen.

Oppilashuoltoryhmän yleisiä tehtäväalueita ovat 1) Oppimisilmastosta huolehtiminen: hyväksyvän, kannustavan ja myönteinen opiskeluilmapiirin tukeminen ja kehittäminen ja yhteistyötaitojen, suvaitsevaisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, 2) Ennaltaehkäisevä toiminta: koulun toimintaperiaatteet, opetusmenetelmät, opetusryhmärakenne, hyvinvointikartoitus, koulukiusaamisen ennaltaehkäisy, ratkaisukeskeisyys, 3) Oppilasasiat: oppimisvaikeudet, tutkimuksiin ohjaus, opetuksen yksilöllistäminen, lykkäys, palautus (esikoulu), pienluokan käyttö, poissaolot, käytöshäiriöt, kiusaaminen, kotiolot.

Oppilashuoltoryhmä arvioi hyvinvoinnin kokonaistilaa koulussa. Se ylläpitää yhteyksiä kunnan muihin lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviin toimijoihin. Lumijoella Hyvinvointi- ja terveysryhmä (HyTe) on koordinoiva elin kunnan tasolla. Se huolehtii oppilashuollon

suunnitelman sisällyttämisestä kunnan hyvinvointisuunnitelmaan ja yhteydestä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Koulun oppilashuoltoryhmä huolehtii, että oppilashuollon suunnitelmaa päivitetään riittävän usein kunnan hyvinvointisuunnitelmassa.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä

Yhteisöllinen oppilashuolto on osa kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Se ei ole paperinmakuista suunnitelmaa mapeissa vaan elävää, vuorovaikutuksellista toimintaa. Yhteisöllisen oppilashuollon edustaja on mukana kunnan hyvinvointi- ja terveysryhmässä. Näin yhteisöllinen oppilashuolto linkittyy kunnalliseen päätöksen tekoon. Päätöksen teolla varataan riittävät resurssit tulokselliseen toimintaan.

Yhteistyö kunnan muiden toimijoiden kuten nuorisotyön ja sosiaalityön sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on suoraa ja avointa. Yhteistyössä hyödynnetään koulun ja/tai kunnan kuraattori-, psykologi- ja hyvinvointipalveluita.

Yhteisöllinen oppilashuollon perustana on hyvinvoinnin ennaltaehkäisevän edistämisen näkökulma. Puhutaan yhteisöllisen oppilashuollon terveyslähtöisestä lähestymistavasta. Se keskittyy ennemmin hyvinvoinnin ja terveyden voimavaroihin kuin sairauden riskeihin. Vastakohtana on näkökulma, jossa keskitytään pahoinvointiin, vastoinkäymisiin ja vajeisiin. Ennaltaehkäisevä terveyslähtöinen lähestymistapa helpottaa monialaista yhteistyötä. Työparityöskentelyssäkään salassapitosäädökset eivät tule niin helposti työskentelyn esteeksi.

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa on kuvattu koulun vuosiluokittain etenevässä ohjaussuunnitelmassa. Koulun oppilaan ohjaus kuuluu kaikille sen työntekijöille. Kukin opettaja vastaa omien oppiaineidensa opiskelun ohjauksesta. Kenellä tahansa koulun työntekijällä voi olla oleellista tietoa oppilaan vahvuuksista tulevia jatko-opintoja varten. Tämä tieto voidaan koota tarvittaessa pedagogisiin asiakirjoihin. Opinto-ohjaaja vastaa koulutuksen siirtymävaiheessa opiskelijoiden ohjauksesta jatko-opintoihin ensimmäiseen koulutuspaikkaan. Osana oppilaanohjausta opinto-ohjaaja keskustelee vuosittain kahdenkeskisesti kaikkien oppilaiden kanssa ja tekee yhteistyötä oppilaiden huoltajien kanssa.

Siirtymä- eli nivelvaiheet ovat oppilaan opintopolulla ohjauksellisesti keskeisiä kohtia. Tavoitteena on luoda yhtenäinen oppimisen polku. Tämä edellyttää oppilashuollollista yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään koulun sisäisesti, kouluasteiden välillä sekä eri hallinnonalojen kesken. Oppilashuollollisen työn onnistumista auttavat sovitut toimintatavat ja tiedonsiirtolomakkeet:

1) esikoulusta kouluun: esiopettajan ja luokanopettajan yhteistyö koulutulokkaiden perehdyttämisessä; erityisopettaja kartoittaa oppilashuollolliset tarpeet; huolenaiheiden käsittely oppilashuoltoryhmässä; jatkoselvitykset, esim. koulupsykologi on tarvittaessa mukana selvittämässä oppilaan koulunkäynnin aloittamisajankohtaa; oppilaan taitoja kuvaava lomake/ yksilöllinen suunnitelma siirtyy opettajan käyttöön

2) alakoulusta yläkouluun: oppilaanohjaajan koordinoima perehdytys yhteistyössä luokanopettajan kanssa; luokanopettajan ja erityisopettajan yhteistyö; erityisopettajan vastuulla on kartoittaa oppilashuollolliset tarpeet; huolenaiheiden käsittely oppilashuollossa ja tiedonsiirtopalaverin järjestäminen tukea tarvitsevista aineenopettajille

3) peruskoulusta jatko-opintoihin: oppilaanohjaajan yhteistyö oppilashuoltoryhmän sekä jatko-opiskeluverkoston kanssa; jatko-opinnoista tiedottaminen huoltajille vanhempaintapaamisissa ja yhteisissä Jatkis-illoissa; oppilaille järjestetyt kohdennetut tutustumiskäynnit ja koulutuskokeilut toisen asteen koulutuspaikkoihin

4) koulun tai opettajan vaihdos: luokanopettaja tai –valvoja vastaa tiedonsiirrosta; erityisopettaja välittää tiedon tukea tarvitsevista oppilaista; yksilöllisten suunnitelmien siirto tulevalle opettajalle.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäädösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen

järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot. Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen, esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen tai lukioon.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Kunnassa toimii sisäilmatyöryhmä, joka huolehtii osaltaan terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön takaamisesta oppilaille ja koulun henkilöstölle. Koulussa huolehditaan oppilaiden hyvinvoinnista. Koulurakennus luo puitteet hyvälle oppimiselle. Koulun johto turvaa riittävän hyvän fyysisen oppimisympäristön. Koulussa huolehditaan puhtaudesta ja viihtyvyydestä sekä riittävän ravinnon ja liikunnan tarjoamisesta. Oppilaille varataan mahdollisuus ottaa kantaa koulun viihtyvyyteen. Oppilailla on mahdollisuus keskustella vuorovaikutukseen liittyvissä asioissa luottamukselliseksi kokemansa koulun aikuisen kanssa. Koulussa kehitetään toimintatapoja vaikeidenkin asioiden puheeksi ottoon.

Kouluympäristössä tehdään säädetyt terveydelliset, työsuojelulliset ja palotarkastukset yhteistyössä työterveyshuollon, ympäristöviraston terveystarkastajien, työsuojelun vastuualueen tarkastajien, palo- ja pelastuslaitoksen tarkastajien ja työsuojelutoimikunnan kanssa. Tarkastuksiin osallistuvat koulun rehtori, kunnan työsuojelupäällikkö, työsuojeluvaltuutettu, tilapalvelujen vastuuhenkilö ja kiinteistönhoitaja. Tarkastuksissa havaitut puutteet korjataan mahdollisimman pian ja enintään säädetyssä ajassa.

Koulussa työskentelevillä on velvollisuus ilmoittaa välittömästi kouluympäristön terveellisyydessä ja turvallisuudessa havaitsemistaan puutteista kiinteistönhoitajalle tai rehtorille. Pelastussuunnitelmat, riskien ja uhkien kartoitukset sekä varautumisohjeet pidetään säännöllisellä päivittämisellä ajantasaisina.

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Koulun terveysneuvonta kuuluu kaikille koulun työntekijöille. Jokainen koulun työntekijä on velvollinen omassa opetuksessaan huomioimaan ja edistämään hyvää ja terveellistä elämää. Oppilashuoltoryhmä voi kutsua koulun terveystiedon opettajan kuultavaksi asiantuntijana kokoontumisiinsa.

Luokanopettajat ja terveystiedon opettaja tekevät yhteistyötä kouluterveydenhoitajan ja hammashoitolan kanssa terveellisten elämäntapojen edistämiseksi. Yhteistyökumppaneita voivat olla myös vierailevat luennoijat ja kolmannen sektorin toimijat.

Järjestyssäännöt, poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Koulun järjestyssäännöt tukevat oppilaiden osallisuutta ja hyvän vuorovaikutuksen ilmapiiriä. Järjestyssäännöt tulee laatia oppilaita ja vanhempia kuulleen. Ne kerrataan vuosittain lukuvuoden alussa. Kouluyhteisön jäsenten poissaolot voivat olla yksi indikaattori koulun hyvinvointitilanteesta. Huoltajalla on velvollisuus ilmoittaa oppilaan poissaolosta. Oppilaiden poissaolot kirjataan Wilmaan. Poissaoloja seuraavat oppilaiden huoltajat, opettajat ja koulukuraattori. Oppilaiden poissaolojen seurannassa on käytössä ns. poissaolon portaat – menettelytapa, jossa on kirjattu puuttumiskynnykset ja toimijat kunkin kynnyksen ylittyessä. Yksilöllisen oppilashuollon tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Tällöin oppilaan ja hänen koulunkäyntinsä tilanne kartoitetaan kuullen oppilasta ja hänen huoltajiaan.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Koulun turvallisuussuunnitelmassa on toimintamalli tapaturmien ehkäisemiksi. Koulu yhteisönä huolehtii, että riittävän monella koulun työntekijällä on ensiaputaidot. Myös vuosittainen oppilaiden No Hätä-toiminta edistää tapaturmien ennaltaehkäisyä ja antaa toimintamalleja hätätilanteisiin. Koulun toiminta siis suunnitellaan siten, että tapaturmat minimoidaan. Tapaturman sattuessa henkilö ohjataan terveydenhoitajalle. Jos koulun terveydenhoitaja ei ole paikalla, niin henkilö ohjataan turvallisesti terveyskeskukseen vastaanotolle.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Koulun perustehtävään kuuluu ennaltaehkäisevä toiminta ja päihdevalistus. Koulun järjestyssääntöihin on kirjattu määräykset tupakointikiellosta, tupakointivälineiden, mällin, nuuskan tai muiden päihteiden hallussapitokiellosta. Kieltojen rikkomiseen ja tupakan, alkoholin ja muiden päihteidon käyttöön puututaan välittömästi ja otetaan käyttöön perusopetuslaissa säädetyt kurinpitokeinot.

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Koulukuljetukset on järjestetty siten, ettei oppilaille muodostu pitkiä odotusaikoja. Kuljetusta odottaville oppilaille on järjestetty valvonta. Koulukuljetusten turvallisuutta koskevat ohjeet on kirjattu kuljetussopimusten asiakirjoihin.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulu pyrkii ennaltaehkäisemään kiusaamista valistuksella ja vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ilmenemistä ehkäistään parhaiten rakentamalla jatkuvasti päivittäisessä koulutyössä suvaitsevaisuutta lisäävää ja erilaisuutta hyväksyvää ilmapiiriä. Sitä tukee myönteisten vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitojen harjaannuttaminen ja opettelu arjen tilanteissa. Tällöin väkivalta, kiusaaminen ja häirintä nähdään negatiivisena käyttäytymisenä, johon tulee puuttua ja tarjota tilalle vaihtoehtoinen malli. Oppilailla on tiedossa kenen puoleen he voivat luottamuksellisesti kääntyä tällaisissa asioissa.

Lapsia ja nuoria suojaa kiusaamiselta parhaiten hyvä itsetunto, vuorovaikutustaidot ja toimivat ihmissuhteet. Oppitunneilla käsitellään yhdessä elämisen ja toimimisen periaatteita ja selvitetään mikä on kiusaamista ja keskustellaan sen vaikutuksesta kiusattuun oppilaaseen ja koko ryhmään. Sivistyslautakunnan hyväksymien koulun järjestyssääntöjen tavoitteena on taata turvallinen oppimisympäristö kouluyhteisön jäsenille. Sivistyslautakunta on myös hyväksynyt koulun toimintaohjelman kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää vastaan. Tämän suunnitelman lähtökohta on periaate, että kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ei hyväksytä ja niihin puututaan välittömästi. Koululla käytetään kiusaamisen ennaltaehkäisemiseen ja kiusaamistapausten ratkaisemiseen suunniteltua KiVa Koulu –ohjelmaa. Hyvien tapojen ja sovittujen sääntöjen vastaisesta toiminnasta voi tarvittaessa seurata myös kasvatuskeskustelu (KaKe).

Alakoulun oppilaat osallistuvat KiVa-oppitunneille ensimmäisellä luokalla ja uudelleen neljännellä luokalla. Yläkoulussa toteutetaan 7.-luokkalaisille suunnattuja KiVa-teemoja. Oppilaille annetaan ohjeet miten heidän tulee toimia, jos heitä kiusataan tai he havaitsevat kiusaamista. Koulussa toimii kolmen opettajan, koulukuraattorin ja rehtorin muodostama työryhmä KiVa-tiimi. He ovat saaneet perehdytyksen KiVa Koulu–ohjelman toteuttamiseen ja selvittävät yhteistyössä luokanopettajan tai –valvojan kanssa esiin tulevia kiusaamistapauksia. KiVa Koulu–ohjelmaan kuuluu vuosittain tehtävä kiusaamiskartoitus, jonka avulla koulu ja opetuksen järjestäjä voivat seurata kiusaamisen yleisyyttä ja ohjelman vaikuttavuutta. Kiusaamisen vastaisen ohjelman ohella oppilaiden kanssa yhteistyössä laaditun Lumijoen peruskoulun Kultaisen sääntökirjan avulla oppilaat sitoutuvat hyvään käytökseen kuuluviin tapoihin, kuten myös kiusaamisen, väkivallan tai häirinnän vastaiseen käytökseen. Oppilaskunnan ja tukioppilastoiminnan avulla vahvistetaan yhteisöllisyyttä. Osana yhteisöllisyyden rakentamista on neuvottelutaitojen opettelu todellisissa tilanteissa esimerkiksi foorumityöskentelyssä. Opettajilla on mahdollisuus käyttää opetusryhmien ryhmäyttämiseen suunniteltuja ohjelmia opetuksessaan (esim. Friends-, ja Lions Quest -ohjelma).

Häirintää voi kouluissa tapahtua niin oppilaiden kesken kuin opettajan ja oppilaan keskenkin. Kyseessä voi olla esimerkiksi häirintä sosiaalisessa mediassa, puhelinhäirintä, nimittely tai seksuaalinen häirintä. Koululla käydään avointa ja asiallista keskustelua oppilaiden kanssa siitä, mitä häiritsevä käyttäytyminen tarkoittaa ja kuinka väärinymmärryksiä ja -käytöksiä voidaan ehkäistä. Häirintätapaukset selvitetään samalla tavalla kuin kiusaamistapaukset. Väkivaltatapaukset ilmoitetaan heti rehtorille ja tarvittaessa oppilashuoltoryhmän muille edustajille. Tapaukset selvitetään samalla tavalla kuin kiusaamistapaukset. Vakavat tapaukset selvitetään yhteistyössä poliisin kanssa. Koulun kriisiryhmä kutsutaan käsittelemään vakavia väkivaltatapauksia. Rehtori vastaa kriisiryhmän koollekutsumisesta ja kriisityön käynnistämisestä.

Lukuvuoden alussa opetushenkilöstön suunnittelupäivässä kerrataan Kiva Koulu- tiimin työskentely- ja menettelytavat sekä esitellään tiimiin kuuluvat jäsenet. Koulun toimintaperiaatteista

ja -tavoista tiedotetaan huoltajia koulutiedotteessa ja tarvittaessa vanhempaintapaamisissa ja -illoissa lukuvuoden aikana. Huoltajia ohjeistetaan ottamaan yhteyttä kouluun, jos he epäilevät lastansa tai koulun muuta oppilasta kiusattavan tai oman lapsensa kiusaavan muita.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa, kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa

Koulun kriisityössä on tavoitteena tunnistaa kriisit ja toimia niissä nopeasti, tehokkaasti ja hallitusti. Kriisisuunnitelman avulla vahvistetaan yhteisön ja sen jäsenten kykyä selviytyä vaikeista tilanteista. Kriisisuunnitelma sisältää tärkeät yhteystiedot, vastuujaon ja tiedottamisen kriisitilanteessa, hätäensiapuohjeet, toimintamalleja äkillisissä kriisitilanteissa, kriisien ehkäisyn ja selviytymisen tukemisen, toimenpiteet kriisivalmiuden ylläpitämiseksi ja tiedotuskirjemalleja kodeille. Opetussuunnitelman liitteenä olevassa Kriisisuunnitelmassa kuvataan yksityiskohtaisemmin toimintatavat erilaisissa äkillisissä kriisitilanteissa.

Koulu voi osana toimintaansa edistää lasten ja nuorten elämäntaitoja ja kykyä kohdata vaikeita tilanteita. Koulutyössä voidaan tietoisesti vahvistaa itsetuntoa, harjoitella myönteistä vuorovaikutusta ja arkielämän ongelmanratkaisutaitoja. Koulun on hyvä pohtia sitä, miten se voisi poistaa tai vähentää koulunkäyntiin liittyviä riskitekijöitä. Ryhmässä voi aktivoitua oppilaan persoonan eri puolet. Ryhmässä toimiminen ja jatkuvan arvioinnin kohteena oleminen voi olla joillekin lapsille ja nuorille hyvinkin stressaavaa.

Voimme miettiä yhdessä, minkälaisilla käytännöillä meidän koulussa esimerkiksi ehkäistään kiusaamista ja vahvistetaan myönteistä ilmapiiriä, estetään yksinjääminen ja edistetään ryhmäytymistä ja toverisuhteita, varmistetaan onnistumisen ja osaamisen kokemukset kaikille, katkaistaan epäonnistumisen kierre ja estetään koulunkäynnin keskeyttäminen.

Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa

Lumijoen peruskoulun kriisisuunnitelmassa on määritelty johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa. Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, on vastuussa siihen asti, kun on välittänyt tiedon rehtorille tai tämän poissa ollessa vararehtorille. Kriisitilanteissa kokonaisvastuu kuuluu rehtorille, mutta kriisiryhmän voi kutsua koolle kuka tahansa sen jäsenistä. Opettajan kuuluu kriisitilanteessa huolehtia omista oppilaistaan. Koulun kriisiryhmän tehtävänä on lisäksi huolehtia vakavan kriisin selvittelystä ja jatkokäsittelystä.

Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

Tiedottamisen periaatteet on määritelty Lumijoen peruskoulun kriisisuunnitelmassa. Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä aina ensin rehtorille. Rehtorin tehtävänä on selvittää, ketä asia koskee, mitä on tapahtunut ja missä, miten kaikki tapahtui ja mitä tapahtumasta tiedetään. Rehtorin ollessa pois, asiasta vastaa vararehtori ja mikäli vararehtoriakaan ei ole saatavilla asiasta vastaa se opettaja, jonka oppilasta asia koskee.

Rehtori kutsuu kriisiryhmän avukseen ja opettajakuntaa ja muuta koulun henkilökuntaa informoidaan tapahtuneesta. Opettajat saavat ohjeita asian käsittelystä luokissa ja oppilaille kerrotaan etukäteen sovitut tosiasiat, jotta vältetään huhujen leviäminen. Oppilaille tapahtuneesta tiedottaa rehtori, luokanopettaja tai luokanvalvoja. Kaikki tiedottaminen koulun ulkopuolelle tapahtuu ensisijaisesti rehtorin kautta.

Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

Jokaisella on yksilölliset keinonsa selviytyä. Jos omat voimat eivät tunnut riittävän ja tuen tarve jatkuu, kannattaa aina hakea epäröimättä apua ammattiauttajilta tai vertaisryhmistä. Välitöntä kriisiapua tarjoavat koulukuraattori, koulupsykologi ja psykiatrinen erikoissairaanhoitaja tai muu terveydenhuollon ammattilainen. Sitä järjestetään kriisiryhmien yms. kautta, joista saa lisää tietoa kunnan mielenterveystyöntekijöiltä. Oppilaiden tarvitseman psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestämistä koordinoi oppilashuoltoryhmä.

Suunnitelmaan perehtyminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Henkilöstöä tiedotetaan ja perehdytetään kriisisuunnitelmasta sen hyväksymisen jälkeen. Kriisisuunnitelma kopioidaan koko henkilöstön luettavaksi opettajienhuoneen tietopisteeseen ja koulun sisäiseen verkkoon O-levyasemalle. Vuosittaisista päivityksistä tiedotetaan henkilökuntaa. Uudet työntekijät perehdytetään ja velvoitetaan tutustumaan kriisisuunnitelmaan lukuvuoden suunnittelukokouksen ja henkilöstökokousten yhteydessä. Huoltajia tiedotetaan koulun kriisisuunnitelmasta opetussuunnitelman muutoksista järjestettävän vanhempainillan yhteydessä sekä vuosittain lukuvuositiedotteessa ja koulun kotisivuilla.

Toimintavalmiuksien harjoittelu sekä suunnitelman arviointi ja päivittäminen

Kriisiryhmän yhtenä tehtävänä on vastata koulun kriisivalmiudesta ja järjestää tarvittaessa koulutusta. Kriisisuunnitelma tarkistetaan kerran vuodessa, ellei suunnitelman tiheämpi päivittäminen ole tarkoituksenmukaista tilannekohtaisesti tai säädöksistä tai ohjeistuksista aiheutuvista syistä. Henkilö- ja yhteystietojen päivittämisen on oltava jatkuvaa. Vastuuhenkilönä tässä on rehtori.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen Lumijoella

Lumijoen peruskoulussa yksilöllistä oppilashuoltoa järjestettäessä oppilas ja huoltaja ovat lähtökohtaisesti aina mukana. Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja ja monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa. Kaikilla koulun oppilailla on tasa-arvoinen ja lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Sen tehtävänä on huolehtia oppilaan hyvinvoinnista koulun ja oppimisen näkökulmasta. Koulun koko henkilökunnalle kuuluu oppilaan hyvinvoinnista huolehtiminen. Tällöin turvataan oppilaan suotuisa oppimisen eteneminen ja edistyminen. Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu.

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen, edistäminen ja yksilöllisen tuen toteuttaminen

Oppilaan oma opettaja havaitsee parhaiten muutokset oppilaassa, mutta myös koulun henkilökunnasta kuka tahansa voi olla aloitteellinen, mikäli huomaa oppilaan hyvinvoinnissa muutoksia. Luokanopettaja/valvoja tai aineenopettaja täyttää luokkansa oppilaista oppilashuollollisia vahvuuksia ja tuen tarpeita kartoittavan lomakkeen (huolenharava) kaksi kertaa vuodessa tai tarvittaessa, jos oppilaasta nousee huoli. Huolen aiheesta tai mahdollisesta tuen tarpeesta konsultoidaan oppilashuollon toimijoiden kanssa. Tällöin arvioidaan huolen aiheen vakavuutta yhdessä oppilaan kanssa ja arvioidaan myös, onko kyseessä pääasiassa pedagoginen (esim. oppimisvaikeus) vai jokin muu huoli (esim. psykososiaalinen tuen tarve). Oppilaan kanssa keskustellaan asian eteenpäin viemisestä. Keskustelusta ollaan tarvittaessa yhteydessä huoltajaan, tehdään tilannekartoitus sekä harkitaan yhteisen neuvottelun tarpeellisuutta.

Jos oppilaan oma opettaja havaitsee ja arvio, että opiskeluvaikeuksien, sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien vuoksi oppilas tarvitsee koulupsykologin tai kuraattorin palveluja, voi oma opettaja yhdessä oppilaan kanssa olla yhteydessä heihin. Yhteydenotosta tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle.

Mikäli huolen aiheena on muu kuin pedagoginen huoli (esim. oppimisvaikeus), yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä ja toimintatavasta tehdään kirjallinen suostumus, jossa määritellään oppilaan asioiden käsittelyyn osallistuvat tarvittavat yhteistyötahot (asiantuntijaryhmä) tai oppilaan läheiset. Pedagoginen huoli voi johtaa tehostettuun tai erityiseen tukeen, joiden antaminen oppilaalle on opetuksen järjestämistä eikä yksilökohtaista oppilashuoltoa. Pedagogiset asiakirjat laaditaan opettajien toimesta yhteistyössä huoltajien kanssa. Pedagoginen tuki ei edellytä huoltajan suostumusta.

Lumijoella oppilaan yksilöllisen tapauskohtaisen oppilashuollollisia asioita käsittelevän asiantuntijaryhmän voi muodostaa oppilas ja/tai hänen huoltajansa, luokanopettaja/valvoja tai aineenopettaja, koulunkäyntiohjaaja, erityisopettaja, rehtori sekä tarvittaessa kuraattori, koulupsykologi, terveydenhoitaja tai sosiaalityöntekijä. Tällöin asian käsittelyn tueksi muodostettavan oppilaskohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanosta sovitaan yhdessä oppilaan/oppilaan huoltajan kanssa kirjallisella yksilöidyllä suostumuksella. Ensimmäisessä yhteisessä neuvottelussa (esim. oppilas, huoltaja, oma luokanopettaja/luokanvalvoja, erityisopettaja) päätetään yhdessä, minkälainen ryhmä on oppilaan tarvitsevan tuen kannalta toimivin.

Psykososiaalisen huolen ollessa kyseessä oppilashuoltoasiassa edetään sen perusteella, miten vakavasta tilanteesta on kysymys, harkiten ja kriisitilanteessa hyvinkin nopeasti. Tällöin pohditaan opetushenkilöstön ja tarvittaessa oppilashuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa, miten parhaiten turvataan oppilaan hyvä kasvu ja kehitys.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan suostumukseen ja/tai huoltajan suostumukseen.. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Oppilaan osallisuuden edellytyksiä arvioi tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilainen.

Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa.

Kouluterveydenhuolto on ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa. Siihen kuuluu oppilaan hyvinvoinnin ja terveyden seuraaminen ja edistäminen. Oppilaan henkilökohtaisen terveydentilan toteaminen ja seuraaminen on laajentunut hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltaiseksi seuraamiseksi, arvioimiseksi ja tukemiseksi yhdessä muiden kouluyhteisössä toimivien asiantuntijoiden kanssa. Koululaisten terveystarkastukset toteutetaan vuoden 2011 alusta alkaen valtioneuvoston asetuksen (380/2009 1.7.2009) mukaisesti. Niihin kuuluvat vuosittaiset määräaikaistarkastukset kaikille ikäluokille. Lisäksi huolehditaan luokalle jääneille kuuluvat ikään liittyvät terveystarkastukset.

Laaja-alaiset terveystarkastukset kuuluvat 1., 5. ja 8. luokkien oppilaille, ja niihin sisältyy myös lääkärintarkastus. Myös huoltajat kutsutaan mukaan näihin ”hyvinvointiterveystarkastuksiin”. Lisäksi opettaja ja tarvittaessa oppilashuolto antaa kuvauksen oppilaan oppimisesta, hänen toverisuhteistaan ja kouluselviytymisestään. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen suunnittelema kaavake (Oppilaan selviytyminen ja hyvinvointi koulussa) on ollut Lumijoella käytössä kokeiluna 5-luokan terveystarkastuksissa lukuvuonna 2013–2014. Oppilas täyttää itsenäisesti sekä yhdessä vanhempien kanssa terveydenhoitajan heille jakaman terveyskyselykaavion. Lääkäri arvioi oppilaan somaattista puolta sekä seuloo sairauksia ja antaa lopuksi arvion oppilaan terveydestä sekä elämäntilanteesta. Hän arvioi myös mahdollisen hoidon tai tutkimuksen tarpeen ja vahvistaa nämä allekirjoituksellaan.

Ongelmien mahdollisimman varhainen havaitseminen ja oppilaan viipymätön auttaminen, jatkotutkimusten ja hoidon järjestäminen sekä hoidon ja kuntoutuksen koordinointi ovat kouluterveydenhuollon keskeisiä tehtäviä. Kun oppilashuoltoon tulee huolen aiheena jonkun oppilaan poissaolot tai häiriökäyttäytyminen, terveydenhoitaja ottaa oppilaan ensitilassa terveystarkastukseen, on yhteydessä tarvittaessa vanhempiin ja arvioi omalta osaltaan jatkoselvittelyn tarpeen. Kouluterveydenhuolto tuo oppilaskohtaiseen työhön terveyden edistämisen, terveydenhoidon ja lääketieteellisen asiantuntemuksen. Sairaanhoitovastaanotto on tärkeä osa kouluterveydenhuoltoa. Kouluterveydenhuoltoon kuuluu kouluyhteisön terveydellisten olojen valvonta ja hyvinvoinnin edistäminen.

Oppilaan kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä vaikeuksissa moniammattillisen tukiverkoston toiminta on tärkeässä asemassa. Psykiatrinen sairaanhoitaja tai terveydenhuollon ammattilainen tapaa oppilaita tarpeen mukaan joko koululla tai terveysaseman vastaanotolla. Tärkeimpänä

toimintamuotona hänellä ovat kahdenkeskiset hoidolliset keskustelut. Myös ryhmälähestyminen on mahdollista. Tarpeen mukaan psykiatrinen sairaanhoitaja tekee yhteistyötä oppilaan perheen kanssa. Yhteistyö koulun, kunnan sosiaalitoimen, lastensuojelun sekä perhetyön kanssa on tiivistä. Tärkeää on yhdessä pohtien löytää merkittävin kohta oppilaan avun tarpeesta ja siten ohjata juuri sen alueen asiantuntijalle. Tarvittaessa oppilas ja hänen perheensä voidaan ohjata myös kunnan ulkopuolisille palveluntarjoajille esim. OYS:n lastenpsykiatrian tai nuorisopsykiatrian poliklinikoille tai osastoille tai kaupungin perheneuvolaan. Poliklinikoille tai osastoille hakeudutaan lääkärin lähetteellä. Konsultaatioyhteys psykiatrian erikoislääkäriin OYS:ään on kerran kuukaudessa. Lisäksi Lumijoen kunta ostaa palveluja Medifamilia OY.lta josta käy lasten ja nuorten psykiatri tarvittaessa tai ainakin joka toinen kuukausi. Perheterapeutti käy kunnassa kaksi kertaa kuukaudessa. Ajanvaraus tapahtuu psykiatrisen sairaanhoitajan kautta.

Taulukko Lumijoen peruskoulun terveystarkastusten seulonnoista valtioneuvoston asetusta(380/2009)soveltaen vuoden 2011 alusta alkaen:

	1.lk	2.lk	3.lk	4.lk	5.lk	6.lk	7.lk	8.lk	9.lk
terveydenhoitaja	x	x	x	x	x	x	x	x	x
lääkäri	x				x			x)*	
näkö (e-taulu 5m)	x	x	x	x	x	x	x	x	x
värinäkö(s.ishihara)							x		
kuulo(audiometri 15-20db, 250-8000hz)	x				x			x	
pituus	x	x	x	x	x	x	x	x	x
paino	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ryhti(skoliometri) ja taivutuskoe	x	xft	x	x	x	xft	x	x	x
hemoglobiini	x		x		x			x	
verenpaine	x				x			x	
mielialaseula(bdi-13)							x	x	
päihdemittari (tupakka, alkoholi, huumeet)								x	(x)
rokotus (dtap)								x	
nuorison terveystodistus								x	

Oppilas saa 8 lk.: n lääkärintarkastuksen yhteydessä nuorisonterveystodistuksen, joka on lääkärin allekirjoittamasta päivästä voimassa 5 vuotta.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Erityisruokavaliot koulupäivän aikana hoidetaan kodin, keittiöhenkilökunnan ja kouluterveydenhuollon yhteistyössä ja koululla järjestetään sairauden vaatimat erityisruokavaliot esim. diabetes, keliakia.

Sairauksien vaatimat hoidot ja seurannat toteutetaan yhteistyössä vanhempien, opettajien, koulunkäynninohjaajien ja kouluterveydenhuollon.

Oppilaalle aloitetusta lääkityksestä vanhemmat tiedottavat opettajia, koulunkäynninohjaajia ja kouluterveydenhuoltoa ja sopivat kuinka käytännössä koulupäivän aikana toimitaan. Diabeteksen seurannan ja hoidon turvaamiseksi koulussa laaditaan tapauskohtaisesti huoltajien kanssa yhteistyössä oppilaan hoitosuunnitelma.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä.

Tehostetun ja erityisen tuen antaminen oppilaalle on opetuksen järjestämistä eikä yksilökohtaista oppilashuoltoa. Pedagogiset asiakirjat laaditaan koulussa oman opettajan ja erityisopettajan yhteistyöllä ja käsitellään moniammatillisessa oppilashuollossa. Pedagogiset asiakirjat pyritään aina laatimaan yhteistyössä huoltajien kanssa, mutta opetuksen järjestämiseen liittyviin ratkaisuihin ei tarvita huoltajan suostumusta.

Koulun koko henkilökunta tekee yhteistyötä yksilökohtaisessa oppilashuollossa. Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilashuoltoon kuuluu kaikki lapsen ja nuoren koulunkäyntiin liittyvä ja hyvinvointiin tähtäävä toiminta ja sitä vaalii koulun koko henkilökunta. Se on ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa, jonka tavoitteena on varhainen tunnistaminen ja puuttuminen**.** Luokanopettaja, -valvoja, aineenopettaja tai koulunkäynninohjaaja tuntee parhaiten omat oppilaansa ja he reagoivat ja tekevät yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa, mikäli huoli oppilaasta syntyy. Konsultoituaan erityisopettajan tai muun oppilashuollon henkilön kanssa ja neuvoteltuaan oppilaan kanssa oma opettaja pääsääntöisesti ottaa yhteyttä tarvittaessa oppilaan huoltajaan ja samalla harkitaan yhdessä jatkotoimenpiteitä ja organisoidaan niiden toteutus.

Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Lumijoen peruskoulussa varmistetaan koulun arjen sujuminen sekä hyvien tapojen ja sovittujen sääntöjen noudattaminen käymällä tarvittaessa kasvatuskeskusteluja oppilaiden kanssa. Toimintatavalla turvaamme parhaat mahdolliset oppimisedellytykset koulussamme. Tämä toimintatapa tiivistää myös vuorovaikutusta vanhempien ja koulun välillä.

Luokanopettaja tai -valvoja tarkistaa poissaoloihin ja käyttäytymiseen liittyvät selvitykset säännöllisesti kuukausittain. Koulukuraattori seuraa Wilma-merkintöjä ja käyttää niitä oman työskentelynsä pohjana. Ongelma- ja kurinpitotilanteissa oppilaan kanssa keskustellaan asiasta ensin ja tarvittaessa otetaan koululta yhteyttä kotiin. Toistuvasta oppilaan häiriökäyttäytymisestä tai oppilaan poissaoloista johtuen huoltaja kutsutaan koululle yhteiseen palaveriin. Koululla on käytössä Wilma -merkinnät, ohjeistukset, puhuttelut ja kasvatuskeskustelut. Wilman kautta huoltaja voi seurata oppilaan koulunkäyntiin liittyviä merkintöjä. Huoltaja voi halutessaan olla yhteydessä koulun henkilökuntaan kurinpidollisissa asioissa. Mikäli oppilas saa kirjallisen varoituksen tai häneltä evätään opetukseen osallistuminen, tukitoimenpiteistä sovitaan tapauskohtaisessa asiantuntijaryhmässä yhdessä vanhempien kanssa.

Yksilöllisen oppilashuollon tuella pyritään ehkäisemään, tunnistamaan, lieventämään ja poistamaan kasvun ja oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia sekä muita ongelmia mahdollisimman varhain. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus tulla kuulluksi ja saada tietoa tapahtumasta, jonka perusteella oppilasta rangaistaan tai opetukseen osallistuminen evätään. Samassa yhteydessä käynnistetään myös yksilöllisen oppilashuollon moniammatillinen yhteistyö ja tukitoimet sekä tarvittaessa yhteistyö lastensuojeluviranomaisten tai poliisin kanssa. Turvaverkkojen avulla pyritään ehkäisemään oppilaan syrjäytymistä oppilashuollon osoittaman yhteyshenkilön avulla.

Opetukseen osallistumisen epäämisen aikana oppilaalle on osoitettu oppilashuollon yhteyshenkilö(t) ja riittävä turvaverkko. Turvaverkon avulla pyritään ehkäisemään oppilaan syrjäytymistä. Erityisesti huolehditaan siitä, että turvataan oppilaan opiskelu

kurinpitorangaistuksen tai opetuksen osallistumisen epäämisen aikana ja sen jälkeen. Oppilaan ja huoltajan kanssa sovitaan oppilaan opiskeluun liittäytyvät rangaistusprosessin aikaiset tukitoimet ja huoltajalle tulee antaa riittävästi tietoa siitä, miten he voivat olla tarvittaessa yhteydessä oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

Lumijoella oppilashuoltoasian käsittely yksittäisessä oppilaan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu oppilaan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annetavan suostumuksen merkitystä, oppilaan huoltajan suostumukseen. Tällöin yksittäisen monialaisen asiantuntijaryhmän voi muodostaa oppilaan, huoltajan, luokanopettajan, -valvojan, aineenopettajan, erityisopettajan ja rehtorin lisäksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Ryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön.

Yhteisessä ensimmäisessä neuvottelussa yhdessä oppilaan, huoltajan ja oppilaan luokanopettajan-, valvoja ja/tai aineenopettajan sekä erityisopettajan kanssa arvioidaan ja kirjataan: miten toimitaan, kuka toimii, toimenpiteet ja tukitoimet, seuranta, mahdollinen konsultaatiotarve (sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö), ryhmän vastuuhenkilö.

Mikäli yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä, tehdään toimintatavasta kirjallinen suostumus, jossa määritellään oppilaan asioiden käsittelyyn osallistuvat tarvittavat yhteistyötahot (asiantuntijaryhmä) tai oppilaan läheiset.

Psykososiaalisen tuen tarpeen ollessa kyseessä edetään sen perusteella, miten vakavasta tilanteesta on kysymys, harkiten tai kriisitilanteessa hyvinkin nopeasti. Tällöin pohditaan, miten parhaiten turvataan oppilaan hyvä kasvu ja kehitys.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan suostumukseen ja/tai huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys sekä yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi.

Yksilöllisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan oppilashuollon kertomuksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat oppilaiden yksilötapaamiset potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Mahdolliset ryhmätapaamiset kirjataan, kuten yksilökäynnit, mutta kirjaukseen tulee merkintä ”ryhmäkäynti”. Koulukuraattori kirjaa yksilötapaamiset opiskeluhuollon kuraattorin oppilaskertomukseen.

Kun yksittäisen oppilaan oppilashuollon tarvetta arvioidaan asiantuntijaryhmässä tai suunnitellaan sovittuja yksilöllisiä opiskeluhuollon tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö kirjaa ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät oppilasta koskevat tiedot oppilashuoltokertomukseen.

Oppilashuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi. Yksittäisen oppilaan oppilashuoltokertomus:

1. Nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen oppilaan huoltajien tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
2. asian aihe ja vireille panija
3. oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet
4. tiedot asian käsittelystä asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

5. toteutetut toimenpiteet
6. kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomuksen tietoja, asiakirjaan on merkittävä mitä tietoja ja kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on annettu.

Lumijoen peruskoulussa ylläpidetään monialaisen yksilökohtaisen oppilashuollon rekisteriä. Rekisteriä ylläpitää koulusihteeri. Rekisteriin tallennetaan yksilökohtaisessa oppilashuollossa laadittavat oppilashuoltokertomukset sekä muut siihen liittyvissä tehtävissä laaditut yksittäistä oppilasta koskevat tiedot oppilashuollollisia toimenpiteitä vaativissa tapauksissa. Rekisterin ylläpitäjä/vastuuhenkilö (koulutoimisto/koulusihteeri) määrittelee tapauskohtaisesti tallennettujen tietojen käyttöoikeudet. Rekisteriin tallennetut oppilas- tai muut yksityistä henkilöä koskevat tiedot ovat luottamuksellisia ja salassa pidettäviä.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Kodin ja koulun yhteistyö perustuu tasa-arvoon, vuorovaikutukseen, avoimuuteen ja luottamukseen.

Päävastuu oppilaan kasvatuksesta on aina hänen huoltajallaan. Koulu vastaa oppilaan kasvatuksesta

ja oppimisesta kouluyhteisön jäsenenä. Koulu omalta osaltaan pyrki turvaamaan lapsen hyvän kasvun ja kehityksen. Huoltajilla on vastuu koko perusopetuksen ajan lapsen tavoitteellisesta koulutyöstä. Koulu tukee huoltajia tässä tehtävässä tiedottamalla ja järjestämällä tapaamisia sekä keskustelutilaisuuksia. Yhteistyölle etsitään luontevia tapoja yhdessä huoltajien kanssa. Se luo pohjaa vaikeidenkin asioiden käsittelyyn. Yhteistyö huoltajien kanssa on erityisen tärkeää opetuksen nivelvaiheissa ja tilanteissa, joissa on näkemyseroja. Kasvatusyhteistyön tavoitteena on aina oppilaan paras. Tähän tavoitteeseen päästään parhaiten huomioimalla oppilaiden ja perheiden yksilölliset tarpeet ja taustat. Molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus mahdollistavat toimimisen saumattomassa yhteistyössä.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Alaikäinen ja muu vajaavaltainen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhuoltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajilla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.(OHL 18§)

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja taikka opiskelijan läheisiä. Jos alaikäisellä tai muutoin vajaavaltaisella ei ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen hänen sijastaan. (OHL §19)

Seuraaviin taulukoihin on koottu Lumijoen peruskoulun yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä kanssa

Yleinen tiedottaminen	***Henkilökohtainen tiedonkulku***
-koulun kotisivut - Wilma-tiedotteet mukaan lukien kokeet -ajankohtaiset tapahtumat, lomapäivät, poikkeavat koulupäivät -opetussuunnitelma -koulutiedote -erilliset tiedotteet koteihin	- puhelin, pääsääntöisesti työaikoina - sähköinen tietojärjestelmä Wilma : poissaolot, käytösmerkinnät, myöhästymiset, pikaviestit - kasvatuskeskusteluissa yhteydenotot huoltajaan -sähköposti -paperiviestit -reissuvihko -oppilaan oppimissuunnitelma -kokeet; oppilaan suoriutuminen oppiaineissa -tapaamiset, vanhempainvartit
Yhteiset tapaamiset	***Henkilökohtaiset tapaamiset***
-vanhempainillat: koulun yhteiset, luokkakohtaiset, syyslukukaudella koulutulokkaat ja 7. luokalle siirtyneet, 7 lk valinnaisaineilta, 9 lk jatko-opinnot, myös oppilaille -teemapäivät ja juhlat	- vanhempaintapaamiset - pedagogisten asiakirjojen laatiminen ja seuranta - yksittäistä oppilasta koskeva monialainen oppilashuolto -esikoulussa menee syksyllä tiedote ja kyselylomake kotiin

Kodin ja koulun välinen yhteistyö voi tulla kysymykseen silloin, kun kysymys on kollektiivisista järjestelyistä, kuten juhlien, retkien ja leirikoulujen järjestämistä, koulun toiminnan arvioinnista, tilojen ja alueiden suunnittelusta, järjestyssääntöjen laatimisesta ja vaikkapa oppilashuollon toimintamallien suunnittelusta. Toiminnan tavoitteena on päästä avoimuuteen, luottamuksellisuuteen sekä vuorovaikutukseen.

Lumijoen peruskoulun ohjaussuunnitelmassa on määritelty kodin ja koulun välisen yhteistyön toimintatavat. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä seurataan ja arvioidaan tarpeen mukaan. Rehtori valvoo suunnitelman toteutumista.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedotetaan oppilaita osana koulun työskentelymuotoja. Huoltajille ja yhteistyötahoille tiedottamiselle on useita väyliä: vanhempainillat, -tapaamiset ja -foorumit, koulun kotisivuilla linkki opetussuunnitelmaan ja oppilashuollon valikko, koulutiedote.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Oppilashuoltosuunnitelman laadintaan ja hyväksyntään osallistuu koko kouluyhteisö. Jokaiselle koulun aikuiselle tarjotaan mahdollisuus kommentoida ja antaa tarvittaessa lausunto suunnitelmasta. Vanhempien kuuleminen tapahtuu kumppanuuteen perustuvassa vanhempainillassa yleis- ja ryhmäkeskusteluina. Oppilaille varataan vastaava tilaisuus, jossa avataan oppilashuoltosuunnitelman periaatteita ikätason mukaisesti. Toteuttajana voivat olla oppilaskunnan hallitus ja tukioppilaat yhdessä ohjaajiensa kanssa.

Oppilashuoltosuunnitelman toteutusta Lumijoella seuraa kunnan tasolla HyTe-ryhmä, jossa on edustus koululta. Oppilashuollon ohjausryhmä/ oppilashuoltoryhmä on vastuussa toteutuksesta. Koulun arjessa rehtori vastaa oppilashuoltotoiminnan toteutumisesta.

Oppilashuollon seuranta perustuu tilastointiin ja kartoituksiin sekä keskusteluihin oppilashuollon tarkoituksenmukaisuudesta. Tukena ovat valtakunnalliset joka toinen vuosi tehtävät laajat hyvinvointitutkimukset. Vuosittain toistetaan laadittu hyvän oppilashuollon kysely koko kouluyhteisön jäsenille. Mukana kyselyssä ovat oppilaat, koulun henkilökunta, vanhemmat ja yhteistyökumppanit. Keskeiset tulokset tiedotetaan koulun kaikille osapuolille. Tiedotustilaisuuteen pyritään liittämään suullinen käsittely.

Kokonaisuudessaan oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa.

26. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset

Lumijoen peruskoulussa kaikki oppilaat ovat suomenkielisiä, joten erikielisten oppilaiden kielellisiä valmiuksia ja kulttuureja ei ole ollut tarpeen ottaa huomioon opetuksen järjestämisesssä ja koulutyössä, eikä opetusta ole tullut käytännössä järjestettäväksi. Mikäli tilanne jatkossa muuttuu, täydennetään paikallista opetussuunnitelmaa tältä osin ja päätetään vieraskielisten oppilaiden opetuksen järjestämisestä.

27. Vuosiluokat 1-2

27.1. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeätä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen tehdään suunnitelmallista yhteistyötä esiluokanopettajien, alkuopetuksen opettajien ja erityisopettajan kesken. Oppimisympäristöt, toimintatavat ja ohjaavat asiakirjat tunnetaan yhtenäisessä peruskoulussa molemminpuolin. Esiopettajien oppilaantuntemus jaetaan alkuopettajien kanssa. Yhteistyö huoltajien kanssa on tiivistä erityisesti tehtostettua tai erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden osalta. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

27.2. Koululaiseksi kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisyys sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten.

On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia.

Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisyys sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

27.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Siirtymävaiheessa varmistetaan opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tuetaan kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä ja alkavista uusista oppiaineista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

27.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämisessä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

27.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja

harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tvt:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

27.6. Oppiaineet

27.6.1. Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja

suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 *ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.*

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan

omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- *edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa*
- *edistyminen havaintojen tekemisessä*
- *edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa*
- *edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.*

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu ja kehitys

Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen

Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja

sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S2, S3, S4, S6	L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S4, S6	L1, L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T15	S1, S5	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkityksellisiksi itselleen

- terveellinen ruoka
- kehon osat
- lepo
- liikunta

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi

- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja

kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa.

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt

- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät.

Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta (esim. Vihreä lippu-toiminta).

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

- lähiympäristön eliöt

- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin

liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät.

Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta (esim. Vihreä lippu-toiminta).

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat

- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- terveellinen ruoka

- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta

- diagrammi

T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo

- liikunta

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen

- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt

- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy

ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä.

Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti

- vuodenajat

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja

valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet
- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

- lähiympäristön eliöt
- säästäminen ja omat valinnat
- Suomen asukkaat ja yhdessä asuminen
- koulun Vihreä lippu-toiminta

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen

- ajatteleminen

- koulu opiskelupaikkana
- säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina
- erilaisia töitä ja ammatteja
- koulun säännöt
- turvallinen koulumatka
- turvallinen koti
- turvallisuusohjeet ja avun hakeminen
- kodin koneita ja laitteita
- tietokoneen käyttö
- rahan käyttäminen
- yhdessä toimiminen
- yhteiset säännöt
- koululaisen työskentelytaidot
- perhe

- lähiympäristön tarkkailu ja havainnoiminen eri vuodenaikoina
- koulun piha
- luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö
- elollinen ja eloton luonto
- lähtiympäristö
- Suomi
- yksinkertainen Suomen kartta
- diagrammi

T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

- kehon osat
- tunteet ja niiden hallinta
- terveellinen ravinto
- puhtaus
- lepo
- liikunta

- terveellinen ruoka
- puhdas vesi
- veden riittävyys
- veden ominaisuudet

- ilma ja tuuli
- eläinten pesät
- koti
- vuodenajat

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu ja kehitys

Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen

Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S2, S3, S4, S6	L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S4, S6	L1, L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T15	S1, S5	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkityksellisiksi itselleen

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- tutkiminen

- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät.

Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta (esim. Vihreä lippu-toiminta).

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan

liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä

ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät.

Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta (esim. Vihreä lippu-toiminta).

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- tutkiminen

- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta

- Suomen kartta

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä

kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja

pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä.

Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista.

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta

- Suomen kartta

T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympä- röivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta
- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

L4 Monilukutaito

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- piha ja puisto
- niitty
- kasvin osat
- maapallon erilaisia alueita
- huoneen kartta

- pihakartta
- kotiseudun kartta
- Suomen kartta

- tutkiminen
- ihmettely
- kokeileminen
- keksiminen
- ajatteleminen

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- ensiapu
- turvallinen liikenne
- vastuullinen toiminta kotona
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

- koulun Vihreä lippu-toiminta
- pihan, niityn, metsän ja maatilan eliöt
- lajittelu, kierrätys, säästäminen
- ympäristövastuullinen toiminta
- elämää maapallolla

T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan

- keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot
- elämän kulku ja ihmisen elämänvaiheet
- oman ikäkauden kasvu ja kehitys
- itsensä ja muiden arvostaminen
- ensiapu

- marjat ja sienet
- puutarha
- maatila
- valo ja varjo
- eläinten pesät
- erilaiset materiaalit
- avaruuteen tutustuminen
- vuosi, kuukausi ja vuorokausi

27.6.2. Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 *käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.*

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja

käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa

- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa

- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa

- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä.Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

S2 Kokeilu

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kannustetaan kokeilemaan erilasia menetelmiä materiaalien työstämiseksi. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita.

S4 Tekeminen

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen.

S5 Dokumentointi

Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

Tutustutaan työprosessin ja valmiiden tuotoksien dokumentoinitiin tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

S6 Arviointi

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T2	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L7
T4	S2, S3, S4	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön

L1 Olennaista on miten oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille.

Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen.

Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kannustetaan kokeilemaan erilasia menetelmiä materiaalien työstämiseksi. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä.Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta

L1 Olennaista on miten oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

L4 Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita.

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä.Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kannustetaan kokeilemaan erilasia menetelmiä materiaalien työstämiseksi. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa

L1 Olennaista on miten oppilaat he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille.

L7 Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä.Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen.

Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kannustetaan kokeilemaan erilasia menetelmiä materiaalien työstämiseksi. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita.

Tutustutaan työprosessin ja valmiiden tuotoksien dokumentoinitiin tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti

L4 Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

L6 Oppilaat harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita.

Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kannustetaan kokeilemaan erilasia menetelmiä materiaalien työstämiseksi. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen.

T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta

L1 Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille.

Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan.

L3 Oppilaat saava mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tuinnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kannustetaan kokeilemaan erilasia menetelmiä materiaalien työstämiseksi. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita.

Tutustutaan työprosessin ja valmiiden tuotoksien dokumentoinitiin tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä.Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen.

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideoinnissa hyödynnetään aiemmin opittuja taitoja. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä. Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

S2 Kokeilu

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita. Harjoitellaan tekemään tuotteesta fyysinen suunnitelma yksin tai ryhmässä.

S4 Tekeminen

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Opitaan havainnoimaan ja ratkaisemaan työprosessin aikana ilmeneviä haasteita. Mietitään erilaisia ratkaisumahdollisuuksia omien ideoiden ja taitojen pohjalta. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen. Saadaan kokemuksia onnistuneen työskentelyn tuomasta hyvän olon tunteesta.

S5 Dokumentointi

Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

Harjoitellaan työprosessin ja valmiiden tuotoksien dokumentointia mm. tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

S6 Arviointi

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille. Harjoitellaan saadun palautteen hyödyntämistä tulevaisuudessa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T2	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L7
T4	S2, S3, S4	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön

L1 Olennaista on miten oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille.

Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita. Harjoitellaan tekemään tuotteesta fyysinen suunnitelma yksin tai ryhmässä.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Opitaan havainnoimaan ja ratkaisemaan työprosessin aikana ilmeneviä haasteita. Mietitään erilaisia ratkaisumahdollisuuksia omien ideoiden ja taitojen pohjalta. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen. Saadaan kokemuksia onnistuneen työskentelyn tuomasta hyvän olon tunteesta.

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideoinnissa hyödynnetään aiemmin opittuja taitoja. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä. Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta

L1 Olennaista on miten oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

L4 Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideoinnissa hyödynnetään aiemmin opittuja taitoja. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä. Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita. Harjoitellaan tekemään tuotteesta fyysinen suunnitelma yksin tai ryhmässä.

T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa

L1 Olennaista on miten oppilaat he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille.

L7 Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideoinnissa hyödynnetään aiemmin opittuja taitoja. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä. Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita. Harjoitellaan tekemään tuotteesta fyysinen suunnitelma yksin tai ryhmässä.

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Harjoitellaan työprosessin ja valmiiden tuotoksien dokumentointia mm. tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Opitaan havainnoimaan ja ratkaisemaan työprosessin aikana ilmeneviä haasteita. Mietitään erilaisia ratkaisumahdollisuuksia omien ideoiden ja taitojen pohjalta. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen. Saadaan kokemuksia onnistuneen työskentelyn tuomasta hyvän olon tunteesta.

T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti

L4 Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

L6 Oppilaat harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Opitaan havainnoimaan ja ratkaisemaan työprosessin aikana ilmeneviä haasteita. Mietitään

erilaisia ratkaisumahdollisuuksia omien ideoiden ja taitojen pohjalta. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen. Saadaan kokemuksia onnistuneen työskentelyn tuomasta hyvän olon tunteesta.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita. Harjoitellaan tekemään tuotteesta fyysinen suunnitelma yksin tai ryhmässä.

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta

L1 Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille.

Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan.

L3 Oppilaat saava mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tuinnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideoinnissa hyödynnetään aiemmin opittuja taitoja. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan käsityötuotteiden käyttömahdollisuuksia oppilaan omassa elinpiirissä. Kuvataan omia suunnitelmia piirtämällä, muotoilemalla tai sanallisesti.

Harjoitellaan työprosessin ja valmiiden tuotoksien dokumentointia mm. tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja. Suunnittelun ja ideoinnin virikkeenä käytetään lähiympäristöjä ja oppimiskokonaisuuksia. Suunnittelussa ohjataan huomioimaan työn vaativuus suhteessa omiin taitoihin ja käytettävissä olevaan aikaan. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja keksimään omia ideoita. Harjoitellaan tekemään tuotteesta fyysinen suunnitelma yksin tai ryhmässä.

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetellaan työskentelemään ohjetta noudattaen ja ottamaan vastuuta oman työskentelyn etenemistä suunnitelman mukaisesti. Opitaan havainnoimaan ja ratkaisemaan työprosessin aikana ilmeneviä haasteita. Mietitään

erilaisia ratkaisumahdollisuuksia omien ideoiden ja taitojen pohjalta. Pyritään työskentelyssä kiireettömyyteen ja työsketelyn turvallisuuteen. Saadaan kokemuksia onnistuneen työskentelyn tuomasta hyvän olon tunteesta.

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille. Harjoitellaan saadun palautteen hyödyntämistä tulevaisuudessa.

27.6.3. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1–2 *äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.*

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoitteleminen yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- *edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen*
- *edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa*
- *edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen*
- *edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.*

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän erityinen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1–2 *opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.*

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään

lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoitteleminen yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- *edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen*
- *edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa*
- *edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen*
- *edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.*

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

- osaa kertoa omista asioistaan ja kokemuksistaan

- osaa kuunnella toisen kertomaa

- harjoittelee ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta

- tutustuu erilaisiin kielellisiin- ja ei-kielellisiin viestintätapoihin

- harjoittelee toimimista arkisissa vuorovaikutustilanteissa ja ongelmatilanteiden ratkaisemista suullisesti

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

- opetellaan kirjaimet ja niitä vastaavat äänteet

- opetellaan yhdistämään äänteitä tavuiksi

- yhdistetään tavuja sanoiksi melko virheettömästi

- yhdistetään sanoja lyhyiksi lauseiksi

- keskustellaan kuulluista ja luetuista tarinoista sekä tulkitaan niiden sisältöjä ja merkityksiä

- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

- harjoitellaan kirjainmuodot

- Opetellaan erottamaan ja kirjoittamaan isot ja pienet tekstauskirjaimet

- harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista tavuttaen

- Kirjoitetaan tavuja, sanoja ja lauseita sanelun perusteella

- opetellaan oikeinkirjoituksen perusteita (sanaväli, lopetusmerkit ja iso alkukirjain) erilaisten harjoitusten avulla

- keksitään ja kirjoitetaan omia sanoja, lauseita ja pieniä tarinoita

- harjoitellaan tarinoiden kertomista puhumalla ja kuvien avulla

- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

- innostetaan ja ohjataan oppilasta lukutaidon saavuttamisessa ja sen kehittämisessä

- kuunnellaan erityyppisiä tekstejä ja pohditaan niiden tarkoituksia ja merkityksiä

- tutustaan lasten runoihin ja loruihin

- tutustutaan lastenkulttuurin eri muotoihin

- osallistutaan oman koulun juhlaperinteisiin sekä niiden valmisteluun ja toteutukseen

- sisällytetään loruilua ja kielellä leikkimistä arjen tilanteisiin

- harjoitellaan tiedonhaun perusteita

- monipuolista kirjallisuuteen tutustumista opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien

- luokka-, koulu- ja yleisen kirjaston käytön harjoittelua

- kannustaa oppilasta tutustumaan lukutaitoaan vastaavaan kirjallisuuteen ja saamaan sitä kautta myönteisiä lukuelämyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L3
T2	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1	L1, L2, L7
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L2, L4, L5
T9	S3	L1, L4, L5, L7
T10	S3	L2, L4, L5
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S4	L2, L4, L7
T13	S4	L2, L3, L4
T14	S4	L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L3 Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

- osaa kertoa omista asioistaan ja kokemuksistaan

- osaa kuunnella toisen kertomaa

- harjoittelee ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta

- tutustuu erilaisiin kielellisiin- ja ei-kielellisiin viestintätapoihin

- harjoittelee toimimista arkisissa vuorovaikutustilanteissa ja ongelmatilanteiden ratkaisemista suullisesti

T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen..

L 2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- osaa kertoa omista asioistaan ja kokemuksistaan

- osaa kuunnella toisen kertomaa

- harjoittelee ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta

- tutustuu erilaisiin kielellisiin- ja ei-kielellisiin viestintätapoihin

- harjoittelee toimimista arkisissa vuorovaikutustilanteissa ja ongelmatilanteiden ratkaisemista suullisesti

T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

L1 Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- osaa kertoa omista asioistaan ja kokemuksistaan
- osaa kuunnella toisen kertomaa
- harjoittelee ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta
- tutustuu erilaisiin kielellisiin- ja ei-kielellisiin viestintätapoihin
- harjoittelee toimimista arkisissa vuorovaikutustilanteissa ja ongelmatilanteiden ratkaisemista suullisesti

T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin

L1 Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- osaa kertoa omista asioistaan ja kokemuksistaan

- osaa kuunnella toisen kertomaa

- harjoittelee ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta

- tutustuu erilaisiin kielellisiin- ja ei-kielellisiin viestintätapoihin

- harjoittelee toimimista arkisissa vuorovaikutustilanteissa ja ongelmatilanteiden ratkaisemista suullisesti

T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan

L1 Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

- opetellaan kirjaimet ja niitä vastaavat äänteet

- opetellaan yhdistämään äänteitä tavuiksi

- yhdistetään tavuja sanoiksi melko virheettömästi

- yhdistetään sanoja lyhyiksi lauseiksi

- keskustellaan kuulluista ja luetuista tarinoista sekä tulkitaan niiden sisältöjä ja merkityksiä

- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua

esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

- opetellaan kirjaimet ja niitä vastaavat äänteet
- opetellaan yhdistämään äänteitä tavuiksi
- yhdistetään tavuja sanoiksi melko virheettömästi
- yhdistetään sanoja lyhyiksi lauseiksi
- keskustellaan kuulluista ja luetuista tarinoista sekä tulkitaan niiden sisältöjä ja merkityksiä
- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

- opetellaan kirjaimet ja niitä vastaavat äänteet
- opetellaan yhdistämään äänteitä tavuiksi
- yhdistetään tavuja sanoiksi melko virheettömästi
- yhdistetään sanoja lyhyiksi lauseiksi
- keskustellaan kuulluista ja luetuista tarinoista sekä tulkitaan niiden sisältöjä ja merkityksiä
- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

- opetellaan kirjaimet ja niitä vastaavat äänteet
- opetellaan yhdistämään äänteitä tavuiksi
- yhdistetään tavuja sanoiksi melko virheettömästi
- yhdistetään sanoja lyhyiksi lauseiksi
- keskustellaan kuulluista ja luetuista tarinoista sekä tulkitaan niiden sisältöjä ja merkityksiä
- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- harjoitellaan kirjainmuodot
- Opetellaan erottamaan ja kirjoittamaan isot ja pienet tekstauskirjaimet
- harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista tavuttaen
- Kirjoitetaan tavuja, sanoja ja lauseita sanelun perusteella

- opetellaan oikeinkirjoituksen perusteita (sanaväli, lopetusmerkit ja iso alkukirjain) erilaisten harjoitusten avulla

- keksitään ja kirjoitetaan omia sanoja, lauseita ja pieniä tarinoita

- harjoitellaan tarinoiden kertomista puhumalla ja kuvien avulla

- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

- harjoitellaan kirjainmuodot

- Opetellaan erottamaan ja kirjoittamaan isot ja pienet tekstauskirjaimet

- harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista tavuttaen

- Kirjoitetaan tavuja, sanoja ja lauseita sanelun perusteella

- opetellaan oikeinkirjoituksen perusteita (sanaväli, lopetusmerkit ja iso alkukirjain) erilaisten harjoitusten avulla

- keksitään ja kirjoitetaan omia sanoja, lauseita ja pieniä tarinoita

- harjoitellaan tarinoiden kertomista puhumalla ja kuvien avulla

- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

L1 Oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

- harjoitellaan kirjainmuodot
- Opetellaan erottamaan ja kirjoittamaan isot ja pienet tekstauskirjaimet
- harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista tavuttaen
- Kirjoitetaan tavuja, sanoja ja lauseita sanelun perusteella
- opetellaan oikeinkirjoituksen perusteita (sanaväli, lopetusmerkit ja iso alkukirjain) erilaisten harjoitusten avulla
- keksitään ja kirjoitetaan omia sanoja, lauseita ja pieniä tarinoita
- harjoitellaan tarinoiden kertomista puhumalla ja kuvien avulla
- tutustutaan tietokoneen käyttöön tekstin käsittelyssä ja tuottamisessa

T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- innostetaan ja ohjataan oppilasta lukutaidon saavuttamisessa ja sen kehittämisessä
- kuunnellaan erityyppisiä tekstejä ja pohditaan niiden tarkoituksia ja merkityksiä
- tutustaan lasten runoihin ja loruihin

- tutustutaan lastenkulttuurin eri muotoihin

- osallistutaan oman koulun juhlaperinteisiin sekä niiden valmisteluun ja toteutukseen

- sisällytetään loruilua ja kielellä leikkimistä arjen tilanteisiin

- harjoitellaan tiedonhaun perusteita

- monipuolista kirjallisuuteen tutustumista opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien

- luokka-, koulu- ja yleisen kirjaston käytön harjoittelua

- kannustaa oppilasta tutustumaan lukutaitoaan vastaavaan kirjallisuuteen ja saamaan sitä kautta myönteisiä lukuelämyksiä.

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L3 Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

- innostetaan ja ohjataan oppilasta lukutaidon saavuttamisessa ja sen kehittämisessä

- kuunnellaan erityyppisiä tekstejä ja pohditaan niiden tarkoituksia ja merkityksiä

- tutustaan lasten runoihin ja loruihin

- tutustutaan lastenkulttuurin eri muotoihin

- osallistutaan oman koulun juhlaperinteisiin sekä niiden valmisteluun ja toteutukseen

- sisällytetään loruilua ja kielellä leikkimistä arjen tilanteisiin

- harjoitellaan tiedonhaun perusteita

- monipuolista kirjallisuuteen tutustumista opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien

- luokka-, koulu- ja yleisen kirjaston käytön harjoittelua

- kannustaa oppilasta tutustumaan lukutaitoaan vastaavaan kirjallisuuteen ja saamaan sitä kautta myönteisiä lukuelämyksiä.

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

- innostetaan ja ohjataan oppilasta lukutaidon saavuttamisessa ja sen kehittämisessä
- kuunnellaan erityyppisiä tekstejä ja pohditaan niiden tarkoituksia ja merkityksiä
- tutustaan lasten runoihin ja loruihin
- tutustutaan lastenkulttuurin eri muotoihin
- osallistutaan oman koulun juhlaperinteisiin sekä niiden valmisteluun ja toteutukseen
- sisällytetään loruilua ja kielellä leikkimistä arjen tilanteisiin
- harjoitellaan tiedonhaun perusteita
- monipuolista kirjallisuuteen tutustumista opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien
- luokka-, koulu- ja yleisen kirjaston käytön harjoittelua
- kannustaa oppilasta tutustumaan lukutaitoaan vastaavaan kirjallisuuteen ja saamaan sitä kautta myönteisiä lukuelämyksiä.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

- opetellaan keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista

- harjoitellaan osallistumista keskusteluun pienessä ryhmässä omia mielipiteitä ja kysymyksiä esittäen

- opetellaan seuraamaan opettajan ja toisten oppilaiden kerrontaa ja keskustelua

- harjoitellaan ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta

- tutustutaan ja tehdään havaintoja erilaisista viestintätavoista ja tekstityypeistä

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

- vahvistetaan lukutaitoa ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.

- harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja ja strategioita

- pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.

- tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä

- opetellaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni.

- harjoitellaan tiedon hakemista ja siitä kertomista eri tavoin

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

- vahvistetaan kirjainmuotojen hallintaa käsin kirjoitettaessa

- tehdään oikeinkirjoitusharjoituksia sana- ja lausetasolla

- opitaan vähitellen kirjoittamaan kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä noudattaen (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä)

- suunnitellaan ja tuotetaan tekstiä käsin sekä tietokoneella, yksin ja yhdessä

- harjoitellaan kirjoittamaan pieniä kertovia ja kuvaavia tekstejä sekä tarinoita omaa tietoa ja mielikuvitusta hyödyntäen

- tutustutaan ajan ja paikan ilmaisutapoihin sekä kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä

- harjoitellaan tietotekstien tuottamista

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

- tehdään havaintoja puhutusta ja kuullusta kielestä sekä puhetavoista

- pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

- tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

- tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä

- perehdytään juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L3
T2	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1	L1, L2, L7
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L2, L4, L5
T9	S3	L1, L4, L5, L7
T10	S3	L2, L4, L5
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S4	L2, L4, L7
T13	S4	L2, L3, L4
T14	S4	L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L3 Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

- opetellaan keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista

- harjoitellaan osallistumista keskusteluun pienessä ryhmässä omia mielipiteitä ja kysymyksiä esittäen

- opetellaan seuraamaan opettajan ja toisten oppilaiden kerrontaa ja keskustelua

- harjoitellaan ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta

- tutustutaan ja tehdään havaintoja erilaisista viestintätavoista ja tekstityypeistä

T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L 2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- opetellaan keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista

- harjoitellaan osallistumista keskusteluun pienessä ryhmässä omia mielipiteitä ja kysymyksiä esittäen

- opetellaan seuraamaan opettajan ja toisten oppilaiden kerrontaa ja keskustelua

- harjoitellaan ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta

- tutustutaan ja tehdään havaintoja erilaisista viestintätavoista ja tekstityypeistä

T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

L1 Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- opetellaan keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista
- harjoitellaan osallistumista keskusteluun pienessä ryhmässä omia mielipiteitä ja kysymyksiä esittäen
- opetellaan seuraamaan opettajan ja toisten oppilaiden kerrontaa ja keskustelua
- harjoitellaan ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta
- tutustutaan ja tehdään havaintoja erilaisista viestintätavoista ja tekstityypeistä

T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin

L1 Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- opetellaan keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista

- harjoitellaan osallistumista keskusteluun pienessä ryhmässä omia mielipiteitä ja kysymyksiä esittäen

- opetellaan seuraamaan opettajan ja toisten oppilaiden kerrontaa ja keskustelua

- harjoitellaan ilmaisua pienten esitysten ja draamaharjoitusten kautta

- tutustutaan ja tehdään havaintoja erilaisista viestintätavoista ja tekstityypeistä

T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan

L1 Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

- vahvistetaan lukutaitoa ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.

- harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja ja strategioita

- pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.

- tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä

- opetellaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni.

- harjoitellaan tiedon hakemista ja siitä kertomista eri tavoin

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

- vahvistetaan lukutaitoa ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.

- harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja ja strategioita

- pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.

- tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä

- opetellaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni.

- harjoitellaan tiedon hakemista ja siitä kertomista eri tavoin

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

- vahvistetaan lukutaitoa ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.

- harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja ja strategioita

- pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.

- tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä

- opetellaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni.

- harjoitellaan tiedon hakemista ja siitä kertomista eri tavoin

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

- vahvistetaan lukutaitoa ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.

- harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja ja strategioita

- pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.

- tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä

- opetellaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni.

- harjoitellaan tiedon hakemista ja siitä kertomista eri tavoin

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- vahvistetaan kirjainmuotojen hallintaa käsin kirjoitettaessa

- tehdään oikeinkirjoitusharjoituksia sana- ja lausetasolla

- opitaan vähitellen kirjoittamaan kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä noudattaen (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä)

- suunnitellaan ja tuotetaan tekstiä käsin sekä tietokoneella, yksin ja yhdessä

- harjoitellaan kirjoittamaan pieniä kertovia ja kuvaavia tekstejä sekä tarinoita omaa tietoa ja mielikuvitusta hyödyntäen

- tutustutaan ajan ja paikan ilmaisutapoihin sekä kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä

- harjoitellaan tietotekstien tuottamista

T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa

vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

- vahvistetaan kirjainmuotojen hallintaa käsin kirjoitettaessa

- tehdään oikeinkirjoitusharjoituksia sana- ja lausetasolla

- opitaan vähitellen kirjoittamaan kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä noudattaen (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä)

- suunnitellaan ja tuotetaan tekstiä käsin sekä tietokoneella, yksin ja yhdessä

- harjoitellaan kirjoittamaan pieniä kertovia ja kuvaavia tekstejä sekä tarinoita omaa tietoa ja mielikuvitusta hyödyntäen

- tutustutaan ajan ja paikan ilmaisutapoihin sekä kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä

- harjoitellaan tietotekstien tuottamista

T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

L1 Oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

- vahvistetaan kirjainmuotojen hallintaa käsin kirjoitettaessa

- tehdään oikeinkirjoitusharjoituksia sana- ja lausetasolla

- opitaan vähitellen kirjoittamaan kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä noudattaen (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä)

- suunnitellaan ja tuotetaan tekstiä käsin sekä tietokoneella, yksin ja yhdessä

- harjoitellaan kirjoittamaan pieniä kertovia ja kuvaavia tekstejä sekä tarinoita omaa tietoa ja mielikuvitusta hyödyntäen

- tutustutaan ajan ja paikan ilmaisutapoihin sekä kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä

- harjoitellaan tietotekstien tuottamista

T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

- tehdään havaintoja puhutusta ja kuullusta kielestä sekä puhetavoista

- pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

- tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

- tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä

- perehdytään juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L3 Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina

hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

- tehdään havaintoja puhutusta ja kuullusta kielestä sekä puhetavoista

- pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

- tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

- tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä

- perehdytään juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

- tehdään havaintoja puhutusta ja kuullusta kielestä sekä puhetavoista

- pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.

- opastetaan oppilasta löytämään kiinnostavaa kirjallisuutta ja mediatekstejä sekä innostumaan itsenäisestä lukemisesta

- tarjotaan mahdollisuuksia lukukokemusten jakamiseen

- tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

- tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä

- perehdytään juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

27.6.4. Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

27.6.5. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden

tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 *opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.*

-

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Oppiaineen tehtävä

Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen sekä saavat valmiuksia erilaisiin perus- ja lajitaitoihin. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Liikuntakasvatuksen tavoitteena on kehittää oppilaan fyysistä kuntoa, motorisia taitoja ja yleisiä oppimisedellytyksiä. Liikunnan opetuksen tavoitteena on kehittää lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Liikunta edistää oppilaan terveyttä. Liikuntatuntien yhteydessä oppilasta ohjataan huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniastaan. Erilliset liikuntavaatteet ja peseytyminen liikuntatunnin jälkeen ovat osa terveyskasvatusta. Liikunnan opetuksella luodaan valmiuksia harrastaa liikuntaa. Opetuksessa korostetaan leikinomaisuutta ja pari- ja pienryhmissä tapahtuva harjoittelu opettaa yhteistoimintaa ja toisen huomioon ottamista.

Keskeiset tavoitteet

- kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä liikunnan harrastamiseen

- havaintomotoristen ja motoristen perustaitojen harjaannuttaminen

- oppii noudattamaan sovittuja sääntöjä ja reilun pelin hengen toteutumista

- tottuu peseytymiseen ja hoitamaan hygieniaansa

- saa harrastaa liikuntaa kannustavassa ilmapiirissä

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- *edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä*
- *edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa*
- *edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa*
- *edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.*

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle, eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita), luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3, L6, L7
T7	S2	L2, L3, L6, L7
T8	S2	L2, L6, L7
T9	S3	L1, L2, L3
T10	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle, eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita), luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittelyä, jääpelit ja –leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

L4 Monilukutaito

Oppilaille luodaan tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle,

eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita), luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle, eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita),

luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja

ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun

kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle, eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita), luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle,

eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita),

luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja

ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun

kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle,

eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita),

luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja

ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun

kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden

sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä

T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle,

eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita),

luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja

ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun

kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3, L6, L7
T7	S2	L2, L3, L6, L7
T8	S2	L2, L6, L7
T9	S3	L1, L2, L3
T10	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle,

eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita),

luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja

ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun

kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien

avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

L4 Monilukutaito

Oppilaille luodaan tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle,

eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita),

luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja

ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun

kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle,

eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita), luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle, eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita),

luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja

ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun

kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle, eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita), luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä

Pallonkäsittely

- leikinomaista harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut)

- pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä käyttäen

- pallopelien alkeisiin tutustuminen

Yleisurheilu

- juoksu- ja liikuntaleikkejä rytmiä ja suuntaa muunnellen, reaktioleikit

- erilaisia hyppyharjoituksia, ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle,

eteenpäin/ylöspäin

- heittoja erilaisilla palloilla paikaltaan ja leikkitilanteissa

- oikea heittoasento heitettäessä palloa ja turbokeihästä

- juokseminen (koordinaatio, juoksuasento)

Voimistelu

- perusvoimisteluvalmiuksien kehittämistä(tasapainoa, liikehallintaa, lihaskuntoa ja koordinaatiota kehittävät liikkeet, leikit ja harjoitteet) esim. erilaiset hypyt/hyppelyt esteiden/viivojen yli, hypyt yhdellä, kahdella jalalla rytmiä ja suuntaa vaihdellen

- liikkumista eri tavoin eri tasoissa, pienten liikesarjojen harjoittelua

- telinevoimistelutaitojen kehittämistä, temppuilua telineillä, oikeiden liikesuoritusten harjoittelua, liikkeiden oikean ajankäytön ja voiman (rytmi) harjoittelua

- lihasvoiman, ketteryyden, liikkuvuuden ja rohkeuden kehittämistä monipuolisilla harjoitteilla

- voimisteluvälineisiin tutustumista monipuolisesti ja leikinomaisesti omia kokeiluja tehden

- liikkumista musiikin mukaan, musiikin elementit liikunnassa, laulu- ja rytmileikit, lastentanssi

- mielikuvituksen ja luovuuden kehittämistä, rytmi- ja yhdistelykyvyn kehittäminen ja liikekokemusten hankkiminen (mielikuvaliikunta)

Suunnistus

- ympäristön hahmottamista kartalta (karttamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita), luokka- ja pihasuunnistus, valokuvasuunnistus

- retkeily ja luonnossa liikkuminen

Hiihto

- totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit

Luistelu

- luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen, luisteluasento, tasapaino

- lähtö eteenpäin luisteluun, kaatuminen ja ylösnousu, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittelyä, jääpelit ja

–leikit

Uinti

- veteen totuttautuminen, vesileikit sekä uintiharjoitteet

T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä

T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja pelien avulla kehittävät tunnetaitojaan. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä.

27.6.6. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1−2 *matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.*

-

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapa. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien

kehittämiselle ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- *edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa*
- *edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä*
- *edistyminen laskutaidon sujuvuudessa*
- *edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa*
- *edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.*

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- yhteenlaskun vaihdannaisuus

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Sisällöt 1.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- mittaamisen periaate konkreettisesti
- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittaamista ja arviointia
- raha, eurot (kokonaiset eurot 1-20 € sekä 1 €=100 snt)
- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Sisällöt 1.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4	L4
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T6	S2	L1, L4
T7	S2	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S3	L1, L4, L5
T10	S3	L1, L4
T11	S4	L4, L5
T12	S1	L1, L2, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä

L1	• kontekstuaalisuus/arkotodellisuuteen liittäminen -> oppilaan omat kokemukset, havainnot ja kysymykset • ikäkaudelle sopivat ongelmanratkaisu ja -tutkimustehtävät
L3	• ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä • harjoitellaan rahankäyttöä
L5	• pelillisyyden hyödyntäminen oppimisen edistäjänä

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Sisällöt 1.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- mittaamisen periaate konkreettisesti
- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittaamista ja arviointia
- raha, eurot (kokonaiset eurot 1-20 € sekä 1 €=100 snt)
- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- yhteenlaskun vaihdannaisuus

Sisällöt 1.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa

L4	• oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi • kehitetään taitoa käsitellä arkeen liittyen numeriista informaatioita, kuten lukumäärien eroja

Sisällöt 1.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- mittaamisen periaate konkreettisesti
- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittaamista ja arviointia
- raha, eurot (kokonaiset eurot 1-20 € sekä 1 €=100 snt)
- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina

Sisällöt 1.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- yhteenlaskun vaihdannaisuus

T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

L2	• oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön • koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen
L4	• oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi • oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen
L5	• pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä • harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Sisällöt 1.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- mittaamisen periaate konkreettisesti
- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittaamista ja arviointia

- raha, eurot (kokonaiset eurot 1-20 € sekä 1 €=100 snt)
- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- yhteenlaskun vaihdannaisuus

Sisällöt 1.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan

L1	• viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan • vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä • annetaan tilaa ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle
L4	• oppilaille luodaan tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen
L6	• oppilaita rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen

Sisällöt 1.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita

- mittaamisen periaate konkreettisesti
- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittaamista ja arviointia
- raha, eurot (kokonaiset eurot 1-20 € sekä 1 €=100 snt)
- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- yhteenlaskun vaihdannaisuus

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Sisällöt 1.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja

L1	• matemaattisten käsitteiden ja merkintätapojen ymmärtäminen auttaa jäsentämään, nimeämään ja kuvailemaan ympäristöä
L4	• kehitetään taitoa käsitellä arkeen liittyvää numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Sisällöt 1.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- yhteenlaskun vaihdannaisuus

Sisällöt 1.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- mittaamisen periaate konkreettisesti
- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittaamista ja arviointia
- raha, eurot (kokonaiset eurot 1-20 € sekä 1 €=100 snt)
- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä

L1	• lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. • annetaan tilaa ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle
L4	• perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta

- yhteenlaskun vaihdannaisuus

T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin

L1	• kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia.
L4	• kehitetään sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- yhteenlaskun vaihdannaisuus

T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita

L1	• kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia.
L4	• kehitetään sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Sisällöt 1.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- luvun ja lukumäärän yhteys
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, vertailumerkit (<, >, =), lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- parilliset ja parittomat luvut

- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sata
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- yhteenlaskun vaihdannaisuus

T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia

L1	• työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. • ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa.
L4	• ohjataan monimuotoiseen ympäristön havainnointiin
L5	• pelillisyyden ja ohjelmistojen käyttäminen geometrisiin muotoihin tutustumisessa ikäkaudelle sopivalla tavalla

Sisällöt 1.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- mittaamisen periaate konkreettisesti
- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittaamista ja arviointia
- raha, eurot (kokonaiset eurot 1-20 € sekä 1 €=100 snt)
- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina

T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate

L1	• ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.
L4	• havainnoidaan ymräristöä

Sisällöt 1.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- mittaamisen periaate konkreettisesti
- pituus senttimetreinä ja metreinä, mittaamista ja arviointia
- raha, eurot (kokonaiset eurot 1-20 € sekä 1 €=100 snt)
- aika, kellonaika tasatunteina ja puolitunteina

T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin

L4	• ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. • ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan taulukoita ja diagrammeja ikäkaudelle sopivalla tavalla
L5	• pelillisyyden käyttäminen taulukoihin ja diagrammeihin tutustumisessa ikäkaudelle sopivalla tavalla

Sisällöt 1.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

L1	• viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää ympäristöä
L2	• Mielikuvituksen, kekseliäisyyden ja ilmaisutaidon kehittäminen rakentelun ja ohjelmoinnin keinoin ikäkaudelle sopivalla tavalla
L4	• oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä
L5	• oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista • pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Sisällöt 2.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- peilaaminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtäminen
- pituuden yksiköt: metri ja sentti metri
- tilavuuden yksiköt, litra ja desilitra
- massan yksiköt, gramma ja kilogramma
- kellonajan lukeminen ja merkitseminen, tasatunnit, puolet tunnit, varttia vaille ja varttia yli
- vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Sisällöt 2.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen esim. pylväsdiagrammilla

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4	L4
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T6	S2	L1, L4
T7	S2	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S3	L1, L4, L5
T10	S3	L1, L4
T11	S4	L4, L5
T12	S1	L1, L2, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä

L1	• kontekstuaalisuus/arkotodellisuuteen liittäminen -> oppilaan omat kokemukset, havainnot ja kysymykset • ikäkaudelle sopivat ongelmanratkaisu ja -tutkimustehtävät
L3	• ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä • harjoitellaan rahankäyttöä
L5	• pelillisyyden hyödyntäminen oppimisen edistäjänä

Sisällöt 2.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen esim. pylväsdiagrammilla

Sisällöt 2.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- peilaaminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtäminen
- pituuden yksiköt: metri ja sentti metri
- tilavuuden yksiköt, litra ja desilitra
- massan yksiköt, gramma ja kilogramma
- kellonajan lukeminen ja merkitseminen, tasatunnit, puolet tunnit, varttia vaille ja varttia yli
- vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa

L4	• oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi • kehitetään taitoa käsitellä arkeen liittyen numeriista informaatioita, kuten lukumäärien eroja

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

Sisällöt 2.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen esim. pylväsdiagrammilla

Sisällöt 2.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- peilaaminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtäminen
- pituuden yksiköt: metri ja sentti metri
- tilavuuden yksiköt, litra ja desilitra
- massan yksiköt, gramma ja kilogramma
- kellonajan lukeminen ja merkitseminen, tasatunnit, puolet tunnit, varttia vaille ja varttia yli
- vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti

T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

L2	• oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön • koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen
L4	• oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi • oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen
L5	• pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä • harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Sisällöt 2.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen esim. pylväsdiagrammilla

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

Sisällöt 2.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- peilaaminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtäminen
- pituuden yksiköt: metri ja sentti metri
- tilavuuden yksiköt, litra ja desilitra
- massan yksiköt, gramma ja kilogramma
- kellonajan lukeminen ja merkitseminen, tasatunnit, puolet tunnit, varttia vaille ja varttia yli
- vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan

L1	• viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan • vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä • annetaan tilaa ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle
L4	• oppilaille luodaan tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen
L6	• oppilaita rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen

Sisällöt 2.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen esim. pylväsdiagrammilla

Sisällöt 2.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- peilaaminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtäminen
- pituuden yksiköt: metri ja sentti metri
- tilavuuden yksiköt, litra ja desilitra
- massan yksiköt, gramma ja kilogramma
- kellonajan lukeminen ja merkitseminen, tasatunnit, puolet tunnit, varttia vaille ja varttia yli
- vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti

- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja

L1	• matemaattisten käsitteiden ja merkintätapojen ymmärtäminen auttaa jäsentämään, nimeämään ja kuvailemaan ympäristöä
L4	• kehitetään taitoa käsitellä arkeen liittyvää numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja.

Sisällöt 2.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- peilaaminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtäminen
- pituuden yksiköt: metri ja sentti metri
- tilavuuden yksiköt, litra ja desilitra
- massan yksiköt, gramma ja kilogramma
- kellonajan lukeminen ja merkitseminen, tasatunnit, puolet tunnit, varttia vaille ja varttia yli
- vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

Sisällöt 2.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen esim. pylväsdiagrammilla

T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä

L1	• lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. • annetaan tilaa ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle
L4	• perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenlitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin

L1	• kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia.
L4	• kehitetään sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenlitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita

L1	• kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia.
L4	• kehitetään sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Sisällöt 2.luokalla

- lukumäärän, lukusanan ja lukumerkinnän vastaavuus lukualueella 0-100
- lukujen vertailu, järjestäminen, lukujonotaidot, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmä: ykköset, kymmenet, sadat, tuhat
- yhteen- ja vähennyslaskut konkreettisin välinein ja kirjallisesti
- kymmenylitys
- eurot ja ostosten hinta
- kertolaskun käsite, merkitseminen sekä kertotaulut 2, 5 ja 10
- jakolaskua konkreettisilla välineillä ja kerto- ja jakolaskun välinen yhteys
- murtokäsite
- kertolaskun vaihdannaisuus

T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia

L1	• työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. • ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa.
L4	• ohjataan monimuotoiseen ympäristön havainnointiin
L5	• pelillisyyden ja ohjelmistojen käyttäminen geometrisiin muotoihin tutustumisessa ikäkaudelle sopivalla tavalla

Sisällöt 2.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- peilaaminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtäminen
- pituuden yksiköt: metri ja sentti metri
- tilavuuden yksiköt, litra ja desilitra
- massan yksiköt, gramma ja kilogramma
- kellonajan lukeminen ja merkitseminen, tasatunnit, puolet tunnit, varttia vaille ja varttia yli
- vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti

T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate

L1	• ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä.
L4	• havainnoidaan ymräristöä

Sisällöt 2.luokalla

- kappaleita ja tasokuvioita
- peilaaminen
- mittaamisen periaatteen ymmärtäminen
- pituuden yksiköt: metri ja sentti metri
- tilavuuden yksiköt, litra ja desilitra
- massan yksiköt, gramma ja kilogramma
- kellonajan lukeminen ja merkitseminen, tasatunnit, puolet tunnit, varttia vaille ja varttia yli
- vuodenajat, kuukaudet, vuorokausi, tunti ja minuutti

T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin

L4	• ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. • ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan taulukoita ja diagrammeja ikäkaudelle sopivalla tavalla
L5	• pelillisyyden käyttäminen taulukoihin ja diagrammeihin tutustumisessa ikäkaudelle sopivalla tavalla

Sisällöt 2.luokalla

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen esim. pylväsdiagrammilla

T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

L1	• viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää ympäristöä
L2	• Mielikuvituksen, kekseliäisyyden ja ilmaisutaidon kehittäminen rakentelun ja ohjelmoinnin keinoin ikäkaudelle sopivalla tavalla
L4	• oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä
L5	• oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista • pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä

Sisällöt 1.-2. luokalla

- luokittelu
- vertailut
- sarjoittaminen
- muutoksen havaitseminen
- ohjelmoinnin alkeet

27.6.7. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 *elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.*

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

-

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Tavoitteet ovat jaettu opetussuunnitelmaan vuosiluokittain, mutta koska opetusryhmä voi koostua usean eri luokkatason oppilaista ja kultakin luokkatasolta oppilaita voi olla vain muutama, opettaja laatii opetusryhmälle tavoitteet opetussuunnitelman pohjalta ryhmän tarpeen mukaisesti. Opiskelu erilaisten ja eri-ikäisten oppilaiden kanssa rikastuttaa ja luontevoittaa yhteisiä oppimistilanteita.

Sosiaalinen oppimisympäristö luodaan turvalliseksi ja avoimeksi, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristö hyödynnettäessä otetaan huomioon erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat joustavasti. Käytämme monipuolisia ja oppilaslähtöisiä työtapoja huomioon ottaen elämyksellisyys ja kokemuksellisuus. Opetusta rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, kuten saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten koulu- ja elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Ohjauksella vahvistetaan oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Oppilaan käsitteellisiä välineitä kehitetään, jotta hän voi tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä. Opetuksessa ohjataan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä

- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa

- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet ovat:

- lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistaminen ja nimeäminen
- ryhmässä toimimisen taidot
- ajatusten ilmaiseminen ja perustelutaidot
- toisten kuunteleminen ja ajatusten huomioon ottaminen
- työskentelytuotokset, kotitehtävät

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

- ystävyyden tutkiminen ja ystävyyden merkitys lapsen elämässä
- hyvän, oikean ja väärän pohdinta, niiden erottaminen, esimerkkeinä arkipäivän tilanteet
- riita ja sovinto
- hienotunteisuus, myötätunto ja toisen asemaan asettautuminen
- toisen kohtaaminen tarinoiden ja leikin avulla

S2 Erilaisia elämäntapoja

Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

- kuka olen ja mitä osaan?
- omat leikit/harrastukset
- Ihmisten ulkoiset piirteet – miltä näytän?
- ihmisten ominaisuuksista ja luonteesta - millainen olen, miten ajattelen?
- erilaiset tunteet - milloin olen iloinen, surullinen, pelokas, vihainen, onnellinen jne.? Miten ilmaisen tunteitani? Miten huomioin toisten tunteet?
- tutustuminen yhteiselämän perusteisiin, luottamus ja rehellisyys

- elämänvaiheet
- oma perhe, erilaisia perheitä, mitä perhe ja koti merkitsevät, oman perheen tapoja ja juhlia
- uskonnoton tapakulttuuri, nimenantajaiset

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

- säännöt kotona ja koulussa
- oikeuksia ja velvollisuuksia kotona ja koulussa
- sopimus, lupaus ja kultainen sääntö
- luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksen tutkiminen arkipäivän tilanteissa
- riita ja sovinto, anteeksi pyytäminen ja antaminen

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

- erilaisten elämänmuotojen tutkiminen
- tutustuminen kertomuksiin maailman synnystä
- elävä ja eloton luonto
- omien valintojen ja toiminnan vaikutus lähiympäristöön
- kestävän kehityksen näkökulma kodissa ja koulussa
- mitä kuuluu luontoon
- mitä voi tehdä luonnossa
- miten voi suojella luontoa
- miten liikkua luonnossa
- kauneus luonnossa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T2	S2	L1, L2, L7
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L7
T9	S4	L3, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua

Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa työskentelyssä ovat lähtökohtana oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan sekä tekemään tarkkoja havaintoja.

Kulttuurisen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön.

Monilukutaidossa oppilaalle luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia väineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

- kuka olen ja mitä osaan?
- omat leikit/harrastukset
- Ihmisten ulkoiset piirteet – miltä näytän?
- ihmisten ominaisuuksista ja luonteesta - millainen olen, miten ajattelen?
- erilaiset tunteet - milloin olen iloinen, surullinen, pelokas, vihainen, onnellinen jne.? Miten ilmaisen tunteitani? Miten huomioin toisten tunteet?
- tutustuminen yhteiselämän perusteisiin, luottamus ja rehellisyys
- elämänvaiheet
- oma perhe, erilaisia perheitä, mitä perhe ja koti merkitsevät, oman perheen tapoja ja juhlia
- uskonnoton tapakulttuuri, nimenantajaiset

- säännöt kotona ja koulussa
- oikeuksia ja velvollisuuksia kotona ja koulussa
- sopimus, lupaus ja kultainen sääntö
- luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksen tutkiminen arkipäivän tilanteissa
- riita ja sovinto, anteeksi pyytäminen ja antaminen

- ystävyyden tutkiminen ja ystävyyden merkitys lapsen elämässä
- hyvän, oikean ja väärän pohdinta, niiden erottaminen, esimerkkeinä arkipäivän tilanteet
- riita ja sovinto
- hienotunteisuus, myötätunto ja toisen asemaan asettautuminen
- toisen kohtaaminen tarinoiden ja leikin avulla

- erilaisten elämänmuotojen tutkiminen
- tutustuminen kertomuksiin maailman synnystä
- elävä ja eloton luonto
- omien valintojen ja toiminnan vaikutus lähiympäristöön
- kestävän kehityksen näkökulma kodissa ja koulussa
- mitä kuuluu luontoon
- mitä voi tehdä luonnossa
- miten voi suojella luontoa
- miten liikkua luonnossa
- kauneus luonnossa

T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppisessa oppilasta kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa tuottamaan ja kehittelemään työskentelyä. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan erilaisin toimintatavoin ja monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

L2 Kulttuurisen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan arvostamaan erilaisia elämäntapoja, ystävyyteen ja hyviin tapoihin sekä kannustetaan harjoittelemaan monenlaista esiintymistä.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat saavat vastuuta oman ja ryhmän opiskelun työskentelyn suunnittelusta ja toimintatapoihin vaikuttamisesta.

- kuka olen ja mitä osaan?
- omat leikit/harrastukset
- Ihmisten ulkoiset piirteet – miltä näytän?
- ihmisten ominaisuuksista ja luonteesta - millainen olen, miten ajattelen?
- erilaiset tunteet - milloin olen iloinen, surullinen, pelokas, vihainen, onnellinen jne.? Miten ilmaisen tunteitani? Miten huomioin toisten tunteet?
- tutustuminen yhteiselämän perusteisiin, luottamus ja rehellisyys
- elämänvaiheet
- oma perhe, erilaisia perheitä, mitä perhe ja koti merkitsevät, oman perheen tapoja ja juhlia
- uskonnoton tapakulttuuri, nimenantajaiset

T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia

L1 Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidoissa vahvistetaan oppilaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla arkipäiväisiä tilanteita ja niiden eettisiä ulottuvuuksia. Oppilaita rohkaistaan kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa korostuu itsenäisyyden lisääntyminen esikoululaisesta koululaiseksi siirtymisessä sekä sopivat vastuutehtävät. Tuetaan oppilaan kulutustottumusten muotoutumista kohtuulliseksi kuluttajaksi.

L4 Monilukutaidossa ohjataan ikäkaudelle sopivien aihesisältöjen tulkitsijaksi ja tuottajaksi sekä arvioijaksi.

- säännöt kotona ja koulussa
- oikeuksia ja velvollisuuksia kotona ja koulussa
- sopimus, lupaus ja kultainen sääntö
- luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksen tutkiminen arkipäivän tilanteissa
- riita ja sovinto, anteeksi pyytäminen ja antaminen

- erilaisten elämänmuotojen tutkiminen
- tutustuminen kertomuksiin maailman synnystä
- elävä ja eloton luonto
- omien valintojen ja toiminnan vaikutus lähiympäristöön
- kestävän kehityksen näkökulma kodissa ja koulussa
- mitä kuuluu luontoon
- mitä voi tehdä luonnossa
- miten voi suojella luontoa
- miten liikkua luonnossa
- kauneus luonnossa

- ystävyyden tutkiminen ja ystävyyden merkitys lapsen elämässä
- hyvän, oikean ja väärän pohdinta, niiden erottaminen, esimerkkeinä arkipäivän tilanteet
- riita ja sovinto
- hienotunteisuus, myötätunto ja toisen asemaan asettautuminen
- toisen kohtaaminen tarinoiden ja leikin avulla

- kuka olen ja mitä osaan?
- omat leikit/harrastukset
- Ihmisten ulkoiset piirteet – miltä näytän?
- ihmisten ominaisuuksista ja luonteesta - millainen olen, miten ajattelen?
- erilaiset tunteet - milloin olen iloinen, surullinen, pelokas, vihainen, onnellinen jne.? Miten ilmaisen tunteitani? Miten huomioin toisten tunteet?

- tutustuminen yhteiselämän perusteisiin, luottamus ja rehellisyys
- elämänvaiheet
- oma perhe, erilaisia perheitä, mitä perhe ja koti merkitsevät, oman perheen tapoja ja juhlia
- uskonnoton tapakulttuuri, nimenantajaiset

T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä

L1 Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidoissa sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä sekä rohkaistaan kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa kehitetään tunnetaitoja, harjoitellaan omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa opiskellaan, mitä ovat kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen sekä opitaan arjen sujumiseen liittyviä asioita.

- erilaisten elämänmuotojen tutkiminen
- tutustuminen kertomuksiin maailman synnystä
- elävä ja eloton luonto
- omien valintojen ja toiminnan vaikutus lähiympäristöön
- kestävän kehityksen näkökulma kodissa ja koulussa
- mitä kuuluu luontoon
- mitä voi tehdä luonnossa
- miten voi suojella luontoa
- miten liikkua luonnossa
- kauneus luonnossa

- ystävyyden tutkiminen ja ystävyyden merkitys lapsen elämässä
- hyvän, oikean ja väärän pohdinta, niiden erottaminen, esimerkkeinä arkipäivän tilanteet
- riita ja sovinto
- hienotunteisuus, myötätunto ja toisen asemaan asettautuminen
- toisen kohtaaminen tarinoiden ja leikin avulla

- kuka olen ja mitä osaan?
- omat leikit/harrastukset
- Ihmisten ulkoiset piirteet – miltä näytän?
- ihmisten ominaisuuksista ja luonteesta - millainen olen, miten ajattelen?
- erilaiset tunteet - milloin olen iloinen, surullinen, pelokas, vihainen, onnellinen jne.? Miten ilmaisen tunteitani? Miten huomioin toisten tunteet?
- tutustuminen yhteiselämän perusteisiin, luottamus ja rehellisyys
- elämänvaiheet
- oma perhe, erilaisia perheitä, mitä perhe ja koti merkitsevät, oman perheen tapoja ja juhlia
- uskonnoton tapakulttuuri, nimenantajaiset

- säännöt kotona ja koulussa
- oikeuksia ja velvollisuuksia kotona ja koulussa
- sopimus, lupaus ja kultainen sääntö
- luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksen tutkiminen arkipäivän tilanteissa
- riita ja sovinto, anteeksi pyytäminen ja antaminen

T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa

L3 Arjen taidoissa oppilaita ohjataan tiedostavaan kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

L5 Tieto ja viestintäteknologinen osaamisessa oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa korostuu, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

- erilaisten elämänmuotojen tutkiminen
- tutustuminen kertomuksiin maailman synnystä
- elävä ja eloton luonto
- omien valintojen ja toiminnan vaikutus lähiympäristöön
- kestävän kehityksen näkökulma kodissa ja koulussa
- mitä kuuluu luontoon
- mitä voi tehdä luonnossa
- miten voi suojella luontoa
- miten liikkua luonnossa
- kauneus luonnossa

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

- oman minä-kuvan vahvistaminen, mitä osaan
- hyvän ystävän ominaisuudet
- ystävien ja ystävyyden merkitys
- millainen oppilas on itse ystävänä
- satujen, kertomusten ja elokuvien moraalisten merkitysten tarkastelu, oikean ja väärän erottaminen, hyvän ja pahan tiedostaminen
- millainen on hyvä ihminen

S2 Erilaisia elämäntapoja

Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

- oma ainutlaatuisuus, kasvu ja kehitys, keho ja sen terveydestä huolehtiminen, ihmisen elämänvaiheet (vanhuus, sairaus, kuolema)
- oman perheen ja suvut arvot
- vuotuinen juhlaperinne
- muiden maiden lasten elämään tutustuminen, kulttuureiden tapoihin ja juhliin tutustuminen

- suomalaisia satuhahmoja

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

- sääntö, sopimus ja lupaus
- luottamus ja rehellisyys
- toisen asemaan asettuminen
- valehteleminen, valkoinen valhe
- toisen auttaminen

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

- luonto taiteilijoiden innoituksen lähteenä
- ihmisen ja luonnon vuorovaikutus
- elämän synty ja kehitys tutkijoiden näkökulmasta
- valikoidusti taruja ja legendoja maapallon synnystä
- ihmisen vastuu luonnosta, kierrätys koulussa ja kotona

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L7
T7	S2	L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua

L1 Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidoissa työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle sekä oppimisen ilolle on tilaa.

L2 Kulttuurisen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Koulutyön järjestäminen monipuolisesti tarjoaa tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat harjoittelevat demokraattisen toiminnan perusteita omien kokemustensa kautta toimiessaan osana ryhmää ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti.

- oman minä-kuvan vahvistaminen, mitä osaan

- hyvän ystävän ominaisuudet
- ystävien ja ystävyyden merkitys
- millainen oppilas on itse ystävänä
- satujen, kertomusten ja elokuvien moraalisten merkitysten tarkastelu, oikean ja väärän erottaminen, hyvän ja pahan tiedostaminen
- millainen on hyvä ihminen

T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan sekä tekemään tarkkoja havaintoja.

L2 Kulttuurisen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppiaineen aihesisällöt tukevat oppilaan taitoja tehdä kysymyksiä ja perusteltujen väitteiden esittämistä ja arvioimista.

- luonto taiteilijoiden innoituksen lähteenä
- ihmisen ja luonnon vuorovaikutus
- elämän synty ja kehitys tutkijoiden näkökulmasta
- valikoidusti taruja ja legendoja maapallon synnystä
- ihmisen vastuu luonnosta, kierrätys koulussa ja kotona

- oman minä-kuvan vahvistaminen, mitä osaan
- hyvän ystävän ominaisuudet
- ystävien ja ystävyyden merkitys
- millainen oppilas on itse ystävänä
- satujen, kertomusten ja elokuvien moraalisten merkitysten tarkastelu, oikean ja väärän erottaminen, hyvän ja pahan tiedostaminen
- millainen on hyvä ihminen

- oma ainutlaatuisuus, kasvu ja kehitys, keho ja sen terveydestä huolehtiminen, ihmisen elämänvaiheet (vanhuus, sairaus, kuolema)
- oman perheen ja suvut arvot
- vuotuinen juhlaperinne
- muiden maiden lasten elämään tutustuminen, kulttuureiden tapoihin ja juhliin tutustuminen
- suomalaisia satuhahmoja

- sääntö, sopimus ja lupaus
- luottamus ja rehellisyys
- toisen asemaan asettuminen
- valehteleminen, valkoinen valhe
- toisen auttaminen

T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja

L2 Kulttuurisen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan arvostamaan erilaisia elämäntapoja.

L7 Monilukutaidossa ohjataan oppilasta pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että kaikella tuotoksella on tekijänsä ja tarkoituksensa. Opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä ikäkaudelle sopivien ja monipuolisten materiaalien avulla.

- oma ainutlaatuisuus, kasvu ja kehitys, keho ja sen terveydestä huolehtiminen, ihmisen elämänvaiheet (vanhuus, sairaus, kuolema)
- oman perheen ja suvut arvot
- vuotuinen juhlaperinne
- muiden maiden lasten elämään tutustuminen, kulttuureiden tapoihin ja juhliin tutustuminen
- suomalaisia satuhahmoja

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita

L2 Kulttuurisen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa harjoitellaan toimimista monenlaisten ihmisten kanssa, opetusryhmä voi myös koostua eri luokka-asteiden oppilaista. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

L3 Itsestä huolehtimisessa ja arjen taidoissa koulutyöhön kuuluu ikäkaudelle sopivia vastuutehtäviä. Yhteisten pelisäännöt ja hyvät tavat korostuvat.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat harjoittelevat vastavuodoisuuden taitoja ja demokraattisen toiminnan perusteita osallistumalla itseään koskeviin asioihin ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti.

- oman minä-kuvan vahvistaminen, mitä osaan
- hyvän ystävän ominaisuudet
- ystävien ja ystävyyden merkitys
- millainen oppilas on itse ystävänä
- satujen, kertomusten ja elokuvien moraalisten merkitysten tarkastelu, oikean ja väärän erottaminen, hyvän ja pahan tiedostaminen
- millainen on hyvä ihminen

- sääntö, sopimus ja lupaus
- luottamus ja rehellisyys
- toisen asemaan asettuminen
- valehteleminen, valkoinen valhe
- toisen auttaminen

- luonto taiteilijoiden innoituksen lähteenä
- ihmisen ja luonnon vuorovaikutus
- elämän synty ja kehitys tutkijoiden näkökulmasta
- valikoidusti taruja ja legendoja maapallon synnystä
- ihmisen vastuu luonnosta, kierrätys koulussa ja kotona

- oma ainutlaatuisuus, kasvu ja kehitys, keho ja sen terveydestä huolehtiminen, ihmisen elämänvaiheet (vanhuus, sairaus, kuolema)
- oman perheen ja suvut arvot
- vuotuinen juhlaperinne
- muiden maiden lasten elämään tutustuminen, kulttuureiden tapoihin ja juhliin tutustuminen
- suomalaisia satuhahmoja

27.6.8. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1-2 *musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.*

Musiikin tehtävänä on innostaa oppilasta monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun. Keskeisenä ajatuksena on yhdessä tekeminen.Yhteisten musiikillisten elämysten ja kokemusten kautta oppilas oppii sekä ryhmässä toimimisen taitoja että musiikin perustaitoja.

Yhteityö Limingan musiikkiopiston kanssa tukee koulumme musiikkikasvatustyötä tarjoten osalle koulumme oppilaista musiikinopetusta myös koulun ulkopuolella.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia musiikintunteja, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan.

Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta. Työskentelyssä huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset musiikillisessa ilmaisussa.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- *edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä*
- *edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.*

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- aktiivinen musisointi laulaen ja soittaen
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien

ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4	L5, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L4
T7	S1, S2, S3, S4	L7
T8	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-taitoa kokonaisuudessaan.

L2 **Musiikissa** tutustutaan omaan kulttuuriympäristöön ja muuhun kulttuuritarjontaan sekä saadaan kokemuksia kansainvälisyydestä. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön musiikin avulla oppitunneilla, aamunavauksissa, juhlissa ja koulun ulkopuolisissa tapahtumissa. Musiikissa voidaan ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen.

L7 Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä

L1 Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat musiikillisten taitojen kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, lorujen, laulujen ja leikkien monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

L2 Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön musiikin avulla oppitunneilla, aamunavauksissa, juhlissa ja koulun ulkopuolisissa tapahtumissa. Musiikissa voidaan ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen.

L4 **Musiikin** kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, ja auditiivisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen

L1 Oppilaita kannustetaan **musiikin** avulla kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat musiikillisten taitojen kehittymistä ja oppimista.

L4 **Musiikin** kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja

L5 Oppilaita opastetaan käyttämään kokeilemaan musiikkiin soveltuvia eri työvälineitä ja ohjelmistoja. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

L6 Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta

L2 **Musiikissa** tutustutaan omaan kulttuuriympäristöön ja muuhun kulttuuritarjontaan sekä saadaan kokemuksia kansainvälisyydestä. Musiikissa voidaan ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota

vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä

L4 **Musiikin** kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa

L7 Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, sekä koulun tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa

Oppilaita kannustetaan **musiikin** avulla kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat musiikillisten taitojen kehittymistä ja oppimista.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4	L5, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L4
T7	S1, S2, S3, S4	L7
T8	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

L2 **Musiikissa** tutustutaan omaan kulttuuriympäristöön ja muuhun kulttuuritarjontaan sekä saadaan kokemuksia kansainvälisyydestä. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön musiikin avulla oppitunneilla, aamunavauksissa, juhlissa ja koulun ulkopuolisissa tapahtumissa. Musiikissa voidaan ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen.

L7 Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä

L1 Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat musiikillisten taitojen kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, lorujen, laulujen ja leikkien monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

L2 Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön musiikin avulla oppitunneilla, aamunavauksissa, juhlissa ja koulun ulkopuolisissa tapahtumissa. Musiikissa voidaan ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen.

L4 **Musiikin** kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, ja auditiivisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen

L1 Oppilaita kannustetaan **musiikin** avulla kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat musiikillisten taitojen kehittymistä ja oppimista.

L4 **Musiikin** kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia

sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja

L5 Oppilaita opastetaan käyttämään kokeilemaan musiikkiin soveltuvia eri työvälineitä ja ohjelmistoja. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

L6 Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta

L2 **Musiikissa** tutustutaan omaan kulttuuriympäristöön ja muuhun kulttuuritarjontaan sekä saadaan kokemuksia kansainvälisyydestä. Musiikissa voidaan ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli

- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä

L4 **Musiikin** kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen,

musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa

L7 Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, sekä koulun tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli
- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa

Oppilaita kannustetaan **musiikin** avulla kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat musiikillisten taitojen kehittymistä ja oppimista.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

- musiikin peruskäsitteet: rytmimerkit, nuottien alkeet
- rytmi: pitkä – lyhyt, hidas – nopea, kiihtyvä - hidastuva
- melodia: korkea – matala, nouseva – laskeva – samana pysyvä
- harmonia: duuri - molli

- muoto: samanlainen - erilainen
- sointiväri: äänet, äänimaisemat, kirkas - tumma
- dynamiikka: hiljainen – voimistuva, hiljenevä - voimakas

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota vuodenaikojen vaihteluun ja monipuoliseen oppikirjojen lauluvalikoiman hyödyntämiseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnnön vaalimiseen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely. Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunta tukevat toisiaan ja ovat keskeisiä elementtejä kehitettäessä musiikillista tieto-teitoa kokonaisuudessaan.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä. Koulussa ja musiikkikeskuksissa tapahtuvat konsertiti tarjoavat elämyksiä.

27.6.9. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 *oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoittelemiseen ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.*

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

27.6.10. Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 *uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.*

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen

yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä

- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa

- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistaminen ja nimeäminen

- ryhmässä toimimisen taidot

- ajatusten ilmaiseminen ja toisten kuunteleminen

- työskentelytuotokset ja kotiläksyt.

Evankelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 *uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.*

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

- luterilaisen seurakunnan keskeiset toiminnot, kuten jumalanpalvelus
- seurakunnan työntekijöitä, pappi
- kirkkovuoden juhlia, joulu ja pääsiäinen ja niihin liittyviä symboleja
- kristillinen jumalakäsitys, Jumala turvallisena Taivaallisena Isänä
- rukous turvallisuutta ja yhteyttä luovana asiana
- Raamattu pyhänä kirjana ja muutamat sen kertomukset kirkkovuoden sisältöjen mukaisesti
- tutustuminen Jeesukseen lapsuuteen ja toimintaan aikuisena
- oppilaille läheisten asioiden ja ihmissuhteiden tarkastelu, turvallisien asioiden löytäminen
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

- Lumijoen kirkkoon ja seurakuntaan tutustuminen
- kirkkovuoden juhlat, koulun omat jumalanpalvelukset kirkossa, joulu- ja pääsiäiskirkko

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

- oppilaiden omasta elämästä nousevat eettiset aiheet: oikea, väärä, omatunto
- ihmisen arvo, myös luomisen näkökulmasta
- omat vahvuudet
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- erilaisuus ja toisen asemaan eläytyminen
- ystävyys, yhteistyö, kateus, anteeksipyytäminen ja -antaminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

L2 Kulttuurinen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Oppilas tutustuu läheiseen kulttuuriperintöön.

L4 Monilukutaidossa oppilasta ohjataan hankkimaan tietoa ja välittämään sitä muille sekä pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tuotoksia, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Oppilaita ohjataan kokeilemaan kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

- oppilaiden omasta elämästä nousevat eettiset aiheet: oikea, väärä, omatunto
- ihmisen arvo, myös luomisen näkökulmasta
- omat vahvuudet
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- erilaisuus ja toisen asemaan eläytyminen
- ystävyys, yhteistyö, kateus, anteeksipyytäminen ja -antaminen

- luterilaisen seurakunnan keskeiset toiminnot, kuten jumalanpalvelus
- seurakunnan työntekijöitä, pappi
- kirkkovuoden juhlia, joulu ja pääsiäinen ja niihin liittyviä symboleja
- kristillinen jumalakäsitys, Jumala turvallisena Taivaallisena Isänä
- rukous turvallisuutta ja yhteyttä luovana asiana
- Raamattu pyhänä kirjana ja muutamat sen kertomukset kirkkovuoden sisältöjen mukaisesti
- tutustuminen Jeesukseen lapsuuteen ja toimintaan aikuisena
- oppilaille läheisten asioiden ja ihmissuhteiden tarkastelu, turvallisien asioiden löytäminen
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

- Lumijoen kirkkoon ja seurakuntaan tutustuminen
- kirkkovuoden juhlat, koulun omat jumalanpalvelukset kirkossa, joulu- ja pääsiäiskirkko

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä sekä viritellään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan.

- luterilaisen seurakunnan keskeiset toiminnot, kuten jumalanpalvelus
- seurakunnan työntekijöitä, pappi
- kirkkovuoden juhlia, joulu ja pääsiäinen ja niihin liittyviä symboleja
- kristillinen jumalakäsitys, Jumala turvallisena Taivaallisena Isänä
- rukous turvallisuutta ja yhteyttä luovana asiana
- Raamattu pyhänä kirjana ja muutamat sen kertomukset kirkkovuoden sisältöjen mukaisesti
- tutustuminen Jeesukseen lapsuuteen ja toimintaan aikuisena
- oppilaille läheisten asioiden ja ihmissuhteiden tarkastelu, turvallisien asioiden löytäminen
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin

L2 Kulttuurinen osaamissa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä tapoja. Oppilas saa tilaisuuksia olla vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä toisten kanssa. Häntä kohdellaan arvostavasti sekä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilas tutustuu läheiseen uskontokulttuuriin, koulun ja kirkon yhteistyössä järjestämät evankelisluterilaisen kirkkovuoden juhlat, Lumijoen kirkko tutustumiskohteena ja erilaiset tapahtumat, joissa kristillisyys on osallisena (esim. konsertit).

- luterilaisen seurakunnan keskeiset toiminnot, kuten jumalanpalvelus
- seurakunnan työntekijöitä, pappi
- kirkkovuoden juhlia, joulu ja pääsiäinen ja niihin liittyviä symboleja
- kristillinen jumalakäsitys, Jumala turvallisena Taivaallisena Isänä
- rukous turvallisuutta ja yhteyttä luovana asiana
- Raamattu pyhänä kirjana ja muutamat sen kertomukset kirkkovuoden sisältöjen mukaisesti
- tutustuminen Jeesukseen lapsuuteen ja toimintaan aikuisena
- oppilaille läheisten asioiden ja ihmissuhteiden tarkastelu, turvallisien asioiden löytäminen
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

L2 Kulttuurinen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta rohkaistaan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppilaalle luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilas saa monimuotoisia tilaisuuksia oppita työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaalla on mahdollisuus ilmaista omia ajatuksiaan ja tunteitaan.

- oppilaiden omasta elämästä nousevat eettiset aiheet: oikea, väärä, omatunto
- ihmisen arvo, myös luomisen näkökulmasta
- omat vahvuudet
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- erilaisuus ja toisen asemaan eläytyminen
- ystävyys, yhteistyö, kateus, anteeksipyytäminen ja -antaminen

- luterilaisen seurakunnan keskeiset toiminnot, kuten jumalanpalvelus
- seurakunnan työntekijöitä, pappi
- kirkkovuoden juhlia, joulu ja pääsiäinen ja niihin liittyviä symboleja
- kristillinen jumalakäsitys, Jumala turvallisena Taivaallisena Isänä
- rukous turvallisuutta ja yhteyttä luovana asiana
- Raamattu pyhänä kirjana ja muutamat sen kertomukset kirkkovuoden sisältöjen mukaisesti
- tutustuminen Jeesukseen lapsuuteen ja toimintaan aikuisena
- oppilaille läheisten asioiden ja ihmissuhteiden tarkastelu, turvallisien asioiden löytäminen
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

L2 Kulttuurinen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella Lumijoen seurakunnan kanssa tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan miettimään, mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

- luterilaisen seurakunnan keskeiset toiminnot, kuten jumalanpalvelus
- seurakunnan työntekijöitä, pappi
- kirkkovuoden juhlia, joulu ja pääsiäinen ja niihin liittyviä symboleja
- kristillinen jumalakäsitys, Jumala turvallisena Taivaallisena Isänä
- rukous turvallisuutta ja yhteyttä luovana asiana
- Raamattu pyhänä kirjana ja muutamat sen kertomukset kirkkovuoden sisältöjen mukaisesti
- tutustuminen Jeesukseen lapsuuteen ja toimintaan aikuisena
- oppilaille läheisten asioiden ja ihmissuhteiden tarkastelu, turvallisien asioiden löytäminen
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

- oppilaiden omasta elämästä nousevat eettiset aiheet: oikea, väärä, omatunto
- ihmisen arvo, myös luomisen näkökulmasta
- omat vahvuudet
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- erilaisuus ja toisen asemaan eläytyminen
- ystävyys, yhteistyö, kateus, anteeksipyytäminen ja -antaminen

- Lumijoen kirkkoon ja seurakuntaan tutustuminen
- kirkkovuoden juhlat, koulun omat jumalanpalvelukset kirkossa, joulu- ja pääsiäiskirkko

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaille kuuluu ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan hyvään elämään liittyvä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan. Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

- oppilaiden omasta elämästä nousevat eettiset aiheet: oikea, väärä, omatunto
- ihmisen arvo, myös luomisen näkökulmasta
- omat vahvuudet
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- erilaisuus ja toisen asemaan eläytyminen
- ystävyys, yhteistyö, kateus, anteeksipyytäminen ja -antaminen

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä sekä viritellään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä.

- oppilaiden omasta elämästä nousevat eettiset aiheet: oikea, väärä, omatunto
- ihmisen arvo, myös luomisen näkökulmasta
- omat vahvuudet
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- erilaisuus ja toisen asemaan eläytyminen
- ystävyys, yhteistyö, kateus, anteeksipyytäminen ja -antaminen

- luterilaisen seurakunnan keskeiset toiminnot, kuten jumalanpalvelus
- seurakunnan työntekijöitä, pappi
- kirkkovuoden juhlia, joulu ja pääsiäinen ja niihin liittyviä symboleja
- kristillinen jumalakäsitys, Jumala turvallisena Taivaallisena Isänä
- rukous turvallisuutta ja yhteyttä luovana asiana
- Raamattu pyhänä kirjana ja muutamat sen kertomukset kirkkovuoden sisältöjen mukaisesti
- tutustuminen Jeesukseen lapsuuteen ja toimintaan aikuisena
- oppilaille läheisten asioiden ja ihmissuhteiden tarkastelu, turvallisien asioiden löytäminen
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

- oppilaan perheen ja suvun arvoja
- seurakunnan kirkollisia elämänkaareen liittyviä toimituksia, kaste, avioliittoon vihkimys, hautajaiset ja niiden sisältöjä ja tapoja sekä niihin liittyviä symboleja
- joulunaikaan liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä, adventti
- Raamatun kahteen osaan tutustuminen, Vanha ja Uusi testamentti
- Vanhasta testamentista käsitellään esim. luominen ja Nooa
- Uudesta testamentista käsitellään Jeesuksen elämää ja hänen opetuksiaan
- lähetystyö sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristillisiä käsitteitä, synti, kiusaus
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

- seurakunta oppilaan elämässä
- kouluyhteisön omat jumalanpalvelukset, kuten joulu- ja pääsiäiskirkko
- kristinuskon monimuotoisuus, lähiympäristössä ja kristittyjä lapsia maailmalla

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia eetteisiä asioita, oikea ja väärä, omatunto
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- omat taidot ja hyvyys
- toisen asemaan eläytyminen
- yhdessä elämisen kysymyksiä, suvaitsevaisuus, hyvät tavat, kiusaaminen, omatunto
- yhdessä toimiminen, säännöt ja oikeudenmukaisuus
- Kultainen sääntö ja alustavasti YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

L2 Kulttuurinen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Oppilas tutustuu läheiseen kulttuuriperintöön.

L4 Monilukutaidossa oppilasta ohjataan hankkimaan tietoa ja välittämään sitä muille sekä pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tuotoksia, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Oppilaita ohjataan kokeilemaan kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia eetteisiä asioita, oikea ja väärä, omatunto
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- omat taidot ja hyvyys
- toisen asemaan eläytyminen
- yhdessä elämisen kysymyksiä, suvaitsevaisuus, hyvät tavat, kiusaaminen, omatunto
- yhdessä toimiminen, säännöt ja oikeudenmukaisuus
- Kultainen sääntö ja alustavasti YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

- seurakunta oppilaan elämässä
- kouluyhteisön omat jumalanpalvelukset, kuten joulu- ja pääsiäiskirkko
- kristinuskon monimuotoisuus, lähiympäristössä ja kristittyjä lapsia maailmalla

- oppilaan perheen ja suvun arvoja
- seurakunnan kirkollisia elämänkaareen liittyviä toimituksia, kaste, avioliittoon vihkimys, hautajaiset ja niiden sisältöjä ja tapoja sekä niihin liittyviä symboleja
- joulunaikaan liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä, adventti
- Raamatun kahteen osaan tutustuminen, Vanha ja Uusi testamentti
- Vanhasta testamentista käsitellään esim. luominen ja Nooa
- Uudesta testamentista käsitellään Jeesuksen elämää ja hänen opetuksiaan
- lähetystyö sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristillisiä käsitteitä, synti, kiusaus

- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä sekä viritellään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan.

- oppilaan perheen ja suvun arvoja
- seurakunnan kirkollisia elämänkaareen liittyviä toimituksia, kaste, avioliittoon vihkimys, hautajaiset ja niiden sisältöjä ja tapoja sekä niihin liittyviä symboleja
- joulunaikaan liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä, adventti
- Raamatun kahteen osaan tutustuminen, Vanha ja Uusi testamentti
- Vanhasta testamentista käsitellään esim. luominen ja Nooa
- Uudesta testamentista käsitellään Jeesuksen elämää ja hänen opetuksiaan
- lähetystyö sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristillisiä käsitteitä, synti, kiusaus
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin

L2 Kulttuurinen osaamissa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä tapoja. Oppilas saa tilaisuuksia olla vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä toisten kanssa. Häntä kohdellaan arvostavasti sekä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilas tutustuu läheiseen uskontokulttuuriin, koulun ja kirkon yhteistyössä järjestämät evankelisluterilaisen kirkkovuoden juhlat, Lumijoen kirkko tutustumiskohteena ja erilaiset tapahtumat, joissa kristillisyys on osallisena (esim. konsertit).

- oppilaan perheen ja suvun arvoja
- seurakunnan kirkollisia elämänkaareen liittyviä toimituksia, kaste, avioliittoon vihkimys, hautajaiset ja niiden sisältöjä ja tapoja sekä niihin liittyviä symboleja
- joulunaikaan liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä, adventti
- Raamatun kahteen osaan tutustuminen, Vanha ja Uusi testamentti
- Vanhasta testamentista käsitellään esim. luominen ja Nooa
- Uudesta testamentista käsitellään Jeesuksen elämää ja hänen opetuksiaan
- lähetystyö sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristillisiä käsitteitä, synti, kiusaus
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

L2 Kulttuurinen osaamissa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä tapoja. Oppilas saa tilaisuuksia olla vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä toisten kanssa. Häntä kohdellaan arvostavasti sekä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaille kuuluu ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä myös erilaisissa uskonnollisissa perinteissä, juhlissa ja tavoissa. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan

palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan hyvään elämään liittyvä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilas tutustuu läheiseen uskontokulttuuriin, koulun ja kirkon yhteistyössä järjestämät evankelisluterilaisen kirkkovuoden juhlat, Lumijoen kirkko tutustumiskohteena ja erilaiset tapahtumat, joissa kristillisyys on osallisena (esim. konsertit).

- seurakunta oppilaan elämässä
- kouluyhteisön omat jumalanpalvelukset, kuten joulu- ja pääsiäiskirkko
- kristinuskon monimuotoisuus, lähiympäristössä ja kristittyjä lapsia maailmalla

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

L2 Kulttuurinen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta rohkaistaan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppilaalle luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilas saa monimuotoisia tilaisuuksia oppita työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita ohjataan myös harjoittelemaan omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaalla on mahdollisuus ilmaista omia ajatuksiaan ja tunteitaan.

- oppilaan perheen ja suvun arvoja
- seurakunnan kirkollisia elämänkaareen liittyviä toimituksia, kaste, avioliittoon vihkimys, hautajaiset ja niiden sisältöjä ja tapoja sekä niihin liittyviä symboleja
- joulunaikaan liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä, adventti
- Raamatun kahteen osaan tutustuminen, Vanha ja Uusi testamentti
- Vanhasta testamentista käsitellään esim. luominen ja Nooa
- Uudesta testamentista käsitellään Jeesuksen elämää ja hänen opetuksiaan
- lähetystyö sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristillisiä käsitteitä, synti, kiusaus
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia eetteisiä asioita, oikea ja väärä, omatunto
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- omat taidot ja hyvyys
- toisen asemaan eläytyminen
- yhdessä elämisen kysymyksiä, suvaitsevaisuus, hyvät tavat, kiusaaminen, omatunto
- yhdessä toimiminen, säännöt ja oikeudenmukaisuus
- Kultainen sääntö ja alustavasti YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

L2 Kulttuurinen osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella Lumijoen seurakunnan kanssa tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä

sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan myös omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan miettimään, mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

- seurakunta oppilaan elämässä
- kouluyhteisön omat jumalanpalvelukset, kuten joulu- ja pääsiäiskirkko
- kristinuskon monimuotoisuus, lähiympäristössä ja kristittyjä lapsia maailmalla

- oppilaan perheen ja suvun arvoja
- seurakunnan kirkollisia elämänkaareen liittyviä toimituksia, kaste, avioliittoon vihkimys, hautajaiset ja niiden sisältöjä ja tapoja sekä niihin liittyviä symboleja
- joulunaikaan liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä, adventti
- Raamatun kahteen osaan tutustuminen, Vanha ja Uusi testamentti
- Vanhasta testamentista käsitellään esim. luominen ja Nooa
- Uudesta testamentista käsitellään Jeesuksen elämää ja hänen opetuksiaan
- lähetystyö sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristillisiä käsitteitä, synti, kiusaus
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia eetteisiä asioita, oikea ja väärä, omatunto
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- omat taidot ja hyvyys
- toisen asemaan eläytyminen
- yhdessä elämisen kysymyksiä, suvaitsevaisuus, hyvät tavat, kiusaaminen, omatunto
- yhdessä toimiminen, säännöt ja oikeudenmukaisuus
- Kultainen sääntö ja alustavasti YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaille kuuluu ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan hyvään elämään liittyvä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan. Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia eetteisiä asioita, oikea ja väärä, omatunto
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- omat taidot ja hyvyys
- toisen asemaan eläytyminen
- yhdessä elämisen kysymyksiä, suvaitsevaisuus, hyvät tavat, kiusaaminen, omatunto
- yhdessä toimiminen, säännöt ja oikeudenmukaisuus
- Kultainen sääntö ja alustavasti YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä sekä viritellään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan myös harjoittelemaan omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa.

L7 Osallistumisessa, vaikuttamisessa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä.

- oppilaan perheen ja suvun arvoja
- seurakunnan kirkollisia elämänkaareen liittyviä toimituksia, kaste, avioliittoon vihkimys, hautajaiset ja niiden sisältöjä ja tapoja sekä niihin liittyviä symboleja
- joulunaikaan liittyviä Raamatun kertomuksia ja perinteitä, adventti
- Raamatun kahteen osaan tutustuminen, Vanha ja Uusi testamentti
- Vanhasta testamentista käsitellään esim. luominen ja Nooa
- Uudesta testamentista käsitellään Jeesuksen elämää ja hänen opetuksiaan
- lähetystyö sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristillisiä käsitteitä, synti, kiusaus
- lasten virsiä ja hengellisiä lauluja

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia eetteisiä asioita, oikea ja väärä, omatunto
- tunnetaidot, omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- omat taidot ja hyvyys
- toisen asemaan eläytyminen
- yhdessä elämisen kysymyksiä, suvaitsevaisuus, hyvät tavat, kiusaaminen, omatunto
- yhdessä toimiminen, säännöt ja oikeudenmukaisuus
- Kultainen sääntö ja alustavasti YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

27.6.11. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden

omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 *luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.*

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä jakuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri.

Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- *edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle*
- *edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa*
- *edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa*
- *edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa.*

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan

taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan.

T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan.

T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys

Opetuksessa tutustutaan ympäristöestetiikkaan: lähiympäristöön, esineympäristöön ja rakennettuun ympäristöön eri kuvataiteen keinoin. Opetellaan huolehtimaan oman ympäristön viihtyisyydestä. Tutustutaan suomalaiseen kansanperinteeseen mm.juhlapäivien yhteydessä.

Oppilas tutustuu mediakulttuuriin (tv, elokuva, video- ja tietokonepelit, valo- ja lehtikuvat) ja oppii tarkastelemaan sitä kriittisesti.

Oppilasta autetaan löytämään oma sisäinen taiteen maailmansa ja nauttimaan omasta taiteilijapersoonastaan. Oppilas tutustuu paikalliseen taiteeseen ja sen tekijöihin, mm. taidenäyttelyt.

Oppilas tutustuu erilaisten piirtimien käyttöön, työn luonnosteluun sekä kuvan muodostamiseen pisteen, viivan ja pinnan avulla.

Maalaamisessa tutustutaan erilaisten tekniikoiden käyttöön, esim. laveeraus ja sekatekniikka. Opitaan pää- ja välivärit sekä kylmät ja lämpimät värit.

Tutustutaan erilaisiin muovailu-, muotoilu- ja rakentelumateriaaleihin ja tekniikoihin.

Oppilas tutustuu grafiikan erilaisiin menetelmiin, esim.leimasinpainanta.Oppilas oppii grafiikan eri työvälineiden ja työvaiheiden nimityksiä.

27.6.12. Vieraat kielet

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä ja antaa valmiuksia toimia erikielisissä viestintätilanteissa. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Vieras kieli oppiaineena on taito- ja kulttuuriaine. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

28. Vuosiluokat 3-6

28.1. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Siirtymävaiheessa varmistetaan opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja alkavista uusista oppiaineista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

28.2. Oppijana kehittyminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan

itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

28.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaalle uusiin opettajiin ja oppimisympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

28.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat

erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

28.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan

ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävistä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien

perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

28.6. Oppiaineet

28.6.1. Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennytään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 4-6

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Herätetään oppilaan kiinnostus mennyttä aikaa kohtaan ja halu ymmärtää ihmisen toimintaa eri aikoina.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Historian oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Historian opiskelussa hyödynnetään oppikirjojen monipuolista tarjontaa erilaisista lähteistä, niiden kysymysten asettelua ja tarkastelutapoja. Lisäksi hyödynnetään Internetin ja muun median mahdollisuuksia tiedonlähteenä. Ensikäden tiedonlähteille mennään arkistoihin, museoihin ja maastoon sekä haastattelemalla ihmisiä. Omasta ympäristöstä etsitään lähteitä ja tutkitaan jälkiä, joita oppilaasta itsestä jää.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilasta kannustetaan asettamaan omia tavoitteita omia kykyjä vastaavaksi.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Viidennen ja kuudennen vuosiluokan arvosana on yhteinen yhteiskuntaopin kanssa. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

S3 Keskiaika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

S4 Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

S5 Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T11	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilasta ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa,

väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen.

Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ohjatusti tunnistamaan tiedonlähteet, joista hän oppii parhaiten ja jotka kiinnostavat eniten. Oppilas oppii, että eri lähteissä asiat esitetään erilaisessa valossa.

L2 Oppilas tutustuu oman suvun ja kotiseudun historian lähteisiin. Oppilas ymmärtää, että taide, media ja kulttuuri toimivat myös lähteinä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tulkitsemaan taidetta ja kulttuuriperintöä. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa voi esittää omia tulkintojaan..

.

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas ohjataan keskustelemaan menneistä vuosikymmenistä huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta, jotta hän voi eläytyä entisaikojen ihmisten elämään.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pystyy eläytymään lasten asemaan ennen vanhaan. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan miettimään, missä yhteyksissä lähteet ovat syntyneet.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa.Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.Oppilasta ohjataan eläytymään historian aikakausien ihmisten elämään, ajatteluun ja mahdollisuuksiin.

.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Oppilas oppii, että historiassa tapahtumilla on taustat ja seuraukset, samoin kulttuurilla ja taiteella.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Kirjallisilla lähteillä on joku tarkoitus ja monenlaisia seurauksia. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Oppilas oppii, että vaikuttamisella on seurauksia ja ihmisillä on syynsä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. .

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta, että muutokset eivät ole merkinneet kaikille samaa. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa ja että ilmiöillä on jatkuvuutta. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Opilasta kannustetaan keskustelemaan historiasta huoltajiensa kanssa ja tunnistamaan asioiden jatkuvuus.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan ja pohtimaan paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilas huomaa, kuinka tiedon hakeminen ja käsittely on muuttunut ja mitkä asiat ovat säilyneet muuttumattomina.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että ihmisten valinnoilla ja vaikuttamisella on jatkuvuutta..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

T9 ohjata oppilasta esittämämään muutoksille syitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään

omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilasta ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

S3 Keskiaika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

S4 Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

S5 Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T11	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilasta ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa,

väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ohjatusti tunnistamaan tiedonlähteet, joista hän oppii parhaiten ja jotka kiinnostavat eniten. Oppilas oppii, että eri lähteissä asiat esitetään erilaisessa valossa.

L2 Oppilas tutustuu oman suvun ja kotiseudun historian lähteisiin. Oppilas ymmärtää, että taide, media ja kulttuuri toimivat myös lähteinä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja

kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tulkitsemaan taidetta ja kulttuuriperintöä. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa voi esittää omia tulkintojaan..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas ohjataan keskustelemaan menneistä vuosikymmenistä huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta, jotta hän voi eläytyä entisaikojen ihmisten elämään.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pystyy eläytymään lasten asemaan ennen vanhaan. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan miettimään, missä yhteyksissä lähteet ovat syntyneet.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa.Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.Oppilasta ohjataan eläytymään historian aikakausien ihmisten elämään, ajatteluun ja mahdollisuuksiin..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Oppilas oppii, että historiassa tapahtumilla on taustat ja seuraukset, samoin kulttuurilla ja taiteella.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Kirjallisilla lähteillä on joku tarkoitus ja monenlaisia seurauksia. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Oppilas oppii, että vaikuttamisella on seurauksia ja ihmisillä on syynsä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. .

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta, että muutokset eivät ole merkinneet kaikille samaa. Oppilas oppii tunnistamaan, miten

asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa ja että ilmiöillä on jatkuvuutta. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Opilasta kannustetaan keskustelemaan historiasta huoltajiensa kanssa ja tunnistamaan asioiden jatkuvuus.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan ja pohtimaan paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilas huomaa, kuinka tiedon hakeminen ja käsittely on muuttunut ja mitkä asiat ovat säilyneet muuttumattomina.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että ihmisten valinnoilla ja vaikuttamisella on jatkuvuutta..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T9 ohjata oppilasta esittämämään muutoksille syitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilasta ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä.

Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

S3 Keskiaika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

S4 Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

S5 Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T11	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilasta ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ohjatusti tunnistamaan tiedonlähteet, joista hän oppii parhaiten ja jotka kiinnostavat eniten. Oppilas oppii, että eri lähteissä asiat esitetään erilaisessa valossa.

L2 Oppilas tutustuu oman suvun ja kotiseudun historian lähteisiin. Oppilas ymmärtää, että taide, media ja kulttuuri toimivat myös lähteinä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja

kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tulkitsemaan taidetta ja kulttuuriperintöä. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa voi esittää omia tulkintojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas ohjataan keskustelemaan menneistä vuosikymmenistä huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn

alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta, jotta hän voi eläytyä entisaikojen ihmisten elämään.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pystyy eläytymään lasten asemaan ennen vanhaan. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan miettimään, missä yhteyksissä lähteet ovat syntyneet.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi

vaikuttaa.Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.Oppilasta ohjataan eläytymään historian aikakausien ihmisten elämään, ajatteluun ja mahdollisuuksiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Oppilas oppii, että historiassa tapahtumilla on taustat ja seuraukset, samoin kulttuurilla ja taiteella.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Kirjallisilla lähteillä on joku tarkoitus ja monenlaisia seurauksia. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Oppilas oppii, että vaikuttamisella on seurauksia ja ihmisillä on syynsä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. .

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta, että muutokset eivät ole merkinneet kaikille samaa. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Historian opetuksessa tutustutaan ammattien muuttumiseen eri aikoina. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa ja että ilmiöillä on jatkuvuutta. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Opilasta kannustetaan keskustelemaan historiasta huoltajiensa kanssa ja tunnistamaan asioiden jatkuvuus.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan ja pohtimaan paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilas huomaa, kuinka tiedon hakeminen ja käsittely on muuttunut ja mitkä asiat ovat säilyneet muuttumattomina.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että ihmisten valinnoilla ja vaikuttamisella on jatkuvuutta..

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

T9 ohjata oppilasta esittämämään muutoksille syitä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta. Oppilasta ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia. Oppilas oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kannustetaan opiskelemaan säännöllisesti ja keskustelemaan historian opiskelusta huoltajiensa kanssa.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Historian opetuksessa oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta luokan viihtyvyydestä, ilmapiiristä ja turvallisuudesta. Oppilas on mukana luomassa yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja. Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä.

Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L5 Historian opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaalla on mahdollisuus käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, vuorovaikutteisessa oppimisessa, esitelmien teossa ja dokumentoinnissa.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa

L1 Historian opetuksessa oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja tarkastelemaan historian tietoa kriittisesti. Oppilas käyttää useita lähteitä. Oppilas oppii tunnistamaan historiasta eri näkökulmia. Oppilas oppii tunnistamaan, miten asiat liittyvät toisiinsa. Oppilas oppii tekemään omia johtopäätöksiä oppimiensa asioiden ja omien kokemustensa pohjalta. Oppilas oppii ajattelemaan ja toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilasta kannustetaan käyttämään mielikuvitusta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.Oppilas harjoittelee työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia.

L2 Historian opetuksessa oppilas oppii tuntemaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilas tutustuu kotiseudun historiaan ja muuttumiseen. Historiassa oppilas perehtyy kulttuuriperintöön, taiteen ja mediakulttuuriin muuttumiseen. Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohtii niitä omasta näkökulmastaan ja maailmanlaajuisesti. Oppilas saa kokeilla erilaisia ilmaisutapoja ja ilmaista tunteitaan.

L3 Oppilasta opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilasta ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä:sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilasta ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaalle merkityksellisissä yhteyksissä.

L6 Historian opetuksessa oppilas oppii työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan vastuuta tekemisestään. Oppilas harjoittelee projekteissa työskentelyä ja hankkeiden loppuun saattamista. Yhteisissä projekteissa oppilas oppii vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Oppilasta kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys historiassa.

L7 Historian opetuksessa oppilas ohjataan kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. Tutustutaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin. Mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla oppilas itse voi vaikuttaa. Harjoitellaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Historian opetuksessa oppilaan tulee kokea, että hän saa osallistua ja vaikuttaa, tuntee yhteisöllisyyttä. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla valinnoilla, elämäntavalla ja teoilla on merkitystä ja on ollut merkitystä kaikkina aikoina historiassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Kuudennella luokalla perehdytään Ruotsin suurvalta-aikaan, Suomen asemaan Ruotsin maakuntana, uskonpuhdistukseen ja elämään Suomessa 1600 - 1700-luvuilla. Tarkastellaan Ruotsin sotien vaikutusta suomalaisten elämään. Perehdytään suomen kirjakielen syntyyn.

Neljännellä luokalla tutustutaan antiikin Kreikkaan. Perehdytään erityisesti demokratiaan, tieteiden ja taiteiden historiaan. Pohditaan antiikin Kreikan vaikutusta nykypäivään.

Viidennellä luokalla tutustutaan antiikin Roomaan ja sen jättämään perintöön.

Viidennellä luokalla perehdytään Suomen esihistoriaan: jääkauden merkkeihin, Suomen asuttamiseen, kivikauden suomalaisten omavaraistalouteen, uskomuksiin ja maanviljelyn alkamiseen. Tarkastellaan, mitä lähteitä esihistoriallisesta ajasta löytyy. Tutustutaan jääkauden merkkeihin Lumijoella ja lähialueella sekä kivikautiseen asutukseen (Kierikki-vierailu)

Kuudennella luokalla perehdytään uuden ajan murrosvaiheeseen: löytöretkiin, taiteen renessanssiin, tieteen saavutuksiin, uusiin keksintöihin, uskonpuhdistukseen ja itsevaltiuteen. Tarkastellaan näiden vaikutusta ihmisten elämään uuden ajan murrosvaiheessa ja merkitystä nykypäivään.

Neljännellä luokalla tutustutaan ihmislajin varhaisiin vaiheisiin, metsästys- ja keräilykulttuuriin, maanviljelyn syntyyn ja ensimmäisiin kaupunkeihin, työnjakoon, kirjoitustaidon syntyyn sekä pronssikauteen ja varhaiseen rautakauteen.

Viidennellä luokalla perehdytään keskiaikaan: Tarkastellaan kirkon vaikutusta yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Tutustutaan keskiaikaiseen elämään, säätyihin, maaorjuuteen, arkeen ja kaupankäyntiin sekä viikinkeihin. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen ja Ruotsin vaikutuksen kasvuun keskiajan Suomessa.

28.6.2. Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös

omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 *ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.*

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja

kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen

- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä

- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

L1 Ajattelu ja oppiminen

- Harjoitellaan tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia.
- Autetaan hahmottamaan opintoihin liittyviä tavoitteita.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen merkitys.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät

- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen
- Oppilaita opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.
- Oppilaat tutustuvat kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä.
- Opilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun.
- Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaiden kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.
- Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.
- Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen

- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
- Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä.
- Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista.
- Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.
- Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.
- Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä.
- Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet

- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä.
- Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.
- Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja.
- Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä.
- Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä.
- Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen

- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta
- Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.
- Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja.
- Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.
- Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen

- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

L4 Monilukutaito

- . Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen.
- Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto-viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila

- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
- Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.
- Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.

L4 Monilukutaito

- Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.
- Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla.
- Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari

- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.
- Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari
- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Vesi: ominaisuudet, olomuodot, kiertokulku ja käyttö säästäen
- Sääilmiöt, lämpötila
- Kylmältä suojautuminen
- Palaminen
- Sähköenergia, lämpöenergia ja valoenergia

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.
- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

Sisältö 3. luokalla

- Vesien ja vesieliöiden suojelu
- Tuotteen elinkaari

- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

Sisältö 3. luokalla

- Yhdessä toiminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Pyöräily ja liikennekäyttäytyminen
- Kodissa ja koululla käytettävät sähkölaitteet sekä niihin liittyvät turvallisuustekijät
- Paloturvallisuus
- Turvallinen liikkuminen vesillä
- Internetin turvallinen käyttö
- Lämpömittari ja lämmönlähteet
- Ihmisen sosiaalisuus: perhe ja ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3. luokalla

- Vesi ja rannat elinympäristöinä
- Eliöiden sopeutuminen talveen
- Jokamiehenoikeudet
- Oma lähiympäristö: asuinympäristö, maisema kartaksi, kartan käyttöä; värit merkit, ilmasuunnat, janamittakaava
- Kotiseutu ja oma maakunta
- Suomi ja suomalaiset

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen

ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet

- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

L1 Ajattelu ja oppiminen

- Harjoitellaan tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia.
- Autetaan hahmottamaan opintoihin liittyviä tavoitteita.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen merkitys.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen
- Oppilaita opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

- Oppilaat tutustuvat kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä.
- Opilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun.
- Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaiden kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.
- Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto

- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.
- Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
- Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä.
- Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista.
- Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.
- Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.
- Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä.
- Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu

- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä.
- Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.
- Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja.
- Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä

- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä.
- Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä.
- Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta
- Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

- Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja.
- Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.
- Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa

- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

L4 Monilukutaito

- . Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen.
- Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto-viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia

- Erilaiset kartat

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
- Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.
- Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.

L4 Monilukutaito

- Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.
- Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla.
- Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.
- Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju
- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa

- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen
- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Ravintoketju

- Viljely ja kotieläintuotanto
- Maatila
- Ruuan elinkaari
- Ruoka maailmalta
- Ilma, ääni ja valo

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.
- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

Sisältö 4. luokalla

- Ääneen ja valoon liittyvät ilmiöt sekä kuulon ja näön suojelu
- Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esimerkiksi vipu, pyörä ja jousi
- Erilaisten rakenteiden tutkiminen, esimerkiksi putki- ja kolmiorakenne
- Tapaturmat ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- Vastuulliset valinnat arjessa
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 4. luokalla

- Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen
- Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi
- Terveelliset elämäntavat, uni, liikunta, hygienia
- Sairastaminen ja sairauksien hoitaminen

Sisältö 4. luokalla

- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen

- Metsien kestävä käyttö
- Ilman suojelu
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen
- Itämeren alueen suojelu

Sisältö 4. luokalla

- Niityt metsät ja suot eliöiden elinympäristöinä
- Viljelykasvit ja maatilan eläimet
- Pohjoismaat ja Baltia
- Erilaiset kartat

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa

- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

L1 Ajattelu ja oppiminen

- Harjoitellaan tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia.
- Autetaan hahmottamaan opintoihin liittyviä tavoitteita.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen merkitys.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen
- Oppilaita opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.
- Oppilaat tutustuvat kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä.
- Opilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun.
- Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaiden kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.
- Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa

- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys

- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.
- Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
- Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari

- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä.
- Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista.
- Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.
- Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.
- Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä.
- Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot

- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä.
- Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.
- Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja.
- Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä.
- Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä.
- Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta
- Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.
- Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja.
- Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.
- Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

L4 Monilukutaito

- . Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen.
- Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto-viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys

- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
- Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike

- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.
- Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.

L4 Monilukutaito

- Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.
- Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla.
- Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys

- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne
- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.
- Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne

- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne

- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon antimet
- Liike, voima, kitka ja ilmasta aiheutuvat voimat
- Alkuaineet ja reaktiot
- Raka-aineet ja tuotteet
- Metllit ja muovit
- Aurinkokunta
- Maa, kuu ja aurinko: vuorokausi, kuukausi ja vuosi
- Maapallon rakenne

- Maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.
- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

Sisältö 5. luokalla

- Eurooppa
- Maapallon luonto eri alueilla
- Erilaiset kartat
- Euroopan ilmasto ja ilmastodiagrammi

Sisältö 5. luokalla

- Yksinkertaiset koneet työtä helpottamassa
- Kitka
- Voima ja liike
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 5. luokalla

- Luonnon monimuotoisuus
- Lajittelu ja kierrätys
- Luonnonvarojen rajallisuus
- Tuotteen elinkaari
- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

Sisältö 5. luokalla

- Ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- Murrosiän merkit ja muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Ihmisen lisääntyminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen terveystottumukset

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen

käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

L1 Ajattelu ja oppiminen

- Harjoitellaan tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia.
- Autetaan hahmottamaan opintoihin liittyviä tavoitteita.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen merkitys.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat

- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen
- Oppilaita opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.
- Oppilaat tutustuvat kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä.
- Opilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun.

- Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaiden kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.
- Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen

- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.
- Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen

- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
- Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä.
- Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista.
- Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.
- Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.
- Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä.
- Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä.
- Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.
- Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja.
- Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä.
- Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä.
- Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta
- Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.
- Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja.
- Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.
- Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

L4 Monilukutaito

- . Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen.
- Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto-viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista

- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
- Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti

- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä.
- Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.

L4 Monilukutaito

- Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.
- Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla.
- Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa

- Erilaiset kartat
- Tilastot

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

- Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.
- Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat
- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.
- Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

Sisältö 3.-6. luokalla

- Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä
- Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.

Sisältö 6. luokalla

- Yhteyttäminen
- Energianmuodot, energian muuntuminen ja energialähteet
- Palaminen
- Hiilen kierto
- Päihteet ja myrkylliset aineet

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet

- Vaikuttamisprojekti

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.
- Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.
- Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

Sisältö 6. luokalla

- Seksuaalisuus
- Nuoreksi kasvaminen, identiteeti
- Hyvät tavat, itseluottamus ja tunteet
- Vastuu itsestä ja muista
- Päihteet ja päihteettömyys

Sisältö 6. luokalla

- Monimuotoisuuden väheneminen
- Ilmastonmuutos
- Kestävä elämäntapa
- Kultturinen moninaisuus maapallolla
- Globaali vastuu
- Vaikuttaminen
- Ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Vaikuttamisprojekti

Sisältö 6. luokalla

- Maapallon kulttuurit eri maanosissa
- Erilaiset kartat

- Tilastot

Sisältö 6. luokalla

- Terveelliset elämäntavat ja päihteiden välttäminen
- Hyvien ihmissuhteiden merkitys ja vaikutus omaan itsetuntoon
- Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy

28.6.3. Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 *käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista.*

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Opetuksen järjestäjä on päättänyt taito- ja taideaineiden valinnaisten tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, siten että 3.-, ja 7. vuosiluokilla yksi vuosiviikkotunti käytetään käsityön opetukseen, jolloin 3. vuosiluokalla tuntijaossa on käsityötä 2 vuosiviikkotuntia. Paikallinen

opetussuunnitelma on laadittu ottaen huomioon käsityön paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelmassa määritelty oppiaineen rakenne.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmiöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Otetaan huomioon käytettävissä olevat materaiaalit, työvälineet ja taloudellisuus. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.

Puun työstäminen: mittaaminen, merkitseminen, sahaaminen, höyläämineen, hiominen, viilaaminen, liimaaminen ja pintakäsittely

Langan työstäminen: punonta, solmeilu, kehyskudonta/pujottelu

Kankaan työstäminen: kaavan piirtäminen ja leikkaaminen, kaavan jäljentäminen kankaalle ja kankaan leikkaaminen, työn kokoaminen

Ompelukoneen toimintaperiaatteet: säädöt, hallinta ja ompelu

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka, kuitu, puuvilla.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T6	S1, S2, S6	L5
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Otetaan huomioon käytettävissä olevat materaiaalit, työvälineet ja taloudellisuus. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.

Puun työstäminen: mittaaminen, merkitseminen, sahaaminen, höylääminen, hiominen, viilaaminen, liimaaminen ja pintakäsittely

Langan työstäminen: punonta, solmeilu, kehyskudonta/pujottelu

Kankaan työstäminen: kaavan piirtäminen ja leikkaaminen, kaavan jäljentäminen kankaalle ja kankaan leikkaaminen, työn kokoaminen

Ompelukoneen toimintaperiaatteet: säädöt, hallinta ja ompelu

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmiöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka, kuitu, puuvilla.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmiöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Otetaan huomioon käytettävissä olevat materaiaalit, työvälineet ja taloudellisuus. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.

Puun työstäminen: mittaaminen, merkitseminen, sahaaminen, höyläämineen, hiominen, viilaaminen, liimaaminen ja pintakäsittely

Langan työstäminen: punonta, solmeilu, kehyskudonta/pujottelu

Kankaan työstäminen: kaavan piirtäminen ja leikkaaminen, kaavan jäljentäminen kankaalle ja kankaan leikkaaminen, työn kokoaminen

Ompelukoneen toimintaperiaatteet: säädöt, hallinta ja ompelu

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka, kuitu, puuvilla.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmiöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Otetaan huomioon käytettävissä olevat materaiaalit, työvälineet ja taloudellisuus. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.

Puun työstäminen: mittaaminen, merkitseminen, sahaaminen, höyläämінen, hiominen, viilaaminen, liimaaminen ja pintakäsittely

Langan työstäminen: punonta, solmeilu, kehyskudonta/pujottelu

Kankaan työstäminen: kaavan piirtäminen ja leikkaaminen, kaavan jäljentäminen kankaalle ja kankaan leikkaaminen, työn kokoaminen

Ompelukoneen toimintaperiaatteet: säädöt, hallinta ja ompelu

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka, kuitu, puuvilla.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja

pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmiöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Otetaan huomioon käytettävissä olevat materaiaalit, työvälineet ja taloudellisuus. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.

Puun työstäminen: mittaaminen, merkitseminen, sahaaminen, höyläämineen, hiominen, viilaaminen, liimaaminen ja pintakäsittely

Langan työstäminen: punonta, solmeilu, kehyskudonta/pujottelu

Kankaan työstäminen: kaavan piirtäminen ja leikkaaminen, kaavan jäljentäminen kankaalle ja kankaan leikkaaminen, työn kokoaminen

Ompelukoneen toimintaperiaatteet: säädöt, hallinta ja ompelu

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka, kuitu, puuvilla.

T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmiöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Otetaan huomioon käytettävissä olevat materaiaalit, työvälineet ja taloudellisuus. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L7 Osallistuminen, vaikuttamiinen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmiöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Otetaan huomioon käytettävissä olevat materaiaalit, työvälineet ja taloudellisuus. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka, kuitu, puuvilla.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmilöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Ideointivaiheessa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin (tuotteen käyttötarkoitus ja -kohde) ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Opetellaan työskentelemään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Puun työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, höyläämінen, hiominen, liimaminen, naulaaminen, ruuvaaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Metallin työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, leikkaaminen, taivuttaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Elektroniikka: juottaminen, poraaminen, johdon kuoriminen.

Kuidun työstäminen: huovuttaminen.

Langan työstäminen: virkkaamisen perussilmukat.

Kankaan työstäminen: kaavojen käyttäminen, yhdyssaumat, huolittelu, päärme, lankasuora, hulpio, nauhakuja.

Kankaan kuviointi: esim. kaaviopainanta, päällikeompelu, kirjonta.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Hyödynnetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka sekä puuvilla- ja villakuidut.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T6	S1, S2, S6	L5
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmilöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Ideointivaiheessa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin (tuotteen käyttötarkoitus ja -kohde) ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Opetellaan työskentelemään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Puun työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, höyläämінen, hiominen, liimaminen, naulaaminen, ruuvaaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Metallin työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, leikkaaminen, taivuttaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Elektroniikka: juottaminen, poraaminen, johdon kuoriminen.

Kuidun työstäminen: huovuttaminen.

Langan työstäminen: virkkaamisen perussilmukat.

Kankaan työstäminen: kaavojen käyttäminen, yhdyssaumat, huolittelu, päärme, lankasuora, hulpio, nauhakuja.

Kankaan kuviointi: esim. kaaviopainanta, päällikeompelu, kirjonta.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Hyödynnetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka sekä puuvilla- ja villakuidut.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmilöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Ideointivaiheessa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin (tuotteen käyttötarkoitus ja -kohde) ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Opetellaan työskentelemään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Puun työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, höylääminen, hiominen, liimaminen, naulaaminen, ruuvaaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Metallin työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, leikkaaminen, taivuttaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Elektroniikka: juottaminen, poraaminen, johdon kuoriminen.

Kuidun työstäminen: huovuttaminen.

Langan työstäminen: virkkaamisen perussilmukat.

Kankaan työstäminen: kaavojen käyttäminen, yhdyssaumat, huolittelu, päärme, lankasuora, hulpio, nauhakuja.

Kankaan kuviointi: esim. kaaviopainanta, päällikeompelu, kirjonta.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Hyödynnetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka sekä puuvilla- ja villakuidut.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Opetellaan työskentelemään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Puun työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, höyläämineen, hiominen, liimaminen, naulaaminen, ruuvaaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Metallin työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, leikkaaminen, taivuttaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Elektroniikka: juottaminen, poraaminen, johdon kuoriminen.

Kuidun työstäminen: huovuttaminen.

Langan työstäminen: virkkaamisen perussilmukat.

Kankaan työstäminen: kaavojen käyttäminen, yhdyssaumat, huolittelu, päärme, lankasuora, hulpio, nauhakuja.

Kankaan kuviointi: esim. kaaviopainanta, päällikeompelu, kirjonta.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmilöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Ideointivaiheessa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin (tuotteen käyttötarkoitus ja -kohde) ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Hyödynnetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka sekä puuvilla- ja villakuidut.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Opetellaan työskentelemään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Puun työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, höylääminen, hiominen, liimaminen, naulaaminen, ruuvaaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Metallin työstäminen: mittaaminen, sahaaminen, leikkaaminen, taivuttaminen, viilaaminen ja pintakäsittely.

Elektroniikka: juottaminen, poraaminen, johdon kuoriminen.

Kuidun työstäminen: huovuttaminen.

Langan työstäminen: virkkaamisen perussilmukat.

Kankaan työstäminen: kaavojen käyttäminen, yhdyssaumat, huolittelu, päärme, lankasuora, hulpio, nauhakuja.

Kankaan kuviointi: esim. kaaviopainanta, päällikeompelu, kirjonta.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Hyödynnetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka sekä puuvilla- ja villakuidut.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmilöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Ideointivaiheessa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin (tuotteen käyttötarkoitus ja -kohde) ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmilöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Ideointivaiheessa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin (tuotteen käyttötarkoitus ja -kohde) ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja/tai ryhmäpalautetta.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja

toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L7 Osallistuminen, vaikuttamiinen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Oppilasta rohkaistaan keksimään ja vaalimaan omia innostavia ideoita. Ideoinnin lähtökohtana ovat oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset ilmilöt (lelut, pelit ja käyttöesineet).

Ideointivaiheessa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin (tuotteen käyttötarkoitus ja -kohde) ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Hyödynnetään aiemmin opittuja tietoja ja taitoja.

Materiaaleina esim. puu, metalli, muovi, kangas, lanka sekä puuvilla- ja villakuidut.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä

uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat sisältää ongelmanratkaisua.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T6	S1, S2, S6	L5
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat sisältää ongelmanratkaisua.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat sisältää ongelmanratkaisua.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat sisältää ongelmanratkaisua.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat sisältää ongelmanratkaisua.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään työohjeen ja itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat sisältää ongelmanratkaisua.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja

toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L7 Osallistuminen, vaikuttamiinen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat sisältää ongelmanratkaisua.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä

ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat olla ratkaisun keksimistä yksinkertaisiin ongelmiin.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Työskentelyssä huomioidaan materiaalien taloudellinen käyttö.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T6	S1, S2, S6	L5
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Työskentelyssä huomioidaan materiaalien taloudellinen käyttö.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat olla ratkaisun keksimistä yksinkertaisiin ongelmiin.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat olla ratkaisun keksimistä yksinkertaisiin ongelmiin.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Työskentelyssä huomioidaan materiaalien taloudellinen käyttö.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat olla ratkaisun keksimistä yksinkertaisiin ongelmiin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Työskentelyssä huomioidaan materiaalien taloudellinen käyttö.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä

ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat olla ratkaisun keksimistä yksinkertaisiin ongelmiin.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Työskentelyssä huomioidaan materiaalien taloudellinen käyttö.

T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat olla ratkaisun keksimistä yksinkertaisiin ongelmiin.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia.

L4 Monilukutaito

L7 Osallistuminen, vaikuttamiinen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman

oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Työskennellessään oppilas soveltaa ja kehittää aiempia käsityöprosessin taitojaan ja kokemuksiaan. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä. Ideointi tapahtuu opettajan ohjaamana ryhmissä, pareittain tai itsenäisesti. Ideointi- ja muotoilutehtävät voivat olla ratkaisun keksimistä yksinkertaisiin ongelmiin.

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

28.6.4. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

***Vuosiluokilla 3–6 opetuksen** erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja*

tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 *opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.*

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten sekä mielipiteiden esittämistä ja jakamista
- harjoitellaan kuuntelemista ja palautteen antamista ja saamista
- opetellaan hyviä ja kohteliaita vuorovaikutustapoja
- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

- harjoitellaan sujuvaa lukemista erilaisten tekstien kautta ja tarkkaillaan omien taitojen edistymistä

- harjoitellaan käyttämään helppoja tekstinymmärtämisen strategioita.

- luetaan ja tutkitaan erilaisia tekstejä ja harjoitellaan niiden vertailua

- opitaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuvat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (verbit, substantiivit, adjektiivit)

- luetaan ja kuunnellaan monipuolisesti lasten- ja nuorten kirjallisuutta

- harjoitellaan tiedon hakua eri lähteistä

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

- harjoitellaan tuottamaan erilaisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden pohjalta

- sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- harjoitellaan tekstien otsikointia

- harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja sananvalintoja

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan erottamaan lause ja virke

- Harjoitellaan tekstin tuottamista vaiheittain (ajatuskartta, juoniviiva)

- Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (iso alkukirjain, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva, eris- ja yleisnimet)

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

- tutustutaan oppilaille läheiseen kansanperinteeseen satujen, tarinoiden ja vuotuisten juhlaperinteiden kautta

- hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.

- keskustellaan median roolista oppilaan arjessa

- suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä

- kannustetaan kirjaston aktiiviseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaa lukuharrastusta

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L7 He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten sekä mielipiteiden esittämistä ja jakamista

- harjoitellaan kuuntelemista ja palautteen antamista ja saamista

- opetellaan hyviä ja kohteliaita vuorovaikutustapoja

- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L 2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

L3 Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten sekä mielipiteiden esittämistä ja jakamista

- harjoitellaan kuuntelemista ja palautteen antamista ja saamista

- opetellaan hyviä ja kohteliaita vuorovaikutustapoja

- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

L1 Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten sekä mielipiteiden esittämistä ja jakamista

- harjoitellaan kuuntelemista ja palautteen antamista ja saamista

- opetellaan hyviä ja kohteliaita vuorovaikutustapoja

- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

L1 Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L3 Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten sekä mielipiteiden esittämistä ja jakamista

- harjoitellaan kuuntelemista ja palautteen antamista ja saamista

- opetellaan hyviä ja kohteliaita vuorovaikutustapoja

- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

L1 Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

- harjoitellaan sujuvaa lukemista erilaisten tekstien kautta ja tarkkaillaan omien taitojen edistymistä

- harjoitellaan käyttämään helppoja tekstinymmärtämisen strategioita.

- luetaan ja tutkitaan erilaisia tekstejä ja harjoitellaan niiden vertailua

- opitaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuvat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (verbit, substantiivit, adjektiivit)

- luetaan ja kuunnellaan monipuolisesti lasten- ja nuorten kirjallisuutta

- harjoitellaan tiedon hakua eri lähteistä

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

- harjoitellaan sujuvaa lukemista erilaisten tekstien kautta ja tarkkaillaan omien taitojen edistymistä

- harjoitellaan käyttämään helppoja tekstinymmärtämisen strategioita.

- luetaan ja tutkitaan erilaisia tekstejä ja harjoitellaan niiden vertailua

- opitaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuvat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (verbit, substantiivit, adjektiivit)

- luetaan ja kuunnellaan monipuolisesti lasten- ja nuorten kirjallisuutta

- harjoitellaan tiedon hakua eri lähteistä

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

- harjoitellaan sujuvaa lukemista erilaisten tekstien kautta ja tarkkaillaan omien taitojen edistymistä

- harjoitellaan käyttämään helppoja tekstinymmärtämisen strategioita.

- luetaan ja tutkitaan erilaisia tekstejä ja harjoitellaan niiden vertailua

- opitaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuvat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (verbit, substantiivit, adjektiivit)

- luetaan ja kuunnellaan monipuolisesti lasten- ja nuorten kirjallisuutta

- harjoitellaan tiedon hakua eri lähteistä

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

L1 Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan

oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

- harjoitellaan sujuvaa lukemista erilaisten tekstien kautta ja tarkkaillaan omien taitojen edistymistä

- harjoitellaan käyttämään helppoja tekstinymmärtämisen strategioita.

- luetaan ja tutkitaan erilaisia tekstejä ja harjoitellaan niiden vertailua

- opitaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuvat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (verbit, substantiivit, adjektiivit)

- luetaan ja kuunnellaan monipuolisesti lasten- ja nuorten kirjallisuutta

- harjoitellaan tiedon hakua eri lähteistä

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan,

oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

- harjoitellaan tuottamaan erilaisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden pohjalta

- sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- harjoitellaan tekstien otsikointia

- harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja sananvalintoja

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan erottamaan lause ja virke

- Harjoitellaan tekstin tuottamista vaiheittain (ajatuskartta, juoniviiva)

- Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (iso alkukirjain, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva, eris- ja yleisnimet)

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia

tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

- harjoitellaan tuottamaan erilaisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden pohjalta

- sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- harjoitellaan tekstien otsikointia

- harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja sananvalintoja

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan erottamaan lause ja virke

- Harjoitellaan tekstin tuottamista vaiheittain (ajatuskartta, juoniviiva)

- Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (iso alkukirjain, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva, eris- ja yleisnimet)

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

L1 Oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää

opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

- harjoitellaan tuottamaan erilaisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden pohjalta

- sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- harjoitellaan tekstien otsikointia

- harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja sananvalintoja

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan erottamaan lause ja virke

- Harjoitellaan tekstin tuottamista vaiheittain (ajatuskartta, juoniviiva)

- Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (iso alkukirjain, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva, eris- ja yleisnimet)

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

- harjoitellaan tuottamaan erilaisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden pohjalta

- sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- harjoitellaan tekstien otsikointia

- harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja sananvalintoja

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan erottamaan lause ja virke

- Harjoitellaan tekstin tuottamista vaiheittain (ajatuskartta, juoniviiva)

- Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (iso alkukirjain, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva, eris- ja yleisnimet)

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

L1 Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta,

kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

- tutustutaan oppilaille läheiseen kansanperinteeseen satujen, tarinoiden ja vuotuisten juhlaperinteiden kautta

- hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.

- keskustellaan median roolista oppilaan arjessa

- suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä

- kannustetaan kirjaston aktiiviseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaa lukuharrastusta

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L7 Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua

päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

- tutustutaan oppilaille läheiseen kansanperinteeseen satujen, tarinoiden ja vuotuisten juhlaperinteiden kautta

- hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.

- keskustellaan median roolista oppilaan arjessa

- suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä

- kannustetaan kirjaston aktiiviseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaa lukuharrastusta

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

L2 Oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L6 Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

L7 Perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa

jokaisen oppilaan osallisuutta.Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

- tutustutaan oppilaille läheiseen kansanperinteeseen satujen, tarinoiden ja vuotuisten juhlaperinteiden kautta

- hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.

- keskustellaan median roolista oppilaan arjessa

- suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä

- kannustetaan kirjaston aktiiviseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaa lukuharrastusta

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

- harjoitellaan pienoisnäytelmien esittämistä, vuorosanojen keksimistä ja tulkitsemista

- harjoitellaan runojen lausuntaa ja tehdään draamaharjoituksia

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

- tarkkaillaan ja arvioidaan oman lukutaidon kehittymistä

- syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin persoona- ja aikamuodot, pronominit, numeraalit)

- luetaan ja kuunnellaan erilaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia

- harjoitellaan sujuvaa lukemista ja tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita (käsitekartta, alleviivaus, muistiinpanot, käsitteiden avaaminen)

- tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos)

- etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

- vahvistetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- vahvistetaan lauseiden oikeinkirjoitusta (lopetusmerkit, välimerkit, virke, päälause, sivulause, lauseenjäsenet, yhdyssanat)

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä: esim. fiktiivinen kertomus, ilmoitus, uutinen, runo, kirje, kutsu, tiedotus

- harjoitellaan kirjoitelman suunnittelua (otsikointi, kappalejaot, vuorosanat, juoni, henkilöt, aikamuoto)

- harjoitellaan tekstin elävöittämistä (henkilöiden ja paikkojen kuvaaminen, sanavalinnat)

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulause

- harjoitellaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa

- opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva)

- harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkitsemistä tietotekstin tuottamisessa

- harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

- keskustellaan miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

- tutustutaan ansanperinteeseen , runojen, sananlaskujen, arvoitusten, uskomusten kautta (Kalevala, runomuotoisuus--> säkeistö, säe, runomitta)

- kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista

- tarjotaan monenlaisia lukukokemuksia itse lukien ja kuunnellen: sadut, runot, sarjakuvat, tietokirjat, klassikot

- tutustutaan myös alkuperältään vierasmaalaiseen kirjallisuuteen ja pohditaan sekä arvioidaan kirjojen sisältöä

- tarjotaan kulttuurielämyksiä: esiintyvien taiteilijoiden vierailut, elokuvat, omat näytelmät ja esitykset

- keskustellaan median roolista oppilaan arjessa

- tutustutaan elokuvaan ja sen kerronnan keinoihin

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L7 He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

- harjoitellaan pienoisnäytelmien esittämistä, vuorosanojen keksimistä ja tulkitsemista
- harjoitellaan runojen lausuntaa ja tehdään draamaharjoituksia
- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja
- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista
- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla
- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa
- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L 2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

L3 Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

- harjoitellaan pienoisnäytelmien esittämistä, vuorosanojen keksimistä ja tulkitsemista

- harjoitellaan runojen lausuntaa ja tehdään draamaharjoituksia

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

L1 Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin

oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

- harjoitellaan pienoisnäytelmien esittämistä, vuorosanojen keksimistä ja tulkitsemista

- harjoitellaan runojen lausuntaa ja tehdään draamaharjoituksia

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

L1 Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L3 Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin

oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

- harjoitellaan pienoisnäytelmien esittämistä, vuorosanojen keksimistä ja tulkitsemista

- harjoitellaan runojen lausuntaa ja tehdään draamaharjoituksia

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

L1 Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

- tarkkaillaan ja arvioidaan oman lukutaidon kehittymistä

- syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin persoona- ja aikamuodot, pronominit, numeraalit)

- luetaan ja kuunnellaan erilaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia

- harjoitellaan sujuvaa lukemista ja tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita (käsitekartta, alleviivaus, muistiinpanot, käsitteiden avaaminen)

- tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos)

- etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

- tarkkaillaan ja arvioidaan oman lukutaidon kehittymistä

- syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin persoona- ja aikamuodot, pronominit, numeraalit)

- luetaan ja kuunnellaan erilaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia

- harjoitellaan sujuvaa lukemista ja tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita (käsitekartta, alleviivaus, muistiinpanot, käsitteiden avaaminen)

- tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos)

- etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

- tarkkaillaan ja arvioidaan oman lukutaidon kehittymistä

- syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin persoona- ja aikamuodot, pronominit, numeraalit)

- luetaan ja kuunnellaan erilaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia

- harjoitellaan sujuvaa lukemista ja tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita (käsitekartta, alleviivaus, muistiinpanot, käsitteiden avaaminen)

- tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos)

- etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

L1 Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

- tarkkaillaan ja arvioidaan oman lukutaidon kehittymistä

- syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin persoona- ja aikamuodot, pronominit, numeraalit)

- luetaan ja kuunnellaan erilaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia

- harjoitellaan sujuvaa lukemista ja tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita (käsitekartta, alleviivaus, muistiinpanot, käsitteiden avaaminen)

- tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos)

- etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

- vahvistetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- vahvistetaan lauseiden oikeinkirjoitusta (lopetusmerkit, välimerkit, virke, päälause, sivulause, lauseenjäsenet, yhdyssanat)

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä: esim. fiktiivinen kertomus, ilmoitus, uutinen, runo, kirje, kutsu, tiedotus

- harjoitellaan kirjoitelman suunnittelua (otsikointi, kappalejaot, vuorosanat, juoni, henkilöt, aikamuoto)

- harjoitellaan tekstin elävöittämistä (henkilöiden ja paikkojen kuvaaminen, sanavalinnat)

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulause

- harjoitellaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa

- opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva)

- harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkitsemistä tietotekstin tuottamisessa

- harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

- keskustellaan miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

- vahvistetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- vahvistetaan lauseiden oikeinkirjoitusta (lopetusmerkit, välimerkit, virke, päälause, sivulause, lauseenjäsenet, yhdyssanat)

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä: esim. fiktiivinen kertomus, ilmoitus, uutinen, runo, kirje, kutsu, tiedotus

- harjoitellaan kirjoitelman suunnittelua (otsikointi, kappalejaot, vuorosanat, juoni, henkilöt, aikamuoto)

- harjoitellaan tekstin elävöittämistä (henkilöiden ja paikkojen kuvaaminen, sanavalinnat)

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulause

- harjoitellaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa

- opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva)

- harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkitsemistä tietotekstin tuottamisessa

- harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

- keskustellaan miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

L1 Oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

- vahvistetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- vahvistetaan lauseiden oikeinkirjoitusta (lopetusmerkit, välimerkit, virke, päälause, sivulause, lauseenjäsenet, yhdyssanat)

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä: esim. fiktiivinen kertomus, ilmoitus, uutinen, runo, kirje, kutsu, tiedotus

- harjoitellaan kirjoitelman suunnittelua (otsikointi, kappalejaot, vuorosanat, juoni, henkilöt, aikamuoto)

- harjoitellaan tekstin elävöittämistä (henkilöiden ja paikkojen kuvaaminen, sanavalinnat)

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulause

- harjoitellaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa

- opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva)

- harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkitsemistä tietotekstin tuottamisessa

- harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

- keskustellaan miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

S3 Tekstien tuottaminen

Vahvistetaan lauseiden oikeinkirjoitusta: lopetusmerkit, välimerkit, virke, päälause, sivulause, lauseenjäsenet, yhdyssanat

Kirjoitetaan erilaisia tekstejä: esim. fiktiivinen kertomus, ilmoitus, uutinen, runo, kirje, kutsu, tiedotus

Kirjoitelman suunnitteleminen: otsikointi, kappalejaot, vuorosanat, juoni, henkilöt, aikamuoto

Tekstin elävöittäminen: henkilöiden ja paikkojen kuvaaminen, sanavalinnat

Muistiinpanojen tekeminen

Tekstin tiivistäminen

Lähteiden käyttö ja merkitseminen tietotekstin tuottamisessa

Oman tuotoksen arviointi ja palautteen antaminen toisille

Verkkoetiikkaan ja tekijänoikeuksiin tutustuminen

Käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen harjaannuttaminen

- vahvistetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja

- vahvistetaan lauseiden oikeinkirjoitusta (lopetusmerkit, välimerkit, virke, päälause, sivulause, lauseenjäsenet, yhdyssanat)

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä: esim. fiktiivinen kertomus, ilmoitus, uutinen, runo, kirje, kutsu, tiedotus

- harjoitellaan kirjoitelman suunnittelua (otsikointi, kappalejaot, vuorosanat, juoni, henkilöt, aikamuoto)

- harjoitellaan tekstin elävöittämistä (henkilöiden ja paikkojen kuvaaminen, sanavalinnat)

- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin

- opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulause

- harjoitellaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa

- opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita (isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, vuorosanaviiva)

- harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkitsemistä tietotekstin tuottamisessa

- harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

- keskustellaan miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

L1 Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

- tutustutaan ansanperinteeseen , runojen, sananlaskujen, arvoitusten, uskomusten kautta (Kalevala, runomuotoisuus--> säkeistö, säe, runomitta)

- kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista

- tarjotaan monenlaisia lukukokemuksia itse lukien ja kuunnellen: sadut, runot, sarjakuvat, tietokirjat, klassikot

- tutustutaan myös alkuperältään vierasmaalaiseen kirjallisuuteen ja pohditaan sekä arvioidaan kirjojen sisältöä

- tarjotaan kulttuurielämyksiä: esiintyvien taiteilijoiden vierailut, elokuvat, omat näytelmät ja esitykset

- keskustellaan median roolista oppilaan arjessa

- tutustutaan elokuvaan ja sen kerronnan keinoihin

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L7 Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

- tutustutaan ansanperinteeseen , runojen, sananlaskujen, arvoitusten, uskomusten kautta (Kalevala, runomuotoisuus--> säkeistö, säe, runomitta)

- kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista

- tarjotaan monenlaisia lukukokemuksia itse lukien ja kuunnellen: sadut, runot, sarjakuvat, tietokirjat, klassikot

- tutustutaan myös alkuperältään vierasmaalaiseen kirjallisuuteen ja pohditaan sekä arvioidaan kirjojen sisältöä

- tarjotaan kulttuurielämyksiä: esiintyvien taiteilijoiden vierailut, elokuvat, omat näytelmät ja esitykset

- keskustellaan median roolista oppilaan arjessa

- tutustutaan elokuvaan ja sen kerronnan keinoihin

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

L2 Oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L6 Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

L7 Perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

- tutustutaan ansanperinteeseen , runojen, sananlaskujen, arvoitusten, uskomusten kautta (Kalevala, runomuotoisuus--> säkeistö, säe, runomitta)

- kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista

- tarjotaan monenlaisia lukukokemuksia itse lukien ja kuunnellen: sadut, runot, sarjakuvat, tietokirjat, klassikot

- tutustutaan myös alkuperältään vierasmaalaiseen kirjallisuuteen ja pohditaan sekä arvioidaan kirjojen sisältöä

- tarjotaan kulttuurielämyksiä: esiintyvien taiteilijoiden vierailut, elokuvat, omat näytelmät ja esitykset

- keskustellaan median roolista oppilaan arjessa

- tutustutaan elokuvaan ja sen kerronnan keinoihin

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tehdään erilaisia ilmaisuharjoituksia

- tutustutaan draaman eri toimintamuotoihin erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien,

sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

- Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja (käsitekartta, alleviivaus, käsitteiden avaaminen)

- Harjoitellaan tekstin tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä sekä päätelmien tekoa

- Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa

- Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin perus-, persoona- ja aika- ja kieltomuodot, pronominit, numeraalit, partikkelit)

- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia.

- Tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos,mielipidekirjoitus, tietoteksti)

- Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

- Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä: runo, mielipidekirjoitus, tiedotteet, ohjeet, tietoteksti, kirje, tiivistelmä, raportti, muistiinpanot

- Harjoitellaan tekstin jäsentelyä: otsikointi, kappalejako, käsitekartta, vuorosanat, tapahtuma-aika ja juoni

- Tutustutaan tiedonhakuun ja sen vaiheisiin: hakusana, tietolähde, lähdemerkintä ja lähdekritiikki

- Opitaan tunnistamaan tekstistä lauseenjäsenet, predikaatti ja subjekti

- Opitaan tunnistamaan virke, päälause, sivulause ja sivulauselajit

- Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita: isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, lainausmerkit

- Harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L7 He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tehdään erilaisia ilmaisuharjoituksia

- tutustutaan draaman eri toimintamuotoihin erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L 2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

L3 Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tehdään erilaisia ilmaisuharjoituksia

- tutustutaan draaman eri toimintamuotoihin erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

L1 Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tehdään erilaisia ilmaisuharjoituksia

- tutustutaan draaman eri toimintamuotoihin erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

L1 Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L3 Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- opetellaan asiointintaitoja ja kohteliaita puhetapoja

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esitelmän avulla

- harjoitellaan äänenkäyttöä ja elekieltä erilaisissa puhetilanteissa

- tehdään erilaisia ilmaisuharjoituksia

- tutustutaan draaman eri toimintamuotoihin erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

L1 Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

- Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja (käsitekartta, alleviivaus, käsitteiden avaaminen)

- Harjoitellaan tekstin tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä sekä päätelmien tekoa

- Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa

- Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin perus-, persoona- ja aika- ja kieltomuodot, pronominit, numeraalit, partikkelit)

- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia.

- Tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos,mielipidekirjoitus, tietoteksti)

- Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

- Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja (käsitekartta, alleviivaus, käsitteiden avaaminen)

- Harjoitellaan tekstin tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä sekä päätelmien tekoa

- Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa

- Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin perus-, persoona- ja aika- ja kieltomuodot, pronominit, numeraalit, partikkelit)

- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia.

- Tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos,mielipidekirjoitus, tietoteksti)

- Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

- Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja (käsitekartta, alleviivaus, käsitteiden avaaminen)

- Harjoitellaan tekstin tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä sekä päätelmien tekoa

- Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa

- Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin perus-, persoona- ja aika- ja kieltomuodot, pronominit, numeraalit, partikkelit)

- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia.

- Tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos,mielipidekirjoitus, tietoteksti)

- Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

L1 Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

- Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja (käsitekartta, alleviivaus, käsitteiden avaaminen)

- Harjoitellaan tekstin tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä sekä päätelmien tekoa

- Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen merkityksiä (synonyymit, kielikuviat, sanonnat)

- Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa

- Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella(substantiivit, adjektiivit, verbin perus-, persoona- ja aika- ja kieltomuodot, pronominit, numeraalit, partikkelit)

- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia.

- Tutustutaan eri tekstilajeihin (kertomus, runo, uutinen, blogi, mainos,mielipidekirjoitus, tietoteksti)

- Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla ja harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

- Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä: runo, mielipidekirjoitus, tiedotteet, ohjeet, tietoteksti, kirje, tiivistelmä, raportti, muistiinpanot

- Harjoitellaan tekstin jäsentelyä: otsikointi, kappalejako, käsitekartta, vuorosanat, tapahtuma-aika ja juoni

- Tutustutaan tiedonhakuun ja sen vaiheisiin: hakusana, tietolähde, lähdemerkintä ja lähdekritiikki

- Opitaan tunnistamaan tekstistä lauseenjäsenet, predikaatti ja subjekti

- Opitaan tunnistamaan virke, päälause, sivulause ja sivulauselajit

- Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita: isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, lainausmerkit

- Harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

- Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä: runo, mielipidekirjoitus, tiedotteet, ohjeet, tietoteksti, kirje, tiivistelmä, raportti, muistiinpanot

- Harjoitellaan tekstin jäsentelyä: otsikointi, kappalejako, käsitekartta, vuorosanat, tapahtuma-aika ja juoni

- Tutustutaan tiedonhakuun ja sen vaiheisiin: hakusana, tietolähde, lähdemerkintä ja lähdekritiikki

- Opitaan tunnistamaan tekstistä lauseenjäsenet, predikaatti ja subjekti

- Opitaan tunnistamaan virke, päälause, sivulause ja sivulauselajit

- Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita: isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, lainausmerkit

- Harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

L1 Oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

- Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä: runo, mielipidekirjoitus, tiedotteet, ohjeet, tietoteksti, kirje, tiivistelmä, raportti, muistiinpanot

- Harjoitellaan tekstin jäsentelyä: otsikointi, kappalejako, käsitekartta, vuorosanat, tapahtuma-aika ja juoni

- Tutustutaan tiedonhakuun ja sen vaiheisiin: hakusana, tietolähde, lähdemerkintä ja lähdekritiikki

- Opitaan tunnistamaan tekstistä lauseenjäsenet, predikaatti ja subjekti

- Opitaan tunnistamaan virke, päälause, sivulause ja sivulauselajit

- Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita: isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, lainausmerkit

- Harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

- Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä: runo, mielipidekirjoitus, tiedotteet, ohjeet, tietoteksti, kirje, tiivistelmä, raportti, muistiinpanot

- Harjoitellaan tekstin jäsentelyä: otsikointi, kappalejako, käsitekartta, vuorosanat, tapahtuma-aika ja juoni

- Tutustutaan tiedonhakuun ja sen vaiheisiin: hakusana, tietolähde, lähdemerkintä ja lähdekritiikki

- Opitaan tunnistamaan tekstistä lauseenjäsenet, predikaatti ja subjekti

- Opitaan tunnistamaan virke, päälause, sivulause ja sivulauselajit

- Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita: isot alkukirjaimet, välimerkit, lopetusmerkit, yhdyssanat, lainausmerkit

- Harjoitellaan oman tuotoksen arviointia ja palautteen antamista toisille

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

L1 Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen

keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L7 Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

L2 Oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L6 Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

L7 Perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.
- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa
- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista
- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esimerkiksi esitelmä, puhe
- käytetään draamaa erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä
- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L7 He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esimerkiksi esitelmä, puhe

- käytetään draamaa erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L 2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

L3 Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta.

Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esimerkiksi esitelmä, puhe

- käytetään draamaa erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

L1 Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä.

Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin

oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esimerkiksi esitelmä, puhe

- käytetään draamaa erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

L1 Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa.

Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L3 Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

- harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.

- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

- harjoitellaan ryhmässä keskustelemista ja omien mielipiteiden perustelemista

- harjoitellaan oman puheenvuoron rakentamista esimerkiksi esitelmä, puhe

- käytetään draamaa erilaisten, ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä

- tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

L1 Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti

ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

L1 Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia,

kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L7 Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

L1 Oppilaat oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

L7 Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

L1 Oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen,

ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

L4 Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

L1 Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

L2 Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä

L4 Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä.Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L7 Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

L2 Oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L6 Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

L7 Perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

28.6.5. Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle.

Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Ruotsin kielen opetuksen tavoitteena on suulliseen vuorovaikutukseen painottuvan ruotsin kielen perustaidon saavuttaminen. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita, myös Suomen kaksikielisyyttä ja pohjoismaista elämänmuotoa.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa myös ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Aineenopettaja voi eriyttää opetustaan esimerkiksi mekaanisten ja strukturoitujen perustehtävien avulla ja ohjaavin lisäkysymyksin. Vahvempaa tukea voidaan tarjota myös käytettävissä olevien ohjaajaresurssien puitteissa ja / tai laaja-alaisen erityisopettajan toimesta. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Edistyneempien oppilaiden opetusta voidaan eriyttää esimerkiksi oppikirjojen lisätekstien, soveltavien tehtävien, suullisten keskustelujen ja oppilaiden omien tuotosten avulla.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Itsearvioinnin avulla oppilasta ohjataan löytämään itsensä sekä kokonaispersoonana että kielen oppijana. Itsearvioinnin kohteena ovat sekä työskentely ja työtavat että kielitaito. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot

Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi kartutetaan sanavarastoa mm. sääilmauksilla, vaatetussanoilla sekä adjetiiveilla. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita mm. kioskilla asiointia, tien neuvomista sekä ostostilanteita.

Keskeisimpiä rakenteita ovat persoonapronominit, kysymyssanat, preesens, en- ja ett-suku sekä niiden yksikkö ja monikko, adjektiivin taivutus ja den, det, de.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2
T3	S2	L1, L3, L5
T4	S2	L3, L5
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L4
T8	S3	L4
T9	S3	L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita autetaan huomaamaan yhtäläisyyksiä jo osaamiensa kielten; suomen ja englannin sekä opiskeltavan kielen, ruotsin, välillä sekä vertaamaan näitä kieliä toisiinsa. Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.

Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen

Oppilaita autetaan näkemään yhtäläisyyksiä niin suomen ja ruotsin kielen kuin maiden kulttuurienkin välillä. Heitä kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.

Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan

Oppilaita ohjataan käyttämään erilaisia työskentelytapoja ja oppimisstrategioita sekä tulemaan tietoiseksi niistä. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.

Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ruotsin kielen käyttöalueiden ja –mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.

Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Tässä vaiheessa kielenoppimista keskitytään erityisesti arkipäivän keskusteluihin ja oppilaan omaan elinpiiriin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.2: Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi kartutetaan sanavarastoa mm. sääilmauksilla, vaatetussanoilla sekä adjetiiveilla. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita mm. kioskilla asiointia, tien neuvomista sekä ostostilanteita.

Keskeisimpiä rakenteita ovat persoonapronominit, kysymyssanat, preesens, en- ja ett-suku sekä niiden yksikkö ja monikko, adjektiivin taivutus ja den, det, de.

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Erityisesti painotetaan oppilaan omaa kirjallista ja suullista viestintää eri kohderyhmien kanssa ja eri tilanteissa. Tässä vaiheessa kielen oppimista keskitytään perussanavaraston kartuttamiseen ja opetellaan yleisimpiä keskusteluissa tarvittavia fraaseja ja sanontoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso: A1.2: Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi kartutetaan sanavarastoa mm. sääilmauksilla, vaatetussanoilla sekä adjetiiveilla. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita mm. kioskilla asiointia, tien neuvomista sekä ostostilanteita.

Keskeisimpiä rakenteita ovat persoonapronominit, kysymyssanat, preesens, en- ja ett-suku sekä niiden yksikkö ja monikko, adjektiivin taivutus ja den, det, de.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Erityisesti painotetaan oppilaan omaa kirjallista ja suullista viestintää eri kohderyhmien kanssa ja eri tilanteissa. Tässä vaiheessa kielen oppimista keskitytään perussanavaraston kartuttamiseen ja opetellaan yleisimpiä keskusteluissa tarvittavia kohteliaisuusfraaseja ja -sanontoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso: A1.2: Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi kartutetaan sanavarastoa mm. sääilmauksilla, vaatetussanoilla sekä adjetiiveilla. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita mm. kioskilla asiointia, tien neuvomista sekä ostostilanteita.

Keskeisimpiä rakenteita ovat persoonapronominit, kysymyssanat, preesens, en- ja ett-suku sekä niiden yksikkö ja monikko, adjektiivin taivutus ja den, det, de.

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.1: Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi kartutetaan sanavarastoa mm. sääilmauksilla, vaatetussanoilla sekä adjetiiveilla. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita mm. kioskilla asiointia, tien neuvomista sekä ostostilanteita.

Keskeisimpiä rakenteita ovat persoonapronominit, kysymyssanat, preesens, en- ja ett-suku sekä niiden yksikkö ja monikko, adjektiivin taivutus ja den, det, de.

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Erityisesti painotetaan oppilaan omaa kirjallista ja suullista viestintää eri kohderyhmien kanssa ja eri tilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.1: Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi kartutetaan sanavarastoa mm. sääilmauksilla, vaatetussanoilla sekä adjetiiveilla. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita mm. kioskilla asiointia, tien neuvomista sekä ostostilanteita.

Keskeisimpiä rakenteita ovat persoonapronominit, kysymyssanat, preesens, en- ja ett-suku sekä niiden yksikkö ja monikko, adjektiivin taivutus ja den, det, de.

28.6.6. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 *opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.*

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto

- Kuulantyöntö

- Pituushyppy

- Korkeushyppy

- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit

- matkan arviointi

- mittakaava

- maastossa liikkuminen

- kartan suuntaaminen,

- kartanlukutaidon harjaantuminen

- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit.

Jalkapallo

- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen

- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen

- sivurajaheitto

- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis

- heittaminen

- pallon kiinniotto

- peruslyonti

- pystynapays

-toiminta sisä- ja ulkopelaajana

- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo

- sormilyonti

- hihanosto

- liikkuminen, sijoittuminen kentalla

- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen

- rannesyöttö

- syötön vastaanotto

- pallon suojaaminen

- tukijalan käyttö

- koriinheitto

- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto
- Kuulantyöntö
- Pituushyppy
- Korkeushyppy
- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit
- matkan arviointi
- mittakaava
- maastossa liikkuminen

- kartan suuntaaminen,

- kartanlukutaidon harjaantuminen

- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit.

Jalkapallo

- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen

- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen

- sivurajaheitto

- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis

- heittaminen

- pallon kiinniotto

- peruslyonti

- pystynapays

-toiminta sisä- ja ulkopelaajana

- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo

- sormilyonti

- hihanosto

- liikkuminen, sijoittuminen kentalla

- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen

- rannesyöttö

- syötön vastaanotto

- pallon suojaaminen

- tukijalan käyttö

- koriinheitto

- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto

- Kuulantyöntö

- Pituushyppy

- Korkeushyppy

- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit

- matkan arviointi

- mittakaava

- maastossa liikkuminen

- kartan suuntaaminen,

- kartanlukutaidon harjaantuminen

- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit.

Jalkapallo

- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen

- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen

- sivurajaheitto

- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis

- heittaminen

- pallon kiinniotto

- peruslyonti

- pystynapays

-toiminta sisä- ja ulkopelaajana

- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo

- sormilyonti

- hihanosto

- liikkuminen, sijoittuminen kentalla

- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen

- rannesyöttö

- syötön vastaanotto

- pallon suojaaminen

- tukijalan käyttö

- koriinheitto

- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto

- Kuulantyöntö

- Pituushyppy

- Korkeushyppy

- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit

- matkan arviointi

- mittakaava

- maastossa liikkuminen

- kartan suuntaaminen,

- kartanlukutaidon harjaantuminen

- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit.

Jalkapallo

- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen

- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen

- sivurajaheitto

- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis

- heittaminen

- pallon kiinniotto

- peruslyonti

- pystynapays

-toiminta sisä- ja ulkopelaajana

- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo

- sormilyonti

- hihanosto

- liikkuminen, sijoittuminen kentalla

- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen

- rannesyöttö

- syötön vastaanotto

- pallon suojaaminen

- tukijalan käyttö

- koriinheitto

- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto

- Kuulantyöntö

- Pituushyppy

- Korkeushyppy

- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit

- matkan arviointi

- mittakaava

- maastossa liikkuminen

- kartan suuntaaminen,

- kartanlukutaidon harjaantuminen

- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit.

Jalkapallo

- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen

- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen

- sivurajaheitto

- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis

- heittaminen

- pallon kiinniotto

- peruslyonti

- pystynapays

-toiminta sisä- ja ulkopelaajana

- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo

- sormilyonti

- hihanosto

- liikkuminen, sijoittuminen kentalla

- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen

- rannesyöttö

- syötön vastaanotto

- pallon suojaaminen

- tukijalan käyttö

- koriinheitto

- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto

- Kuulantyöntö

- Pituushyppy

- Korkeushyppy

- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit

- matkan arviointi

- mittakaava

- maastossa liikkuminen

- kartan suuntaaminen,

- kartanlukutaidon harjaantuminen

- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit.

Jalkapallo

- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen

- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen

- sivurajaheitto

- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis

- heittaminen

- pallon kiinniotto

- peruslyonti

- pystynapays

-toiminta sisä- ja ulkopelaajana

- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo

- sormilyonti

- hihanosto

- liikkuminen, sijoittuminen kentalla

- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen

- rannesyöttö

- syötön vastaanotto

- pallon suojaaminen

- tukijalan käyttö

- koriinheitto

- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto

- Kuulantyöntö

- Pituushyppy

- Korkeushyppy

- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit

- matkan arviointi

- mittakaava

- maastossa liikkuminen

- kartan suuntaaminen,

- kartanlukutaidon harjaantuminen

- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit.

Jalkapallo

- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen

- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen

- sivurajaheitto

- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis

- heittaminen

- pallon kiinniotto

- peruslyonti

- pystynapays

-toiminta sisä- ja ulkopelaajana

- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo

- sormilyonti

- hihanosto

- liikkuminen, sijoittuminen kentalla

- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen

- rannesyöttö

- syötön vastaanotto

- pallon suojaaminen

- tukijalan käyttö

- koriinheitto

- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto
- Kuulantyöntö
- Pituushyppy
- Korkeushyppy
- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit
- matkan arviointi
- mittakaava
- maastossa liikkuminen
- kartan suuntaaminen,
- kartanlukutaidon harjaantuminen
- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit

Jalkapallo

- Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
- Viite- ja pienpelit
- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen
- peliajatukseen tutustuminen
- kenttätasapainoon tutustuminen
- sivurajaheitto
- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis
- heittaminen
- pallon kiinniotto
- peruslyonti
- pystynapays
-toiminta sisä- ja ulkopelaajana
- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo
- sormilyonti
- hihanosto
- liikkuminen, sijoittuminen kentalla
- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen
- rannesyöttö
- syötön vastaanotto
- pallon suojaaminen
- tukijalan käyttö
- koriinheitto
- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen,hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä

osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto
- Kuulantyöntö
- Pituushyppy
- Korkeushyppy
- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit
- matkan arviointi
- mittakaava
- maastossa liikkuminen
- kartan suuntaaminen,
- kartanlukutaidon harjaantuminen
- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit

Jalkapallo

- Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
- Viite- ja pienpelit
- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen
- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen
- sivurajaheitto
- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis
- heittaminen
- pallon kiinniotto
- peruslyonti
- pystynapays
-toiminta sisä- ja ulkopelaajana
- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo
- sormilyonti
- hihanosto
- liikkuminen, sijoittuminen kentalla
- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen
- rannesyöttö
- syötön vastaanotto
- pallon suojaaminen
- tukijalan käyttö
- koriinheitto
- paikkapuolustuksen alkeet
- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen
- syötön vastaanottaminen
- kuljettaminen
- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen,hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää

vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto
- Kuulantyöntö
- Pituushyppy
- Korkeushyppy
- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit
- matkan arviointi
- mittakaava
- maastossa liikkuminen
- kartan suuntaaminen,
- kartanlukutaidon harjaantuminen
- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit

Jalkapallo

- Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
- Viite- ja pienpelit
- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen
- peliajatukseen tutustuminen
- kenttätasapainoon tutustuminen
- sivurajaheitto
- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis
- heittaminen
- pallon kiinniotto
- peruslyonti
- pystynapays
-toiminta sisä- ja ulkopelaajana
- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo
- sormilyonti
- hihanosto
- liikkuminen, sijoittuminen kentalla
- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen
- rannesyöttö
- syötön vastaanotto
- pallon suojaaminen
- tukijalan käyttö
- koriinheitto
- paikkapuolustuksen alkeet
- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen
- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen,hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto
- Kuulantyöntö
- Pituushyppy
- Korkeushyppy
- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit
- matkan arviointi
- mittakaava
- maastossa liikkuminen
- kartan suuntaaminen,
- kartanlukutaidon harjaantuminen
- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit

Jalkapallo

- Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
- Viite- ja pienpelit
- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen
- peliajatukseen tutustuminen
- kenttätasapainoon tutustuminen
- sivurajaheitto
- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis
- heittaminen
- pallon kiinniotto
- peruslyonti
- pystynapays
-toiminta sisä- ja ulkopelaajana
- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo
- sormilyonti
- hihanosto
- liikkuminen, sijoittuminen kentalla
- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen
- rannesyöttö
- syötön vastaanotto
- pallon suojaaminen
- tukijalan käyttö
- koriinheitto
- paikkapuolustuksen alkeet
- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen
- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen,hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto
- Kuulantyöntö
- Pituushyppy
- Korkeushyppy
- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit
- matkan arviointi
- mittakaava
- maastossa liikkuminen
- kartan suuntaaminen,
- kartanlukutaidon harjaantuminen
- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit

Jalkapallo

- Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
- Viite- ja pienpelit
- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen
- peliajatukseen tutustuminen
- kenttätasapainoon tutustuminen
- sivurajaheitto
- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis
- heittaminen
- pallon kiinniotto
- peruslyonti
- pystynapays
-toiminta sisä- ja ulkopelaajana
- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo
- sormilyonti
- hihanosto
- liikkuminen, sijoittuminen kentalla
- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen
- rannesyöttö
- syötön vastaanotto
- pallon suojaaminen
- tukijalan käyttö
- koriinheitto
- paikkapuolustuksen alkeet
- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen
- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen,hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto
- Kuulantyöntö
- Pituushyppy
- Korkeushyppy
- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit
- matkan arviointi
- mittakaava
- maastossa liikkuminen
- kartan suuntaaminen,
- kartanlukutaidon harjaantuminen
- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit

Jalkapallo

- Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen
- Viite- ja pienpelit
- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen
- peliajatukseen tutustuminen
- kenttätasapainoon tutustuminen
- sivurajaheitto
- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis
- heittaminen
- pallon kiinniotto
- peruslyonti
- pystynapays
-toiminta sisä- ja ulkopelaajana
- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo
- sormilyonti
- hihanosto
- liikkuminen, sijoittuminen kentalla
- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen
- rannesyöttö
- syötön vastaanotto
- pallon suojaaminen
- tukijalan käyttö
- koriinheitto
- paikkapuolustuksen alkeet
- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen
- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen,hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- Pallon- ja turbokeihäänheitto
- Kuulantyöntö
- Pituushyppy
- Korkeushyppy
- Pikajuoksu

Suunnistus

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- pihakartta ja lähikartta, karttamerkit ja värit
- matkan arviointi
- mittakaava
- maastossa liikkuminen

- kartan suuntaaminen,

- kartanlukutaidon harjaantuminen

- suunnistuskarttaan tutustuminen

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen ja viite- sekä pienpelit

Jalkapallo

- Lajitaitojen alkeisiin perehtyminen

- Viite- ja pienpelit

- pallon hallinta; syöttö, haltuunotto ja kuljettaminen

- peliajatukseen tutustuminen

- kenttätasapainoon tutustuminen

- sivurajaheitto

- laukaus

Pesäpallo

- pitsku, naperopesis

- heittaminen

- pallon kiinniotto

- peruslyonti

- pystynapays

-toiminta sisä- ja ulkopelaajana

- syöttäminen

Lentopallo

- koppipallo

- sormilyonti

- hihanosto

- liikkuminen, sijoittuminen kentalla

- useamman kuin yhden kosketuksen käyttäminen pelissä

Koripallo

- pallon käsittely ja kuljettaminen

- rannesyöttö

- syötön vastaanotto

- pallon suojaaminen

- tukijalan käyttö

- koriinheitto

- paikkapuolustuksen alkeet

- keskeiset säät; kaksoikuljetus, askelvirhe, kontakti, pallon riisto

Salibandy

- syöttäminen

- syötön vastaanottaminen

- kuljettaminen

- maalilaukaus

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- Voimistelun perusasiat

- Telinevoimistelu; permannon, riipunnan, hypyn, tasapainotehtävien ja perusasiat

- Kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- Luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttaytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- Selkäuinti

- Myyräuinnista vapaauintiin

hengitystekniikan harjoittelu

kokonaissuoritus

- veteenmeno ja hyppääminen

hyppy jalat edellä altaan reunalta

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Oppilas harjaantuu perusluistelutaidoissa

- kaatuminen, liukuminen, jarrutukset; aura, T-jarrutus, sivuttaisjarrutus

- eteenpäin luistelu

- taaksepäin luistelu

- kehäkierto eteenpäin

- Jääpelien perustaitoharjoittelua (kaukalopallo, ringette)

syöttäminen ja vastaanottaminen

maalilaukaus

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen,hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- Perinteisen hiihtotekniikan vahvistaminen (2- vaiheinen vuorohiihto, tasatyöntö)

- Luisteluhiihto (luistelupotku, 2- potkuinen tasaluistelu = Mogren)

- Mäen nousu -ja laskutekniikat,kaatuminen ja vauhdin hillintä

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu
- kuulantyöntö ja keihäänheitto
- korkeushyppy ja pituushyppy
- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava
- matkan arviointi
- korkeuskäyrä
- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta
- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus
- Lay up- heitto
- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina
- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku

- ulkoteräsyöttä

- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen

- taittoheitto

- peruslyönnin varmentaminen

- vaakanäpäys

- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet

- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis

- alasyöttö

- pelipaikat

- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus

- Lay up- heitto

- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina

- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu
- kuulantyöntö ja keihäänheitto
- korkeushyppy ja pituushyppy
- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava
- matkan arviointi
- korkeuskäyrä
- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta
- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus
- Lay up- heitto
- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina
- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu
- kuulantyöntö ja keihäänheitto
- korkeushyppy ja pituushyppy
- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava
- matkan arviointi
- korkeuskäyrä
- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta
- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus

- Lay up- heitto

- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina

- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus
- Lay up- heitto
- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina
- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta
- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus
- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku

- ulkoteräsyöttä

- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen

- taittoheitto

- peruslyönnin varmentaminen

- vaakanäpäys

- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet

- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis

- alasyöttö

- pelipaikat

- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus

- Lay up- heitto

- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina

- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu
- kuulantyöntö ja keihäänheitto
- korkeushyppy ja pituushyppy
- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava
- matkan arviointi
- korkeuskäyrä
- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta
- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus
- Lay up- heitto
- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina
- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen.

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja

hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu
- kuulantyöntö ja keihäänheitto
- korkeushyppy ja pituushyppy
- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava
- matkan arviointi
- korkeuskäyrä
- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta
- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus
- Lay up- heitto
- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina
- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku

- ulkoteräsyöttä

- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen

- taittoheitto

- peruslyönnin varmentaminen

- vaakanäpäys

- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet

- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis

- alasyöttö

- pelipaikat

- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus

- Lay up- heitto

- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina

- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus
- Lay up- heitto
- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina
- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku

- ulkoteräsyöttä

- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen

- taittoheitto

- peruslyönnin varmentaminen

- vaakanäpäys

- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet

- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis

- alasyöttö

- pelipaikat

- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus

- Lay up- heitto

- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina

- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus
- Lay up- heitto
- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina
- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku

- ulkoteräsyöttä

- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen

- taittoheitto

- peruslyönnin varmentaminen

- vaakanäpäys

- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet

- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis

- alasyöttö

- pelipaikat

- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus

- Lay up- heitto

- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina

- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu

- kuulantyöntö ja keihäänheitto

- korkeushyppy ja pituushyppy

- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava

- matkan arviointi

- korkeuskäyrä

- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta

- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto
- peruslyönnin varmentaminen
- vaakanäpäys
- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet
- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis
- alasyöttö
- pelipaikat
- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus
- Lay up- heitto
- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina
- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista

sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- pikajuoksu (telineistä lähtö), aitajuoksu ja kestävyysjuoksu
- kuulantyöntö ja keihäänheitto
- korkeushyppy ja pituushyppy
- juoksutesti (6 min juoksu "puoli Cooper")

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- erilaisia karttoja ja mittakaava
- matkan arviointi
- korkeuskäyrä
- kartanlukutaidon vahvistaminen ja reitin valinta
- suunnistuskartta

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen soveltaminen peliin ja peliajatuksen kehittämnen.

Jalkapallo

- pääpusku
- ulkoteräsyöttä
- pallon haltuunotto eri tavoin esim. rinnalla, reidellä

Pesäpallo

- kiinnioton ja nopean heiton yhdistäminen
- taittoheitto

- peruslyönnin varmentaminen

- vaakanäpäys

- toiminta sisä- ja ulkopelaajana sekä lukkarin toiminnnan alkeet

- kärkkyminen ja pesältä eteneminen

Lentopallo

- koppipallo ja koululentis

- alasyöttö

- pelipaikat

- kierto eli paikanvaihto

Koripallo

- paikkapuolustus

- Lay up- heitto

- liikkuminen peliasennossa

Salibandy

- koko pelitilan käyttö

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja niveltenliikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- voimistelun perusasiat yhdistelminä ja sarjoina

- telinevoimistelun perusasioiden kertaus, sarjat ja yhdistelmät

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- luova tanssillinen ilmaisu

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- vapaa- ja selkäuinnin kertausta

- rintauinnin käsiveto yhdistettynä hengitystekniikkaan, potkut ja kokonaissuoritus

- uimataidon testaus (200 m)

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- Kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja perustaitoja.

- Pelitaktiikan harjaannuttaminen

- kehäkierto taaksepäin

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- luisteluhiihto (1- ja 2-potkuinen tasaluistelu)

- mäen lasku- ja nousutekniikoiden vahvistaminen

- eri hiihtotekniikoiden harjoittaminen

Mailapelit

Eri mailapeleihin tutustuminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmä- ja käsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyö- hön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja

hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. . Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri nä- kökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

28.6.7. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan

kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3−6 *matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.*

-

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja

taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Luokilla 1–2 ja 3. luokan väliarvostelussa matematiikka arvioidaan sanallisesti, 3. luokan lukuvuosiarvostelussa ja luokilla 4–9 numeroin. Arvioinnin lähtökohtana ovat 2., 5. ja 9. luokan päättyessä asetetut hyvän osaamisen kriteerit. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon seuraavia asioita

- kokeet ja testit
- projektit ja tutkimustehtävät
- työskentelyn ja ajattelun taidot
- kotitehtävien tekeminen
- itsearviointi

Arvioinnin tulee olla tukevaa ja kannustavaa ja rohkaista yrittämään uudestaan. Arvioinnin tulee myös ohjata oppilasta arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Opettajan tulisi keskustella oppilaiden kanssa, mitkä asiat otetaan arvioinnissa huomioon.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua

sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin,

nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

L1	• oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin • oppilaita opastetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.
L3	• harjoitellaan ajanhallintaa
L5	• oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja • oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen

- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä
L4	• harjoitellaan havaittujen säännönmukaisuuksien ilmaisua numeeristen symbolijärjestelmien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

L1	• vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L3	• pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa
L4	• ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan numeerista tekstiä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä
L5	• oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

L1	• oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen
L2	• oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.
L4	• kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.
L5	• oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa • oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä • ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin • oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.
L4	• ongelmanratkaisutaitojen kehittämiseksi oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan yhä moninaisempia tekstejä
L5	• ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

L1	• kehitetään oppilaiden edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
L3	• arjen taitoihin liittyvien pelien, leikkien ja tehtävien avulla harjoitellaan taitoa arvioida ratkaisujen järkevyyttä ja lopputuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)

- aikavälin laskeminen tunteina

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

L1	• opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L4	• oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä osana sitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet

- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
L4	• vahvistetaan numeerisia symbolijärjestelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen

- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
L4	• vahvistetaan numeerisia symbolijärjestelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä
L3	• oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa
L6	• ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

Sisällöt 3.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue tuhannet ja kymmenet tuhannet
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien varmentaminen
- kahden nollan yli lainaaminen
- kertotaulut 2–10
- 10:llä, 100:lla ja 1000:lla kertominen
- laskujärjestyssopimus
- ositus- ja sisältöjako
- kerto- ja jakolaskun yhteys
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- mittaustuloksen/ mittaluvun arviointi
- Murtoluvun käsite konkreettisesti havainnoiden
- murtoluvun tunnistaminen ja tuottaminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- samannimisten murtolukujen vertailu
- osan laskeminen lukumäärästä

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

L4	• opitaan tunnistamaan ja nimeämään geometrisia kappaleita ja kuvioita ja niiden ominaisuuksia • opitaan käyttämään geometrisia käsitteitä
L5	• erilaisten ohjelmistojen käyttö geometrian opiskelussa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio
- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

L1	• kehitetään oppilaiden edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
L3	• harjoitellaan erilaisten mittayksiköiden käyttöä arjessa
L6	• harjoitellaan mittaamiseen liittyviä asioita työelämään liittyvien esimerkkien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

Sisällöt 3. luokalla

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä luokittelu
- suorakulmainen särmiö (tahko, särmä, kärki, vaippa), kuutio

- symmetria suoran suhteen, peilaus
- nelikulmiot, kolmiot, ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- kulma, sen osien tunnistaminen ja nimeäminen, piirtäminen, suora/vino kulma
- kolmion ominaisuudet, piirtäminen
- suorakulmion ja neliön ominaisuudet, piirtäminen
- monikulmion piirtäminen
- kolmion ja nelikulmion piiri
- pituus, yksiköt mm, cm, dm, m ja km
- massa, yksiköt g ja kg
- ajan yksiköt s, min, h, d (merkintä)
- aikavälin laskeminen tunteina

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

L4	• opitaan laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja • ohjataan tuottamaan ja tulkitsemaan tilastollisia tunnuslukuja
L5	• pelillisyyden ja ohjelmistojen käyttäminen taulukoihin ja diagrammeihin tutustumisessa ja niiden laatimisessa ikäkaudelle sopivalla tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.

Sisällöt 3. luokalla

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- taulukoiden ja pylväsdiagrammien lukeminen

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

L1	• opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L4	• oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille
L5	• ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.
L6	• oppilaita rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista • oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt 3.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

L1	• oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin • oppilaita opastetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.
L3	• harjoitellaan ajanhallintaa
L5	• oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja • oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen

- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä
L4	• harjoitellaan havaittujen säännönmukaisuuksien ilmaisua numeeristen symbolijärjestelmien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi

- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

L1	• vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L3	• pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa
L4	• ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan numeerista tekstiä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä
L5	• oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus

- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

L1	• oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen
L2	• oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.
L4	• kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.
L5	• oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa • oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi

- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä • ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin • oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.
L4	• ongelmanratkaisutaitojen kehittämiseksi oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan yhä moninaisempia tekstejä
L5	• ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku

- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

L1	• kehitetään oppilaiden edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
L3	• arjen taitoihin liittyvien pelien, leikkien ja tehtävien avulla harjoitellaan taitoa arvioida ratkaisujen järkevyyttä ja lopputuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys

- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

L1	• opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L4	• oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä osana sitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö

- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
L4	• vahvistetaan numeerisia symbolijärjestelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
L4	• vahvistetaan numeerisia symbolijärjestelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä
- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä
L3	• oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa
L6	• ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

Sisällöt 4.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- laskujärjestyssopimus
- lukualue sadat tuhannet, miljoona
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kertotaulujen varmentaminen
- sulkeet, laskujärjestys
- yksinumeroinen kertoja
- laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- jakolasku
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset kokonaisluvut lämpötilan yhteydessä

- samannimiset ja erinimiset murtoluvut
- vertailu
- sekamerkintä
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murto- ja desimaaliluvun yhteys
- kymmenes- ja sadasosat
- desimaalilukujen vertailu
- yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

L4	• opitaan tunnistamaan ja nimeämään geometrisia kappaleita ja kuvioita ja niiden ominaisuuksia • opitaan käyttämään geometrisia käsitteitä
L5	• erilaisten ohjelmistojen käyttö geometrian opiskelussa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

L1	• kehitetään oppilaiden edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
L3	• harjoitellaan erilaisten mittayksiköiden käyttöä arjessa
L6	• harjoitellaan mittaamiseen liittyviä asioita työelämään liittyvien esimerkkien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

Sisällöt 4. luokalla

- koordinaatistoon tutustuminen
- symmetria-akseli
- kulmien luokittelu: suora, terävä, tylppä, oikokulma
- kolmioiden luokittelu kulman mukaan
- nelikulmioiden luokittelu: suunnikas, suorakulmio, neliö
- kolmion ja nelikulmion piirin arvioiminen, mittaaminen ja laskeminen
- ympyrän ominaisuudet: halkaisija, säde, mittaaminen, nimeäminen, piirtäminen harpilla
- pituus, yksikkömuunnosten harjoittelu paikka-arvojärjestelmään tukeutuen
- tilavuus, yksiköt ml, cl, dl ja l
- sekunti, minuutti, tunti, vuorokausi, kuukausi, vuosi
- kellonaika pistemerkintänä
- lämpötila, negatiiviset kokonaisluvut (lukusuora)
- koordinaatisto, lukupari, I ja IV neljännes

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

L4	• opitaan laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja • ohjataan tuottamaan ja tulkitsemaan tilastollisia tunnuslukuja
L5	• pelillisyyden ja ohjelmistojen käyttäminen taulukoihin ja diagrammeihin tutustumisessa ja niiden laatimisessa ikäkaudelle sopivalla tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.

Sisällöt 4. luokalla

- viiva- ja ympyrädiagrammin lukeminen ja tulkinta

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

L1	• opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L4	• oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille
L5	• ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.
L6	• oppilaita rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista • oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt 4.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- tutustutaan koodaukseen

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku

- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein

- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

L1	• oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin • oppilaita opastetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.
L3	• harjoitellaan ajanhallintaa
L5	• oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja • oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen

- lämpötila

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä
L4	• harjoitellaan havaittujen säännönmukaisuuksien ilmaisua numeeristen symbolijärjestelmien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia

- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

L1	• vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L3	• pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa
L4	• ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan numeerista tekstiä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä
L5	• oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000

- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

L1	• oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen
L2	• oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.
L4	• kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.
L5	• oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa • oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä • ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin • oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.
L4	• ongelmanratkaisutaitojen kehittämiseksi oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan yhä moninaisempia tekstejä
L5	• ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu

- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

L1	• kehitetään oppilaiden edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
L3	• arjen taitoihin liittyvien pelien, leikkien ja tehtävien avulla harjoitellaan taitoa arvioida ratkaisujen järkevyyttä ja lopputuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä

- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

L1	• opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L4	• oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä osana sitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
L4	• vahvistetaan numeerisia symbolijärjestelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
L4	• vahvistetaan numeerisia symbolijärjestelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja

- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä
L3	• oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa
L6	• ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

Sisällöt 5.luokalla

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukujen merkitseminen, lukeminen, vertailu ja järjestäminen
- lukualue sadat miljoonat
- päässä- ja allekkainlaskun varmentaminen suuremmalla lukualueella
- kaksinumeroinen kertoja
- jaetaan kymmen- ja sataluvuilla
- jaetaan lukuyksiköittäin
- jaetaan allekkain
- pyöristäminen ja arviointi
- negatiiviset luvut, lukusuoramalli
- laventaminen ja supistaminen
- yhteen- ja vähennyslasku
- sekamerkintä, muunnoksia
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla

- paikka-arvojärjestelmä, tuhannesosat
- vertailu
- yhteen- ja vähennyslaskua
- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla päässä ja algoritmissa
- kertojana ja jakajana 10, 100 ja 1000
- varmennetaan tuttujen murto- ja prosenttilukujen välistä yhteyttä
- arviointia
- laskeminen yhden prosentin kautta
- murto-, desimaali- ja prosenttiluvun väliset yhteydet

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

L4	• opitaan tunnistamaan ja nimeämään geometrisia kappaleita ja kuvioita ja niiden ominaisuuksia • opitaan käyttämään geometrisia käsitteitä
L5	• erilaisten ohjelmistojen käyttö geometrian opiskelussa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

L1	• kehitetään oppilaiden edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
L3	• harjoitellaan erilaisten mittayksiköiden käyttöä arjessa
L6	• harjoitellaan mittaamiseen liittyviä asioita työelämään liittyvien esimerkkien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

Sisällöt 5. luokalla

- kulman mitta/ mittaaminen ja piirtäminen
- kolmioiden luokittelu kulman suuruuden ja sivujen pituuden mukaan
- kolmion kulmien summa 180 astetta
- keskuskulma
- pinta-alan käsite ja yksiköt
- suorakulmion pinta-alan laskeminen
- peilaaminen pisteen suhteen
- yhtenevyys konkreetein välinein
- ympyrä
- yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat
- dekadinen yksikköjärjestelmä, etuliitteet
- pituuden, massan ja tilavuuden yksikköjärjestelmien täydentäminen
- yksikkömuunnosten varmentaminen
- ajan yksiköt, aikavälin laskeminen
- lämpötila

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

L4	• opitaan laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja • ohjataan tuottamaan ja tulkitsemaan tilastollisia tunnuslukuja
L5	• pelillisyyden ja ohjelmistojen käyttäminen taulukoihin ja diagrammeihin tutustumisessa ja niiden laatimisessa ikäkaudelle sopivalla tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.

Sisällöt 5. luokalla

- tilastojen lukeminen ja tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- tyyppiarvon ja mediaanin käsitteen pohjustaminen
- tilastollisen todennäköisyyden käsite

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

L1	• opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L4	• oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille
L5	• ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.
L6	• oppilaita rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista • oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt 5.luokalla

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- verrataan lukujen suuruutta
- algoritmista ajattelua

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen

- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

L1	• oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin • oppilaita opastetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.
L3	• harjoitellaan ajanhallintaa
L5	• oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja • oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä
L4	• harjoitellaan havaittujen säännönmukaisuuksien ilmaisua numeeristen symbolijärjestelmien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

L1	• vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L3	• pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa
L4	• ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan numeerista tekstiä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä
L5	• oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

L1	• oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen
L2	• oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.
L4	• kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.
L5	• oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa • oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite

- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä • ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin • oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.
L4	• ongelmanratkaisutaitojen kehittämiseksi oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan yhä moninaisempia tekstejä
L5	• ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

L1	• kehitetään oppilaiden edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
L3	• arjen taitoihin liittyvien pelien, leikkien ja tehtävien avulla harjoitellaan taitoa arvioida ratkaisujen järkevyyttä ja lopputuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa

- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

L1	• opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L4	• oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä osana sitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen

- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

Sisällöt 3.-6. luokalla

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksien havaitseminen, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
L4	• vahvistetaan numeerisia symbolijärjestelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.
L4	• vahvistetaan numeerisia symbolijärjestelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke
- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

L1	• oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä
L3	• oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa
L6	• ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

Sisällöt 6.luokalla

- lukualue miljardit
- vastaluvun käsite
- kokonaislukujen yhteenlasku lukusuoraan tukeutuen
- kahden kokonaisluvun summalauseke

- desimaaliluvut, suuruusvertailun varmentaminen,yhteen- ja vähennyslaskun varmentaminen,desimaaliluvun pyöristäminen, kerto- ja jakolaskua, desimaaliluku kertojana ja jakajana
- murtoluvut, sekamerkintöjen yhteen- ja vähennyslasku, murtolausekkeen laventaminen ja supistaminen ennen kerto- tai jakolaskua,moninkertainen, suhde
- prosentti, prosenttiluvun laskeminen,muutos prosentteina, alennus ja korotus

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

L4	• opitaan tunnistamaan ja nimeämään geometrisia kappaleita ja kuvioita ja niiden ominaisuuksia • opitaan käyttämään geometrisia käsitteitä
L5	• erilaisten ohjelmistojen käyttö geometrian opiskelussa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

L1	• kehitetään oppilaiden edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.
L3	• harjoitellaan erilaisten mittayksiköiden käyttöä arjessa
L6	• harjoitellaan mittaamiseen liittyviä asioita työelämään liittyvien esimerkkien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

Sisällöt 6.luokalla

- suurentaminen ja pienentäminen mittakaavassa
- kolmion ja nelikulmion pinta-ala
- pinta-alan yksiköt
- piirin käsite
- tilavuuden käsite, kuutiolliset yksiköt, yhteys litraan
- suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus
- aikavälin laskeminen

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

L4	• opitaan laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja • ohjataan tuottamaan ja tulkitsemaan tilastollisia tunnuslukuja
L5	• pelillisyyden ja ohjelmistojen käyttäminen taulukoihin ja diagrammeihin tutustumisessa ja niiden laatimisessa ikäkaudelle sopivalla tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.

Sisällöt 6. luokalla

- tietojen etsiminen, tallentaminen ja esittäminen
- tilastojen ja diagrammien tulkinta

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

L1	• opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen
L4	• oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille
L5	• ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.
L6	• oppilaita rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista • oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt 6.luokalla

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä
- algoritmista ajattelua

28.6.8. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 *elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.*

Vuosiluokilla 3-6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Tavoitteet ovat jaettu opetussuunnitelmaan vuosiluokittain, mutta koska opetusryhmä voi koostua usean eri luokkatason oppilaista ja kultakin luokkatasolta oppilaita voi olla vain muutama, opettaja laatii opetusryhmälle tavoitteet opetussuunnitelman pohjalta ryhmän tarpeen mukaisesti.

-

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissä otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Elämänkatsomustiedon opetus järjestetään eri vuosiluokilta kootusti opetusryhmää joustavasti ryhmitellen. Oppimisympäristö luodaan turvalliseksi ja avoimeksi, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat otetaan huomioon joustavasti koulun tiloja hyödyntäen. Opetuksessa käytetään monipuolisia ja oppilaslähtöisiä työtapoja esim. yksilöllinen työ, ryhmätyö, esitykset, näytelmät, kampanjat (esim. ympäristötalkoot), keskustelu, väittely, tutkiminen, ongelmanratkaisu, taidekasvatus, opintokäynnit ja luontoretket. Opetusta rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten koulu- ja elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Ohjauksella vahvistetaan oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Oppilaan käsitteellistä ymmärtämistä kehitetään, jotta hän voi tutkimalla rakentaa ja jäsentää omaa katsomuksellista identiteettiä. Opetuksessa ohjataan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa ja kohdentamalla ohjaustukea.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet ovat:

- katsomuksellisten ilmiöiden tunnistaminen ja nimeäminen
- ryhmässä toimimisen taidot
- ajatusten ilmaiseminen ja toisten kuunteleminen
- työskentelytuotokset
- kokeet joustavin menetelmin

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

- oikean ja väärän erottaminen (sadussa, kertomuksessa, elokuvassa jne.)
- oikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässä (esim. kouluarki, uutiset)
- rikkaus ja köyhyys maailmassa
- hyvä elämä moraalisina valintoina arkielämän tilanteiden avulla
- oman näkökulman puolustaminen ja toisen kannan kuuleminen ja huomioiminen

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen

merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

- kuka olen ja mitä osaan
- itse koululaisena, kaverina ja perheenjäsenenä
- suomalainen kulttuuri ja sen perinteet
- uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- lasten elämää eri maissa ja erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- elämäntapojen kohtaaminen, monikulttuurisuus
- suvaitsevaisuus, ihmisiä yhdistäviä/erottavia seikkoja, oma suhtautuminen erilaisuuteen
- syrjinnän monet muodot ja ennakkoluuloista tietoiseksi tuleminen, esim. vammaiset

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

- yhteiselämän perusteet, luottamus, reiluus, rehellisyys, sääntö, sopimus, lupaus
- suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet
- kultainen sääntö
- vastuun kantaminen itsestä ja toisista ihmisistä sekä yhteisöistä
- toisen ihmisen asemaan asettautuminen
- oikeuden ja velvollisuuden käsitteet
- etiikan perusteita, arkielämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

- maaplaneetta ja maailmankaikkeus, elämän syntyminen
- syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- elämän erilaisia muotoja ja elämän arvo
- kestävä kehitys, omat vaikutusmahdollisuudet
- elävän luonnon ja ihmisen rakentaman ympäristön kauneuden ja rumuuden havainnointia ja niiden pohjalta ihmisen toiminnan tarkastelua
- mikä itselle on luonnossa tärkeätä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

- oikean ja väärän erottaminen (sadussa, kertomuksessa, elokuvassa jne.)
- oikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässä (esim. kouluarki, uutiset)
- rikkaus ja köyhyys maailmassa
- hyvä elämä moraalisina valintoina arkielämän tilanteiden avulla
- oman näkökulman puolustaminen ja toisen kannan kuuleminen ja huomioiminen

- yhteiselämän perusteet, luottamus, reiluus, rehellisyys, sääntö, sopimus, lupaus
- suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet
- kultainen sääntö
- vastuun kantaminen itsestä ja toisista ihmisistä sekä yhteisöistä

- toisen ihmisen asemaan asettautuminen
- oikeuden ja velvollisuuden käsitteet
- etiikan perusteita, arkielämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- kuka olen ja mitä osaan
- itse koululaisena, kaverina ja perheenjäsenenä
- suomalainen kulttuuri ja sen perinteet
- uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- lasten elämää eri maissa ja erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- elämäntapojen kohtaaminen, monikulttuurisuus
- suvaitsevaisuus, ihmisiä yhdistäviä/erottavia seikkoja, oma suhtautuminen erilaisuuteen
- syrjinnän monet muodot ja ennakkoluuloista tietoiseksi tuleminen, esim. vammaiset

- maaplaneetta ja maailmankaikkeus, elämän syntyminen
- syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- elämän erilaisia muotoja ja elämän arvo
- kestävä kehitys, omat vaikutusmahdollisuudet
- elävän luonnon ja ihmisen rakentaman ympäristön kauneuden ja rumuuden havainnointia ja niiden pohjalta ihmisen toiminnan tarkastelua
- mikä itselle on luonnossa tärkeätä

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

- kuka olen ja mitä osaan
- itse koululaisena, kaverina ja perheenjäsenenä
- suomalainen kulttuuri ja sen perinteet
- uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- lasten elämää eri maissa ja erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- elämäntapojen kohtaaminen, monikulttuurisuus
- suvaitsevaisuus, ihmisiä yhdistäviä/erottavia seikkoja, oma suhtautuminen erilaisuuteen
- syrjinnän monet muodot ja ennakkoluuloista tietoiseksi tuleminen, esim. vammaiset

- maaplaneetta ja maailmankaikkeus, elämän syntyminen
- syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- elämän erilaisia muotoja ja elämän arvo

- kestävä kehitys, omat vaikutusmahdollisuudet
- elävän luonnon ja ihmisen rakentaman ympäristön kauneuden ja rumuuden havainnointia ja niiden pohjalta ihmisen toiminnan tarkastelua
- mikä itselle on luonnossa tärkeätä

- oikean ja väärän erottaminen (sadussa, kertomuksessa, elokuvassa jne.)
- oikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässä (esim. kouluarki, uutiset)
- rikkaus ja köyhyys maailmassa
- hyvä elämä moraalisina valintoina arkielämän tilanteiden avulla
- oman näkökulman puolustaminen ja toisen kannan kuuleminen ja huomioiminen

- yhteiselämän perusteet, luottamus, reiluus, rehellisyys, sääntö, sopimus, lupaus
- suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet
- kultainen sääntö
- vastuun kantaminen itsestä ja toisista ihmisistä sekä yhteisöistä
- toisen ihmisen asemaan asettautuminen
- oikeuden ja velvollisuuden käsitteet
- etiikan perusteita, arkielämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

- kuka olen ja mitä osaan
- itse koululaisena, kaverina ja perheenjäsenenä
- suomalainen kulttuuri ja sen perinteet
- uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- lasten elämää eri maissa ja erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- elämäntapojen kohtaaminen, monikulttuurisuus
- suvaitsevaisuus, ihmisiä yhdistäviä/erottavia seikkoja, oma suhtautuminen erilaisuuteen
- syrjinnän monet muodot ja ennakkoluuloista tietoiseksi tuleminen, esim. vammaiset

- yhteiselämän perusteet, luottamus, reiluus, rehellisyys, sääntö, sopimus, lupaus
- suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet
- kultainen sääntö
- vastuun kantaminen itsestä ja toisista ihmisistä sekä yhteisöistä
- toisen ihmisen asemaan asettautuminen
- oikeuden ja velvollisuuden käsitteet
- etiikan perusteita, arkielämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- oikean ja väärän erottaminen (sadussa, kertomuksessa, elokuvassa jne.)
- oikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässä (esim. kouluarki, uutiset)
- rikkaus ja köyhyys maailmassa
- hyvä elämä moraalisina valintoina arkielämän tilanteiden avulla
- oman näkökulman puolustaminen ja toisen kannan kuuleminen ja huomioiminen

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

- yhteiselämän perusteet, luottamus, reiluus, rehellisyys, sääntö, sopimus, lupaus
- suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet
- kultainen sääntö
- vastuun kantaminen itsestä ja toisista ihmisistä sekä yhteisöistä
- toisen ihmisen asemaan asettautuminen
- oikeuden ja velvollisuuden käsitteet
- etiikan perusteita, arkielämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- oikean ja väärän erottaminen (sadussa, kertomuksessa, elokuvassa jne.)
- oikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässä (esim. kouluarki, uutiset)
- rikkaus ja köyhyys maailmassa
- hyvä elämä moraalisina valintoina arkielämän tilanteiden avulla
- oman näkökulman puolustaminen ja toisen kannan kuuleminen ja huomioiminen

- kuka olen ja mitä osaan
- itse koululaisena, kaverina ja perheenjäsenenä
- suomalainen kulttuuri ja sen perinteet
- uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- lasten elämää eri maissa ja erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- elämäntapojen kohtaaminen, monikulttuurisuus
- suvaitsevaisuus, ihmisiä yhdistäviä/erottavia seikkoja, oma suhtautuminen erilaisuuteen
- syrjinnän monet muodot ja ennakkoluuloista tietoiseksi tuleminen, esim. vammaiset

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

- yhteiselämän perusteet, luottamus, reiluus, rehellisyys, sääntö, sopimus, lupaus
- suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet
- kultainen sääntö
- vastuun kantaminen itsestä ja toisista ihmisistä sekä yhteisöistä
- toisen ihmisen asemaan asettautuminen
- oikeuden ja velvollisuuden käsitteet
- etiikan perusteita, arkielämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- kuka olen ja mitä osaan
- itse koululaisena, kaverina ja perheenjäsenenä
- suomalainen kulttuuri ja sen perinteet
- uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- lasten elämää eri maissa ja erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- elämäntapojen kohtaaminen, monikulttuurisuus
- suvaitsevaisuus, ihmisiä yhdistäviä/erottavia seikkoja, oma suhtautuminen erilaisuuteen
- syrjinnän monet muodot ja ennakkoluuloista tietoiseksi tuleminen, esim. vammaiset

- maaplaneetta ja maailmankaikkeus, elämän syntyminen
- syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- elämän erilaisia muotoja ja elämän arvo
- kestävä kehitys, omat vaikutusmahdollisuudet
- elävän luonnon ja ihmisen rakentaman ympäristön kauneuden ja rumuuden havainnointia ja niiden pohjalta ihmisen toiminnan tarkastelua
- mikä itselle on luonnossa tärkeätä

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

- oikean ja väärän erottaminen (sadussa, kertomuksessa, elokuvassa jne.)
- oikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässä (esim. kouluarki, uutiset)
- rikkaus ja köyhyys maailmassa
- hyvä elämä moraalisina valintoina arkielämän tilanteiden avulla
- oman näkökulman puolustaminen ja toisen kannan kuuleminen ja huomioiminen

- kuka olen ja mitä osaan
- itse koululaisena, kaverina ja perheenjäsenenä
- suomalainen kulttuuri ja sen perinteet
- uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- lasten elämää eri maissa ja erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- elämäntapojen kohtaaminen, monikulttuurisuus
- suvaitsevaisuus, ihmisiä yhdistäviä/erottavia seikkoja, oma suhtautuminen erilaisuuteen
- syrjinnän monet muodot ja ennakkoluuloista tietoiseksi tuleminen, esim. vammaiset

- yhteiselämän perusteet, luottamus, reiluus, rehellisyys, sääntö, sopimus, lupaus
- suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet
- kultainen sääntö
- vastuun kantaminen itsestä ja toisista ihmisistä sekä yhteisöistä
- toisen ihmisen asemaan asettautuminen
- oikeuden ja velvollisuuden käsitteet
- etiikan perusteita, arkielämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilaita ohjataan ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan

erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

- oikean ja väärän erottaminen (sadussa, kertomuksessa, elokuvassa jne.)
- oikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässä (esim. kouluarki, uutiset)
- rikkaus ja köyhyys maailmassa
- hyvä elämä moraalisina valintoina arkielämän tilanteiden avulla
- oman näkökulman puolustaminen ja toisen kannan kuuleminen ja huomioiminen

- maaplaneetta ja maailmankaikkeus, elämän syntyminen
- syntymä, elämä ja kuolema luonnossa
- elämän erilaisia muotoja ja elämän arvo
- kestävä kehitys, omat vaikutusmahdollisuudet
- elävän luonnon ja ihmisen rakentaman ympäristön kauneuden ja rumuuden havainnointia ja niiden pohjalta ihmisen toiminnan tarkastelua
- mikä itselle on luonnossa tärkeätä

- yhteiselämän perusteet, luottamus, reiluus, rehellisyys, sääntö, sopimus, lupaus
- suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteet
- kultainen sääntö
- vastuun kantaminen itsestä ja toisista ihmisistä sekä yhteisöistä
- toisen ihmisen asemaan asettautuminen
- oikeuden ja velvollisuuden käsitteet
- etiikan perusteita, arkielämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- kuka olen ja mitä osaan
- itse koululaisena, kaverina ja perheenjäsenenä
- suomalainen kulttuuri ja sen perinteet
- uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- lasten elämää eri maissa ja erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- elämäntapojen kohtaaminen, monikulttuurisuus
- suvaitsevaisuus, ihmisiä yhdistäviä/erottavia seikkoja, oma suhtautuminen erilaisuuteen
- syrjinnän monet muodot ja ennakkoluuloista tietoiseksi tuleminen, esim. vammaiset

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

- onnellisuus ja hyvä elämä
- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

- kauneus luonnossa
- erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä
- miten maailmaa voi tutkia, tiedemies/-nainen, taiteilija
- ihmisen vastuu luonnosta, kestävän kehityksen näkökulmia arjessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T9	S3	L2, L3
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

- onnellisuus ja hyvä elämä

- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

- kauneus luonnossa
- erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä
- miten maailmaa voi tutkia, tiedemies/-nainen, taiteilija
- ihmisen vastuu luonnosta, kestävän kehityksen näkökulmia arjessa

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

- kauneus luonnossa
- erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä
- miten maailmaa voi tutkia, tiedemies/-nainen, taiteilija
- ihmisen vastuu luonnosta, kestävän kehityksen näkökulmia arjessa

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

- onnellisuus ja hyvä elämä
- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- onnellisuus ja hyvä elämä
- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä

ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- onnellisuus ja hyvä elämä
- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan kriittistä lukutaitoa oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

- kauneus luonnossa
- erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä
- miten maailmaa voi tutkia, tiedemies/-nainen, taiteilija
- ihmisen vastuu luonnosta, kestävän kehityksen näkökulmia arjessa

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

- onnellisuus ja hyvä elämä
- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

- kauneus luonnossa
- erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä
- miten maailmaa voi tutkia, tiedemies/-nainen, taiteilija
- ihmisen vastuu luonnosta, kestävän kehityksen näkökulmia arjessa

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

L1 Ajattelun ja oppimaan oppimisessa oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta sekä tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- onnellisuus ja hyvä elämä
- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

- kauneus luonnossa
- erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä
- miten maailmaa voi tutkia, tiedemies/-nainen, taiteilija
- ihmisen vastuu luonnosta, kestävän kehityksen näkökulmia arjessa

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

- onnellisuus ja hyvä elämä
- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Pelien

ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilaita ohjataan ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

- oikeus ja laki
- oikeus ja velvollisuus
- lasten oikeuksien toteutuminen
- lapset ja aikuiset
- oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja

- suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus
- valittu ja tahtomaton erilaisuus
- erilaisuuden kohtaaminen ja hyväksyminen
- siviiliseremoniat - milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu

- kauneus luonnossa

- erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä
- miten maailmaa voi tutkia, tiedemies/-nainen, taiteilija
- ihmisen vastuu luonnosta, kestävän kehityksen näkökulmia arjessa

- onnellisuus ja hyvä elämä
- mitä oikeudenmukaisuus on
- oikea ja väärä teko
- reiluus
- rikkauden jakaantuminen
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen arjessa ja maailmassa

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset

- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

- kestävän kehityksen periaate
- omat vaikutusmahdollisuudet elinympäristön tulevaisuuteen
- maailmanperintö ja ympäristö

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

- kestävän kehityksen periaate
- omat vaikutusmahdollisuudet elinympäristön tulevaisuuteen
- maailmanperintö ja ympäristö

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia

- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

- kestävän kehityksen periaate
- omat vaikutusmahdollisuudet elinympäristön tulevaisuuteen
- maailmanperintö ja ympäristö

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaidossa oppilaita ohjataan kehittämään tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan kriittistä lukutaitoa oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

- kestävän kehityksen periaate
- omat vaikutusmahdollisuudet elinympäristön tulevaisuuteen
- maailmanperintö ja ympäristö

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

- kestävän kehityksen periaate
- omat vaikutusmahdollisuudet elinympäristön tulevaisuuteen
- maailmanperintö ja ympäristö

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

L1 Ajattelun ja oppimaan oppimisessa oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta sekä tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

- kestävän kehityksen periaate
- omat vaikutusmahdollisuudet elinympäristön tulevaisuuteen
- maailmanperintö ja ympäristö

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilaita ohjataan ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan

erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

- eri ihmisten näkemyksiä elämästä ja maailmasta, erilaisia elämäntapoja (esim. afrikkalainen, kiinalainen, intialainen, eurooppalainen jne.)
- yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkitys
- kulttuurin käsite
- suomalainen kulttuuri
- suomalaiset kulttuurivähemmistöt

- kestävän kehityksen periaate
- omat vaikutusmahdollisuudet elinympäristön tulevaisuuteen
- maailmanperintö ja ympäristö

- mitä on keskustelu, mielipide ja sen perustelu, olla samaa/ eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltä, toisen mielipiteen kunnioittaminen
- miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla
- suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto

- tasa-arvo
- väkivallan syyt, muodot ja seuraukset
- rauhan edistäminen
- demokratia
- teon tarkoitus ja seuraus, valintojen perustelua ja vastuun kantaminen

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla

- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

- luonnollisuuden ja yliluonnollisuuden käsitteet, pyhyys, tabut, myytit ja riitit
- ihmisen ja luonnon suhde
- erilaisia luontokäsityksia
- kestävä kehitys ja erilaiset ympäristöjärjestöt

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla
- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

- luonnollisuuden ja yliluonnollisuuden käsitteet, pyhyys, tabut, myytit ja riitit
- ihmisen ja luonnon suhde
- erilaisia luontokäsityksia
- kestävä kehitys ja erilaiset ympäristöjärjestöt

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan mielipiteen tarkastelua ja erottelua. Oppilaita ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

- luonnollisuuden ja yliluonnollisuuden käsitteet, pyhyys, tabut, myytit ja riitit
- ihmisen ja luonnon suhde
- erilaisia luontokäsityksia
- kestävä kehitys ja erilaiset ympäristöjärjestöt

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla
- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua sekä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla
- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaalla on tilaisuuksia harjoitella hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys

- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla
- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L4 Monilukutaidossa harjoitellaan kriittistä lukutaitoa oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

- luonnollisuuden ja yliluonnollisuuden käsitteet, pyhyys, tabut, myytit ja riitit
- ihmisen ja luonnon suhde
- erilaisia luontokäsityksia
- kestävä kehitys ja erilaiset ympäristöjärjestöt

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaan edellytyksiä tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

- luonnollisuuden ja yliluonnollisuuden käsitteet, pyhyys, tabut, myytit ja riitit
- ihmisen ja luonnon suhde
- erilaisia luontokäsityksia
- kestävä kehitys ja erilaiset ympäristöjärjestöt

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla
- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

L1 Ajattelun ja oppimaan oppimisessa oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta sekä tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

- luonnollisuuden ja yliluonnollisuuden käsitteet, pyhyys, tabut, myytit ja riitit
- ihmisen ja luonnon suhde
- erilaisia luontokäsityksia
- kestävä kehitys ja erilaiset ympäristöjärjestöt

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla
- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla
- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä oppilaita ohjataan ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

- eettinen käsitteistö: arvo, normi, hyveet, moraali, moraalidilemma
- mikä ohjaa omaa elämää, arvoja/ihanteita/hyveitä, joita haluaa toteuttaa
- vastuu ja vapaus
- millainen ihminen haluaa olla
- onnellisuus elämän päämääränä: onnen käsite

- luonnollisuuden ja yliluonnollisuuden käsitteet, pyhyys, tabut, myytit ja riitit
- ihmisen ja luonnon suhde
- erilaisia luontokäsityksia
- kestävä kehitys ja erilaiset ympäristöjärjestöt

- uskomus, luulo, tieto, ymmärrys
- erilaisia maailmankatsomuksia

- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: kalevalainen uskonto, saamelaiset ja shamanismi, suomalainen kristinusko, suomalainen uskonnoton ajattelu
- ajattelun vapaus
- maailman kulttuuriperintö ja sen arvokkuus

- katsomuksen, vakaumuksen ja uskonnon vapaus, mitä ne tarkoittavat
- uskonnonvapauden historiaa Suomessa

28.6.9. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3-6 *musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.*

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään erilaisin musiikillisin esityksin. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Opetuksen järjestäjä on päättänyt taito- ja taideaineiden valinnaisten tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, siten että 3.-, 4.- ja 5. vuosiluokilla yksi vuosiviikkotunti käytetään muusiikin opetukseen, jolloin kullakin em. vuosiluokalla tuntijaossa on musiikkia 2

vuosiviikkotuntia. Paikallinen opetussuunnitelma on laadittu musiikin osalta ottaen huomioon musiikin paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelmassa määritelty oppiaineen rakenne.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset taidot, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet.Nämä huomioiden opetuksessa luodaan oppimistilanteita, jotka edistävät yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistavat jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta

hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistöön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

L2 Musiikki antaa mahdollisuuden tutustua ja arvostaa sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Musiikin avulla tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia musiikillisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.

L6 Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta musiikillisesta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Musiikin avulla harjoitellaan pienimuotoisten projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa (musiikkiopisto, kansalaisopisto, seurakunta, yhdistykset, kunnan muut yksiköt). Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia

vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Musiikillisen ohjelmiston avulla vahvistetaan ymmärrystä kestävään kehityksen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin. Musiikkiesitysten sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Oppilaita innostetaan koulun ulkopuoliseen musiikilliseen toimintaan antaen mahdollisuuden oman elämänsä rikastuttamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistöön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistöön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien

perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

L1 Musiikillisten peruskäsitteiden pohja antaa oppilaalle mahdollisuuden käyttää kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisen harjoituksen vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuudet ja kehittämistarpeet. Ryhmässä toimiminen vahvistaa oppilaiden yhdessä työskentelyn taitoja sekä mahdollistaa vuorovaikutteista toimintaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistöön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistöön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistöön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti

muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

L4 Musiikin kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistöön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

L3 Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön viihtyisyydestä ja ilmapiiristä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistöön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- hyvä asento - hengitys- ja äänentuottoelimistön tutustuminen - eläytyvä, ilmeikäs laulaminen ja esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - soolo (pentatoninen)/ tutti - rytmisoittimilla säestämien - nokkahuilu: sävelet g 1 – d2 - kvinttisäestys (D-A) laattasoittimilla ja putkilla - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, V -rummut: helpot tasajakoiset ja kolmijakoiset rytmit	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - jousisoittimet ja puupuhaltimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - soolo (g1 – d2) laattasoittimilla, putkilla tai nokkahuilulla
Teoria				
- neljäsosa-, kahdeksasosa-, puoli- ja kokonuotti sekä vastaavat tauot - tahtiviiva, tahti, lopetusmerkki, kertausmerkki, viivasto - tahtilajit **2/4 , ¾ , 4/4 (=C) ja 5/4** - 1. ja 2. maalit, D.C.al Fine - stemma, partituuri - piano, forte - AB- ja ABA – rakenne - duuri ja molli - sävelet g1 – d2 viivastolla - kvintti (D – A)				

3. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

L2 Musiikki antaa mahdollisuuden tutustua ja arvostaa sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Musiikin avulla tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia musiikillisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.

L6 Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta musiikillisesta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Musiikin avulla harjoitellaan

pienimuotoisten projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa (musiikkiopisto, kansalaisopisto, seurakunta, yhdistykset, kunnan muut yksiköt). Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Musiikillisen ohjelmiston avulla vahvistetaan ymmärrystä kestävään kehityksen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin. Musiikkiesitysten sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Oppilaita innostetaan koulun ulkopuoliseen musiikilliseen toimintaan antaen mahdollisuuden oman elämänsä rikastuttamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

L1 Musiikillisten peruskäsitteiden pohja antaa oppilaalle mahdollisuuden käyttää kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisen harjoituksen vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuudet ja kehittämistarpeet. Ryhmässä toimiminen vahvistaa oppilaiden yhdessä työskentelyn taitoja sekä mahdollistaa vuorovaikutteista toimintaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

L4 Musiikin kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

L3 Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön viihtyisyydestä ja ilmapiiristä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- hyvä asento seisten ja istuen sekä asennon vaikutus ääneen - äänen synty - äänen ja hengityksen voimakkuuden säätely - selkeä artikulaatio - laulun tunnelmaan eläytyminen ja reipas esiintyminen - kaanon - korvakuulolaulut	- yhteinen syke - pentatoninen soolo - tutti - rytmisoittimilla ja laattasoittimilla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - nokkahuilu: sävelet c 1 – e2 - kvinttisäestys - basso: vapaat kielet E,A,D,G - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat – komppi - duuri ja molli	- liikkuminen sykkeessä ja musiikin tunnelman mukaan - peruskehorytmit - laulun säestäminen kehorytmeillä	- keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen - lyömäsoittimet ja vaskisoittimet	- omalla äänellä leikkiminen - erilaisten äänien etsiminen ja tuottaminen - soolo kehorytmeillä ja rytmisoittimilla - pentatoninen soolo laattasoittimilla ja nokkahuililla
Teoria				
- pp, mp, mf, ff - tahtilajit - c1 – e2 nuottiviivastolla - pisteellinen nuotti - 1/8 –nuotti ja –tauko - koho- ja vajaatahti - kaanon - synkooppi - rondo - fraasi - kauttabasso				

4. luokka

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimisto - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

L2 Musiikki antaa mahdollisuuden tutustua ja arvostaa sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Musiikin avulla tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia musiikillisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.

L6 Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta musiikillisesta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Musiikin avulla harjoitellaan pienimuotoisten projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa (musiikkiopisto, kansalaisopisto, seurakunta, yhdistykset,

kunnan muut yksiköt). Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

L7 Musiikillisen ohjelmiston avulla vahvistetaan ymmärrystä kestävään kehityksen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin. Musiikkiesitysten sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Oppilaita innostetaan koulun ulkopuoliseen musiikilliseen toimintaan antaen mahdollisuuden oman elämänsä rikastuttamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

L1 Musiikillisten peruskäsitteiden pohja antaa oppilaalle mahdollisuuden käyttää kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisen harjoituksen vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuudet ja kehittämistarpeet. Ryhmässä toimiminen vahvistaa oppilaiden yhdessä työskentelyn taitoja sekä mahdollistaa vuorovaikutteista toimintaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

L4 Musiikin kaikki osa-alueet kehittävät monipuolisesti oppilaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

L3 Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön viihtyisyydestä ja ilmapiiristä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Viidennellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kahdella ja kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso - kantele : soinnut I, IV, V -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - yksiviivainen ja kaksiviivainen oktaaviala - 1/16 –nuotti ja –tauko - tiri-tii ja tii-tiri –rytmi - segno, pomppa , coda - tabulatuurikirjoitus - sinfoniaorkesteri				

5. luokka

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella.

Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien

perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä monipuolinen osallistuminen ja itsensä ilmaiseminen musiikillisesti.

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja vuodenajan kierron mukaisiin teemoihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden (taulukko) lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- erilaiset äänenkäyttötavat - äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - kaanon - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Kuudennella luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteinen syke - soolo - tutti - rytmisoittimilla, laattasoittimilla ja nokkahuilulla säestämien - kolmella soinnulla säestäminen - basso: vaihtobasso, tyylinmukainen basson soittaminen -rummut: beat1, beat2, , valssi, humppa, shuffle - tabulatuurista soittaminen - kitaran soiton alkeet	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- tutustuminen eri musiikin tyylisuuntiin - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset
Teoria				
Kerrataan syvennetään aiemmin opittuja asioita. - pieni ja suuri oktaaviala - pisteellinen tiiri -rytmi - modulaatio - kaksoisylennys				

6. luokka

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon. Lisäksi harjoitellaan musiikkiesityksiä erilaisiin koulun juhliin.

28.6.10. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 *oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.*

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

28.6.11. Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 *uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.*

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa Lumijoen koulun opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Evankelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 *uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.*

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja

perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

- Raamatun kertomuksia ja opetuksia, luominen ja patriarkat sekä Vanhan testamentin keskeisiä henkilöitä
- matka Egyptistä luvattuun maahan
- syvennetään tietoja kirkkovuoden juhlista, joulu ja pääsiäinen
- kristittynä oleminen
- virret ja hengellinen musiikki käsiteltyihin aiheisiin liittyen

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

- alustava tutustuminen juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin
- siunaus ja rukous, hengelliset laulut rukouksina

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä

eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

- kristinuskon eettisiä ohjeita esim. rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, kultainen sääntö
- tunnetaitojen ja arvojen käsittelyä sekä yhdessä elämisen taitoja, anteeksipyytäminen, omatunto, valehteleminen, erilaisuus
- hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien pohdintaa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

- Raamatun kertomuksia ja opetuksia, luominen ja patriarkat sekä Vanhan testamentin keskeisiä henkilöitä
- matka Egyptistä luvattuun maahan
- syvennetään tietoja kirkkovuoden juhlista, joulu ja pääsiäinen
- kristittynä oleminen
- virret ja hengellinen musiikki käsiteltyihin aiheisiin liittyen

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin, sekä kannustetaan arvostamaan niitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

- Raamatun kertomuksia ja opetuksia, luominen ja patriarkat sekä Vanhan testamentin keskeisiä henkilöitä
- matka Egyptistä luvattuun maahan
- syvennetään tietoja kirkkovuoden juhlista, joulu ja pääsiäinen
- kristittynä oleminen
- virret ja hengellinen musiikki käsiteltyihin aiheisiin liittyen

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopivissa kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

- Raamatun kertomuksia ja opetuksia, luominen ja patriarkat sekä Vanhan testamentin keskeisiä henkilöitä
- matka Egyptistä luvattuun maahan
- syvennetään tietoja kirkkovuoden juhlista, joulu ja pääsiäinen
- kristittynä oleminen
- virret ja hengellinen musiikki käsiteltyihin aiheisiin liittyen

- alustava tutustuminen juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin
- siunaus ja rukous, hengelliset laulut rukouksina

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin, sekä kannustetaan arvostamaan niitä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

- kristinuskon eettisiä ohjeita esim. rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, kultainen sääntö
- tunnetaitojen ja arvojen käsittelyä sekä yhdessä elämisen taitoja, anteeksipyytäminen, omatunto, valehteleminen, erilaisuus
- hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien pohdintaa

- alustava tutustuminen juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin
- siunaus ja rukous, hengelliset laulut rukouksina

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan erilaisia kulttuureja ja katsomuksia. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja

maailmassa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää erilaisia työtapoja ja -välineitä. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

- Raamatun kertomuksia ja opetuksia, luominen ja patriarkat sekä Vanhan testamentin keskeisiä henkilöitä
- matka Egyptistä luvattuun maahan
- syvennetään tietoja kirkkovuoden juhlista, joulu ja pääsiäinen
- kristittynä oleminen
- virret ja hengellinen musiikki käsiteltyihin aiheisiin liittyen

- kristinuskon eettisiä ohjeita esim. rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, kultainen sääntö
- tunnetaitojen ja arvojen käsittelyä sekä yhdessä elämisen taitoja, anteeksipyytäminen, omatunto, valehteleminen, erilaisuus
- hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien pohdintaa

- alustava tutustuminen juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin
- siunaus ja rukous, hengelliset laulut rukouksina

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

- alustava tutustuminen juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin
- siunaus ja rukous, hengelliset laulut rukouksina

- Raamatun kertomuksia ja opetuksia, luominen ja patriarkat sekä Vanhan testamentin keskeisiä henkilöitä
- matka Egyptistä luvattuun maahan
- syvennetään tietoja kirkkovuoden juhlista, joulu ja pääsiäinen
- kristittynä oleminen
- virret ja hengellinen musiikki käsiteltyihin aiheisiin liittyen

- kristinuskon eettisiä ohjeita esim. rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, kultainen sääntö
- tunnetaitojen ja arvojen käsittelyä sekä yhdessä elämisen taitoja, anteeksipyytäminen, omatunto, valehteleminen, erilaisuus
- hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien pohdintaa

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä perehdytään alustavasti Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

- alustava tutustuminen juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin
- siunaus ja rukous, hengelliset laulut rukouksina

- kristinuskon eettisiä ohjeita esim. rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, kultainen sääntö
- tunnetaitojen ja arvojen käsittelyä sekä yhdessä elämisen taitoja, anteeksipyytäminen, omatunto, valehteleminen, erilaisuus
- hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien pohdintaa

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Heitä rohkaistaan kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja neuvottelutaitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

- kristinuskon eettisiä ohjeita esim. rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, kultainen sääntö
- tunnetaitojen ja arvojen käsittelyä sekä yhdessä elämisen taitoja, anteeksipyytäminen, omatunto, valehteleminen, erilaisuus
- hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien pohdintaa

- alustava tutustuminen juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin
- siunaus ja rukous, hengelliset laulut rukouksina

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Monilukutaito (L4)

Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopivissa kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja

selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä harjoitellaan ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja neuvottelutaitoja.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan eettisiin tilanteisiin liittyviä kysymyksiä ja tilanteita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

- Raamatun kertomuksia ja opetuksia, luominen ja patriarkat sekä Vanhan testamentin keskeisiä henkilöitä
- matka Egyptistä luvattuun maahan
- syvennetään tietoja kirkkovuoden juhlista, joulu ja pääsiäinen
- kristittynä oleminen
- virret ja hengellinen musiikki käsiteltyihin aiheisiin liittyen

- alustava tutustuminen juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin
- siunaus ja rukous, hengelliset laulut rukouksina

- kristinuskon eettisiä ohjeita esim. rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, kultainen sääntö
- tunnetaitojen ja arvojen käsittelyä sekä yhdessä elämisen taitoja, anteeksipyytäminen, omatunto, valehteleminen, erilaisuus
- hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien pohdintaa

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa harjoitellaan taitoa pohtia, asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- kristinuskon eettisiä ohjeita esim. rakkauden kaksoiskäsky, kymmenen käskyä, kultainen sääntö

- tunnetaitojen ja arvojen käsittelyä sekä yhdessä elämisen taitoja, anteeksipyytäminen, omatunto, valehteleminen, erilaisuus
- hyvinvoinnin ja lasten oikeuksien pohdintaa

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

- Jeesuksen keskeisiä opetuksia, Isä meidän -rukous
- kirkkovuoden keskeisten tapahtumien syventäminen, joulu ja pääsiäinen
- seurakunnan työntekijöitä ja kristillisiä symboleja
- kirkkovuoteen ja kirkollisiin toimituksiin liittyviä juhlia ja niihin liittyviä tapoja
- hengellinen musiikki

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

- alustavaa tutustumista kristinuskon vaikutukseen kulttuurissa
- alustavaa tutustumista kristinuskon erilaisiin kirkkokuntiin

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä

eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

- rakkauden kaksoiskäsky
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- syventäen ihmisten yksilöllisyys ja erilaisuus
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- minä-kuvan ja tunnetaitojen syventäminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

- Jeesuksen keskeisiä opetuksia, Isä meidän -rukous
- kirkkovuoden keskeisten tapahtumien syventäminen, joulu ja pääsiäinen
- seurakunnan työntekijöitä ja kristillisiä symboleja
- kirkkovuoteen ja kirkollisiin toimituksiin liittyviä juhlia ja niihin liittyviä tapoja
- hengellinen musiikki

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia juuriaan. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin, sekä kannustetaan arvostamaan niitä. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

- Jeesuksen keskeisiä opetuksia, Isä meidän -rukous
- kirkkovuoden keskeisten tapahtumien syventäminen, joulu ja pääsiäinen
- seurakunnan työntekijöitä ja kristillisiä symboleja
- kirkkovuoteen ja kirkollisiin toimituksiin liittyviä juhlia ja niihin liittyviä tapoja
- hengellinen musiikki

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopovasti. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

- Jeesuksen keskeisiä opetuksia, Isä meidän -rukous
- kirkkovuoden keskeisten tapahtumien syventäminen, joulu ja pääsiäinen
- seurakunnan työntekijöitä ja kristillisiä symboleja
- kirkkovuoteen ja kirkollisiin toimituksiin liittyviä juhlia ja niihin liittyviä tapoja
- hengellinen musiikki

- alustavaa tutustumista kristinuskon vaikutukseen kulttuurissa
- alustavaa tutustumista kristinuskon erilaisiin kirkkokuntiin

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan erilaisia kulttuureja ja katsomuksia. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää erilaisia työtapoja ja -välineitä. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

- rakkauden kaksoiskäsky
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- syventäen ihmisten yksilöllisyys ja erilaisuus
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- valintojen tekeminen ja vastuullisuus

- minä-kuvan ja tunnetaitojen syventäminen

- Jeesuksen keskeisiä opetuksia, Isä meidän -rukous
- kirkkovuoden keskeisten tapahtumien syventäminen, joulu ja pääsiäinen
- seurakunnan työntekijöitä ja kristillisiä symboleja
- kirkkovuoteen ja kirkollisiin toimituksiin liittyviä juhlia ja niihin liittyviä tapoja
- hengellinen musiikki

- alustavaa tutustumista kristinuskon vaikutukseen kulttuurissa
- alustavaa tutustumista kristinuskon erilaisiin kirkkokuntiin

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

- rakkauden kaksoiskäsky
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- syventäen ihmisten yksilöllisyys ja erilaisuus
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- minä-kuvan ja tunnetaitojen syventäminen

- alustavaa tutustumista kristinuskon vaikutukseen kulttuurissa
- alustavaa tutustumista kristinuskon erilaisiin kirkkokuntiin

- Jeesuksen keskeisiä opetuksia, Isä meidän -rukous
- kirkkovuoden keskeisten tapahtumien syventäminen, joulu ja pääsiäinen
- seurakunnan työntekijöitä ja kristillisiä symboleja
- kirkkovuoteen ja kirkollisiin toimituksiin liittyviä juhlia ja niihin liittyviä tapoja
- hengellinen musiikki

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä perehdytään alustavasti Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

- alustavaa tutustumista kristinuskon vaikutukseen kulttuurissa
- alustavaa tutustumista kristinuskon erilaisiin kirkkokuntiin

- rakkauden kaksoiskäsky
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- syventäen ihmisten yksilöllisyys ja erilaisuus
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- minä-kuvan ja tunnetaitojen syventäminen

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Heitä rohkaistaan kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja neuvottelutaitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

- alustavaa tutustumista kristinuskon vaikutukseen kulttuurissa
- alustavaa tutustumista kristinuskon erilaisiin kirkkokuntiin

- rakkauden kaksoiskäsky
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- syventäen ihmisten yksilöllisyys ja erilaisuus
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- minä-kuvan ja tunnetaitojen syventäminen

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Monilukutaito (L4)

Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopivissa kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä harjoitellaan ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja neuvottelutaitoja.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan eettisiin tilanteisiin liittyviä kysymyksiä ja tilanteita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

- alustavaa tutustumista kristinuskon vaikutukseen kulttuurissa
- alustavaa tutustumista kristinuskon erilaisiin kirkkokuntiin

- Jeesuksen keskeisiä opetuksia, Isä meidän -rukous
- kirkkovuoden keskeisten tapahtumien syventäminen, joulu ja pääsiäinen
- seurakunnan työntekijöitä ja kristillisiä symboleja
- kirkkovuoteen ja kirkollisiin toimituksiin liittyviä juhlia ja niihin liittyviä tapoja
- hengellinen musiikki

- rakkauden kaksoiskäsky
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- syventäen ihmisten yksilöllisyys ja erilaisuus
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- valintojen tekeminen ja vastuullisuus

- minä-kuvan ja tunnetaitojen syventäminen

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa harjoitellaan taitoa pohtia, asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- rakkauden kaksoiskäsky
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- syventäen ihmisten yksilöllisyys ja erilaisuus
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- minä-kuvan ja tunnetaitojen syventäminen

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalvelus
- seurakunnan toiminta
- kirkkovuosi
- elämänkaaren kristilliset rituaalit
- kirkkotaide

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

- kristinuskon keskeiset kirkkokunnat ja uskonnolliset yhteisöt

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

- kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky sekä Isä meidän -rukous
- keskeiset elämän kysymykset ja tunnetaitojen hallinta

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalvelus
- seurakunnan toiminta
- kirkkovuosi
- elämänkaaren kristilliset rituaalit
- kirkkotaide

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin, sekä kannustetaan arvostamaan niitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalvelus
- seurakunnan toiminta
- kirkkovuosi
- elämänkaaren kristilliset rituaalit
- kirkkotaide

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille ja samalla ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopivissa kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalvelus
- seurakunnan toiminta
- kirkkovuosi
- elämänkaaren kristilliset rituaalit
- kirkkotaide

- kristinuskon keskeiset kirkkokunnat ja uskonnolliset yhteisöt

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan.

Oppilaita ohjataan huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille ja samalla ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää erilaisia työtapoja ja -välineitä. Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Oppilaat saavat kokemuksia kirkon eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun yhteistyö lähellä paikallisseurakunnan kanssa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

- kristinuskon keskeiset kirkkokunnat ja uskonnolliset yhteisöt

- kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky sekä Isä meidän -rukous
- keskeiset elämän kysymykset ja tunnetaitojen hallinta

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalvelus
- seurakunnan toiminta
- kirkkovuosi
- elämänkaaren kristilliset rituaalit
- kirkkotaide

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan erilaisia kulttuureja ja katsomuksia. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja

maailmassa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää erilaisia työtapoja ja -välineitä. Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille. Oppilaat saavat kokemuksia kirkon eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun yhteistyö lähellä paikallisseurakunnan kanssa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalvelus
- seurakunnan toiminta
- kirkkovuosi
- elämänkaaren kristilliset rituaalit
- kirkkotaide

- kristinuskon keskeiset kirkkokunnat ja uskonnolliset yhteisöt

- kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky sekä Isä meidän -rukous
- keskeiset elämän kysymykset ja tunnetaitojen hallinta

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalvelus
- seurakunnan toiminta
- kirkkovuosi
- elämänkaaren kristilliset rituaalit
- kirkkotaide

- kristinuskon keskeiset kirkkokunnat ja uskonnolliset yhteisöt

- kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky sekä Isä meidän -rukous
- keskeiset elämän kysymykset ja tunnetaitojen hallinta

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita rohkaistaan kiinnostumaan erilaisista asioista. Heitä kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja neuvottelutaitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

- kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky sekä Isä meidän -rukous
- keskeiset elämän kysymykset ja tunnetaitojen hallinta

- kristinuskon keskeiset kirkkokunnat ja uskonnolliset yhteisöt

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Monilukutaito (L4)

Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille ja samalla ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopivissa kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä harjoitellaan ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja neuvottelutaitoja.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan eettisiin tilanteisiin liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- luterilaisuuden oppi, sakramentit, rukous, jumalanpalvelus
- seurakunnan toiminta
- kirkkovuosi
- elämänkaaren kristilliset rituaalit
- kirkkotaide

- kristinuskon keskeiset kirkkokunnat ja uskonnolliset yhteisöt

- kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky sekä Isä meidän -rukous
- keskeiset elämän kysymykset ja tunnetaitojen hallinta

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen, sekä vahvistetaan taitoa asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita kannustetaan pohtimaan omaa sisäistä tietoaan ja ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky sekä Isä meidän -rukous
- keskeiset elämän kysymykset ja tunnetaitojen hallinta

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- alkuseurakunnan vaiheet, toiminta ja haasteet
- alkuseurakunnan keskeiset henkilöt: Paavali ja Pietari
- luostarilaitos
- uskonpuhdistus
- kristinuskon saapuminen Suomeen
- uskontunnustus

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja

Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Heitä rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin, sekä kannustetaan arvostamaan niitä. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- alkuseurakunnan vaiheet, toiminta ja haasteet
- alkuseurakunnan keskeiset henkilöt: Paavali ja Pietari
- luostarilaitos
- uskonpuhdistus
- kristinuskon saapuminen Suomeen
- uskontunnustus

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille ja samalla ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopivissa kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- alkuseurakunnan vaiheet, toiminta ja haasteet
- alkuseurakunnan keskeiset henkilöt: Paavali ja Pietari
- luostarilaitos
- uskonpuhdistus
- kristinuskon saapuminen Suomeen
- uskontunnustus

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille ja samalla ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopivissa kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää erilaisia työtapoja ja -välineitä. Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- alkuseurakunnan vaiheet, toiminta ja haasteet
- alkuseurakunnan keskeiset henkilöt: Paavali ja Pietari
- luostarilaitos
- uskonpuhdistus
- kristinuskon saapuminen Suomeen
- uskontunnustus

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin, sekä kannustetaan arvostamaan niitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- alkuseurakunnan vaiheet, toiminta ja haasteet
- alkuseurakunnan keskeiset henkilöt: Paavali ja Pietari
- luostarilaitos
- uskonpuhdistus
- kristinuskon saapuminen Suomeen
- uskontunnustus

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Koulutyössä tutustutaan erilaisiin kulttuureihin ja kannustetaan arvostamaan niitä. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen eri uskonnoissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan erilaisia kulttuureja ja katsomuksia. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Heille järjestetään mahdollisuuksia erilaisten kulttuurien vertailuun.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta viestinnästään.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- alkuseurakunnan vaiheet, toiminta ja haasteet
- alkuseurakunnan keskeiset henkilöt: Paavali ja Pietari
- luostarilaitos
- uskonpuhdistus
- kristinuskon saapuminen Suomeen
- uskontunnustus

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- alkuseurakunnan vaiheet, toiminta ja haasteet
- alkuseurakunnan keskeiset henkilöt: Paavali ja Pietari
- luostarilaitos
- uskonpuhdistus
- kristinuskon saapuminen Suomeen
- uskontunnustus

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita rohkaistaan kiinnostumaan erilaisista asioista. Heitä kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja neuvottelutaitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi

tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään.

Monilukutaito (L4)

Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille ja samalla ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaiden ikätasolle sopivissa kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat ominaisia tiedon esittämisen tapoja.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä harjoitellaan ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta ja neuvottelutaitoja.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan eettisiin tilanteisiin liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

- uskontojen yhteisiä piirteitä
- pääuskonnot ja uskonnottomuus
- ekumenia
- lähetystyö

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

- kristinuskon keskeiset käsitteet, symbolit ja oppi
- alkuseurakunnan vaiheet, toiminta ja haasteet
- alkuseurakunnan keskeiset henkilöt: Paavali ja Pietari
- luostarilaitos
- uskonpuhdistus
- kristinuskon saapuminen Suomeen
- uskontunnustus

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen, sekä vahvistetaan taitoa asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita kannustetaan pohtimaan omaa sisäistä tietoaan ja ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- etiikan peruskäsitteet
- arjen etiikka
- minäkuva ja tunnetaidot
- kristillisen etiikan keskeiset säännöt: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- hyvän elämän rakennusainekset ja tulevaisuus

28.6.12. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin tehtävä vuosiluokilla 4-6

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Vuosiluokilla 5-6 yhteiskuntaopissa perehdytään yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan mielipiteensä, perustelemaan

näkemyksesnsä, löytämään vahvuutensa ja kuuntelemaan muita. Vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja lähiympäristössä. Vahvistetaan oppilaan kiinnostusta työtä, yrittäjyyttä ja ammatteja kohtaan. Tutustutaan omaan rahankäyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Yhteiskuntaopissa käytetään vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja: keskustellaan, väitellään, näytellään. Toimintaympäristönä on oma luokka, koulu, oppilaskunta ja lähiympäristö. Lähiyhteisössä harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja ja vaikuttamista. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon etsimisessä ja vaikuttamisessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäseninä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteiskuntaopissa oppilas ohjataan näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Oppilasta tuetaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa. Käsitteistöä avataan ja konkretisoidaan. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopissa oppilas saa numeroarvosanan viidennellä ja kuudennella luokalla. Kuudennen luokan arvosana perustuu valtakunnallisiin arviointikriteereihin. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti tietojen ja taitojen hallinta sekä erilaiset tuotokset. Arvioinnilla ja palautteella kannustetaan oppilasta aktiiviseksi toimijaksi yhteiskunnassa.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Tarkastellaan Suomen eduskunnan, hallituksen ja presidentin tehtäviä. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	
T2	S1, S2, S3, S4	
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T5	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S4	L3
T9	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

Yhteiskuntaoppi opettaa oppilasta huomaamaan ympäröivän yhteiskunnan. Oppilasta kannustetaan kiinnostumaan yhteiskunnasta ja omista vaikuttamismahdollisuuksistaan. Omien kokemusten pohdinta on osa itsearviointia. Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Tarkastellaan Suomen eduskunnan, hallituksen ja presidentin tehtäviä. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

Yhteiskuntaopissa oppilasta ohjataan arvioimaan yhteiskunnallsia asioita eettisesti. Omia kokemuksia pohditaan osana itsearviointia. Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Tarkastellaan Suomen eduskunnan, hallituksen ja presidentin tehtäviä. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilasta ohjataan kunnioittamaan ihmisoikeuksia, rakentamaan ja arvostamaan omaa kulttuuri-identiteettiä sekä lisäämään kulttuurista osaamista. Oppilasta kannustetaan parantamaan vuorovaikutustaitoja sekä taitoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan ja pohtimaan eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilasta ohjataan asioiden ja ilmiöiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaalle annetaan valmiuksia neuvottelemiseen, sovittelemiseen ja ristiriitojen ratkaisemiseen. Kannustetaan oppilasta pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Tarkastellaan Suomen eduskunnan, hallituksen ja presidentin tehtäviä. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilasta ohjataan analysoimaan mediakulttuuria ja omaa median käyttöään.

L4 Monilukutaito

Oppilasta tuetaan kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymisessä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Oppilasta opastetaan tuntemaan tieto- ja viestintäteknologian erilaisa sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Tarkastellaan Suomen eduskunnan, hallituksen ja presidentin tehtäviä. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Annetaan vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä opetetaan ajanhallintaa.

L4 Monilukutaito

Ohjataan hankkimaan, yhdistämään, muokkaamaan, tuottamaan, esittämään ja arvioimaan tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Edistetään oppilaan kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Tarjotaan kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ohjataan oppilasta ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ohjataan oppilasta pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Tarjotaan mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Ohjataan oppilasta näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Ohjataan oppilasta näkemään kulttuurinen moninaisuus lhtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria. Ohjataan pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä.

L4 Monilukutaito

Ohjataan oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvottamaan erilaisia tekstejä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Tarkastellaan Suomen eduskunnan, hallituksen ja presidentin tehtäviä. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilasta kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilasta harjaannutetaan esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Ohjataan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjännitteisesti. Rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ohjataan harjoittelemaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Ohjataan oppilasta osallistumaan oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Tarkastellaan Suomen eduskunnan, hallituksen ja presidentin tehtäviä. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Ohjataan oppilasta oman talouden suunnitteluun, hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen eli kestävään elämäntapaan. Kannustetaan oppilasta kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

L4 Monilukutaidot

Oppilasta ohjataan tulkitsemaan maailmaa ympärillään ja hahmottamaan sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Ohjataan pohtimaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa sekä miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Ohjataan arvioimaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Perehdytään tieto- ja viestintäteknologian turvallisuusnäkökohtiin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ohjataan oppilasta demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäväksi aktiiviseksi kansalaiseksi. Vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta. Herätetään oppilaan kiinnostuneisuutta kouluyhteisöä ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Ohjataan arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja vastuulliseen kuluttamiseen.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Perehdytään päätöksentekoon kunnassa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön

tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin. Tarkastellaan verorahoilla maksettavia palveluita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	
T2	S1, S2, S3, S4	
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T5	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S4	L3
T9	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Perehdytään päätöksentekoon kunnassa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin. Tarkastellaan verorahoilla maksettavia palveluita.

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin. Tarkastellaan verorahoilla maksettavia palveluita.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Perehdytään päätöksentekoon kunnassa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Ohjata kunnioittamaan ihmisoikeuksia.

Ohjata rakentamaan ja arvostamaan omaa kulttuuri-identiteettiä sekä lisäämään kulttuurista osaamista.

Kannustaa parantamaan vuorovaikutuksen taitoja sekä keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Ohjata oppilasta ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen.

L4 Monilukutaito

Ohjata oppilasta tarkastelemaan ja pohtimaan eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ohjata oppilasta asioiden ja ilmiöiden kriittiseen tarkasteluun.

Antaa oppilaalle valmiuksia neuvottelemiseen, sovittelemiseen ja ristiriitojen ratkaisemiseen.

Kannustaa oppilasta pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Perehdytään päätöksentekoon kunnassa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Ohjata oppilasta analysoimaan mediakulttuuria ja omaa median käyttöään.

L4 Monilukutaito

Tukea kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Opastaa oppilasta tuntemaan tvt:n erilaisa sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin. Tarkastellaan verorahoilla maksettavia palveluita.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Perehdytään päätöksentekoon kunnassa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Antaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä opettaa ajanhallintaa.

L4 Monilukutaito

Ohjata hankkimaan, yhdistämään, muokkaamaan, tuottamaan, esittämään ja arvioimaan tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Edistää kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan.

Tarjota kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ohjata oppilasta ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin. Tarkastellaan verorahoilla maksettavia palveluita.

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ohjata oppilasta pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan.

Tarjota mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

Ohjata oppilasta näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Ohjata oppilasta näkemään kulttuurinen moninaisuus lhtökohtaisesti myönteisenä voimavarana.

Ohjata tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria.

Ohjataan pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä.

L4 Monilukutaito

Ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvottamaan erilaisia tekstejä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Perehdytään päätöksentekoon kunnassa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kasvattaa kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja.

Harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Ohjata asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

Edistää suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Ohjata työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjännitteisesti.

Rohkaista suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ohjata harjoittelemaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

Ohjata oppilasta osallistumaan oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Perehdytään päätöksentekoon kunnassa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Ohjata oppilasta oman talouden suunnitteluun, hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen eli kestävään elämäntapaan.

Kannustaa oppilasta kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin. Tarkastellaan verorahoilla maksettavia palveluita.

T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

L4 Monilukutaidot

Ohjata tulkitsemaan maailmaa ympärillään ja hahmottamaan sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Ohjata pohtimaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa.

Ohjata pohtimaan, miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

Ohjata arvioimaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ohjata oppilaita demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi aktiivisiksi kansalaisiksi.

Vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta

Herättää oppilaan kiinnostuneisuutta kouluyhteisöä ja yhteiskunnan asioita kohtaan.

Ohjata arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, yrittäjyyteen ja ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

28.6.13. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 *oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.*

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaistenkuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Opetuksen järjestäjä on päättänyt taito- ja taideaineiden valinnaisten tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, siten että 4.- ja 5. vuosiluokilla yksi vuosiviikkotunti käytetään kuvataiteen opetukseen, jolloin kummallakin em. vuosiluokalla tuntijaossa on kuvataidetta 2 vuosiviikkotuntia. Paikallinen opetussuunnitelma on laadittu kuvataiteen osalta ottaen huomioon kuvataiteen paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelmassa määritelty oppiaineen rakenne.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden

visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: *Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn*

lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: *Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.*

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: *Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.*

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Havainnoidaan ympäristöä retkeilemällä. Havainnoidaan lähiympäristön rakennuksia, taideteoksia, istutuksia ja luontoa. Ohjataan oppilasta hyödyntämään tietoja ja muistoja Lumijoen historiasta esim. haastattelemalla isovanhempia. Teknologiaa voidaan hyödyntää mahdollisuuksien mukaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Ohjataan oppilasta tunnistamaan kuvallisia elementtejä (aiheita, värejä, ja sommittelua), jotka tukevat oppilaan mielipidettä. Ohjataan oppilasta käyttämään monipuolista sanastoa kohdetta kuvailtaessa. Ohjataan oppilasta tunnistamaan tunteita, joita kuva hänessä herättää. Ohjataan oppilasta luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Ohjataan oppilasta tarkastelemaan kuvia eri tavoin. Pohditaan esim. teoksen suhdetta ympäristöönsä. Tutustutaan ympäristötaiteeseen ja muihin taidetekoihin, jotka eivät tuota jätettä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Ohjataan oppilasta piirtämään (piirustuskynä,vahaliitu, grafiittikynä, hiili, huopakynä, kuivapastelli), maalaamaan (vesiväri, nappi- ja pullopeiteväri), kokoamaan kollaaseja sekä rakentelemaan kolmiulotteisesti (kierrätysmateriaali, luonnonmateriaali) ja käyttämään painantamenetelmiä ja teknologiaa. Kehitetään rakentelun perustaitoja: leikkaaminen, liimaaminen, mittaaminen ja viivaimen käyttö. Ohjataan oppilasta käyttämään välineitä työturvallisuus huomioiden. Ohjataan oppilasta sekoittamaan pääväreistä välivärit sekä murtamaan värejä. Tutustutaan väriympyrään ja värin valööriin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Ohjataan oppilasta pitkäjänteiseen ja oma-aloitteiseen työskentelyyn. Ohjataan oppilasta kunnioittamaan omia ja toisten töitä sekä luomaan kannustavaa työilmapiiriä. Ohjataan oppilaita ratkomaan yhdessä kuvan tekemisessä syntyneitä kysymyksiä ja auttamaan toisiaan. Kannustetaan oppilasta aktiiviseen kokeiluun sekä kehittämään omia kuvallisia toteutuksia tehtävänantoon.Ohjataan oppilasta arvostamaan koko prosessia, ei pelkkää lopputulosta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Ohjataan oppilasta havaitsemaan, että kuvan vastaanottamiseen vaikuttaa katsojan tausta ja mieltymykset sekä kulttuuri-identiteetti. Ohjataan oppilasta huoltamaan työvälineet huolellisesti sekä lajittelemaan tai hyödyntämään uudelleen kuvataiteessa syntyvä jäte.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: *Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.*

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: *Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.*

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: *Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.*

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Havainnoidaan ympäristöä retkeilemällä ulkona. Havainnoidaan lähiympäristön rakennuksia, taideteoksia, istutuksia, luontoa. Ohjataan oppilasta hyödyntämään tietoja ja muistoja Lumijoen historiasta esim. haastattelemalla isovanhempia. Teknologiaa voidaan hyödyntää mahdollisuuksien mukaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Ohjataan oppilasta tunnistamaan kuvallisia elementtejä kuten aiheita, värejä, ja sommittelua, jotka tukevat oppilaan mielipidettä. Ohjataan oppilasta käyttämään monipuolista sanastoa kohdetta kuvailtaessa. Ohjataan oppilasta tunnistamaan tunteita, joita kuva hänessä herättää. Ohjataan oppilasta luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Ohjataan oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista. Pohditaan teoksen suhdetta ympäristöönsä. Tutustutaan ympäristötaiteeseen ja muihin taidetekoihin, jotka eivät tuota jätettä. Ohjataan miettimään teoksen suhdettä ympäristöönsä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Ohjataan edelleen oppilasta piirtämään (piirustuskynä, vahaliitu, grafiittikynä, hiili, huopakynä, kuivapastelli), maalaamaan (vesiväri, nappi- ja pullopeiteväri), kokoamaan kollaaseja sekä rakentelemaan kolmiulotteisesti (kierrätysmateriaali, luonnonmateriaali) ja käyttämään painantamenetelmiä ja teknologiaa. Kerrataan rakentelun perustaitoja: leikkaaminen, liimaaminen, mittaaminen ja viivaimen käyttö. Kehitetään muotoilun perustaitoja ja materiaalien käyttö (kipsi, paperimassa, savi, kierrätysmateriaalit). Huomioidaan edelleen työturvallisuus välineiden käytössä. Ohjataan oppilasta sekoittamaan pääväreistä välivärit sekä murtamaan värejä. Tutustutaan väriympyrään ja värin valööriin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään

kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Ohjataan oppilasta pitkäjänteiseen ja oma-aloitteiseen työskentelyyn sekä omien tavoitteiden kehittämiseen. Ohjataan oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisten työtä sekä luomaan hyvää työilmapiiriä. Ohjataan oppilaita ratkomaan yhdessä kuvan tekemisessä syntyneitä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Pohditaan kuvien synnyttämiä ensivaikutelmia ja mielikuvia sekä niiden todellisuuspohjaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös

vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Oppilas pyrkii havainnoissaan huomaamaan, että kuvan vastaanottamiseen vaikuttaa katsojan tausta ja mieltymykset, kulttuuri-identiteetti. Oppilas osaa huoltaa työvälineet huolellisesti sekä lajittelee tai hyödyntää uudelleen kuvataiteessa syntyvän jätteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: *Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.*

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: *Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.*

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: *Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.*

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn

lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Havainnoidaan lähiympäristön rakennuksia, taideteoksia, istutuksia ja luontoa. Oppilas osaa hyödyntää tietoja ja muistoja Lumijoen historiasta erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Ohjataan oppilasta tuottamaan kuvallisia elementtejä käyttäen aiheita, värejä, ja sommittelua, jotka tukevat oppilaan mielipidettä. Ohjataan oppilasta käyttämään monipuolista sanastoa kohdetta kuvailtaessa. Ohjataan oppilasta kertomaan tunteista ja ajatuksista, joita kuva hänessä herättää. Harjoitetaan edelleen luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja

videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Oppilas osaa tarkastella kuvia eri tavoin. Oppilas osaa pohtia teoksen suhdetta ympäristöönsä. Tutustutaan ympäristötaiteeseen ja muihin taidetekoihin, jotka eivät tuota jätettä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Harjoitellaan edelleen erilaisia kuvan tekemisen taitoja käyttämällä monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Rohkaistaan oma-aloitteisuuteen välineiden ja materiaalien valinnassa ja niistä huolehtimisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Oppilas osaa työskennellä pitkäjänteisesti ja oma-aloitteisesti. Oppilas kehittää omia tavoitteittaan. Oppilas kunnioittaa omaa ja toisten työtä sekä luo hyvää työilmapiiriä. Oppilas osaa ratkoa yhdessä kuvan tekemisessä syntyneitä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Oppilas kokeilee kuvallisia vaikutuskeinoja kuten sommittelu, piste, viiva, pinta, kuvarajaus, muoto, volyymi/massa, liike, suunta, rytmi, väri, valo ja varjo.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Tarkastellaan sisällön, asiayhteyden ja muodon vaikutusta kuvan tulkintaan. Pohditaan kuvien synnyttämiä ensivaikutelmia ja mielikuvia sekä niiden todellisuuspohjaa. Tarkastellaan kuvia historiallisesta perspektiivistä nykykontekstissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin

sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Opettaja voi ohjata erilaisiin eläytymisharjoituksiin teosta tarkasteltaessa. Eri aikakausien taidetta voidaan tarkastella aiheen, esim. ihmisen tai eläimen kuvaamisen tai muun kuvailmaisun piirteen, kuten tekniikan, värin tai syvyysvaikutelman näkökulmasta. Ohjataan oppilasta löytämään luotettavaa tietoa taiteesta ja visuaalisesta kulttuurista esimerkiksi museoiden ja taiteilijoiden kotisivuilta sekä kirjallisuudesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan

Opettaja voi hyödyntää integraatiota erityisesti historian kanssa eri sisällöissä. Taidehistorian esimerkkejä voidaan käyttää työskentelyn lähtökohtana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen

ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Oppilas havaitsee, että kuvan vastaanottamiseen vaikuttaa katsojan tausta ja mieltymykset, kulttuuri-identiteetti. Oppilas osaa huoltaa työvälineet huolellisesti sekä hyödyntää kierrätysmateriaalia kestävän kehityksen hengessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan suomalaiseen muotoiluun. Vieraillaan mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä ja paikallisissa museoissa sekä tutustutaan paikallisiin visuaalisen kulttuurin näyttelyihin.Tarkastellaan erilaisia viestintäkanavia, esim.sosiaalinen media, paikallismedia, internet, kadunvarsimainonta, omassa koulussa tapahtuva kuvallinen viestintä tai vaatetus.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: *Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.*

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: *Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.*

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: *Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.*

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten

kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Havainnoidaan lähiympäristön rakennuksia, taideteoksia, istutuksia ja luontoa. Oppilas osaa hyödyntää tietoja ja muistoja Lumijoen historiasta erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Ohjataan oppilasta tuottamaan kuvallisia elementtejä käyttäen aiheita, värejä, ja sommittelua, jotka tukevat oppilaan mielipidettä. Ohjataan oppilasta käyttämään monipuolista sanastoa kohdetta kuvailtaessa. Ohjataan oppilasta kertomaan tunteista ja ajatuksista, joita kuva hänessä herättää. Harjoitetaan edelleen luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten

kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Oppilas osaa tarkastella kuvia eri tavoin. Oppilas osaa pohtia teoksen suhdetta ympäristöönsä. Tutustutaan ympäristötaiteeseen ja muihin taidetekoihin, jotka eivät tuota jätettä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Harjoitellaan edelleen erilaisia kuvan tekemisen taitoja käyttämällä monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Rohkaistaan oma-aloitteisuuteen välineiden ja materiaalien valinnassa ja niistä huolehtimisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Oppilas osaa työskennellä pitkäjänteisesti ja oma-aloitteisesti. Oppilas kehittää omia tavoitteittaan. Oppilas kunnioittaa omaa ja toisten työtä sekä luo hyvää työilmapiiriä. Oppilas osaa ratkoa yhdessä kuvan tekemisessä syntyneitä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Oppilas kokeilee kuvallisia vaikutuskeinoja kuten sommittelu, piste, viiva, pinta, kuvarajaus, muoto, volyymi/massa, liike, suunta, rytmi, väri, valo ja varjo.Harjoitellaan viestimään kuvia ja sanoja yhdistämällä joko käsin tai teknologiaa hyväksi käyttäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten

kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Tarkastellaan sisällön, asiayhteyden ja muodon vaikutusta kuvan tulkintaan. Pohditaan kuvien synnyttämiä ensivaikutelmia ja mielikuvia sekä niiden todellisuuspohjaa. Tarkastellaan kuvia historiallisesta perspektiivistä nykykontekstissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn

lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Opettaja voi ohjata erilaisiin eläytymisharjoituksiin teosta tarkasteltaessa. Eri aikakausien taidetta voidaan tarkastella aiheen, esim. ihmisen tai eläimen kuvaamisen tai muun kuvailmaisun piirteen, kuten tekniikan, värin tai syvyysvaikutelman näkökulmasta. .

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan

Opettaja voi hyödyntää integraatiota erityisesti historian kanssa eri sisällöissä. Taidehistorian esimerkkejä voidaan käyttää työskentelyn lähtökohtana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Keskustellaan kulttuurisesti arvokkaista kohteista esimerkiksi Lumijoella, Suomessa tai maailmalla. Harjoitellaan tiedostamaan henkilökohtaisesti merkityksellisiä ympäristöjä ja kuvakulttuureja. Ohjataan oppilasta pohtimaan vapautta ja vastuuta ilmaista mielipiteitään sanoin ja kuvin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Oppilas havaitsee, että kuvan vastaanottamiseen vaikuttaa katsojan tausta ja mieltymykset, kulttuuri-identiteetti. Oppilas osaa huoltaa työvälineet huolellisesti sekä hyödyntää kierrätysmateriaalia kestävän kehityksen hengessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn

lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.Ohjataan pohtimaan taiteen monimuotoisuutta esim. kansanperinne, nykykansantaide, kokeileva taide ja katutaide. Pohditaan myös omia kuvakulttuureja kuten kotitaide, harrastajataide, valokuvat ja taidemaailma. Tutustutaan erilaisiin taiteenlajeihin ja teorioihin siitä, mitä kutsutaan taiteeksi.

Tutustutaan joihinkin taiteen lajeihin. esim. maalaustaide, piirustustaide, kuvanveisto, taidegrafiikka, performanssi, yhteisötaide, ympäristö- ja tilataide, valokuvaus, media- ja videotaide. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ajankohtaisia taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

28.6.14. Vieraat kielet

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä ja antaa valmiuksia toimia erikielisissä viestintätilanteissa. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Vieras kieli oppiaineena on taito- ja kulttuuriaine. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa. Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään vieraalla kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan sekä ymmärtämään säännöllisen ja sinnikkään opiskelun merkityksen. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Aineenopettaja voi eriyttää opetustaan esimerkiksi mekaanisten ja strukturoitujen perustehtävien avulla ja ohjaavin lisäkysymyksin. Vahvempaa tukea voidaan tarjota myös käytettävissä olevien ohjaajaresurssien puitteissa ja / tai laaja-alaisen erityisopettajan toimesta. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Edistyneempien oppilaiden opetusta voidaan eriyttää esimerkiksi oppikirjojen lisätekstien, soveltavien tehtävien, suullisten keskustelujen ja oppilaiden omien tuotosten avulla.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-

oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arviointi on jatkuvaa oppimisprosessin arviointia, jossa opettaja antaa sekä suullista että kirjallista palautetta. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Itsearvioinnin avulla oppilasta ohjataan löytämään itsensä sekä kokonaispersoonana että kielen oppijana. Itsearvioinnin kohteena ovat sekä työskentely ja työtavat että kielitaito. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan arvosana määräytyy monipuolisen näytön perusteella, johon kuuluvat kielitaidon eri osa-alueita mittaavat kokeet ja tuntityö. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Kuunnellaan eri kieliä ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Keskeisiä aihepiirejä ja sisältöjä ovat mm.tervehtiminen ja itsensä esitteleminen, minä, koti ja lähiympäristö, harrastukset ja mieltymykset, perhe ja ystävät. Lisäksi opitaan viikonpäivät, värit, luonto, eläimet, ruokia ja juomia, koulusanastoa, kodin sanastoa, kulkuneuvoja, urheilulajeja ja kehonosia, lukusanat 1-20, kellonaika tasatunnein, ostaminen ja luokkahuonefraaseja. Sadut, lorut, leikit ja laulut toimivat kielenoppimisen elävöittäjinä. Tutustutaan myös englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

Keskeisiä rakenteita ovat: yksikkö ja säännöllinen monikko, persoonapronominit yksikössä, omistuspronominit (my, your, his, her), tavallisimpia prepositioita (in, on, under, behind), beja have-verbit yksikössä, can, can't, yksinkertainen käsky, kielto ja kehotus, kysymyssanoja ennakoiden.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan erilaisia kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa sekä muistiinpainamiskeinoja. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Luontevan ja sujuvan ääntämisen, sana- ja lausepainon, puherytmin ja intonaation harjoittelu on tärkeää alusta asti. Äännemerkkeihin tutustutaan heti kielen opiskelun alussa. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja tunnollisen opiskelun merkitys.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

Kuunnellaan eri kieliä ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Keskeisiä aihepiirejä ja sisältöjä ovat mm.tervehtiminen ja itsensä esitteleminen, minä, koti ja lähiympäristö, harrastukset ja mieltymykset, perhe ja ystävät. Lisäksi opitaan viikonpäivät, värit, luonto, eläimet, ruokia ja juomia, koulusanastoa, kodin sanastoa, kulkuneuvoja, urheilulajeja ja kehonosia, lukusanat 1-20, kellonaika tasatunnein, ostaminen ja luokkahuonefraaseja. Sadut, lorut, leikit ja laulut toimivat kielenoppimisen elävöittäjinä. Tutustutaan myös englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

Keskeisiä rakenteita ovat: yksikkö ja säännöllinen monikko, persoonapronominit yksikössä, omistuspronominit (my, your, his, her), tavallisimpia prepositioita (in, on, under, behind), beja have-verbit yksikössä, can, can't, yksinkertainen käsky, kielto ja kehotus, kysymyssanoja ennakoiden.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Kuunnellaan eri kieliä ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Keskeisiä aihepiirejä ja sisältöjä ovat mm.tervehtiminen ja itsensä esitteleminen, minä, koti ja lähiympäristö, harrastukset ja mieltymykset, perhe ja ystävät. Lisäksi opitaan viikonpäivät, värit, luonto, eläimet, ruokia ja juomia, koulusanastoa, kodin sanastoa, kulkuneuvoja, urheilulajeja ja kehonosia, lukusanat 1-20, kellonaika tasatunnein, ostaminen ja luokkahuonefraaseja. Sadut, lorut, leikit ja laulut toimivat kielenoppimisen elävöittäjinä. Tutustutaan myös englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

Keskeisiä rakenteita ovat: yksikkö ja säännöllinen monikko, persoonapronominit yksikössä, omistuspronominit (my, your, his, her), tavallisimpia prepositioita (in, on, under, behind), beja have-verbit yksikössä, can, can't, yksinkertainen käsky, kielto ja kehotus, kysymyssanoja ennakoiden.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Kuunnellaan eri kieliä ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Keskeisiä aihepiirejä ja sisältöjä ovat mm.tervehtiminen ja itsensä esitteleminen, minä, koti ja lähiympäristö, harrastukset ja mieltymykset, perhe ja ystävät. Lisäksi opitaan viikonpäivät, värit, luonto, eläimet, ruokia ja juomia, koulusanastoa, kodin sanastoa, kulkuneuvoja, urheilulajeja ja kehonosia, lukusanat 1-20, kellonaika tasatunnein, ostaminen ja luokkahuonefraaseja. Sadut, lorut, leikit ja laulut toimivat kielenoppimisen elävöittäjinä. Tutustutaan myös englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

Keskeisiä rakenteita ovat: yksikkö ja säännöllinen monikko, persoonapronominit yksikössä, omistuspronominit (my, your, his, her), tavallisimpia prepositioita (in, on, under, behind), beja have-verbit yksikössä, can, can't, yksinkertainen käsky, kielto ja kehotus, kysymyssanoja ennakoiden.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

Kuunnellaan eri kieliä ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Keskeisiä aihepiirejä ja sisältöjä ovat mm.tervehtiminen ja itsensä esitteleminen, minä, koti ja lähiympäristö, harrastukset ja mieltymykset, perhe ja ystävät. Lisäksi opitaan viikonpäivät, värit, luonto, eläimet, ruokia ja juomia, koulusanastoa, kodin sanastoa, kulkuneuvoja, urheilulajeja ja kehonosia, lukusanat 1-20, kellonaika tasatunnein, ostaminen ja luokkahuonefraaseja. Sadut, lorut, leikit ja laulut toimivat kielenoppimisen elävöittäjinä. Tutustutaan myös englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

Keskeisiä rakenteita ovat: yksikkö ja säännöllinen monikko, persoonapronominit yksikössä, omistuspronominit (my, your, his, her), tavallisimpia prepositioita (in, on, under, behind), beja have-verbit yksikössä, can, can't, yksinkertainen käsky, kielto ja kehotus, kysymyssanoja ennakoiden.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan erilaisia kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa sekä muistiinpainamiskeinoja. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Luontevan ja sujuvan ääntämisen, sana- ja lausepainon, puherytmin ja intonaation harjoittelu on tärkeää alusta asti. Äännemerkkeihin tutustutaan heti kielen opiskelun alussa. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja tunnollisen opiskelun merkitys.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan erilaisia kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa sekä muistiinpainamiskeinoja. Totutellaan arvioimaan omaa

kielitaitoa. Luontevan ja sujuvan ääntämisen, sana- ja lausepainon, puherytmin ja intonaation harjoittelu on tärkeää alusta asti. Äännemerkkeihin tutustutaan heti kielen opiskelun alussa. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja tunnollisen opiskelun merkitys.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Kolmannen luokan aihepiirejä vahvistetaan ja laajennetaan. Lisäksi opitaan aakkoset, lukusanat 1-100, kellonajat, sää, kuukaudet, ja vuodenajat sekä maiden ja kielten nimiä. Aihealueina ovat mm. matkustaminen, vaatetus, onnittelut, anteeksipyynnöt, toivotukset ja haastatteleminen.

Keskeisiä rakenteita ovat epämääräiset artikkelit a/an, epäsäännöllinen monikko ennakoiden, persoonapronominit monikossa, omistuspronominit (our,your, their), be- ja have- verbit monikossa, lisää prepositioita, kysymyssanat, Do you- kysymys, s-genetiivi, kestopreesens ennakoiden, myönteiseen ja kielteiseen yleispreesensiin tutustuminen sekä lyhyiden adjektiivien komparatiivi ennakoiden.

Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan erilaisia kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa sekä muistiinpainamiskeinoja. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Luontevan ja sujuvan ääntämisen, sana- ja lausepainon, puherytmin ja intonaation harjoittelu on tärkeää. Kerrataan äännemerkkejä. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja ahkeran opiskelun merkitys.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Kolmannen luokan aihepiirejä vahvistetaan ja laajennetaan. Lisäksi opitaan aakkoset, lukusanat 1-100, kellonajat, sää, kuukaudet, ja vuodenajat sekä maiden ja kielten nimiä. Aihealueina ovat mm. matkustaminen, vaatetus, onnittelut, anteeksipyynnöt, toivotukset ja haastatteleminen.

Keskeisiä rakenteita ovat epämääräiset artikkelit a/an, epäsäännöllinen monikko ennakoiden, persoonapronominit monikossa, omistuspronominit (our,your, their), be- ja have- verbit monikossa, lisää prepositioita, kysymyssanat, Do you- kysymys, s-genetiivi, kestopreesens ennakoiden, myönteiseen ja kielteiseen yleispreesensiin tutustuminen sekä lyhyiden adjektiivien komparatiivi ennakoiden.

Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan

säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Kolmannen luokan aihepiirejä vahvistetaan ja laajennetaan. Lisäksi opitaan aakkoset, lukusanat 1-100, kellonajat, sää, kuukaudet, ja vuodenajat sekä maiden ja kielten nimiä. Aihealueina ovat mm. matkustaminen, vaatetus, onnittelut, anteeksipyynnöt, toivotukset ja haastatteleminen.

Keskeisiä rakenteita ovat epämääräiset artikkelit a/an, epäsäännöllinen monikko ennakoiden, persoonapronominit monikossa, omistuspronominit (our,your, their), be- ja have- verbit monikossa, lisää prepositioita, kysymyssanat, Do you- kysymys, s-genetiivi, kestopreesens ennakoiden, myönteiseen ja kielteiseen yleispreesensiin tutustuminen sekä lyhyiden adjektiivien komparatiivi ennakoiden.

Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa

kieltä vain vähän.Kolmannen luokan aihepiirejä vahvistetaan ja laajennetaan. Lisäksi opitaan aakkoset, lukusanat 1-100, kellonajat, sää, kuukaudet, ja vuodenajat sekä maiden ja kielten nimiä. Aihealueina ovat mm. matkustaminen, vaatetus, onnittelut, anteeksipyynnöt, toivotukset ja haastatteleminen.

Keskeisiä rakenteita ovat epämääräiset artikkelit a/an, epäsäännöllinen monikko ennakoiden, persoonapronominit monikossa, omistuspronominit (our,your, their), be- ja have- verbit monikossa, lisää prepositioita, kysymyssanat, Do you- kysymys, s-genetiivi, kestopreesens ennakoiden, myönteiseen ja kielteiseen yleispreesensiin tutustuminen sekä lyhyiden adjektiivien komparatiivi ennakoiden.

Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa ja tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Kolmannen luokan aihepiirejä vahvistetaan ja laajennetaan. Lisäksi opitaan aakkoset, lukusanat 1-100, kellonajat, sää, kuukaudet, ja vuodenajat sekä maiden ja kielten nimiä. Aihealueina ovat mm. matkustaminen, vaatetus, onnittelut, anteeksipyynnöt, toivotukset ja haastatteleminen.

Keskeisiä rakenteita ovat epämääräiset artikkelit a/an, epäsäännöllinen monikko ennakoiden, persoonapronominit monikossa, omistuspronominit (our,your, their), be- ja have- verbit monikossa, lisää prepositioita, kysymyssanat, Do you- kysymys, s-genetiivi, kestopreesens ennakoiden, myönteiseen ja kielteiseen yleispreesensiin tutustuminen sekä lyhyiden adjektiivien komparatiivi ennakoiden.

Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan

oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan erilaisia kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa sekä muistiinpainamiskeinoja. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Luontevan ja sujuvan ääntämisen, sana- ja lausepainon, puherytmin ja intonaation harjoittelu on tärkeää. Kerrataan äännemerkkejä. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja ahkeran opiskelun merkitys.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan erilaisia kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa sekä muistiinpainamiskeinoja. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Luontevan ja sujuvan ääntämisen, sana- ja lausepainon, puherytmin ja intonaation harjoittelu on tärkeää. Kerrataan äännemerkkejä. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja ahkeran opiskelun merkitys.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan englannin kielen erilaisiin aksentteihin ja sanastoeroihin sekä tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja sinnikkään opiskelun merkitys.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa

ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisia merkkejä. Syvennetään aiemmin opittuja rakenteita. Opitaan järjestysluvut ja päivämäärät, persoonapronominien omistus- ja objektimuodot sekä myönteinen, kielteinen ja kysyvä imperfekti. Vahvistetaan kesto- ja yleispreesensin osaamista. Opitaan lyhyiden adjektiivien vertailu. Opitaan there is/are - rakenne.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L4
T9	S3	L2, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan englannin kielen erilaisiin aksentteihin ja sanastoeroihin sekä tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan englannin kielen erilaisiin aksentteihin ja sanastoeroihin sekä tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan englannin kielen erilaisiin aksentteihin ja sanastoeroihin sekä tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan englannin kielen erilaisiin aksentteihin ja sanastoeroihin sekä tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.Tutustutaan englantilaisen kielialueen kulttuuriin, esimerkiksi juhlaperinteeseen.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja sinnikkään opiskelun merkitys.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Oppilaan suullisen viestintätaidon kehittämisessä käytetään harjoittelumuotoina dramatisointi-, pari- ja ryhmäkeskusteluja ja haastatteluja.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään säännöllisen ja sinnikkään opiskelun merkitys.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisia merkkejä. Syvennetään aiemmin opittuja rakenteita. Opitaan järjestysluvut ja päivämäärät, persoonapronominien omistus- ja objektimuodot sekä myönteinen,

kielteinen ja kysyvä imperfekti. Vahvistetaan kesto- ja yleispreesensin osaamista. Opitaan lyhyiden adjektiivien vertailu. Opitaan there is/are - rakenne.

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisia merkkejä. Syvennetään aiemmin opittuja rakenteita. Opitaan järjestysluvut ja päivämäärät, persoonapronominien omistus- ja objektimuodot sekä myönteinen, kielteinen ja kysyvä imperfekti. Vahvistetaan kesto- ja yleispreesensin osaamista. Opitaan lyhyiden adjektiivien vertailu. Opitaan there is/are - rakenne.

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisia merkkejä. Syvennetään aiemmin opittuja rakenteita. Opitaan järjestysluvut ja päivämäärät, persoonapronominien omistus- ja objektimuodot sekä myönteinen, kielteinen ja kysyvä imperfekti. Vahvistetaan kesto- ja yleispreesensin osaamista. Opitaan lyhyiden adjektiivien vertailu. Opitaan there is/are - rakenne.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Jatketaan tutustumista kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan syvällisemmin omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Harjoitellaan luovaa kielenkäyttöä eri tilanteissa, esimerkiksi kiertoilmausten hyödyntämistä.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Suunnitellaan toimintaa yhdessä sekä annetaan ja otetaan vastaan palautetta. Otetaan vastuuta omasta oppimisesta ja toimimisesta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien

sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja sekä tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Arvioidaan omaa kielitaitoa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Kuunnellaan, puhutaan, luetaan ja kirjoitetaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Vahvistetaan imperfektin osaamista ja opetellaan apuverbejä sekä tutustutaan futuuriin aikamuotona. Opitaan lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailumuodot. Opitaan lisää prepositioita. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Kerrataan englannin kielen foneettisia merkkejä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

Jatketaan tutustumista kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan syvällisemmin omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Harjoitellaan luovaa kielenkäyttöä eri tilanteissa, esimerkiksi kiertoilmausten hyödyntämistä.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Jatketaan tutustumista kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan syvällisemmin omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Harjoitellaan luovaa kielenkäyttöä eri tilanteissa, esimerkiksi kiertoilmausten hyödyntämistä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Jatketaan tutustumista kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan syvällisemmin omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Harjoitellaan luovaa kielenkäyttöä eri tilanteissa, esimerkiksi kiertoilmausten hyödyntämistä.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

Jatketaan tutustumista kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan syvällisemmin omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Harjoitellaan luovaa kielenkäyttöä eri tilanteissa, esimerkiksi kiertoilmausten hyödyntämistä.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

Suunnitellaan toimintaa yhdessä sekä annetaan ja otetaan vastaan palautetta. Otetaan vastuuta omasta oppimisesta ja toimimisesta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja sekä tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Arvioidaan omaa kielitaitoa.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä havaitsemaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Suunnitellaan toimintaa yhdessä sekä annetaan ja otetaan vastaan palautetta. Otetaan vastuuta omasta oppimisesta ja toimimisesta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja sekä tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Arvioidaan omaa kielitaitoa.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

Kuunnellaan, puhutaan, luetaan ja kirjoitetaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Vahvistetaan imperfektin osaamista ja opetellaan apuverbejä sekä tutustutaan futuuriin aikamuotona. Opitaan lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailumuodot. Opitaan lisää prepositioita. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Kerrataan englannin kielen foneettisia merkkejä.

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Kuunnellaan, puhutaan, luetaan ja kirjoitetaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Vahvistetaan imperfektin osaamista ja opetellaan apuverbejä sekä tutustutaan futuuriin aikamuotona. Opitaan lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailumuodot. Opitaan lisää prepositioita. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Kerrataan englannin kielen foneettisia merkkejä.

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Kuunnellaan, puhutaan, luetaan ja kirjoitetaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Vahvistetaan imperfektin osaamista ja opetellaan apuverbejä sekä tutustutaan futuuriin aikamuotona. Opitaan lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailumuodot. Opitaan lisää

prepositioita. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Kerrataan englannin kielen foneettisia merkkejä.

T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.1: Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Kuunnellaan, puhutaan, luetaan ja kirjoitetaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Vahvistetaan imperfektin osaamista ja opetellaan apuverbejä sekä tutustutaan futuuriin aikamuotona. Opitaan lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailumuodot. Opitaan lisää prepositioita. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Kerrataan englannin kielen foneettisia merkkejä.

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan arvioimaan hakamansa tiedon soveltuvuutta.

Oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Kuunnellaan, puhutaan, luetaan ja kirjoitetaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Vahvistetaan imperfektin osaamista ja opetellaan apuverbejä sekä tutustutaan futuuriin aikamuotona. Opitaan lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailumuodot. Opitaan lisää prepositioita. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Kerrataan englannin kielen foneettisia merkkejä.

29. Vuosiluokat 7-9

29.1. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille uusiin opettajiin ja oppimisympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

29.2. Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

29.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista

yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

29.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeätä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävän elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävän kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävän kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

29.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen

ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilasta kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilasta autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Koulutyössä tuetaan oppilaan kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilasta ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla häntä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä, yhteisöjä ja kansoja

kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilasta ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaanohjauksessa tämä tarkoittaa mm. oman paikkakunnan ja suvun kulttuutiperinteen tuntemista. Oppilas saa mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Hän oppii huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaalle monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaan maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilas harjoittelee ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa niin koulussa kuin sen ulkiopuolella. Oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Häntä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Parhaiten tällainen toiminta toteutuu yhteisissä projekteissa. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista. Osa esteettistä kasvatusta ovat kauniit ja toimivat tilat koulussamme.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Oppilaan kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilasta ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Häntä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman

talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilas harjaantuu kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoittelemiseen.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Oppilaan kuluttaja- ja talousosaamista tulevaisuuden kannalta kehitetään monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään arvioitaessa gallupien luotettavuutta, koulutuskustannusten edullisuutta ja esimerkiksi palkkojen suuruutta urakehityksen eri vaiheissa. Oppilasta ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tvt:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestävään kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja vältytään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. Tiedonhallinta

sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Oppilasta harjaannutetaan lähdekriittisyyteen ja oppimaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen auttavat oppilasta tekemään hyvää tulevaisuutta tukevia valintoja.Opetuksessa käytetään koulun lisäksi muiden toimijoiden palveluita ja tuodaan esille yhteistyön merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Oppilas harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja oppii hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa. Tämä harjoittelu tapahtuu yhteistyössä koulun kansainvälisten hankkeiden kanssa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Oppilasta opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Häntä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan. Oppilasta tuetaan tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilas saa valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

29.6. Oppiaineet

29.6.1. Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitytään kanssaihmisistä huoltapitäviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestävään asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja

tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Oppimis- ja kotitehtävien avulla yhdessä kotien kanssa tuetaan oppilaiden itsenäistymistä ja omaa sisäistä yrittäjyyttä. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan kaikilla kotitalouden oppitunneilla pari- ja ryhmätyöskentelyn sekä yhteisprojektien avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Opetusta voidaan eriyttää oppiaineksen karsimisella tilanteen mukaan. Opetuksen tukena käytetään tietotekniikkaa ja ryhmän sekä opettajan työskentelyn tukena on säännöllisesti koulunkäynninohjaaja.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arviointi on laaja-alaista ja oppilasta kannustavaa ja siinä huomioidaan oppilaan harrastuneisuus

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L3
T2	S1, S2	L2, L3
T3	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4	S1, S2	L1, L3, L6
T5	S1, S2, S3	L3, L5, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7	S1, S2, S3	L2, L3
T8	S1, S2	L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L4
T12	S1, S2, S3	L1
T13	S1, S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa

Oppilas oppii suunnittelemaan työvaiheitaan taitojen kehittyessä. Hän pystyy arvioimaan työskentelyään itsearvioinnin kautta sekä opettajalta saamansa palautteen kautta. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Kiinnitetään huomiota unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä hyvien tapojen tärkeyteen elämässä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä. Ruuan ja leivonnaisten tarjollepanossa huomioidaan esteettiset näkökohdat. Oppilaan itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kodin kanssa esimerkiksi säännöllisten käytännön kotitehtävien kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa

Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti esim. mittaamalla raaka-aineet. Kierrätys ja kestävä kehitys otetaan huomioon alusta lähtien. Esim. kertakäyttöastioita ei käytetä. Opetellaan jätteiden lajittelu ja kierrätys. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen oppimistehtävissä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana

Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista.Taitojen karttuessa oppilaat osaavat suunnitella ajankäyttöä työtehtävien loppuunsaattamisessa. Oppilasta ohjataan harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Opetellaan siistit ja hygieeniset työtavat. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaan esim. työelämään tutustumisjaksojen myötä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin

Oppilaat tiedostavat turvallisuusseikat esim. sähkölaitteita käsitellessään. Opetellaan ergonomiset työtavat. Opetellaan taloudellista raaka-aineiden käyttöä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa

Oppilaat saavat itse suunnitella aterioita ryhmissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä

Tunneilla opetellaan tekemään arkisia perusruokia huomioiden kalenterivuoden juhlat.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä

Tunneilla oppilaat harjaantuvat työskentelemään sekä yksin että ryhmässä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa

Alussa opetellaan hyvät pöytätavat. Ryhmässä opetellaan sietämään erilaisuutta ja työskentelemään kaikkien kanssa. Oppilas tekee itsearvioinnin teoriakokeen yhteydessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä

Oppilailla on ruoka- tai leivontaohje pöydällä, jonka mukaan hän työskentelee.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä

Oppilas pystyy tarvittaessa muokkaamaan reseptiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja

Opetellaan esim. jätteiden lajittelua sekä raaka-aineiden punnitsemista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Kuluttaja tiedostaa nettikaupan vaarat ja vastuun. Ateriasuunnitelmaa tehdessä oppilaat laskevat tuotteiden hintoja jolloin kustannustietoisuus harjaantuu. Oppilaat harjaantuvat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetellaan käyttämään kodinkoneita esim. käynnistämään astianpesukone ja pesemään pyykkiä. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Opetellaan hyvät pöytätavat.

Opetellaan valmistamaan terveellisiä ja maukkaita arkiruokia ja leivonnaisia. Huomioidaan kalenterivuoden juhlat. Opetellaan arvostamaan suomalaista ruoka- ja tapakulttuuria, tiedostamaan kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. Opitaan erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruoan valinta käytännössä.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L3
T2	S1, S2	L2, L3
T3	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4	S1, S2	L1, L3, L6
T5	S1, S2, S3	L3, L5, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7	S1, S2, S3	L2, L3
T8	S1, S2	L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T10	S1, S2, S3	L1, L4
T11	S1, S2, S3	L4
T12	S1, S2, S3	L1
T13	S1, S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.

T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.

T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.

T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L3
T2	S1, S2	L2, L3
T3	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4	S1, S2	L1, L3, L6
T5	S1, S2, S3	L3, L5, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7	S1, S2, S3	L2, L3
T8	S1, S2	L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T10	S1, S2, S3	L1, L4
T11	S1, S2, S3	L4
T12	S1, S2, S3	L1
T13	S1, S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.

T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.

T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.

T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

29.6.2. Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä,

henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennytään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 *historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.*

Seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla historian opetuksen tehtävänä on selkeyttää oppilaan identiteettiä ja maailmankuvaa. Oppilas oppii suhteuttamaan nykypäivän tilannetta ja tapahtumia menneisyyteen ja tunnistamaan muutos ja jatkuvuus. Oppilas oppii ymmärtämään ihmisten erilaisia motiiveja eri aikoina. Oppilas oppii tunnistamaan erilaisia lähteitä, tulkitsemaan niitä ja suhtautumaan niihin kriittisesti.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Historian opiskelussa hyödynnetään oppikirjojen monipuolista tarjontaa erilaisista lähteistä, niiden kysymysten asettelua ja tarkastelutapoja. Lisäksi hyödynnetään Internetin ja muun median mahdollisuuksia tiedonlähteenä. Ensikäden tiedonlähteille mennään arkistoihin, museoihin ja maastoon sekä haastattelemalla ihmisiä. Omasta ympäristöstä etsitään lähteitä ja tutkitaan jälkiä, joita oppilaasta itsestä jää.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa

erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa tekstejä yksinkertaistetaan ja käsitteitään avataan. Oppilasta kannustetaan asettamaan omia tavoitteita omia kykyjä vastaavaksi.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppilas saa arvosanan historiasta syys- ja kevätlukukausien päätteeksi. Kahdeksannen luokan kevätlukukauden päättyessä oppilas saa historian päättöarvosanan. Seitsemännellä luokalla arviointi on enemmän kannustavaa. Kahdeksannen luokan arvioinnissa tarkastellaan enemmän tavoitteiden saavuttamista ja valtakunnallisia kriteerejä. Päättöarviointiin vaikuttavat kaikkien yläluokkien neljän lukukauden arvosanat niin, että kahdeksannen luokan arvosanoilla on enemmän painoarvoa.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa

Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan

Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

S4 Suurten sotien aika

Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

L1 Seitsemännellä luokalla oppilaan kiinnostusta historiaan vahvistetaan jokaisella oppitunnilla. Sisältöjen opiskelussa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteen aiheissa, lähteissä ja työskentelytavoissa. Oppilaiden valinnan mahdollisuus otetaan huomioon esimerkiksi ryhmätyön tai muun projektin aiheen valinnassa. Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: tavoitteiden asettamisesta, suunnittelusta ja arvioinnista. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan opiskelustrategiansa ja kehittämään sitä, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen. Historiassa käytetään oppiainerajoja ylittäviä, kokeilevia, tutkivia ja toiminnallisia työtapoja.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Oppilasta kannustetaan asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan niiden saavuttamista. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita. Tunnetiloja voidaan opiskella eläytymällä eri aikojen ihmisten kokemuksiin esimerkiksi sodasta, sorrosta ja kansallistunteesta. Unen, levon, ravinnon, liikunnan ja päihteiden merkitystä voidaan verrata historian eri aikoihin ja sotien poikkeusoloihin.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilas työskentelee eri medioiden parissa.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Historian opetuksessa voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologian yhteisöllisiä palveluita. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

L6 Historian opetuksessa oppilasta ohjataan yritteliäisyyteen, projektityöskentelyyn ja verkostoitumiseen. Toiminnallisissa työskentelytavoissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, jakamaan työtehtäviä, tekemään hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

L7 Historian opetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Oppilas saa tietoa ja kokemuksia vaikuttamisesta, oppii neuvottelemaan, sovittelemaan ja ratkaisemaan ristiriitoja. Pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja tulevaisuusvaihtoehtoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: tavoitteiden asettamisesta, suunnittelusta ja arvioinnista. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita ja epävarmuutta, joita ristiriitaiset ja vaillinaiset tiedot historiasta antavat.

L4 Seitsemännellä luokalla opetuksen apuna ovat oppikirjan ohella monipuoliset lähteet, joiden äärelle oppilasta kannustetaan. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen ovat osa opiskelua, kun hankitaan tietoa erilaisista lähteistä ja pohditaan niiden luotettavuutta. Oppilas oppii tunnistamaan myös itsestä jäävät jäljet. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Historian opetuksessa voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologian yhteisöllisiä palveluita. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: tavoitteiden asettamisesta, suunnittelusta ja arvioinnista. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L4 Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia lähteitä ja vertailemaan muiden poikkeavia tulkintoja. Oppilas oppii sietämään tilannetta, jossa on poikkeavia tulkintoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: tavoitteiden asettamisesta, suunnittelusta ja arvioinnista. Oppilasta ohjataan pohtimaan syy-

ja seuraussuhteita ja sijoittamaan historian tapahtumat siten aikajärjestykseen.Tarkoista vuosiluvuista korostetaan vain muutamia; enemmän tuodaan esille vuosikymmeniä.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Tunnetiloja voidaan opiskella eläytymällä eri aikojen ihmisten kokemuksiin esimerkiksi sodasta, sorrosta ja kansallistunteesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Historian opiskelussa pohditaan asioita yksilön kannalta. Eri-ikäisten, eri ammattiryhmien, säätyjen, sukupuolten, etnisten ryhmien tai kansallisuuksien asemaa ja näkökulmaa verrataan.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita. Tunnetiloja voidaan opiskella eläytymällä eri aikojen ihmisten kokemuksiin esimerkiksi sodasta, sorrosta ja kansallistunteesta. Unen, levon, ravinnon, liikunnan ja päihteiden merkitystä voidaan verrata historian eri aikoihin ja sotien poikkeusoloihin.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille. Oppilas työskentelee eri medioiden parissa.

L6 Historian opetuksessa oppilasta ohjataan yritteliäisyyteen, projektityöskentelyyn ja verkostoitumiseen. Toiminnallisissa työskentelytavoissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, jakamaan työtehtäviä, tekemään hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

L7 Historian opetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Oppilas saa tietoa ja kokemuksia vaikuttamisesta, oppii neuvottelemaan, sovittelemaan ja ratkaisemaan ristiriitoja. Pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja tulevaisuusvaihtoehtoja. Pohditaan päätöksentekoa perheessä, kunnassa, valtiojohdossa ja kansainvälisesti. Pohditaan, mitkä asiat ovat vaikuttaneet päätöksentekoon ja mitä valinnan mahdollisuuksia ihmisillä on ollut.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta ohjataan tunnistamaan historiallisia ilmiöitä ja tapahtumia selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

L2 Historian opiskelussa oppilas ohjataan pohtimaan ihmisoikeuksien, eri kulttuurien ja uskontojen, taiteen sekä hyvien tapojen syntyä ja merkitystä. Oppilas oppii arvostamaan muita ihmisiä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu; kuka sen tehnyt, missä, milloin ja miksi. Syy- ja seuraussuhteiden pohtiminen on historian opiskelussa keskeistä. Keskeinen kysymys on miksi. Oppilas oppii ymmärtämään, että vastaus on pitkä ja voi riippua vastaajasta ja ajasta. Oppilas oppii, että tapahtumille on useita selittäviä tekijöitä, joista toisilla on suurempi painoarvo kuin toisilla. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille. Oppilas työskentelee eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Monipuolisten lähteiden avulla oppilas pääsee vertaamaan, millä elämän osa-alueilla toimitaan samoin kuin ennen ja millä alueilla toisin. Oppilas ymmärtää muutoksen jatkuvuuden ja pystyy vertailemaan entisaikojen elämää nykyiseen elämäänsä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen

vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilaalle annetaan mahdollisuus esittää omia tulkintoja suullisesti ja kirjallisesti. Mielipiteiden esittämistä harjoitellaan, ja niiden perustelemiseen opetellaan käyttämään lähteitä. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta

perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan havainnoimaan asioita kriittisesti eri näkökulmista. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään ja tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Oppilas oppii kuvailemaan ihmisen tarkoitusperiä. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Historian opiskelussa pohditaan asioita yksilön kannalta. Eri-ikäisten, eri ammattiryhmien, säätyjen, sukupuolten, etnisten ryhmien tai kansallisuuksien toiminnan tarkoitusperiä verrataan.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita. Tunnetaitoja voidaan opiskella eläytymällä eri aikojen ihmisten kokemuksiin esimerkiksi sodasta, sorrosta ja kansallistunteesta ja pohtimalla eri aikojen ihmisten tarkoitusperiä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille.

L7 Historian opetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Oppilas saa tietoa ja kokemuksia vaikuttamisesta, oppii neuvottelemaan, sovittelemaan ja ratkaisemaan ristiriitoja. Pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja tulevaisuusvaihtoehtoja. Pohditaan päätöksentekoa perheessä, kunnassa, valtiojohdossa ja kansainvälisesti. Pohditaan, mitkä asiat ovat vaikuttaneet päätöksentekoon ja mitä valinnan mahdollisuuksia ihmisillä on ollut.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta

L1 Historian opiskelussa oppilaalle tarjotaan mahdollisuus hankkia tietoa monipuolisesti ja kannustetaan tarkastelemaan asioita kriittisesti eri näkökulmista. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen. Historiassa käytetään oppiainerajoja ylittäviä, kokeilevia, tutkivia ja toiminnallisia työtapoja.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, Oppilas pääsee tutustumaan erilaisiin historian tulkintoihin, esimerkiksi kansallisuusaatteesta, sosialismista ja kapitalismista. Oppilas

ohjataan pohtimaan erilaisten tulkintojen luotettavuutta. Oppilas tunnistaa historian ilmiöistä tehdyt erilaiset tulkinnat, osaa arvioida niiden esittäjien taustoja ja tarkoitusperiä sekä tulkintojen luotettavuutta. Oppilas perehtyy propagandakäsitteeseen ja siihen liittyvään psykologiaan.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Historian opetuksessa voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologian yhteisöllisiä palveluita. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa käytetään oppiainerajoja ylittäviä, kokeilevia, tutkivia ja toiminnallisia työtapoja. Historian opiskelussa käytetään jatkuvasti tutkivaa ja kriittistä otetta. Oppisisältöjä opiskellessa pohditaan erilaisia lähteitä, joita tutkijat meille esittävät. Vähitellen oppilas perehdytetään itse menemään lähteiden äärelle. Oppilas oppii tekemään omia tulkintoja, jotka saavat olla ennen kuultuja tai ennenkuulumattomia.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilas hankkii tietoja useista lähteistä.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas oppii kuvailemaan, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista ja kestävästä kehityksestä. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita ja epävarmuutta tulevaisuudesta, pohtimaan teknologian mahdollisuuksia ja eettisiä kysymyksiä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas työskentelee eri medioiden parissa.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Historian opetuksessa voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologian yhteisöllisiä palveluita. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

L6 Historian opetuksessa oppilasta ohjataan yritteliäisyyteen, projektityöskentelyyn ja verkostoitumiseen. Toiminnallisissa työskentelytavoissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, jakamaan työtehtäviä, tekemään hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

L7 Historian opetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Oppilas oppii vertailemaan menneisyyttä ja nykyisyyttä ja arvioimaan sen avulla tulevaisuutta. Oppilas oppii näkemään, kuinka historiassa on tehty valintoja ja kuinka ne ovat vaikuttaneet ja kuinka tämän päivän valinnat vaikuttavat tulevaisuuteen niin yksilön elämässä kuin yhteiskunnassakin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa

Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan

Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

S4 Suurten sotien aika

Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa,

sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

L1 Kahdeksannella luokalla oppilaan kiinnostusta historiaan vahvistetaan jokaisella oppitunnilla. Sisältöjen opiskelussa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteen aiheissa, lähteissä ja

työskentelytavoissa. Oppilaiden valinnan mahdollisuus otetaan huomioon esimerkiksi ryhmätyön tai muun projektin aiheen valinnassa. Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: tavoitteiden asettamisesta, suunnittelusta ja arvioinnista. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan opiskelustrategiansa ja kehittämään sitä, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen. Historiassa käytetään oppiainerajoja ylittäviä, kokeilevia, tutkivia ja toiminnallisia työtapoja.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Oppilasta kannustetaan asettamaan omia tavoitteita ja arvioimaan niiden saavuttamista. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita. Tunnetiloja voidaan opiskella eläytymällä eri aikojen ihmisten kokemuksiin esimerkiksi sodasta, sorrosta ja kansallistunteesta. Unen, levon, ravinnon, liikunnan ja päihteiden merkitystä voidaan verrata historian eri aikoihin ja sotien poikkeusoloihin.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Oppilas työskentelee eri medioiden parissa.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Historian opetuksessa voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologian yhteisöllisiä palveluita. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

L6 Historian opetuksessa oppilasta ohjataan yritteliäisyyteen, projektityöskentelyyn ja verkostoitumiseen. Toiminnallisissa työskentelytavoissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, jakamaan työtehtäviä, tekemään hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

L7 Historian opetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Oppilas saa tietoa ja kokemuksia vaikuttamisesta, oppii neuvottelemaan, sovittelemaan ja ratkaisemaan ristiriitoja. Pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja tulevaisuusvaihtoehtoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja

suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: tavoitteiden asettamisesta, suunnittelusta ja arvioinnista. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita ja epävarmuutta, joita ristiriitaiset ja vaillinaiset tiedot historiasta antavat.

L4 Kahdeksannella luokalla opetuksen apuna ovat oppikirjan ohella monipuoliset lähteet, joiden äärelle oppilasta kannustetaan. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen ovat osa opiskelua, kun hankitaan tietoa erilaisista lähteistä ja pohditaan niiden luotettavuutta. Oppilas oppii tunnistamaan myös itsestä jäävät jäljet. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Historian opetuksessa voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologian yhteisöllisiä palveluita. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: tavoitteiden asettamisesta, suunnittelusta ja arvioinnista. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L4 Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia lähteitä ja vertailemaan muiden poikkeavia tulkintoja. Oppilas oppii sietämään tilannetta, jossa on poikkeavia tulkintoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: tavoitteiden asettamisesta, suunnittelusta ja arvioinnista. Oppilasta ohjataan pohtimaan syy- ja seuraussuhteita ja sijoittamaan historian tapahtumat siten aikajärjestykseen.Tarkoista vuosiluvuista korostetaan vain muutamia; enemmän tuodaan esille vuosikymmeniä.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Tunnetiloja voidaan opiskella eläytymällä eri aikojen ihmisten kokemuksiin esimerkiksi sodasta, sorrosta ja kansallistunteesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Historian opiskelussa pohditaan asioita yksilön kannalta. Eri-ikäisten, eri ammattiryhmien, säätyjen, sukupuolten, etnisten ryhmien tai kansallisuuksien asemaa ja näkökulmaa verrataan.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita. Tunnetiloja voidaan opiskella eläytymällä eri aikojen ihmisten kokemuksiin esimerkiksi sodasta, sorrosta ja kansallistunteesta. Unen, levon, ravinnon, liikunnan ja päihteiden merkitystä voidaan verrata historian eri aikoihin ja sotien poikkeusoloihin.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille. Oppilas työskentelee eri medioiden parissa.

L6 Historian opetuksessa oppilasta ohjataan yritteliäisyyteen, projektityöskentelyyn ja verkostoitumiseen. Toiminnallisissa työskentelytavoissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, jakamaan työtehtäviä, tekemään hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

L7 Historian opetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Oppilas saa tietoa ja kokemuksia vaikuttamisesta, oppii neuvottelemaan, sovittelemaan ja ratkaisemaan ristiriitoja. Pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja tulevaisuusvaihtoehtoja. Pohditaan päätöksentekoa perheessä, kunnassa, valtiojohdossa ja kansainvälisesti. Pohditaan, mitkä asiat ovat vaikuttaneet päätöksentekoon ja mitä valinnan mahdollisuuksia ihmisillä on ollut.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja

näkemyksiinsä. Oppilasta ohjataan tunnistamaan historiallisia ilmiöitä ja tapahtumia selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

L2 Historian opiskelussa oppilas ohjataan pohtimaan ihmisoikeuksien, eri kulttuurien ja uskontojen, taiteen sekä hyvien tapojen syntyä ja merkitystä. Oppilas oppii arvostamaan muita ihmisiä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu; kuka sen tehnyt, missä, milloin ja miksi. Syy- ja seuraussuhteiden pohtiminen on historian opiskelussa keskeistä. Keskeinen kysymys on miksi. Oppilas oppii ymmärtämään, että vastaus on pitkä ja voi riippua vastaajasta ja ajasta. Oppilas oppii, että tapahtumille on useita selittäviä tekijöitä, joista toisilla on suurempi painoarvo kuin toisilla. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille. Oppilas työskentelee eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Monipuolisten lähteiden avulla oppilas pääsee vertaamaan, millä elämän osa-alueilla toimitaan samoin kuin ennen ja millä alueilla toisin. Oppilas ymmärtää muutoksen jatkuvuuden ja pystyy vertailemaan entisaikojen elämää nykyiseen elämäänsä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta. Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilaalle annetaan mahdollisuus esittää omia tulkintoja suullisesti ja kirjallisesti. Mielipiteiden esittämistä harjoitellaan, ja niiden perustelemiseen opetellaan käyttämään lähteitä. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan havainnoimaan asioita kriittisesti eri näkökulmista. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään ja tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Oppilas oppii kuvailemaan ihmisen tarkoitusperiä. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Historian opiskelussa pohditaan asioita yksilön kannalta. Eri-ikäisten, eri ammattiryhmien, säätyjen, sukupuolten, etnisten ryhmien tai kansallisuuksien toiminnan tarkoitusperiä verrataan.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita. Tunnetaitoja voidaan opiskella eläytymällä eri aikojen ihmisten kokemuksiin esimerkiksi sodasta, sorrosta ja kansallistunteesta ja pohtimalla eri aikojen ihmisten tarkoitusperiä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille.

L7 Historian opetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Oppilas saa tietoa ja kokemuksia vaikuttamisesta, oppii neuvottelemaan, sovittelemaan ja ratkaisemaan ristiriitoja. Pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja tulevaisuusvaihtoehtoja. Pohditaan päätöksentekoa perheessä, kunnassa, valtiojohdossa ja kansainvälisesti. Pohditaan, mitkä asiat ovat vaikuttaneet päätöksentekoon ja mitä valinnan mahdollisuuksia ihmisillä on ollut.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta

L1 Historian opiskelussa oppilaalle tarjotaan mahdollisuus hankkia tietoa monipuolisesti ja kannustetaan tarkastelemaan asioita kriittisesti eri näkökulmista. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen. Historiassa käytetään oppiainerajoja ylittäviä, kokeilevia, tutkivia ja toiminnallisia työtapoja.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Historiassa tarkastellaan erityisesti kunkin ajan propagandaa, väärennöksiä ja sensuuria. Oppilasta kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille, Oppilas pääsee tutustumaan erilaisiin historian tulkintoihin, esimerkiksi Suomen sisällissodasta, talvi-, jatko- ja Lapin sodasta. Oppilas ohjataan pohtimaan erilaisten tulkintojen luotettavuutta. Oppilas tunnistaa historian ilmiöistä tehdyt erilaiset tulkinnat, osaa arvioida niiden esittäjien taustoja ja tarkoitusperiä sekä tulkintojen luotettavuutta. Oppilas perehtyy propagandakäsitteeseen ja siihen liittyvään psykologiaan.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Historian opetuksessa voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologian yhteisöllisiä palveluita. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta: Oppilasta kannustetaan tunnistamaan ja kehittämään opiskelustrategiaansa, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa käytetään oppiainerajoja ylittäviä, kokeilevia, tutkivia ja toiminnallisia työtapoja. Historian opiskelussa käytetään jatkuvasti tutkivaa ja kriittistä otetta. Oppisisältöjä opiskellessa pohditaan erilaisia lähteitä, joita tutkijat meille esittävät. Vähitellen oppilas perehdytetään itse menemään lähteiden äärelle. Oppilas oppii tekemään omia tulkintoja, jotka saavat olla ennen kuultuja tai ennenkuulumattomia.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas saa käyttää luovuuttaan ja taiteellisuuttaan.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilas oppii arvioimaan, mihin tarkoitukseen teksti on luotu. Oppilas hankkii tietoja useista lähteistä.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa, sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

L1 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu omasta opiskelusta, luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä. Oppilasta rohkaistaan tuomaan esille omat mielipiteensä ja kokemuksensa. Historiassa pohditaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä kautta aikojen.

L2 Historian opiskelussa oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin, eri kulttuureihin ja uskontoihin ja oppii arvostamaan muita ihmisiä. Oppilas oppii kuvailemaan, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja.

L3 Historian opiskelussa oppilasta ohjataan ottamaan vastuu itsestä ja toisista ja kestävästä kehityksestä. Oppilasta ohjataan kohtaamaan ristiriitaisia tunteita ja epävarmuutta tulevaisuudesta, pohtimaan teknologian mahdollisuuksia ja eettisiä kysymyksiä.

L4 Historian opetuksessa oppilas kehittyy monilukutaidoissaan. Oppilas työskentelee eri medioiden parissa.

L5 Historian opetuksessa oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti ja vastuullisesti tiedon hankintaan ja tuottamiseen. Historian opetuksessa voidaan käyttää tieto- ja viestintäteknologian yhteisöllisiä palveluita. Oppilas oppii lähdekriittisyyttä.

L6 Historian opetuksessa oppilasta ohjataan yritteliäisyyteen, projektityöskentelyyn ja verkostoitumiseen. Toiminnallisissa työskentelytavoissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, jakamaan työtehtäviä, tekemään hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

L7 Historian opetuksessa vahvistetaan oppilaan kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Oppilas oppii vertailemaan menneisyyttä ja nykyisyyttä ja arvioimaan sen avulla tulevaisuutta. Oppilas oppii näkemään, kuinka historiassa on tehty valintoja ja kuinka ne ovat vaikuttaneet ja kuinka tämän päivän valinnat vaikuttavat tulevaisuuteen niin yksilön elämässä kuin yhteiskunnassakin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

Kahdeksannella luokalla perehdytään YK:n, kehitysyhteistyön ja rauhanturvatyön merkitykseen. Tutustutaan lähihistorian kriiseihin: sotiin, terrorismiin, ympäristökatastrofeihin ja hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen. Pohditaan niihin johtaneita syitä, niihin liittyviä erilaisia tulkintoja, niiden seurauksia ja niihin ratkaisuja.

Seitsemännellä luokalla perehdytään Suomen sotaan, Suomen liittämiseen Venäjään ja Suomen autonomiseen asemaan Venäjän yhteydessä. Perehdytään suomalaisten kansallistunteen ja suomen kielen aseman kehitykseen, kansakoulun, yhdistystoiminnan ja eduskuntauudistuksen merkitykseen Suomen rakentamisessa. Arvioidaan Suomen suhdetta Ruotsiin ja venäjään autonomian alussa ja lopussa sekä sortovuosien syitä ja seurauksia.

Kahdeksannella luokalla perehdytään Suomen itsenäistymiseen ja sisällissotaan. Yritetään ymmärtää Suomen kahtiajakoa, yksilön valintoja ja sisällissodan seurauksia.

Seitsemännellä luokalla perehdytään teolliseen vallankumoukseen. Pohditaan siihen johtaneita syitä valistuksesta lähtien. Tutkitaan, miten teollistuminen, uudet keksinnöt ja kaupungistuminen vaikuttivat ihmisten arkeen ja valtioiden välisiin suhteisiin. Perehdytään näihin ilmiöihin omalla paikkakunnalla, lähikunnissa, Suomessa ja maailmalla.

Kahdeksannella luokalla tutustutaan itsenäisen Suomen kehitykseen talouden ja politiikan saralla sekä ihmisten arjessa. Tutustutaan ammattien, populaarikulttuurin, muodin, teknologian ja moraalin muutoksen vaikutuksiin yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Perehdytään kylmän sodan aikaan ja Suomen asemaan idän ja lännen välissä, suomettumiseen, muuttoliikkeeseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen.

Seitsemännellä luokalla perehdytään ensimmäiseen maailmansotaan: keskitytään sodan syttymisen syyhyn, maailmansodan käsitteeseen, sodan uuteen luonteeseen, sodan vaikutukseen ihmisen elämässä ja sodan seurauksiin.

Kahdeksannella luokalla vertaillaan elämää demokratiassa ja diktatuurissa, perehdytään toiseen maailmansotaan, juutalaisvainoihin ja sodan vaikutukseen ihmisten elämässä. Suomen osalta perehdytään sisällissodan syihin ja seurauksiin, 1930-luvun poliittiseen liikehdintään ja sen vaikutuksiin yksilön tasolla sekä talvi-, jatko- ja Lapin sodan taustoihin ja tapahtumiin. Erityisesti pohditaan sotiin liittyviä kiistanalaisia tulkintoja, motiiveja, oikeaa ja väärää sodassa,

sotapropagandaa, perheiden kohtaloita, voittajien ja häviäjien asemaa sekä sotasyyllisyyttä ja -sankaruutta.

Seitsemännellä luokalla tutustutaan joihinkin keskeisiin aatteisiin, liikkeisiin ja taidesuuntiin ja niihin liittyviin käsitteisiin sekä kerrataan jo aiemmin tutuksi tulleita. Näitä ovat itsevaltius, vallankumous, sisällissota, demokratia, nationalismi, sosialismi, työväenliike, imperialismi, romantiikka, realismi ja siirtolaisuus. Lisäksi perehdytään kirkon ja herätysliikkeiden merkitykseen ihmisen elämässä ja yhteiskunnassa.

29.6.3. Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 *käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.*

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Opetuksen järjestäjä on päättänyt taito- ja taideaineiden valinnaisten tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, siten että 3.- ja 7.-vuosiluokilla yksi vuosiviikkotunti käytetään käsityön opetukseen, jolloin 7. vuosiluokalla tuntijaossa on käsityötä 3 vuosiviikkotuntia. Paikallinen

opetussuunnitelma on laadittu ottaen huomioon käsityön paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelmassa määritelty oppiaineen rakenne.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Innovointi

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä

S2 Muotoilu

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa

S3 Kokeilu

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa

S5 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti

S6 Työturvallisuus

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti

S7 Yrittäjämäinen oppiminen

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S2, S3, S4, S5	L2, L3
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L6
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4
T5	S6	L3, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L5
T7	S7	L6
T8	S8	L1, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opettaja rohkaisee oppilasta luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille.

Oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/ teoksia.

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen materiaalinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti

T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas ymmärtää, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti

T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään mahdollisuuksien mukaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaat saavat yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä

T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä

29.6.4. Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla,

mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta

siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Seitsämännellä luokalla aloitetaan kemian opinnot perehtymällä luonnontieteille ominaisiin kokeellisiin ja toiminnallisiin työskentelymenetelmiin. Näillä kannustetaan ja innostetaan oppilasta kemian opiskeluun.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Kemian tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle.

L3

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. a liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tututututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Työturvallisuuteen ja kemian perustyötaitoihin tutustutaan suljettujen tutkimuksien kautta. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan tunnistamaan omaa kemian osaamistaan. Tutkimuksissa painotetaan tutkimusprosessin eri vaiheita. Näin oppilas oppii asettamaan tavoitteita omalle työskentelylle sekä työskentelemään pitkäjänteisesti.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään. Oppilaan ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää.

L6

Kemian opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja.

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä omassa yhteisössä. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Oppilasta ohjataan ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

L6

Kemian opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja.

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä ja lähialueella. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin

oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa.

L7

Opetuksessa harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Oppilasta ohjataan toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti. Seitsämännellä luokalla perustyötaitoja ja turvallista työskentelyä harjoitellaan tekemällä tutkimuksia ohjeiden mukaan, lisäksi harjoitellaan tutkimuksen suunnittelemista yhteistyössä muiden kanssa.

L2

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Oppilasta ohjataan käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omaa tutkimusprosessia sekä tutkimustensa tuloksia. Oppilasta ohjataan arvioimaan tulosten luotettavuutta ja oikeellisuutta.

L2

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn

toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Kemian opetuksessa pyritään ohjaamaan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimustulosten käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilaan oppimista tuetaan havainnollistavien simulaatioiden avulla.

L5

Kemian opetuksessa tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Oppilasta ohjataan käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti. Oppilasta ohjataan jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

L1

Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä

Oppilasta ohjataan käyttämään erilaisia malleja (mm. atomimalli) kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä.

L1

Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Tavoitteena on ohjata oppilasta käyttämään eri tietolähteitä. Oppilasta ohjataan arvioimaan kriittisesti tietolähteiden luotettavuutta. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

L2

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kemian opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Tavoitteena on ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä esimerkkien avulla. Niin ikään esimerkkien avulla oppilasta ohjataan kuvaamaan tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa.

Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää.

L4

Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

L1

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Tavoitteena on ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Lisäksi tarjotaan mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisössä.

L6

Kemian opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja.

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustututaan palamiseen ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Oppilasta kannustetaan ja innostetaan kemian opiskeluun monipuolisia työskentelytapoja käyttämällä. Suljetuista tutkimuksista edetään avoimempiin tutkimuksiin painottaen oppilaiden mielenkiinnon kohteita.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Kemian tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Oppilasta ohjataan tunnistamaan omaa kemian osaamistaan. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan asettamaan omia tavoitteita ja työskentelemään niiden saavuttamiseksi pienten kokonaisuuksien osalta. Oppilasta kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. Lisäksi oppilasta ohjataan ja kannustetaan kuvaamaan omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista.

Luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää.

L6

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaiden omasta kokemuspiiristä ja kiinnostuksen kohteista lähtien oppilasta ohjataan kuvaamaan, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa sekä kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

L6

Kemian opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Osallistumalla oppilaat voivat

harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Oppilasta kannustetaan muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Tavoitteena on, että oppilas osaisi tarkentaa kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään. Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Kemian tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle.

L7

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Kahdeksannella luokalla tavoitteena on, että oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa toteuttaa suljettuja ja avoimia tutkimuksia turvallisesti työskennellen yhteistyössä muiden kanssa. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan.

L2

Kemian opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Oppilasta ohjataan käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään tutkimusten tuloksia. Lisäksi oppilasta ohjataan arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavutta sekä kuvaamaan tutkimusprosessin toimivuutta.

L2

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppimista pyritään tukemaan havainnollistavien simulaatioiden avulla.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Oppilasta ohjataan käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti oikeassa asiayhteydessä sekä yhdistämään käsitteitä toisiinsa. Lisäksi pyritään siihen, että oppilas osaa jäsentää omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä. Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä

Oppilasta ohjataan käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä.

L1

Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Oppilasta ohjataan hakemaan tietoa erilaisista tietolähteistä sekä arvioimaan kriittisesti tietolähteiden luotettavuutta. Lisäksi oppilasta kannustetaan ja ohjataan ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

L2

Kemian opiskelussa tuetaan oppilaiden kestävää elämäntapaa. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kemian opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Oppilasta ohjataan kuvaamaan kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan kuvaamaan esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tieota.

L1

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Kemian tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kemian opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista

Oppilasta ohjataan ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista niin että oppilas osaa käyttää keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

L1

Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Oppilasta ohjataan soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä.

L6

Kemian opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä ja lähialueella sekä mahdollisuuksien mukaan myös Suomessa ja kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Oppilasta kannustetaan ja innostetaan kemian opiskeluun monipuolisia työskentelytapoja käyttämällä. Suljetuista tutkimuksista edetään avoimempiin tutkimuksiin painottaen oppilaiden mielenkiinnon kohteita.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Kemian tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Oppilasta ohjataan asettamaan omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja kannustetaan työskentelemään niiden saavuttamiseksi pitkäjänteisesti. Oppilasta ohjataan kuvaamaan omaa osaamistaan saamansa palautteen ja itsearvioinnin perusteella.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja

tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Kemian tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L6

Kemian opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Oppilasta ohjataan ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa siten, että hän osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.

L6

Kemian opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja.

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden

välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta

Oppilasta ohjataan käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

L3

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan

tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin.

Kemian opetuksessa oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L7

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn

toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Oppilasta kannustetaan muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä. Lisäksi pyritään siihen, että oppilas osaa kehittää ja tarkentaa kysymyksiä edelleen tutkimuksen tai muun toiminnan lähtökohdiksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Kemian tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L7

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Yhdeksäsluokkalainen hallitsee kemian perustyötaidot. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan tekemään suljettuja ja avoimia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

L2

Kemian opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan

työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Oppilasta ohjataan käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia. Lisäksi oppilasta ohjataan arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä kuvaamaan tutkimusprosessin toimivuutta.

L2

Kemian opiskelussa oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu

käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Kemian opetuksessa oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Oppilasta ohjataan hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa. Lisäksi oppilasta kannustetaan ja ohjataan osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

L2

Kemian opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L3

Kemian opetuksessa oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja vältytään tiedon häviämiseltä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Oppilasta ohjataan käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti oikeassa asiayhteydessä sekä yhdistämään niitä toisiinsa. Lisäksi oppilaita ohjataan jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

L1

Kemian opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä

Oppilasta ohjataan käyttämään malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä.

L1

Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Oppilasta ohjataan hakemaan tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsemaan niistä joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

L2

Kemian opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kemian opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Oppilasta ohjataan hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa siten, että oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

L1

Kemian opiskelussa oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan luonnontieteelle ominaisella tavalla. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä. Oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Kemian tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kemian opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa.

Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista

Oppilasta ohjataan ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista siten, että hän osaa käyttää keskeisiä käsitteitä, ilmiötä ja malleja tutuissa tilanteissa.

L1

Kemian opiskelussa ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Oppilasta ohjataan käyttämään ja soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjotaan mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa ympäristöissä.

L6

Kemian opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja.

Kemiassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden

elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhälöiden tulkitsemista.

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja reaktiokykyä.

29.6.5. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen

toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämissä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearvioinnin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 *erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.*

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin. Hyödynnetään uusia oppimispelejä ja -sivustoja. Monipuolisilla työtavoilla pyritään kehittämään myös oppilaan sosiaalisia taitoja ja aktivoidaan oppilasta työskentelemään tavoitteellisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat

saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämissä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämissä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu. Oppilasta kannustetaan asettamaan omia tavoitteita omia kykyjä vastaavaksi.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearvioinnin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearvioinnin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Yhdeksännellä luokalla pidetään päättökokeita, joilla mitataan oppilaan saavuttama osaamistaso. Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Kehitetään ilmaisutaitoa. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Tehdään haastattelu, esitelmä ja puhe.

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen

ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan kuvaus, analyysi fiktiivisestä tekstistä, kirjoitelmia ja harjoitellaan koevastauksen tekemistä. Muita harjoiteltavia tekstejä voivat olla mm. päiväkirja, blogi ja kirje. Tehdään referaatti. Käsitellään uutisia ja sosiaalista mediaa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin ja keskeisiin tyylivirtauksiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Perehdytään suomen kielen sanaluokkiin ja sijamuotoihin. Harjoitellaan hyvää yleiskieltä. Tutustutaan tietokirjoihin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L3, L6, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T4		L1, L2, L6, L7
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L2, L4
T8	S2	L2, L4, L5, L6
T9	S2	L1, L2, L4, L5
T10	S3	L2, L4, L5, L7
T11	S3	L2, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S3	L2, L4, L5, L6
T14	S3	L2, L4, L5, L6
T15	S4	L1, L2, L4
T16	S4	L1, L2, L4
T17	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kultturia ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Kehitetään ilmaisutaitoa. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Tehdään haastattelu, esitelmä ja puhe.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kultturia ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Kehitetään ilmaisutaitoa. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Tehdään haastattelu, esitelmä ja puhe.

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Kehitetään ilmaisutaitoa. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Tehdään haastattelu, esitelmä ja puhe.

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Harjoitellaan arvioimaan hakupalveluiden ja tietokantojen tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan kuvaus, analyysi fiktiivisestä tekstistä, kirjoitelmia ja harjoitellaan koevastauksen tekemistä. Muita harjoiteltavia tekstejä voivat olla mm. päiväkirja, blogi ja kirje. Tehdään referaatti. Käsitellään uutisia ja sosiaalista mediaa.

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet,

lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan kuvaus, analyysi fiktiivisestä tekstistä, kirjoitelmia ja harjoitellaan koevastauksen tekemistä. Muita harjoiteltavia tekstejä voivat olla mm. päiväkirja, blogi ja kirje. Tehdään referaatti. Käsitellään uutisia ja sosiaalista mediaa.

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa

tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan kuvaus, analyysi fiktiivisestä tekstistä, kirjoitelmia ja harjoitellaan koevastauksen tekemistä. Muita harjoiteltavia tekstejä voivat olla mm. päiväkirja, blogi ja kirje. Tehdään referaatti. Käsitellään uutisia ja sosiaalista mediaa.

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan kuvaus, analyysi fiktiivisestä tekstistä, kirjoitelmia ja harjoitellaan

koevastauksen tekemistä. Muita harjoiteltavia tekstejä voivat olla mm. päiväkirja, blogi ja kirje. Tehdään referaatti. Käsitellään uutisia ja sosiaalista mediaa.

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa. Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen viestintäteknologian käyttämiseen, tietosuojaan ja tekijänoikeuksiin.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan kuvaus, analyysi fiktiivisestä tekstistä, kirjoitelmia ja harjoitellaan koevastauksen tekemistä. Muita harjoiteltavia tekstejä voivat olla mm. päiväkirja, blogi ja kirje. Tehdään referaatti. Käsitellään uutisia ja sosiaalista mediaa.

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyä uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa. Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin ja keskeisiin tyylivirtauksiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Perehdytään suomen kielen sanaluokkiin ja sijamuotoihin. Harjoitellaan hyvää yleiskieltä. Tutustutaan tietokirjoihin.

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyä uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin ja keskeisiin tyylivirtauksiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Perehdytään suomen kielen sanaluokkiin ja sijamuotoihin. Harjoitellaan hyvää yleiskieltä. Tutustutaan tietokirjoihin.

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista. Syvennetään oppilaiden kiinnostusta suomen kieltä ja kulttuuria kohtaan ja saada oppilas sitä kautta innostumaan yhteiskunnallisista asioista ja vaikuttamisesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin ja keskeisiin tyylivirtauksiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Perehdytään suomen kielen sanaluokkiin ja sijamuotoihin. Harjoitellaan hyvää yleiskieltä. Tutustutaan tietokirjoihin.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Keskitytään puhumalla vaikuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin

sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan novellianalyysi, mielipidekirjoitelma, arvostelu ja essee. Käsitellään mainoksia ja sosiaalista mediaa. Mainoksissa ja sosiaalisen median teksteissä keskitytään erityisesti sananvapauteen, vaikuttamiseen ja tekijänoikeuksiin.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin ja keskeisiin tyylivirtauksiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Perehdytään suomen kielen moduksiin ja lauseenjäsennykseen. Harjoitellaan hyvää yleiskieltä. Kerrataan kirjallisuuden päälajit ja tutustutaan alalajeihin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L3, L6, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T4		L1, L2, L6, L7
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L2, L4
T8	S2	L2, L4, L5, L6
T9	S2	L1, L2, L4, L5
T10	S3	L2, L4, L5, L7
T11	S3	L2, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S3	L2, L4, L5, L6
T14	S3	L2, L4, L5, L6
T15	S4	L1, L2, L4
T16	S4	L1, L2, L4
T17	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kultturia ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Keskitytään puhumalla vaikuttamiseen.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kultturia ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Keskitytään puhumalla vaikuttamiseen.

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kultturia ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Keskitytään puhumalla vaikuttamiseen.

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Harjoitellaan arvioimaan hakupalveluiden ja tietokantojen tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Luetaan vähintään kaksi romaania lukuvuodessa.

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan novellianalyysi, mielipidekirjoitelma, arvostelu ja essee. Käsitellään mainoksia ja sosiaalista mediaa. Mainoksissa ja sosiaalisen median teksteissä keskitytään erityisesti sananvapauteen, vaikuttamiseen ja tekijänoikeuksiin.

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet,

lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan novellianalyysi, mielipidekirjoitelma, arvostelu ja essee. Käsitellään mainoksia ja sosiaalista mediaa. Mainoksissa ja sosiaalisen median teksteissä keskitytään erityisesti sananvapauteen, vaikuttamiseen ja tekijänoikeuksiin.

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa

tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan novellianalyysi, mielipidekirjoitelma, arvostelu ja essee. Käsitellään mainoksia ja sosiaalista mediaa. Mainoksissa ja sosiaalisen median teksteissä keskitytään erityisesti sananvapauteen, vaikuttamiseen ja tekijänoikeuksiin.

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan novellianalyysi, mielipidekirjoitelma, arvostelu ja essee. Käsitellään

mainoksia ja sosiaalista mediaa. Mainoksissa ja sosiaalisen median teksteissä keskitytään erityisesti sananvapauteen, vaikuttamiseen ja tekijänoikeuksiin.

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa. Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen viestintäteknologian käyttämiseen, tietosuojaan ja tekijänoikeuksiin.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan novellianalyysi, mielipidekirjoitelma, arvostelu ja essee. Käsitellään mainoksia ja sosiaalista mediaa. Mainoksissa ja sosiaalisen median teksteissä keskitytään erityisesti sananvapauteen, vaikuttamiseen ja tekijänoikeuksiin.

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyä uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa. Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin ja keskeisiin tyylivirtauksiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Perehdytään suomen kielen moduksiin ja lauseenjäsennykseen. Harjoitellaan hyvää yleiskieltä. Kerrataan kirjallisuuden päälajit ja tutustutaan alalajeihin.

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyä uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin ja keskeisiin tyylivirtauksiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Perehdytään suomen kielen moduksiin ja lauseenjäsennykseen. Harjoitellaan hyvää yleiskieltä. Kerrataan kirjallisuuden päälajit ja tutustutaan alalajeihin.

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista. Syvennetään oppilaiden kiinnostusta suomen kieltä ja kulttuuria kohtaan ja saada oppilas sitä kautta innostumaan yhteiskunnallisista asioista ja vaikuttamisesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin ja keskeisiin tyylivirtauksiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Perehdytään suomen kielen moduksiin ja lauseenjäsennykseen. Harjoitellaan hyvää yleiskieltä. Kerrataan kirjallisuuden päälajit ja tutustutaan alalajeihin.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Harjoitellaan erilaisia arjen puhetilanteita. Oppilaat pitävät yksin puheen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen

ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan aineistopohjainen kirjoitelma ja referaatti sekä romaanianalyysi. Tutustutaan tutkielman tekoon. Harjoitellaan virallisen asiakirjan tekemistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Tutustutaan maailmankirjallisuuden vaiheisiin sekä suomalaiseen kirjallisuuteen ja luetaan maailmankirjallisuuden klassikko ja suomalainen romaani.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L3, L6, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T4		L1, L2, L6, L7
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L2, L4
T8	S2	L2, L4, L5, L6
T9	S2	L1, L2, L4, L5
T10	S3	L2, L4, L5, L7
T11	S3	L2, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S3	L2, L4, L5, L6
T14	S3	L2, L4, L5, L6
T15	S4	L1, L2, L4
T16	S4	L1, L2, L4
T17	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kultturia ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Harjoitellaan erilaisia arjen puhetilanteita. Oppilaat pitävät yksin puheen.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kultturia ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa.

Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Harjoitellaan erilaisia arjen puhetilanteita. Oppilaat pitävät yksin puheen.

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Harjoitellaan erilaisia arjen puhetilanteita. Oppilaat pitävät yksin puheen.

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin

sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen

kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Harjoitellaan arvioimaan hakupalveluiden ja tietokantojen tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan

ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4 Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa. Monilukutaitoa syvennetään tutustumalla kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä

yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan aineistopohjainen kirjoitelma ja referaatti sekä romaanianalyysi. Tutustutaan tutkielman tekoon. Harjoitellaan virallisen asiakirjan tekemistä.

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan aineistopohjainen kirjoitelma ja referaatti sekä romaanianalyysi. Tutustutaan tutkielman tekoon. Harjoitellaan virallisen asiakirjan tekemistä.

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan aineistopohjainen kirjoitelma ja referaatti sekä romaanianalyysi. Tutustutaan tutkielman tekoon. Harjoitellaan virallisen asiakirjan tekemistä.

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti

pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan aineistopohjainen kirjoitelma ja referaatti sekä romaanianalyysi. Tutustutaan tutkielman tekoon. Harjoitellaan virallisen asiakirjan tekemistä.

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa. Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Oppilaita ohjataan valmistamaan digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen viestintäteknologian käyttämiseen, tietosuojaan ja tekijänoikeuksiin.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään

ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa. Kirjoitetaan aineistopohjainen kirjoitelma ja referaatti sekä romaanianalyysi. Tutustutaan tutkielman tekoon. Harjoitellaan virallisen asiakirjan tekemistä.

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyä uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa. Harjoitellaan analyyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Tutustutaan maailmankirjallisuuden vaiheisiin sekä suomalaiseen kirjallisuuteen ja luetaan maailmankirjallisuuden klassikko ja suomalainen romaani.

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta, perustelemaan ajatuksia ja kuuntelemaan toisia. Ohjataan näkemään asioita toisten silmin ja löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja sekä kohtaamaan ristiriitoja. Tuetaan oppilasta pohtimaan oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyä uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Tutustutaan maailmankirjallisuuden vaiheisiin sekä suomalaiseen kirjallisuuteen ja luetaan maailmankirjallisuuden klassikko ja suomalainen romaani.

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta

kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

L2 Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Oppilas ohjataan kunnioittamaan muita ihmisryhmiä ja tutustumaan ihmisoikeuksiin. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuus ilmaista kulttuurista osaamistaan.

L4 Monilukutaitoa harjoitellaan kirjoittamalla kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstilajeja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelmällä eri medioiden parissa.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. Oppilasta kannustetaan kansainvälisyyteen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Kannustetaan oppilasta osallistumaan ja annetaan tietoja yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista. Syvennetään oppilaiden kiinnostusta suomen kieltä ja kulttuuria kohtaan ja saada oppilas sitä kautta innostumaan yhteiskunnallisista asioista ja vaikuttamisesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen. Tutustutaan maailmankirjallisuuden vaiheisiin sekä suomalaiseen kirjallisuuteen ja luetaan maailmankirjallisuuden klassikko ja suomalainen romaani.

29.6.6. Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokalla 6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Aineenopettaja voi eriyttää opetustaan esimerkiksi mekaanisten ja strukturoitujen perustehtävien avulla ja ohjaavin lisäkysymyksin. Vahvempaa tukea voidaan tarjota myös käytettävissä olevien ohjaajaresurssien puitteissa ja / tai laaja-alaisen erityisopettajan toimesta. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Edistyneempien oppilaiden opetusta voidaan eriyttää esimerkiksi oppikirjojen lisätekstien, soveltavien tehtävien, suullisten keskustelujen ja oppilaiden omien tuotosten avulla.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut

ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Laajennetaan sanastoa mm. ruokasanoilla sekä matkustamiseen ja kotiin liittyvillä sanoilla. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeisiä rakenneasioita ovat imperfekti, persoonapronominien objekti ja omistusmuodot, adjektiivien vertailu sekä järjestysluvut. Tutustutaan myös perfektiin ja pluskvamperfektiin. Lisäksi syvennetään oppilaiden osaamista prepositioiden käyttämisessä ja sanajärjestyksessä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S2	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri Pohjoismaiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät koulun ulkopuolelta opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto - ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan.Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea Pohjoismaiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Oppilaita rohkaistaan hyödyntämään ruotsin kielen taitoaan sekä koulussa että koulun ulkopuolella sekä ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan esimerkiksi valitsemalla aiheisiin sopivia tekstejä tai muita mediasisältöjä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Oppilaita rohkaistaan käyttämään suullista kielitaitoaan monipuolisten tehtävien ja harjoitusten avulla. Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Laajennetaan sanastoa mm. ruokasanoilla sekä matkustamiseen ja kotiin liittyvillä sanoilla. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeisiä rakenneasioita ovat imperfekti, persoonapronominien objekti ja omistusmuodot, adjektiivien vertailu sekä järjestysluvut. Tutustutaan myös perfektiin ja pluskvamperfektiin. Lisäksi syvennetään oppilaiden osaamista prepositioiden käyttämisessä ja sanajärjestyksessä.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Laajennetaan sanastoa mm. ruokasanoilla sekä matkustamiseen ja kotiin liittyvillä sanoilla. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeisiä rakenneasioita ovat imperfekti, persoonapronominien objekti ja omistusmuodot, adjektiivien vertailu sekä järjestysluvut. Tutustutaan myös perfektiin ja pluskvamperfektiin. Lisäksi syvennetään oppilaiden osaamista prepositioiden käyttämisessä ja sanajärjestyksessä.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Tutustutaan kuuntelemalla muihin pohjoismaisiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Laajennetaan oppilaiden sanavarastoa esimerkiksi maiden ja kielten nimillä sekä ympäristöön liittyvällä sanastolla. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään verbin aikamuotojen osaamista ja taivutusta sekä substantiivien ja adjektiivien taivutusta. Lisäksi syvennetään lauseoppia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S2	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L2, L4, L6
T8	S3	L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri Pohjoismaiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät koulun ulkopuolelta opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto - ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan.Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Tutustutaan kuuntelemalla muihin pohjoismaisiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Tutustutaan kuuntelemalla muihin pohjoismaisiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja

tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea Pohjoismaiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Oppilaita rohkaistaan hyödyntämään ruotsin kielen taitoaan sekä koulussa että koulun ulkopuolella sekä ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan esimerkiksi valitsemalla aiheisiin sopivia tekstejä tai muita mediasisältöjä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Oppilaita rohkaistaan käyttämään suullista kielitaitoaan monipuolisten tehtävien ja harjoitusten avulla. Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin,

kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Laajennetaan oppilaiden sanavarastoa esimerkiksi maiden ja kielten nimillä sekä ympäristöön liittyvällä sanastolla. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään verbin aikamuotojen osaamista ja taivutusta sekä substantiivien ja adjektiivien taivutusta. Lisäksi syvennetään lauseoppia.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Laajennetaan oppilaiden sanavarastoa esimerkiksi maiden ja kielten nimillä sekä ympäristöön liittyvällä sanastolla. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään verbin aikamuotojen osaamista ja taivutusta sekä substantiivien ja adjektiivien taivutusta. Lisäksi syvennetään lauseoppia.

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri Pohjoismaiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti.

Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Laajennetaan oppilaiden sanavarastoa esimerkiksi maiden ja kielten nimillä sekä ympäristöön liittyvällä sanastolla. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään verbin aikamuotojen osaamista ja taivutusta sekä substantiivien ja adjektiivien taivutusta. Lisäksi syvennetään lauseoppia.

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden

monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Laajennetaan oppilaiden sanavarastoa esimerkiksi maiden ja kielten nimillä sekä ympäristöön liittyvällä sanastolla. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään verbin aikamuotojen osaamista ja taivutusta sekä substantiivien ja adjektiivien taivutusta. Lisäksi syvennetään lauseoppia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Tutustutaan edelleen myös muihin pohjoismaisiin kieliin. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn

ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään edelleen jo opittuja rakenteita (verbit, adjektiivit, substantiivit, pronominit). Opetellaan käyttämään konditionaalia ja passiivia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S2	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L2, L4, L6
T8	S3	L4
T9	S3	L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri Pohjoismaiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät koulun ulkopuolelta opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto - ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan.Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Tutustutaan edelleen myös muihin pohjoismaisiin kieliin. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Tutustutaan edelleen myös muihin pohjoismaisiin kieliin. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea Pohjoismaiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen

hyvinvoinnille. Oppilaita rohkaistaan hyödyntämään ruotsin kielen taitoaan sekä koulussa että koulun ulkopuolella sekä ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan esimerkiksi valitsemalla aiheisiin sopivia tekstejä tai muita mediasisältöjä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Oppilaita rohkaistaan käyttämään suullista kielitaitoaan monipuolisten tehtävien ja harjoitusten avulla. Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään edelleen jo opittuja rakenteita (verbit, adjektiivit, substantiivit, pronominit). Opetellaan käyttämään konditionaalia ja passiivia.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden

monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään edelleen jo opittuja rakenteita (verbit, adjektiivit, substantiivit, pronominit). Opetellaan käyttämään konditionaalia ja passiivia.

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri Pohjoismaiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti.

Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään edelleen jo opittuja rakenteita (verbit, adjektiivit, substantiivit, pronominit). Opetellaan käyttämään konditionaalia ja passiivia.

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään edelleen jo opittuja rakenteita (verbit, adjektiivit, substantiivit, pronominit). Opetellaan käyttämään konditionaalia ja passiivia.

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät koulun ulkopuolelta opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto - ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan.Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja syvennetään edelleen jo opittuja rakenteita (verbit, adjektiivit, substantiivit, pronominit). Opetellaan käyttämään konditionaalia ja passiivia.

29.6.7. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen

ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 *pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.*

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö

- maastosuunnistus

- liikkuminen yksin maastossa

- suunnistustaitojen kehittäminen

- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto

- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja

harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus
- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)
- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen
- erilaiset jääpelit
- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona
- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote
- peliasento
- syöttö
- pelin kulku/säännöt
- mailapelit kuntoilumuotona

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa

niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus
- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)
- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen
- erilaiset jääpelit
- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona
- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö

- maastosuunnistus

- liikkuminen yksin maastossa

- suunnistustaitojen kehittäminen

- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto

- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden

ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään

unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista.

Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto

- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3
T13	S3	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö

- maastosuunnistus

- liikkuminen yksin maastossa

- suunnistustaitojen kehittäminen

- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto

- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus
- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)
- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen
- erilaiset jääpelit
- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona
- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote
- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö

- maastosuunnistus

- liikkuminen yksin maastossa

- suunnistustaitojen kehittäminen

- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden

ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö

- maastosuunnistus

- liikkuminen yksin maastossa

- suunnistustaitojen kehittäminen

- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto

- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus
- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)
- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman

työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman

työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö

- maastosuunnistus

- liikkuminen yksin maastossa

- suunnistustaitojen kehittäminen

- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto

- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3
T13	S3	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus
- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)
- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus
- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)
- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen
- erilaiset jääpelit
- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö

- maastosuunnistus

- liikkuminen yksin maastossa

- suunnistustaitojen kehittäminen

- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto

- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi
- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja
- tutustuminen kuntosaliin
- lihaskunnon testaus
- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy
- kiekon- ja moukarinheitto
- kolmiloikka
- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen
- juoksu kuntoilumuotona
- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö
- maastosuunnistus
- liikkuminen yksin maastossa
- suunnistustaitojen kehittäminen
- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset
- pallon riisto
- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)
- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset
- lukkarin toiminta
- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö
- iskulyönti
- torjunta

Koripallo

- levypallo
- harhautukset
- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit
- maalivahtina toimiminen
- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät
- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan

tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Perusliikunta ja yleisurheilu

Koordinaation, kestävyyden,nopeuden ja kimmoisuuden kehittäminen, juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen perustaitojen kehittäminen.

- seiväshyppy

- kiekon- ja moukarinheitto

- kolmiloikka

- juoksu-, hyppy- ja heittotaitojen syventäminen

- juoksu kuntoilumuotona

- Cooper- testi

Suunnistus ja retkeily

Maastossa liikkumisen perustaitojen opettaminen, havainnointi-, harkinta- ja päättelytaidon kehittäminen.

- kartan luku ja kompassin käyttö

- maastosuunnistus

- liikkuminen yksin maastossa

- suunnistustaitojen kehittäminen

- suunnistus ja retkeily kuntoilumuotona

Palloilu

Yhteistoiminnan ja reilun pelin ajattelun kehittäminen, silmäkäsi- ja silmäjalkakoordinaation kehittäminen sekä peliajatus.

Lajitaitojen syventäminen sekä palloilu harrastus- ja kuntoilumuotona.

Jalkapallo

- harhautukset

- pallon riisto

- erikoistilanteet (kulma-, vapaa- ja rangaistuspotku)

- joukkuekaverin auttaminen puheella ("rauha, käänny")

Pesäpallo

- vihellykset

- lukkarin toiminta

- erilaiset sisä- ja ulkopelitilanteet

Lentopallo

- yläsyöttö

- iskulyönti

- torjunta

Koripallo

- levypallo

- harhautukset

- miesvartiointi

Salibandy

- pelaajien roolit

- maalivahtina toimiminen

- hyökkääjän ja puolustajan tehtävät

- viisikkopeli

Voimistelu ja musiikkiliikunta

Tasapainon, koordinaation, ketteryyden, voiman ja nivelten liikkuvuuden kehittäminen sekä rytmitajun kehittäminen.

- telinevoimisteluliikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi

- kuntovoimistelun eri harjoitusmuotoja

- tutustuminen kuntosaliin

- lihaskunnon testaus

- seuratanssit

Uinti

Vedessä liikkumisen ja uintitaidon kehittäminen sekä uimahallikäyttäytymisen opettaminen sekä uintitaidon perusteiden kertausta.

- uintilajien kertaus

- tutustuminen vedestä pelastamiseen (esim. pelastushyppy, kylkiuinti ja pelastettavan kuljetus)

- kuntouinti

Luistelu

Tasapainon ja ketteryyden kehittäminen perus- ja peliluistelun sekä pelitaidon opettaminen sekä lisäksi yhteistyötaidot ja reilu peli-ajatus.

- perusluistelutaitojen syventäminen

- erilaiset jääpelit

- luistelu kuntoilumuotona

Hiihto

Tasapainon ja koordinaation kehittäminen, hiihtotaitojen opettaminen, kiinnostuksen herättäminen hiihtoretkeilyyn ja talvisessa luonnossa liikkumiseen.

- hiihto kuntoilumuotona

- retkihiihto

Mailapelit

Eri mailapelitaitojen syventäminen (sulkapallo, tennis, squash, pöytätennis, padel). Silmäkäsikoordinaation kehittäminen.

- mailaote

- peliasento

- syöttö

- pelin kulku/säännöt

- mailapelit kuntoilumuotona

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. . Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

29.6.8. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7–9 *matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.*

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearvioinnissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan

potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä

ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T11	S2	L1, L4
T12	S2	L1, L4
T14	S3, S4	L1, L4
T16	S5	L1, L4, L5
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

L1 Matematiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

L3 Osallistamalla oppilaita oppimisympäristön suunnitteluun ja toteutukseen tuetaan motivaatiota. Tarjoamalla oppilaalle yksilöllisesti sopivan tasoisia haasteita tuetaan myönteitä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.

L5 Tieto- ja viestintätekniikan käyttö monipuolistaa matematiikan opiskelua ja parantaa oppilaiden motivaatiota. Onnistumisen kokemukset tulevat näkyviksi ja vahvistavat oppilaan itseluottamusta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

1234

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

L3 Oppilasta ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä sekä omasta ja toisten oppimimisesta. Oppilaalle annetaan mahdollisuuksia matematiikan oppimisympäristön ja opetusmenetelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

L7 Matematiikan opiskelussa harjoitellaan yhteistoiminnallisia työtapoja, jolloin oppilas oppii ottamaan vastuuta sekä omasta että toisten oppimista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

L1 Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L4 Asioiden välisten yhteyksien havaitseminen ja ymmärtäminen kehittää loogista ajattelua ja edistää erilaisten tietämisen tapojen monipuolista hyödyntämistä oppimisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta työnsä suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin etenemisestä. Matematiikassa tämä tarkoittaa ratkaisuprosessien etenmeisen kirjaamista pelkkien vastausten sijasta.

L2 Oppimisympäristö suunnitellaan siten, että se tarjoaa oppilaalle runsaasti tilaisuuksia kuvata matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan

L4 Tiedon tuottamisessa harjoitellaan täsmällistä suullista ja kirjallista ilmaisua.

L5 Ohjelmointi kehittää täsmällistä ilmaisua, koska ohjelma ei toimi oikein, jos käskyt ovat epätarkkoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

L1 Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen ja erilaisten ongelmanratkaisustrategioiden tunnistamiseen.

L3 Monipuoliset ongelmanratkaisutaidot auttavat arjen sujumisessa.

L4 Harjoitellaan ongelmanratkaisua tiedon tuottamisessa, tulkinnassa ja välittämisessä.

L5 Kehitetään loogista ja luovaa ajattelua sekä ongelmanratkaisutaitoa ohjelmoinnin avulla.

L6 Loogista ja luovaa ajattelua harjaannutetaan toiminnallisissa opiskelutilanteissa, joissa suunnitellaan työprosesseja, kokeillaan erilaisia vaihtoehtoja ja tehdään niistä johtopäätöksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

L1 Oppimistilanteissa luodaan tilaisuuksia, joissa oppilailla on mahdollisuus kuvailla matemaattisia ratkaisujaan ja oppia myös kuulemaan toisten ratkaisuvaihtoehtoja. Oppilasta ohjataan arvioimaan kriittisesti ratkaisujensa mielekkyyttä.

L3 Oppilas osaa tarkastella mainosviestintää ja tilastollista tietoa kriittisesti.

L4 Oppilas osaa tarkastella omia matemaattisia ratkaisujaan analyyttisesti ja kriittisesti.

L6 Matematiikan opiskelutilanteissa opitaan kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään niistä johtopäätöksiä, löytämään uusia ratkaisuja.ja tarkastelemaan niitä kriittisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

L1 Matematiikka liitetään oppiainerajat ylittävään, kokeilevaan, tutkivaan ja toiminalliseen työskentelyyn.

L3 Matemaattisten käsitteiden, menetelmien ja mallien hallinta auttaa ymmärtämään paremmin myös muissa oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa esiin tulevia ilmiöitä.

L4 Ohjataan oppilasta analyyttiseen ajatteluun sekä diagrammien ja tilastojen tulkintaan.

L5 Matematiikan opiskelussa käytettyjä tieto- ja viestintätekniikan taitoja sovelletaan muissa oppiaineissa.

L6 Ohjataan oppilasta ymmärtämään matematiikan keskeinen merkitys työelämän välineenä.

L7 Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi matematiikan opiskelu on arki- ja työelämän kannalta tärkeää.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

L5 Harjoitellaan erilaisten ohjelmistojen käyttöä esimerkiksi peruslaskutoimituksissa, tilastotieteessä, geometriassa ja funktioiden käsittelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

L1 Oppilaita kannustetaan soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä ja vastaavasti koulussa opittuja päättely- ja päässälaskutaitoja koulun ulkopuolella.

L3 Laskutaito on keskeinen väline oman talouden suunnittelussa ja taloudesta huolehtimisessa.

L4 Matematiikan avulla kehittyvää päättelytaitoa hyödynnetään eri oppiaineiden oppimisprosesseissa ja arkielämän tilanteissa. Pääsälaskutaitoja hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa ostotarjousten edullisuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

L1 Tuetaan oppilaan matemaattisen ajattelun kehittymistä vahvistamalla peruslaskutoimitusten sujuvaa hallintaa ja niiden välisiä yhteyksiä.

L4 Vahvistetaan ja laajennetaan numeerisen tiedon esittämistä kokonaislukujen ja murtolukujen avulla ja tarkastellaan niiden laskutoimituksia havaintomallien avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin

L1 Reaaliluvun käsite on luonteeltaan suhteellisen abstrakti, joten oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään sen oivaltamiseen ja uuden tiedon rakentamiseen.

L4 Laajennetaan käsitystä numeerista symbolijärjestelmästä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaaliluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

L1 Rohkaistaan oppilasta systemaattisesti mutta vaihtoehtoisesti etenevään yhtälönratkaisuprosessiin.

L4 Sanallisesti esitetyn ongelman analysointi ja muokkaaminen ratkaistavan yhtälön muotoon.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.

Tutkitaan kuvaajia koordinaatistossa.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

L1 Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintokokykyään sekä tehdä niistä johtopäätöksiä ja yleistyksiä.

L4 Tuetaan kuvallisesti esitetyn tiedon jäsentymistä abstaktimmiksi goemetrisiksi ideoiksi.

L5 Harjoitellaan geometristen kuvioiden tuottamista ohjelmoinnin avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Laajennetaan ja vahvistetaan koordinaatiston kasitetettä ja sovelluksia. Vahvistetaan yhtenevyyden ja symmetrian käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

L1 Rohkaistaan oppilasta lähtötilanteessa epäselvän tiedon ja avoimen ongelman kohtaamiseen. Ohjataan oppilaita mallintamaan ongelmia ja hyödyntämään ongelmanratkaisussa teknologiaa ja muita apuvälineita (esim. laskimia) sekä matemaattisen ajattelun välineitä (esim. yhtölönratkaisu).

L4 Oppilaan loogisen ja algoritmisen ajattelun kehittymistä tuetaan ohjaamalla havaintojen tekemiseen sekä säännönmukaisuuksien ja riippuvuuksien havaitsemiseen.

L5 Algoritmista ajattelua kehitetään ohjelmoimalla itse ja toisaalta käyttämällä hyväksi valmiita matemaattisia ohjelmistoja.

L6 Opitaan suunnittelemaan prosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon

päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T11	S2	L1, L4
T12	S2	L1, L4
T13	S2, S6	L1, L3, L6
T14	S3, S4	L1, L4
T15	S3, S4	L1, L4, L5
T16	S5	L1, L4, L5
T17	S5	L1, L4, L5
T18	S5	L1, L4
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

L1 Matematiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

L3 Osallistamalla oppilaita oppimisympäristön suunnitteluun ja toteutukseen tuetaan motivaatiota. Tarjoamalla oppilaalle yksilöllisesti sopivan tasoisia haasteita tuetaan myönteitä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.

L5 Tieto- ja viestintätekniikan käyttö monipuolistaa matematiikan opiskelua ja parantaa oppilaiden motivaatiota. Onnistumisen kokemukset tulevat näkyviksi ja vahvistavat oppilaan itseluottamusta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

L3 Oppilasta ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä sekä omasta ja toisten oppimimisesta. Oppilaalle annetaan mahdollisuuksia matematiikan oppimisympäristön ja opetusmenetelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

L7 Matematiikan opiskelussa harjoitellaan yhteistoiminnallisia työtapoja, jolloin oppilas oppii ottamaan vastuuta sekä omasta että toisten oppimista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

L1 Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L4 Asioiden välisten yhteyksien havaitseminen ja ymmärtäminen kehittää loogista ajattelua ja edistää erilaisten tietämisen tapojen monipuolista hyödyntämistä oppimisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta työnsä suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin etenemisestä. Matematiikassa tämä tarkoittaa ratkaisuprosessien etenmeisen kirjaamista pelkkien vastausten sijasta.

L2 Oppimisympäristö suunnitellaan siten, että se tarjoaa oppilaalle runsaasti tilaisuuksia kuvata matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan

L4 Tiedon tuottamisessa harjoitellaan täsmällistä suullista ja kirjallista ilmaisua.

L5 Ohjelmointi kehittää täsmällistä ilmaisua, koska ohjelma ei toimi oikein, jos käskyt ovat epätarkkoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

L1 Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen ja erilaisten ongelmanratkaisustrategioiden tunnistamiseen.

L3 Monipuoliset ongelmanratkaisutaidot auttavat arjen sujumisessa.

L4 Harjoitellaan ongelmanratkaisua tiedon tuottamisessa, tulkinnassa ja välittämisessä.

L5 Kehitetään loogista ja luovaa ajattelua sekä ongelmanratkaisutaitoa ohjelmoinnin avulla.

L6 Loogista ja luovaa ajattelua harjaannutetaan toiminnallisissa opiskelutilanteissa, joissa suunnitellaan työprosesseja, kokeillaan erilaisia vaihtoehtoja ja tehdään niistä johtopäätöksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

L1 Oppimistilanteissa luodaan tilaisuuksia, joissa oppilailla on mahdollisuus kuvailla matemaattisia ratkaisujaan ja oppia myös kuulemaan toisten ratkaisuvaihtoehtoja. Oppilasta ohjataan arvioimaan kriittisesti ratkaisujensa mielekkyyttä.

L3 Oppilas osaa tarkastella mainosviestintää ja tilastollista tietoa kriittisesti.

L4 Oppilas osaa tarkastella omia matemaattisia ratkaisujaan analyyttisesti ja kriittisesti.

L6 Matematiikan opiskelutilanteissa opitaan kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään niistä johtopäätöksiä, löytämään uusia ratkaisuja.ja tarkastelemaan niitä kriittisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

L1 Matematiikka liitetään oppiainerajat ylittävään, kokeilevaan, tutkivaan ja toiminalliseen työskentelyyn.

L3 Matemaattisten käsitteiden, menetelmien ja mallien hallinta auttaa ymmärtämään paremmin myös muissa oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa esiin tulevia ilmiöitä.

L4 Ohjataan oppilasta analyyttiseen ajatteluun sekä diagrammien ja tilastojen tulkintaan.

L5 Matematiikan opiskelussa käytettyjä tieto- ja viestintätekniikan taitoja sovelletaan muissa oppiaineissa.

L6 Ohjataan oppilasta ymmärtämään matematiikan keskeinen merkitys työelämän välineenä.

L7 Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi matematiikan opiskelu on arki- ja työelämän kannalta tärkeää.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun

L1 Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L4 Oppilas harjaantuu graafisesti ja tilastollisesti esitetyn tiedon kriittiseen tulkintaan

L5 Harjoitellaan tilastollisten aineistojen kokoamista, taulukoimista ja esittämistä tieto- ja viestintäteknologian avulla (esim. taulukkolaskentaohjelma).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

L5 Harjoitellaan erilaisten ohjelmistojen käyttöä esimerkiksi peruslaskutoimituksissa, tilastotieteessä, geometriassa ja funktioiden käsittelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

L1 Oppilaita kannustetaan soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä ja vastaavasti koulussa opittuja päättely- ja päässälaskutaitoja koulun ulkopuolella.

L3 Laskutaito on keskeinen väline oman talouden suunnittelussa ja taloudesta huolehtimisessa.

L4 Matematiikan avulla kehittyvää päättelytaitoa hyödynnetään eri oppiaineiden oppimisprosesseissa ja arkielämän tilanteissa. Pääsälaskutaitoja hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa ostotarjousten edullisuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

L1 Tuetaan oppilaan matemaattisen ajattelun kehittymistä vahvistamalla peruslaskutoimitusten sujuvaa hallintaa ja niiden välisiä yhteyksiä.

L4 Vahvistetaan lukukäsityksessä murtolukujen ja desimaalilukujen välistä yhteyttä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin

L1 Reaaliluvun käsite on luonteeltaan suhteellisen abstrakti, joten oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään sen oivaltamiseen ja uuden tiedon rakentamiseen.

L4 Laajennetaan käsitystä numeerista symbolijärjestelmästä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaaliluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta

L1 Hyödynnetään oppilaan kokemustietoa prosenttikäsitteen ja -laskennan yleisyydestä erilaisissa arkielämän yhteyksissä.

L3 Prosenttilaskennan hyvät taidot auttavat oppilasta tarkastelemaan mainosviestintää (esim. tarjoukset) kriittisesti ja analyyttisesti. Prosenttilaskenta on myös väline oman talouden suunnittelussa ja taloudesta huolehtimisessa (esim. verotus)

L6 Oppilas ymmärtää prosenttilaskennan merkityksen työelämässä ja yrittäjyydessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.

Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

L1 Rohkaistaan oppilasta systemaattisesti mutta vaihtoehtoisesti etenevään yhtälönratkaisuprosessiin.

L4 Sanallisesti esitetyn ongelman analysointi ja muokkaaminen ratkaistavan yhtälön muotoon.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista

L1 Harjoitellaan riippuvuuksien havaitsemista, päättelyä ja johtopäätösten tekemistä esim. funktioiden kuvaajista.

L4 Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

L6 Harjoitellaan funktion kuvaajien piirtämistä ja ominaisuuksia ohjelmoimalla itse tai valmiiden ohjelmistojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Harjoitellaan vaillinaisten toisen asteen yhtälöiden ratkaisemista.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Opetellaan verranto ja käytetään sitä tehtävien ratkaisussa.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Lasketaan funktion arvo. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

L1 Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintokokykyään sekä tehdä niistä johtopäätöksiä ja yleistyksiä.

L4 Tuetaan kuvallisesti esitetyn tiedon jäsentymistä abstaktimmiksi goemetrisiksi ideoiksi.

L5 Harjoitellaan geometristen kuvioiden tuottamista ohjelmoinnin avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

L1 Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintokokykyään sekä tehdä niistä johtopäätöksiä ja yleistyksiä.

L4 Kuvallisesti esitetyn tiedon muokkaaminen numeerisesti käsiteltävään tietoon

L5 Harjoitellaan geometristen kuvioiden tuottamista ohjelmoinnin avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

L1 Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintokokykyään sekä analysoida tasokuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksien vaikutusta pinta-alaan tai tilavuuteen.

L4 Kuvallisesti esitetyn tiedon muokkaaminen numeerisesti käsiteltävään tietoon.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

L1 Rohkaistaan oppilasta lähtötilanteessa epäselvän tiedon ja avoimen ongelman kohtaamiseen. Ohjataan oppilaita mallintamaan ongelmia ja hyödyntämään ongelmanratkaisussa teknologiaa ja muita apuvälineita (esim. laskimia) sekä matemaattisen ajattelun välineitä (esim. yhtölönratkaisu).

L4 Oppilaan loogisen ja algoritmisen ajattelun kehittymistä tuetaan ohjaamalla havaintojen tekemiseen sekä säännönmukaisuuksien ja riippuvuuksien havaitsemiseen.

L5 Algoritmista ajattelua kehitetään ohjelmoimalla itse ja toisaalta käyttämällä hyväksi valmiita matemaattisia ohjelmistoja.

L6 Opitaan suunnittelemaan prosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan

ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T13	S2, S6	L1, L3, L6
T14	S3, S4	L1, L4
T15	S3, S4	L1, L4, L5
T16	S5	L1, L4, L5
T17	S5	L1, L4, L5
T18	S5	L1, L4
T19	S6	L3, L4, L5
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

L1 Matematiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

L3 Osallistamalla oppilaita oppimisympäristön suunnitteluun ja toteutukseen tuetaan motivaatiota. Tarjoamalla oppilaalle yksilöllisesti sopivan tasoisia haasteita tuetaan myönteitä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.

L5 Tieto- ja viestintätekniikan käyttö monipuolistaa matematiikan opiskelua ja parantaa oppilaiden motivaatiota. Onnistumisen kokemukset tulevat näkyviksi ja vahvistavat oppilaan itseluottamusta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

L3 Oppilasta ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä sekä omasta ja toisten oppimimisesta. Oppilaalle annetaan mahdollisuuksia matematiikan oppimisympäristön ja opetusmenetelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

L7 Matematiikan opiskelussa harjoitellaan yhteistoiminnallisia työtapoja, jolloin oppilas oppii ottamaan vastuuta sekä omasta että toisten oppimista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

L1 Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L4 Asioiden välisten yhteyksien havaitseminen ja ymmärtäminen kehittää loogista ajattelua ja edistää erilaisten tietämisen tapojen monipuolista hyödyntämistä oppimisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

L1 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta työnsä suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin etenemisestä. Matematiikassa tämä tarkoittaa ratkaisuprosessien etenmeisen kirjaamista pelkkien vastausten sijasta.

L2 Oppimisympäristö suunnitellaan siten, että se tarjoaa oppilaalle runsaasti tilaisuuksia kuvata matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan

L4 Tiedon tuottamisessa harjoitellaan täsmällistä suullista ja kirjallista ilmaisua.

L5 Ohjelmointi kehittää täsmällistä ilmaisua, koska ohjelma ei toimi oikein, jos käskyt ovat epätarkkoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

L1 Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen ja erilaisten ongelmanratkaisustrategioiden tunnistamiseen.

L3 Monipuoliset ongelmanratkaisutaidot auttavat arjen sujumisessa.

L4 Harjoitellaan ongelmanratkaisua tiedon tuottamisessa, tulkinnassa ja välittämisessä.

L5 Kehitetään loogista ja luovaa ajattelua sekä ongelmanratkaisutaitoa ohjelmoinnin avulla.

L6 Loogista ja luovaa ajattelua harjaannutetaan toiminnallisissa opiskelutilanteissa, joissa suunnitellaan työprosesseja, kokeillaan erilaisia vaihtoehtoja ja tehdään niistä johtopäätöksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

L1 Oppimistilanteissa luodaan tilaisuuksia, joissa oppilailla on mahdollisuus kuvailla matemaattisia ratkaisujaan ja oppia myös kuulemaan toisten ratkaisuvaihtoehtoja. Oppilasta ohjataan arvioimaan kriittisesti ratkaisujensa mielekkyyttä.

L3 Oppilas osaa tarkastella mainosviestintää ja tilastollista tietoa kriittisesti.

L4 Oppilas osaa tarkastella omia matemaattisia ratkaisujaan analyyttisesti ja kriittisesti.

L6 Matematiikan opiskelutilanteissa opitaan kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään niistä johtopäätöksiä, löytämään uusia ratkaisuja.ja tarkastelemaan niitä kriittisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

L1 Matematiikka liitetään oppiainerajat ylittävään, kokeilevaan, tutkivaan ja toiminalliseen työskentelyyn.

L3 Matemaattisten käsitteiden, menetelmien ja mallien hallinta auttaa ymmärtämään paremmin myös muissa oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa esiin tulevia ilmiöitä.

L4 Ohjataan oppilasta analyyttiseen ajatteluun sekä diagrammien ja tilastojen tulkintaan.

L5 Matematiikan opiskelussa käytettyjä tieto- ja viestintätekniikan taitoja sovelletaan muissa oppiaineissa.

L6 Ohjataan oppilasta ymmärtämään matematiikan keskeinen merkitys työelämän välineenä.

L7 Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi matematiikan opiskelu on arki- ja työelämän kannalta tärkeää.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun

L1 Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L4 Oppilas harjaantuu graafisesti ja tilastollisesti esitetyn tiedon kriittiseen tulkintaan

L5 Harjoitellaan tilastollisten aineistojen kokoamista, taulukoimista ja esittämistä tieto- ja viestintäteknologian avulla (esim. taulukkolaskentaohjelma).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

L5 Harjoitellaan erilaisten ohjelmistojen käyttöä esimerkiksi peruslaskutoimituksissa, tilastotieteessä, geometriassa ja funktioiden käsittelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

L1 Oppilaita kannustetaan soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä ja vastaavasti koulussa opittuja päättely- ja päässälaskutaitoja koulun ulkopuolella.

L3 Laskutaito on keskeinen väline oman talouden suunnittelussa ja taloudesta huolehtimisessa.

L4 Matematiikan avulla kehittyvää päättelytaitoa hyödynnetään eri oppiaineiden oppimisprosesseissa ja arkielämän tilanteissa. Pääsälaskutaitoja hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa ostotarjousten edullisuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta

L1 Hyödynnetään oppilaan kokemustietoa prosenttikäsitteen ja -laskennan yleisyydestä erilaisissa arkielämän yhteyksissä.

L3 Prosenttilaskennan hyvät taidot auttavat oppilasta tarkastelemaan mainosviestintää (esim. tarjoukset) kriittisesti ja analyyttisesti. Prosenttilaskenta on myös väline oman talouden suunnittelussa ja taloudesta huolehtimisessa (esim. verotus).

L6 Oppilas ymmärtää prosenttilaskennan merkityksen työelämässä ja yrittäjyydessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksen aikana opittuja sisältöjä.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

L1 Rohkaistaan oppilasta systemaattisesti mutta vaihtoehtoisesti etenevään yhtälönratkaisuprosessiin.

L4 Sanallisesti esitetyn ongelman analysointi ja muokkaaminen ratkaistavan yhtälön muotoon.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista

L1 Harjoitellaan riippuvuuksien havaitsemista, päättelyä ja johtopäätösten tekemistä esim. funktioiden kuvaajista.

L4 Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

L6 Harjoitellaan funktion kuvaajien piirtämistä ja ominaisuuksia ohjelmoimalla itse tai valmiiden ohjelmistojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Vahvistetaan polynomin käsittettä ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Kerrataan ja vahvistetaan funktion käsitettä.

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

L1 Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintokokykyään sekä tehdä niistä johtopäätöksiä ja yleistyksiä.

L4 Tuetaan kuvallisesti esitetyn tiedon jäsentymistä abstaktimmiksi goemetrisiksi ideoiksi.

L5 Harjoitellaan geometristen kuvioiden tuottamista ohjelmoinnin avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

L1 Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintokokykyään sekä tehdä niistä johtopäätöksiä ja yleistyksiä.

L4 Kuvallisesti esitetyn tiedon muokkaaminen numeerisesti käsiteltävään tietoon

L5 Harjoitellaan geometristen kuvioiden tuottamista ohjelmoinnin avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

L1 Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintokokykyään sekä analysoida tasokuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksien vaikutusta pinta-alaan tai tilavuuteen.

L4 Kuvallisesti esitetyn tiedon muokkaaminen numeerisesti käsiteltävään tietoon.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja mittakaavan käsitteiden ymmärtämistä.

Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Vahvistetaan yksikönmuunnoksia.

Harjoitellaan avaruuskappaleiden geometrista konstruointia.

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä

L3 Todennäköisyyslaskenta tarjoaa ajattelun välineitä myös arjen tilanteiden realistiseen arviointiin.

L4 Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään eimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta.

L5 Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa tilastojen ja diagrammien tekemisessä ja niiden analysoinnissa (esim. taulukkolaskentaohjelma).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

L1 Rohkaistaan oppilasta lähtötilanteessa epäselvän tiedon ja avoimen ongelman kohtaamiseen. Ohjataan oppilaita mallintamaan ongelmia ja hyödyntämään ongelmanratkaisussa teknologiaa ja muita apuvälineita (esim. laskimia) sekä matemaattisen ajattelun välineitä (esim. yhtölönratkaisu).

L4 Oppilaan loogisen ja algoritmisen ajattelun kehittymistä tuetaan ohjaamalla havaintojen tekemiseen sekä säännönmukaisuuksien ja riippuvuuksien havaitsemiseen.

L5 Algoritmista ajattelua kehitetään ohjelmoimalla itse ja toisaalta käyttämällä hyväksi valmiita matemaattisia ohjelmistoja.

L6 Opitaan suunnittelemaan prosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.

Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua.

Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

29.6.9. Maantieto

Maantiedon tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristönmuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävää kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

-

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisyys lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä mahdollisuuksien mukaan sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisyys voi lisätä oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomediaa arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan mahdollisuuksien mukaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomediaa arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Lumijoen peruskoulussa päättöarviointi annetaan 9.-luokan keväällä. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvioinnissa otetaan huomioon kaikki yläkoulun maantiedon arvosanat painottaen 9.-luokan osaamista. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti

ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta

Tavoitteena on tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan, samoin kuin TVT-taitojen hyödyntämistä opiskelussa.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia kauttaaltaan maapallolla.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan, samoin kuin TVT-taitojen hyödyntämistä opiskelussa.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää maapallon eri alueilla keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

L2 Tavoitteena on ohjata oppilasta toimimaan kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Maantiede on luonnon- ja ihmistieteiden synteesi, jossa korostuu koko maailman kulttuurien kirjo ja siihen vaikuttavat taustatekijät. Tavoitteena on edesauttaa kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Monipuoliset työtavat ja tehtävät kehittävät omalta osaltaan oppilaan vuorovaikutustaitoja.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys

Tavoitteena on kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan, samoin kuin TVT-taitojen hyödyntämistä opiskelussa.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Tavoitteena on ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilaita kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toimistaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia koko maailmassa.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Tavoitteena on tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

L2 Tavoitteena on ohjata oppilasta toimimaan kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Maantiede on luonnon- ja ihmistieteiden synteesi, jossa korostuu koko maailman kulttuurien kirjo ja siihen vaikuttavat taustatekijät. Tavoitteena on edesauttaa kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Monipuoliset työtavat ja tehtävät kehittävät omalta osaltaan oppilaan vuorovaikutustaitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa

yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Tavoitteena on tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Tavoitteena on ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

L3 Tavoitteena on: lisäämällä ymmärrystä ja tietoa ympäröivästä maailmasta sekä siihen vaikuttavista prosesseista maantiede vahvistaa oppilaan omaa maailmankuvaa ja edesauttaa häntä selviämään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista. Tavoitteena on oppia havaitsemaan lähiympäristönsä muutoksia ja saada eväitä ympäristönsä kehittämiseen sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

7.-luokalla maantiedossa käsitellään globaaleja ja avaruudellisia ilmiöitä (maapallon liikkeet, maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, tektoniset ilmiöt, eroosio). Karttoja tutkitaan maailmanlaajuisesti ja kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä (ilmansuunnat, mantereet, maanosat, valtameret, mittakaavat, koordinaatit). Maanosista keskitytään Pohjois- ja Etelä-Amerikan paikannimiin, luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedossa seurataan ajankohtaisia sekä luonnon että ihmisen aikaansaamia tapahtumia maailmanlaajuisesti (esim. maanjäristykset, tsunamit, terrorismi).

7.-luokan maantiedossa tutustutaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokan maantiedossa tutkitaan maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia keskittyen Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan.

7.-luokan maantiedossa eläydytään pohjois- ja eteläamerikkalaisen ihmisen elämään. Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. kodittomuus, rikollisuus, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokan maantiedossa käsitellään maapallon liikkeistä johtuvia ilmiöitä monipuolisesti (vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu, maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta

Tavoitteena on tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Euroopassa.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa

pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Euroopassa.

L2 Tavoitteena on ohjata oppilasta toimimaan kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Maantiede on luonnon- ja ihmistieteiden synteesi, jossa korostuu koko maailman kulttuurien kirjo ja siihen vaikuttavat taustatekijät. Tavoitteena on edesauttaa kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Monipuoliset työtavat ja tehtävät kehittävät omalta osaltaan oppilaan vuorovaikutustaitoja.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys

Tavoitteena on kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia

(esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Tavoitteena on ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilaita kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toimistaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas

oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja muualla Euroopassa.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Tavoitteena on tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

L2 Tavoitteena on ohjata oppilasta toimimaan kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Maantiede on luonnon- ja ihmistieteiden synteesi, jossa korostuu koko maailman kulttuurien kirjo ja siihen vaikuttavat taustatekijät. Tavoitteena on edesauttaa kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Monipuoliset työtavat ja tehtävät kehittävät omalta osaltaan oppilaan vuorovaikutustaitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Tavoitteena on tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Tavoitteena on ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

L3 Tavoitteena on: lisäämällä ymmärrystä ja tietoa ympäröivästä maailmasta sekä siihen vaikuttavista prosesseista maantiede vahvistaa oppilaan omaa maailmankuvaa ja edesauttaa häntä selviämään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista. Tavoitteena on oppia havaitsemaan lähiympäristönsä muutoksia ja saada eväitä ympäristönsä kehittämiseen sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

8.-luokan maantiedossa tutustutaan Euroopan eri alueiden kulttuureihin, ihmisen elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. Maantiedossa tarkastellaan, miten ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja millaista ihmisen toiminta on milläkin alueella.

8.-luokan maantiedossa tutkitaan Euroopan eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

8.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen maanosista Eurooppaan. Opetuksessa käytetään paljon aikaa Euroopan paikannimistön omaksumiseen (luonnonmaantieteelliset paikat, valtiot, kaupungit).

8.-luokan maantiedossa eläydytään eurooppalaisen ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat, terrorismi). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

8.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia maailmalla ja Euroopassa.

7.-luokalla opittuja maailmanlaajuisia ilmiöitä kohdennetaan omaan maanosaamme, Eurooppaan (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta

Tavoitteena on tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta keskittyen Suomeen.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa.

L2 Tavoitteena on ohjata oppilasta toimimaan kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Maantiede on luonnon- ja ihmistieteiden synteesi, jossa korostuu koko maailman kulttuurien kirjo ja siihen vaikuttavat taustatekijät. Tavoitteena on edesauttaa kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Monipuoliset työtavat ja tehtävät kehittävät omalta osaltaan oppilaan vuorovaikutustaitoja.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys

Tavoitteena on kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Tavoitteena on ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilaita kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toimistaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemuksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia ilmiöitä sekä niiden vaikuttavia tekijöitä, syitä ja seurauksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja muualla Suomessa.

L4 Tavoitteena on ohjata niin tekstin kuin karttojen, kuvien ja diagrammien tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkossa, samoin kuin tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä. Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Myös kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Tavoitteena on tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

L2 Tavoitteena on ohjata oppilasta toimimaan kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Maantiede on luonnon- ja ihmistieteiden synteesi, jossa korostuu koko maailman kulttuurien kirjo ja siihen vaikuttavat taustatekijät. Tavoitteena on edesauttaa kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Monipuoliset työtavat ja tehtävät kehittävät omalta osaltaan oppilaan vuorovaikutustaitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Tavoitteena on tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Tavoitteena on ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia omassa kotimaassamme ja kaikkialla maailmassa.

L3 Tavoitteena on: lisäämällä ymmärrystä ja tietoa ympäröivästä maailmasta sekä siihen vaikuttavista prosesseista maantiede vahvistaa oppilaan omaa maailmankuvaa ja edesauttaa häntä selviämään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista. Tavoitteena on oppia havaitsemaan lähiympäristönsä muutoksia ja saada eväitä ympäristönsä kehittämiseen sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja

ympäristönsä tulevaisuuteen kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen (mm. Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

7.- ja 8.-luokalla opittuja asioita kohdennetaan omaan kotimaahamme (ilmastoalueet, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet). Maantiedossa opiskellaan monipuolisesti Suomen luonnonoloja: maa- ja kallioperä, mannerjäätikön työ, jääkauden jälkeinen luonto, suot ja vesistöt. Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita (mm.puhtaan ilman, veden ja ravinnon merkitys).

9.-luokan maantiedossa seurataan sekä luonnon että ihmisen toiminnasta johtuvia tapahtumia Suomessa ja muualla Euroopassa sekä kaikkialla maailmassa.

9.-luokan maantiedossa eläydytään Suomessa asuvan ihmisen elämään (elinkeinot, luonnonvarat, energialähteet, liikenne). Mietitään alueellisia, lähinnä ihmisen toiminnasta johtuvia ongelmia (esim. ympäristöongelmat). Kaikessa yläkoulun maantiedon opetuksessa pidetään mielessä Vihreä lippu -toiminnan edellyttämiä kestävän kehityksen asioita.

9.-luokan maantiedossa kerrataan jo aiemmin opittuja maantiedon peruskäsitteitä erilaisten harjoitusten avulla (ilmansuunnat, koordinaatit) keskittyen kotimaahamme, Suomeen. Maantiedossa opiskellaan Suomen alueita monipuolisesti (sijainti Euroopassa Itämeren äärellä, aluehallintovirastoalueet, maakunnat, suurimmat kunnat ja kaupungit). Tutustumme erilaisiin karttoihin ja niiden laatimiseen mm. ilmakuvien avulla sekä karttamerkkeihin.

9.-luokan maantiedossa tutkitaan kotimaamme eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Maantiedossa tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Omaan lähiympäristöön tutustutaan monipuolisin keinoin, mahdollisuuksien mukaan myös sitä kehittäen.

9.-luokan maantiedossa tutustutaan väestöön, muuttoliikkeisiin, kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Maantiedossa korostetaan hyvän elämän edellytyksiä.

29.6.10. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan

ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 *elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämänkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.*

Vuosiluokilla 7-9 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämänkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Tavoitteet ovat jaettu opetussuunnitelmaan vuosiluokittain, mutta koska opetusryhmä voi koostua usean eri luokkatason oppilaista ja kultakin luokkatasolta oppilaita voi olla vain muutama, opettaja laatii opetusryhmälle tavoitteet opetussuunnitelman pohjalta ryhmän tarpeen mukaisesti.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämänkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Elämänkatsomustiedon opetus järjestetään eri vuosiluokilta kootusti opetusryhmää joustavasti ryhmitellen. Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi.

Erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat otetaan huomioon joustavasti koulun tiloja hyödyntäen. Opetuksessa käytetään monipuolisia ja oppilaslähtöisiä työtapoja esim. yksilöllinen työ, ryhmätyö, esitykset, näytelmät, videot, kampanjat (esim. ympäristötalkoot), keskustelu, väittely, tutkiminen, ongelmanratkaisu, taidekasvatus, opintokäynnit ja luontoretket. Opetusta rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla. Toiminnassa otetaan huomioon koulu- ja elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Ohjaus ja tuki korostuvat erityisesti eettisten kysymysten käsitteellisen sisällön hahmottamisessa sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymisessä.

Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaiden yksilöllisen lisätuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämänkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämänkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämänkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämänkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämänkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämänkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

Sisällöt:

- katsomusten piirteet, tuntomerkit, luokittelu sekä vaikutuksia yksilöön ja yhteiskuntaan
- historiallisesti/ajankohtaisesti merkittävät katsomukset maailmassa, niiden kulttuuriin, uskomusjärjestelmiin ja arvoihin tutustuminen
- alkuperäiskansojen uskontoja, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, juutalaisuus, islam ja kristinusko
- ateismi vs. jumalusko

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

- arvot ja normit eri katsomuksissa
- erilaiset käsitykset hyvästä elämästä eri katsomuksissa, kulttuuriset stereotypiat, eri maanosien kulttuureihin tutustumista

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta
- ihmisoikeusloukkauksiin/-rikoksiin tutustuminen, esim. holokausti, rotusorto, etniset "puhdistukset"

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L1, L2, L5
T4	S1, S3	L1, L3
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa harjoitetaan taitoa kuunnella itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja. Oppilaita rohkaistaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamisessa ja käsittelyssä. Oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan. Oppilaille luodaan mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä.

L4 Monilukutaidossa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

Sisällöt:

- katsomusten piirteet, tuntomerkit, luokittelu sekä vaikutuksia yksilöön ja yhteiskuntaan
- historiallisesti/ajankohtaisesti merkittävät katsomukset maailmassa, niiden kulttuuriin, uskomusjärjestelmiin ja arvoihin tutustuminen
- alkuperäiskansojen uskontoja, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, juutalaisuus, islam ja kristinusko
- ateismi vs. jumalusko

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Oppilas laajentaa näkökulmaa itseensä, toisiin ihmisiin ja maailmaan sekä kehittämään taitoja kohdata erilaisuutta ja siten sisäistämään suvaitsevaisuuden toimintansa lähtökohdaksi

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaamisessa oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Oppilaita ohjataan käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti

Sisällöt:

- katsomusten piirteet, tuntomerkit, luokittelu sekä vaikutuksia yksilöön ja yhteiskuntaan
- historiallisesti/ajankohtaisesti merkittävät katsomukset maailmassa, niiden kulttuuriin, uskomusjärjestelmiin ja arvoihin tutustuminen
- alkuperäiskansojen uskontoja, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, juutalaisuus, islam ja kristinusko
- ateismi vs. jumalusko

T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L3 Itsestä huolehtimisessa ja arjen taidoissa oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.

Sisällöt:

- katsomusten piirteet, tuntomerkit, luokittelu sekä vaikutuksia yksilöön ja yhteiskuntaan
- historiallisesti/ajankohtaisesti merkittävät katsomukset maailmassa, niiden kulttuuriin, uskomusjärjestelmiin ja arvoihin tutustuminen
- alkuperäiskansojen uskontoja, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, juutalaisuus, islam ja kristinusko

- ateismi vs. jumalusko

- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta
- ihmisoikeusloukkauksiin/-rikoksiin tutustuminen, esim. holokausti, rotusorto, etniset "puhdistukset"

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, tarkastelemaan käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista sekä perustelemaan ajatuksiaan.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa tuetaan oppilaiden rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta
- ihmisoikeusloukkauksiin/-rikoksiin tutustuminen, esim. holokausti, rotusorto, etniset "puhdistukset"

- arvot ja normit eri katsomuksissa
- erilaiset käsitykset hyvästä elämästä eri katsomuksissa, kulttuuriset stereotypiat, eri maanosien kulttuureihin tutustumista

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

- humanismi käsitteenä ja omakohtaisena valintana ja ajattelutapana
- katsomusten historiaa (filosofian, humanismin, ateismin)
- uskonnoton ajattelu ja tapakulttuuri, esim. Prometheus-leiritoiminta
- Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja suojeluperintö
- nuorten elämän moraalisia ongelmia/haasteita esim. alkoholi, huumeet, seurustelu
- nuorten oikeudet ja velvollisuudet

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

- yleisinhimilliset arvot, kuten totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus nuorten arjessa/mediassa/populaarikulttuurissa
- mitä on tieto, sen hankkiminen, luotettavuus ja arviointi; tiedon ja uskomisen suhde

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

- vähemmistön käsite ja vähemmistöjen asema, esim. kielelliset ja kulttuuriset vähemmistöt, seksuaaliset vähemmistöt, vammaiset, maahanmuuttajat
- vähemmistöjen etujärjestöjä
- kansalaisoikeudet/-loukkaukset, syrjintä
- suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen omassa arjessa
- humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen, oma luontosuhde
- luonnon suojeleminen ja sen tulevaisuus esim. uhanalaisia lajeja, salametsästys, järjestöjä, yksilön ja yhteisön vastuu
- eläinten oikeudet, eläinsuojelulaki

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2, L7
T5	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8	S2, S3	L5, L7
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.

L4 Monilukutaitoa syvennetään laajentamalla tekstien kirjoa opetuksessa (sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa). Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

- humanismi käsitteenä ja omakohtaisena valintana ja ajattelutapana
- katsomusten historiaa (filosofian, humanismin, ateismin)
- uskonnoton ajattelu ja tapakulttuuri, esim. Prometheus-leiritoiminta
- Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja suojeluperintö
- nuorten elämän moraalisia ongelmia/haasteita esim. alkoholi, huumeet, seurustelu
- nuorten oikeudet ja velvollisuudet

T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia kulttuuria arvostavista ja suojelevista osallistumisen keinoista, millä myös tuetaan oppilaan rohkaistumista vastuulliseen toimintaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

- humanismi käsitteenä ja omakohtaisena valintana ja ajattelutapana
- katsomusten historiaa (filosofian, humanismin, ateismin)
- uskonnoton ajattelu ja tapakulttuuri, esim. Prometheus-leiritoiminta
- Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja suojeluperintö
- nuorten elämän moraalisia ongelmia/haasteita esim. alkoholi, huumeet, seurustelu

- nuorten oikeudet ja velvollisuudet

T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan näkemään kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle, sekä tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä

L6 Työelämän taidoissa ja yrittäjyydessä opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan, ja ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle ja yhteiskunnalle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.

- humanismi käsitteenä ja omakohtaisena valintana ja ajattelutapana
- katsomusten historiaa (filosofian, humanismin, ateismin)
- uskonnoton ajattelu ja tapakulttuuri, esim. Prometheus-leiritoiminta
- Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja suojeluperintö
- nuorten elämän moraalisia ongelmia/haasteita esim. alkoholi, huumeet, seurustelu
- nuorten oikeudet ja velvollisuudet

- vähemmistön käsite ja vähemmistöjen asema, esim. kielelliset ja kulttuuriset vähemmistöt, seksuaaliset vähemmistöt, vammaiset, maahanmuuttajat
- vähemmistöjen etujärjestöjä
- kansalaisoikeudet/-loukkaukset, syrjintä
- suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen omassa arjessa
- humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen, oma luontosuhde
- luonnon suojeleminen ja sen tulevaisuus esim. uhanalaisia lajeja, salametsästys, järjestöjä, yksilön ja yhteisön vastuu
- eläinten oikeudet, eläinsuojelulaki

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.

L4 Monilukutaitoa syvennetään laajentamalla tekstien kirjoa opetuksessa (sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa). Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

- humanismi käsitteenä ja omakohtaisena valintana ja ajattelutapana
- katsomusten historiaa (filosofian, humanismin, ateismin)
- uskonnoton ajattelu ja tapakulttuuri, esim. Prometheus-leiritoiminta
- Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja suojeluperintö
- nuorten elämän moraalisia ongelmia/haasteita esim. alkoholi, huumeet, seurustelu
- nuorten oikeudet ja velvollisuudet

- vähemmistön käsite ja vähemmistöjen asema, esim. kielelliset ja kulttuuriset vähemmistöt, seksuaaliset vähemmistöt, vammaiset, maahanmuuttajat
- vähemmistöjen etujärjestöjä
- kansalaisoikeudet/-loukkaukset, syrjintä
- suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen omassa arjessa
- humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen, oma luontosuhde
- luonnon suojeleminen ja sen tulevaisuus esim. uhanalaisia lajeja, salametsästys, järjestöjä, yksilön ja yhteisön vastuu
- eläinten oikeudet, eläinsuojelulaki

- yleisinhimilliset arvot, kuten totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus nuorten arjessa/mediassa/populaarikulttuurissa
- mitä on tieto, sen hankkiminen, luotettavuus ja arviointi; tiedon ja uskomisen suhde

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa tuetaan tunnistamaan, miten monimuotoisuus ilmenee ja yhdenvertaisuus toteutuu yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan, ja ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle ja yhteiskunnalle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Monikulttuurisuu-den ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta

- yleisinhimilliset arvot, kuten totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus nuorten arjessa/mediassa/populaarikulttuurissa
- mitä on tieto, sen hankkiminen, luotettavuus ja arviointi; tiedon ja uskomisen suhde

- vähemmistön käsite ja vähemmistöjen asema, esim. kielelliset ja kulttuuriset vähemmistöt, seksuaaliset vähemmistöt, vammaiset, maahanmuuttajat
- vähemmistöjen etujärjestöjä
- kansalaisoikeudet/-loukkaukset, syrjintä
- suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen omassa arjessa
- humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen, oma luontosuhde
- luonnon suojeleminen ja sen tulevaisuus esim. uhanalaisia lajeja, salametsästys, järjestöjä, yksilön ja yhteisön vastuu
- eläinten oikeudet, eläinsuojelulaki

- humanismi käsitteenä ja omakohtaisena valintana ja ajattelutapana
- katsomusten historiaa (filosofian, humanismin, ateismin)
- uskonnoton ajattelu ja tapakulttuuri, esim. Prometheus-leiritoiminta
- Unescon suojelema maailman kulttuuri- ja suojeluperintö
- nuorten elämän moraalisia ongelmia/haasteita esim. alkoholi, huumeet, seurustelu
- nuorten oikeudet ja velvollisuudet

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita ohjataan TVT:n hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan, ja ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle ja yhteiskunnalle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

- yleisinhimilliset arvot, kuten totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus nuorten arjessa/mediassa/populaarikulttuurissa
- mitä on tieto, sen hankkiminen, luotettavuus ja arviointi; tiedon ja uskomisen suhde

- vähemmistön käsite ja vähemmistöjen asema, esim. kielelliset ja kulttuuriset vähemmistöt, seksuaaliset vähemmistöt, vammaiset, maahanmuuttajat

- vähemmistöjen etujärjestöjä
- kansalaisoikeudet/-loukkaukset, syrjintä
- suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen omassa arjessa
- humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen, oma luontosuhde
- luonnon suojeleminen ja sen tulevaisuus esim. uhanalaisia lajeja, salametsästys, järjestöjä, yksilön ja yhteisön vastuu
- eläinten oikeudet, eläinsuojelulaki

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

- yleisinhimilliset arvot, kuten totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus nuorten arjessa/mediassa/populaarikulttuurissa
- mitä on tieto, sen hankkiminen, luotettavuus ja arviointi; tiedon ja uskomisen suhde

- vähemmistön käsite ja vähemmistöjen asema, esim. kielelliset ja kulttuuriset vähemmistöt, seksuaaliset vähemmistöt, vammaiset, maahanmuuttajat
- vähemmistöjen etujärjestöjä
- kansalaisoikeudet/-loukkaukset, syrjintä
- suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen omassa arjessa
- humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen, oma luontosuhde
- luonnon suojeleminen ja sen tulevaisuus esim. uhanalaisia lajeja, salametsästys, järjestöjä, yksilön ja yhteisön vastuu
- eläinten oikeudet, eläinsuojelulaki

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin

katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

- sekulaari humanismi, uskonnottomuus
- oma tulevaisuus, suhtautumistavat optimismi, realismi, pessimismi, omat haaveet, tulevaisuuden suunnittelu
- tulevaisuutta koskeva yhteiskunnallinen vaikuttaminen, kansalaisaloite
- laki ja kansalaisaktivismi ja -tottelemattomuus

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

- eettisen pohdinnan perusteet ja peruskäsitteet
- moraalitajun kehitys
- moraalidilemma (Heinz, pelastusvene yms.) ja eettisen ratkaisun pohdinta
- etiikan teorioita esim. tapaus-, velvollisuus- ja seurausetiikka ja niiden soveltaminen
- elämänkaaren etiikkaa ja erityistapauksia esim. eutanasia, abortti, eri ammattien etiikkaa
- vallankäyttö yhteiskunnassa
- media vallankäyttäjänä
- rikos ja oikeudenmukainen rangaistus

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

- ihmisoikeusetiikka ja sen historia, YK, ihmisoikeussopimukset ja niiden turvaaminen, lapsen oikeudet
- ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen esim. köyhyys, syrjäytyminen, mielenterveysongelmat, työttömyys, yksinäisyys, maahanmuuttajat
- kestävä kehitys esim. kierrätys, taloudellinen-, sosiaalinen-, kulttuurinen- ja ekologinen kestävä tulevaisuus
- eläinten oikeudet esim. tuotantoeläimet, koe-eläimet
- tulevaisuuden tutkiminen esim. ympäristön haasteet - optimiset ja pessimistiset näkemykset
- uhkat ja mahdollisuudet, utopia ja dystopia

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8	S2, S3	L5, L7
T9	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.

L4 Monilukutaidossa painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilas harjoittelee tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

- sekulaari humanismi, uskonnottomuus
- oma tulevaisuus, suhtautumistavat optimismi, realismi, pessimismi, omat haaveet, tulevaisuuden suunnittelu
- tulevaisuutta koskeva yhteiskunnallinen vaikuttaminen, kansalaisaloite
- laki ja kansalaisaktivismi ja -tottelemattomuus

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.

L4 Monilukutaidossa painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilas harjoittelee tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

- eettisen pohdinnan perusteet ja peruskäsitteet
- moraalitajun kehitys
- moraalidilemma (Heinz, pelastusvene yms.) ja eettisen ratkaisun pohdinta
- etiikan teorioita esim. tapaus-, velvollisuus- ja seurausetiikka ja niiden soveltaminen
- elämänkaaren etiikkaa ja erityistapauksia esim. eutanasia, abortti, eri ammattien etiikkaa
- vallankäyttö yhteiskunnassa
- media vallankäyttäjänä
- rikos ja oikeudenmukainen rangaistus

- sekulaari humanismi, uskonnottomuus
- oma tulevaisuus, suhtautumistavat optimismi, realismi, pessimismi, omat haaveet, tulevaisuuden suunnittelu
- tulevaisuutta koskeva yhteiskunnallinen vaikuttaminen, kansalaisaloite
- laki ja kansalaisaktivismi ja -tottelemattomuus

- ihmisoikeusetiikka ja sen historia, YK, ihmisoikeussopimukset ja niiden turvaaminen, lapsen oikeudet
- ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen esim. köyhyys, syrjäytyminen, mielenterveysongelmat, työttömyys, yksinäisyys, maahanmuuttajat
- kestävä kehitys esim. kierrätys, taloudellinen-, sosiaalinen-, kulttuurinen- ja ekologinen kestävä tulevaisuus
- eläinten oikeudet esim. tuotantoeläimet, koe-eläimet
- tulevaisuuden tutkiminen esim. ympäristön haasteet - optimiset ja pessimistiset näkemykset
- uhkat ja mahdollisuudet, utopia ja dystopia

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa oppilasta ohjataan tunnistamaan, miten monikulttuurisuus ja yhdenvertaisuus ilmenevät yhteiskunnassa ja arjessa. Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa eettistä näkökulmaa suhteessa monikulttuurisuuteen ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja kehittämään taitojaan kohdata erilaisuutta ja siten sisäistämään suvaitsevaisuuden toimintansa lähtökohdaksi.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Monikulttuurisuu-den ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta

- eettisen pohdinnan perusteet ja peruskäsitteet
- moraalitajun kehitys
- moraalidilemma (Heinz, pelastusvene yms.) ja eettisen ratkaisun pohdinta
- etiikan teorioita esim. tapaus-, velvollisuus- ja seurausetiikka ja niiden soveltaminen
- elämänkaaren etiikkaa ja erityistapauksia esim. eutanasia, abortti, eri ammattien etiikkaa
- vallankäyttö yhteiskunnassa
- media vallankäyttäjänä
- rikos ja oikeudenmukainen rangaistus

- sekulaari humanismi, uskonnottomuus
- oma tulevaisuus, suhtautumistavat optimismi, realismi, pessimismi, omat haaveet, tulevaisuuden suunnittelu
- tulevaisuutta koskeva yhteiskunnallinen vaikuttaminen, kansalaisaloite
- laki ja kansalaisaktivismi ja -tottelemattomuus

- ihmisoikeusetiikka ja sen historia, YK, ihmisoikeussopimukset ja niiden turvaaminen, lapsen oikeudet
- ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen esim. köyhyys, syrjäytyminen, mielenterveysongelmat, työttömyys, yksinäisyys, maahanmuuttajat
- kestävä kehitys esim. kierrätys, taloudellinen-, sosiaalinen-, kulttuurinen- ja ekologinen kestävä tulevaisuus
- eläinten oikeudet esim. tuotantoeläimet, koe-eläimet
- tulevaisuuden tutkiminen esim. ympäristön haasteet - optimiset ja pessimistiset näkemykset
- uhkat ja mahdollisuudet, utopia ja dystopia

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

- eettisen pohdinnan perusteet ja peruskäsitteet
- moraalitajun kehitys
- moraalidilemma (Heinz, pelastusvene yms.) ja eettisen ratkaisun pohdinta
- etiikan teorioita esim. tapaus-, velvollisuus- ja seurausetiikka ja niiden soveltaminen
- elämänkaaren etiikkaa ja erityistapauksia esim. eutanasia, abortti, eri ammattien etiikkaa
- vallankäyttö yhteiskunnassa
- media vallankäyttäjänä
- rikos ja oikeudenmukainen rangaistus

- ihmisoikeusetiikka ja sen historia, YK, ihmisoikeussopimukset ja niiden turvaaminen, lapsen oikeudet
- ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen esim. köyhyys, syrjäytyminen, mielenterveysongelmat, työttömyys, yksinäisyys, maahanmuuttajat
- kestävä kehitys esim. kierrätys, taloudellinen-, sosiaalinen-, kulttuurinen- ja ekologinen kestävä tulevaisuus
- eläinten oikeudet esim. tuotantoeläimet, koe-eläimet
- tulevaisuuden tutkiminen esim. ympäristön haasteet - optimiset ja pessimistiset näkemykset
- uhkat ja mahdollisuudet, utopia ja dystopia

T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

L6 Työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työskentelyprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.

- ihmisoikeusetiikka ja sen historia, YK, ihmisoikeussopimukset ja niiden turvaaminen, lapsen oikeudet

- ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen esim. köyhyys, syrjäytyminen, mielenterveysongelmat, työttömyys, yksinäisyys, maahanmuuttajat
- kestävä kehitys esim. kierrätys, taloudellinen-, sosiaalinen-, kulttuurinen- ja ekologinen kestävä tulevaisuus
- eläinten oikeudet esim. tuotantoeläimet, koe-eläimet
- tulevaisuuden tutkiminen esim. ympäristön haasteet - optimiset ja pessimistiset näkemykset
- uhkat ja mahdollisuudet, utopia ja dystopia

- sekulaari humanismi, uskonnottomuus
- oma tulevaisuus, suhtautumistavat optimismi, realismi, pessimismi, omat haaveet, tulevaisuuden suunnittelu
- tulevaisuutta koskeva yhteiskunnallinen vaikuttaminen, kansalaisaloite
- laki ja kansalaisaktivismi ja -tottelemattomuus

- eettisen pohdinnan perusteet ja peruskäsitteet
- moraalitajun kehitys
- moraalidilemma (Heinz, pelastusvene yms.) ja eettisen ratkaisun pohdinta
- etiikan teorioita esim. tapaus-, velvollisuus- ja seurausetiikka ja niiden soveltaminen
- elämänkaaren etiikkaa ja erityistapauksia esim. eutanasia, abortti, eri ammattien etiikkaa
- vallankäyttö yhteiskunnassa
- media vallankäyttäjänä
- rikos ja oikeudenmukainen rangaistus

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa oppilaan kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja ja saatua kokemustietoa koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua annetaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

- ihmisoikeusetiikka ja sen historia, YK, ihmisoikeussopimukset ja niiden turvaaminen, lapsen oikeudet
- ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen esim. köyhyys, syrjäytyminen, mielenterveysongelmat, työttömyys, yksinäisyys, maahanmuuttajat
- kestävä kehitys esim. kierrätys, taloudellinen-, sosiaalinen-, kulttuurinen- ja ekologinen kestävä tulevaisuus

- eläinten oikeudet esim. tuotantoeläimet, koe-eläimet
- tulevaisuuden tutkiminen esim. ympäristön haasteet - optimiset ja pessimistiset näkemykset
- uhkat ja mahdollisuudet, utopia ja dystopia

- eettisen pohdinnan perusteet ja peruskäsitteet
- moraalitajun kehitys
- moraalidilemma (Heinz, pelastusvene yms.) ja eettisen ratkaisun pohdinta
- etiikan teorioita esim. tapaus-, velvollisuus- ja seurausetiikka ja niiden soveltaminen
- elämänkaaren etiikkaa ja erityistapauksia esim. eutanasia, abortti, eri ammattien etiikkaa
- vallankäyttö yhteiskunnassa
- media vallankäyttäjänä
- rikos ja oikeudenmukainen rangaistus

29.6.11. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7-9 *musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.*

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen

luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan koulun teknologisten puitteiden mukaisia mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään musiikkiopiston sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilasryhmän tason mukaan. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkiteknologiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki

valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkiteknologiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston

käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L6
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4	L4
T10	S1, S2, S3, S4	L3, L4
T11	S1, S2, S3, S4	L3
T12	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston

käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkuessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri

tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	Soittaminen	Kehorytmit, musiikkiliikunta	Kuuntelu, musiikkitieto	Keksiminen
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen ja kertaaminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa. (TAULUKKO)

Laulaminen	**Soittaminen**	**Kehorytmit, musiikkiliikunta**	**Kuuntelu, musiikkitieto**	**Keksiminen**
- äänenhuolto - äänentuottoelimistö - äänenmurros - selkeä artikulaatio ja fraseeraus - esiintyminen ja esiintymisjännityksen hallinta - moniäänisyys - korvakuulolaulut - mikrofonilaulu	Seitsemännellä luokalla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja. - yhteissoitto - rytmisoittimilla säestäminen - itämainen – ja latinorytmi - bändisoitto - kitaran soitto avosoinnuilla ja tabulatuurista, kitaran virittäminen - sointukierto, riffi,	- kerrataan ja käytetään jo opittuja kehorytmejä monipuolisesti	- musiikkia maailmalta - pop- ja rockmusiikin historia - nykymusiikin tyylisuuntia - keskittynyt, tunnistava ja osallistuva kuunteleminen	- soolojen soittaminen - omat esitykset - omat sävellykset käyttäen apuna tietotekniikkaa
Teoria				
Kerrataan ja syvennetään aiemmin opittuja asioita ja sovelletaan niitä musisoimisessa.				

7. luokka

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja mahdollisesti muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten

ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen**,** oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

29.6.12. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 *oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.*

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiä opintoja järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Oppiminen ja opiskelu

Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L3, L7
T2	S1	L1
T3	S1, S2	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista

Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T1) auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsityksen vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä. Osallistavuus kehittää oppilaan valmiutta toimia koulussa ja yhteiskunnassa aktiivisena toimijana erilaisissa ryhmissä. Aktiivinen

osallistuminen tukee oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista kouluyhteisön arjessa.

T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan

Oppimaan oppimisen taidot (T2) ohjaavat oppilasta tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan. Ne kannustavat kehittämään oppimistaan niin yksin kuin ryhmässä omien kykyjen ja taitojen edellytysten mukaisesti.

T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan

Elinikäinen oppiminen (T3) luo edellytyksiä oppilaan halulle oppia ja arvioida osaamistaan tulevaisuutta ajatellen. Se antaa mahdollisuuden tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan ja edesauttaa niiden esille tuloa. Elinikäisen oppimisen näkökulma kehittää kykyä tunnistaa omia oppimiskohteitaan. Se antaa valmiuksia muuttaa joustavasti suunnitelmiaan ja toimintamallejaan oppilaan hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot

Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4	S2	L3
T5	S2, S5	L1, L3
T6	S2, S3, S5	L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti

Itsetuntemus (T4) ohjaa oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti.

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

Tavoitteiden asettaminen (T5) pohjautuu oppilaan realistiseen itsetuntemukseen oppijana. Oppilasta ohjataan kykeneväksi asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot

Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen

Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T7	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
T8	S4, S5	L4, L5
T9	S2, S3, S5	L4, L5, L6
T10	S4, S5	L2

Vuosiluokan tavoitteet

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen

Työelämään suuntautuva oppiminen (T7) ohjaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Työoppiminen edistää itselle sopivien ammattialojen löytymistä. Se vahvistaa valmiuksia hakea tietoa kohdennetun osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen.

T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta

Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T8) antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmästä ja vaihtoehtoisista koulutuspoluista. Tällainen tieto tukee oppilaan elinikäistä taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta

T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta

Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T9) ohjaa oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja. Se auttaa arvioimaan eri tietolähteiden tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta.

T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys (T10) tukee oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa. Se opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla.

29.6.13. Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Lisäksi oppilaita ohjataan tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan

asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Fysiikassa työskentely jäsennetään pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa. Tämä tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4	L6, L7
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4	L5
T10	S1, S2, S3, S4	L1
T11	S1, S2, S3, S4	L1
T12	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T15	S1, S2, S3, S4	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Seitsämännellä luokalla aloitetaan fysiikan opiskelu perehtymällä luonnontieteelle ominaisiin kokeellisiin ja toiminnallisiin työskentelymenetelmiin. Näillä kannustetaan ja innostetaan oppilasta fysiikan opiskeluun.

L1

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Oppilasta ohjataan ja kannustetaan tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi. Oppilasta ohjataan kuvaamaan omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearivoinnin perusteella.

L1

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun

L6

Fysiikan opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Fysiikan opiskelussa harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja.

Seitsämännellä luokalla fysiikan opetuksessa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään

työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Oppilasta ohjataan ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

L6

Fysiikan opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Fysiikan opiskelussa harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja.

Fysiikan opetuksessa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan.

L7

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Fysiikan opetuksessa kannustetaan oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

L1

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan

ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L7

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Oppilasta ohjataan toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti sekä tekemään havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan.

L2

Fysiikan opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään.

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan ja kasvatetaan

kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää fysiikan opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Fysiikan opetuksessa oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Fysiikan opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Oppilasta ohjataan käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia. Lisäksi oppilasta ohjataan ja kannustetaan arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä kuvaamaan tutkimusprosessin toimivuutta.

L2

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää fysiikan opiskelussa.

Fysiikan opetuksessa oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Fysiikan opetuksessa oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Fysiikan opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan

yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

L2

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L3

Fysiikan opetuksessa oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L5

Fysiikan opetuksessa oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Fysiikan opetuksen tarkoituksena on opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Lisäksi oppilasta ohjataan ja kannustetaan tekemään havaintoja ja päätelmiä simulaatioista.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää fysiikan opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tvt:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestävään kehitykseen.

Fysiikan opetuksessa oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Fysiikan opetuksessa oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

Fysiikan opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Fysiikan opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnotieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

L1

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Fysiikan tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Oppilasta ohjataan käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä.

L1

Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Oppilasta ohjataan käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

L2

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4

Fysiikan opetuksessa oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan fysiikalle ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Oppilasta ohjataan hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

L1

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa. Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää.

L4

Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Tavoitteena on ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Lisäksi tarjotaan mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisössä.

L6

Fysiikan opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja.

Fsiikassa harjoitellaan projektityöskentelyä. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Oppilasta kannustetaan ja innostetaan fysiikan opiskeluun monipuolisia työskentelytapoja käyttämällä. Suljetuista tutkimuksista edetään avoimempiin tutkimuksiin painottaen oppilaiden mielenkiinnon kohteita.

L1

Fysiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Fysiikan tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Oppilasta ohjataan tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan asettamaan omia tavoitteita ja työskentelemään niiden saavuttamiseksi pienten kokonaisuuksien osalta. Oppilasta kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. Lisäksi oppilasta ohjataan ja kannustetaan kuvaamaan omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

L1

Fysiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää.

L6

Fysiikassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaiden omasta kokemuspiiristä ja kiinnostuksen kohteista lähtien oppilasta ohjataan kuvaamaan, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa sekä fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

L6

Fysiikan opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

Fysiikassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä ja lähialueella. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan

tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Oppilasta kannustetaan muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Tavoitteena on, että oppilas osaisi tarkentaa kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

L1

Fysiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään. Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L7

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Kahdeksannella luokalla tavoitteena on, että oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa toteuttaa suljettuja ja avoimia tutkimuksia turvallisesti ja johdonmukaisesti työskennellen yhteistyössä muiden kanssa. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan.

L2

Fysiikan opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää fysiikan opiskelussa.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Oppilasta ohjataan käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään tutkimusten tuloksia. Lisäksi oppilasta ohjataan arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavutta sekä kuvaamaan tutkimusprosessin toimivuutta.

L2

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti

kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Lisäksi oppilasta innostetaan osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

L2

Fysiikan opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa.Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään.

L3

Kahdeksannella luokalla lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja

yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Fysiikan opetuksessa oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L5

Fysiikan opetuksessa oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Fysiikan opetuksessa oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

Fysiikan opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppimista pyritään tukemaan havainnollistavien simulaatioiden avulla.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää fysiikan opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja

käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Oppilasta ohjataan käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti oikeassa asiayhteydessä sekä yhdistämään käsitteitä toisiinsa. Lisäksi pyritään siihen, että oppilas osaa jäsentää omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

L1

Fysiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä. Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Oppilasta ohjataan käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään erillaisia ilmiöitä. Lisäksi oppilasta ohjataan ja kannustetaan tekemään ennusteita tutkittavasta ilmiöstä sekä arvioimaan mallin rajoituksia ja puutteita.

L1

Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen

kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Oppilasta ohjataan hakemaan tietoa erilaisista tietolähteistä sekä arvioimaan kriittisesti tietolähteiden luotettavuutta. Lisäksi oppilasta kannustetaan ja ohjataan ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

L2

Fysiikan opiskelussa tuetaan oppilaiden kestävää elämäntapaa. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa fysiikan opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Oppilasta ohjataan kuvaamaan fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan kuvaamaan esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tieota.

L1

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Fysiikan tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä

Oppilasta ohjataan ja kannustetaan saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten siten, että hän osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

L1

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Fysiikan tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Oppilasta ohjataan soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä.

L6

Fysiikan opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

Fysiikassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä ja lähialueella sekä mahdollisuuksien mukaan myös Suomessa ja kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja

käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä ja energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuteen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Oppilasta kannustetaan ja innostetaan fysiikan opiskeluun monipuolisia työskentelytapoja käyttämällä. Suljetuista tutkimuksista edetään avoimempiin tutkimuksiin painottaen oppilaiden mielenkiinnon kohteita.

L1

Fysiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Fysiikan tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Oppilasta ohjataan asettamaan omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja kannustetaan työskentelemään niiden saavuttamiseksi pitkäjänteisesti. Oppilasta ohjataan kuvaamaan omaa osaamistaan saamansa palautteen ja itsearvioinnin perusteella.

L1

Fysiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja

oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Fysiikan tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L6

Fysiikan opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

Fysiikassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan

myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Oppilasta ohjataan ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa siten, että hän osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.

L6

Fysiikan opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja.

Fysiikassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Osallistumalla oppilaat voivat

harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta

Oppilasta ohjataan käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön kannalta.

L3

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin.

Fysiikan opetuksessa oppilaita ohjataan tarkastelemaan energiankulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L7

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Oppilasta kannustetaan muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä. Lisäksi pyritään siihen, että oppilas osaa kehittää ja tarkentaa kysymyksiä edelleen tutkimuksen tai muun toiminnan lähtökohdiksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

L1

Fysiikan opetuksessa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L7

Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Oppilaalle muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Yhdeksäsluokkalainen hallitsee fysiikan perustyötaidot. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan tekemään suljettuja ja avoimia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

L2

Fysiikan opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää fysiikan opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä. Opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Oppilasta ohjataan käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia. Lisäksi oppilasta ohjataan arvioimaan tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä kuvaamaan tutkimusprosessin toimivuutta.

L2

Fysiikan opiskelussa oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää fysiikan opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Fysiikan opetuksessa oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Oppilasta ohjataan hahmottamaan fysiikan soveltamista teknologiassa siten, että hän osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Lisäksi oppilasta kannustetaan ja ohjataan osallistumaan fysiikkaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

L2

Fysiikan opiskelussa tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L3

Fysiikan opetuksessa oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää kemian opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää fysiikan opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa.

Fysiikan opetuksessa oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja

toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä.

Fysiikan opetuksessa oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

Fysiikan opetuksessa koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Oppilasta ohjataan käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti oikeassa asiayhteydessä sekä yhdistämään niitä toisiinsa. Lisäksi oppilaita ohjataan jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

L1

Fysiikan opiskelussa vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Oppilasta ohjataan käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä ennusteiden tekemiseen. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan muodostamaan yksinkertaisia malleja mittaustuloksista ja tunnistamaan mallin rajoituksia tai puutteita.

L1

Fysiikan opetuksessa oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Oppilasta ohjataan hakemaan tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsemaan niistä joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

L2

Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan

tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Oppilasta ohjataan hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa siten, että oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

L1

Fysiikan opiskelussa oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan luonnontieteelle ominaisella tavalla. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä. Oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla on mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen, luonnontieteelle ominainen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää. Fysiikan tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

L4

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan luonnontieteille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä

Yhdeksännellä luokalla oppilasta ohjataan saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten sähköstä. Tavoitteena on, että oppilas osaa käyttää keskeisiä sähköön liittyviä käsitteitä, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

L1

Fysiikan opiskelussa ajattelun taitoja kehitetään luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Oppilasta ohjataan käyttämään ja soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Lisäksi tarjotaan mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa.

L6

Fysiikan opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Oppitunneilla harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja.

Fysiikassa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Erityisesti huomioidaan sähköturvallisuus. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

29.6.14. Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 *uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.*

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä

uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Evankelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 *uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.*

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin

kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

- kristinuskon synty ja leviäminen
- Raamattu
- opin ydinkohtia
- kristillinen elämäntapa

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

- uskonto maailmanlaajuisena ilmiönä, uskontojen olennaiset piirteet, tuntomerkkejä ja luokittelua
- varhaiskantaisia ja luonnonuskontoja
- keskeisten maailmanuskontojen kannatus, syntyhistoria ja perususkomukset, vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin
- juutalaisuus, kristinusko, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, uusi uskonnollisuus ja uskonnottomuus

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

- maailmanuskontojen eettisiin opetuksiin ja painotuksiin tutustumista
- uskontoihin liittyvän pyhyyden merkitys ihmisen ja yhteisön elämässä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan mahdollisuuksia tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista siitä, millä tavalla kunkin uskonnon uskomukset ovat nähtävissä kulttuurissa, yhteiskunnassa ja ihmisten toiminnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

- kristinuskon synty ja leviäminen
- Raamattu
- opin ydinkohtia
- kristillinen elämäntapa

- uskonto maailmanlaajuisena ilmiönä, uskontojen olennaiset piirteet, tuntomerkkejä ja luokittelua
- varhaiskantaisia ja luonnonuskontoja
- keskeisten maailmanuskontojen kannatus, syntyhistoria ja perususkomukset, vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin
- juutalaisuus, kristinusko, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, uusi uskonnollisuus ja uskonnottomuus

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia

asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

- kristinuskon synty ja leviäminen
- Raamattu
- opin ydinkohtia
- kristillinen elämäntapa

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Oppilaiden tarjotaan mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin.

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

- uskonto maailmanlaajuisena ilmiönä, uskontojen olennaiset piirteet, tuntomerkkejä ja luokittelua
- varhaiskantaisia ja luonnonuskontoja
- keskeisten maailmanuskontojen kannatus, syntyhistoria ja perususkomukset, vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

- juutalaisuus, kristinusko, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, uusi uskonnollisuus ja uskonnottomuus

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

L4 Monilukutaidossa oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin aineistoihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään työskentelemällä eri medioiden parissa.

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

- uskonto maailmanlaajuisena ilmiönä, uskontojen olennaiset piirteet, tuntomerkkejä ja luokittelua
- varhaiskantaisia ja luonnonuskontoja
- keskeisten maailmanuskontojen kannatus, syntyhistoria ja perususkomukset, vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin
- juutalaisuus, kristinusko, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, uusi uskonnollisuus ja uskonnottomuus

- kristinuskon synty ja leviäminen
- Raamattu
- opin ydinkohtia
- kristillinen elämäntapa

- maailmanuskontojen eettisiin opetuksiin ja painotuksiin tutustumista
- uskontoihin liittyvän pyhyyden merkitys ihmisen ja yhteisön elämässä

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan mahdollisuuksia tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa.

L4 Monilukutaidossa oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin aineistoihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään työskentelemällä eri medioiden parissa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita kannustetaan tvt:n hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Oppilaat harjaantuvat valmistamaan erilaisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat harjaantuvat ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

- maailmanuskontojen eettisiin opetuksiin ja painotuksiin tutustumista
- uskontoihin liittyvän pyhyyden merkitys ihmisen ja yhteisön elämässä

- kristinuskon synty ja leviäminen
- Raamattu
- opin ydinkohtia
- kristillinen elämäntapa

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita kannustetaan tvt:n hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Oppilaat harjaantuvat valmistamaan erilaisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen

käyttöön työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

- kristinuskon synty ja leviäminen
- Raamattu
- opin ydinkohtia
- kristillinen elämäntapa

- maailmanuskontojen eettisiin opetuksiin ja painotuksiin tutustumista
- uskontoihin liittyvän pyhyyden merkitys ihmisen ja yhteisön elämässä

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan mahdollisuuksia tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista siitä, millä tavalla kunkin uskonnon uskomukset ovat nähtävissä kulttuurissa, yhteiskunnassa ja ihmisten toiminnassa. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

- uskonto maailmanlaajuisena ilmiönä, uskontojen olennaiset piirteet, tuntomerkkejä ja luokittelua
- varhaiskantaisia ja luonnonuskontoja

- keskeisten maailmanuskontojen kannatus, syntyhistoria ja perususkomukset, vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin
- juutalaisuus, kristinusko, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, uusi uskonnollisuus ja uskonnottomuus

- maailmanuskontojen eettisiin opetuksiin ja painotuksiin tutustumista
- uskontoihin liittyvän pyhyyden merkitys ihmisen ja yhteisön elämässä

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- uskonto maailmanlaajuisena ilmiönä, uskontojen olennaiset piirteet, tuntomerkkejä ja luokittelua
- varhaiskantaisia ja luonnonuskontoja
- keskeisten maailmanuskontojen kannatus, syntyhistoria ja perususkomukset, vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin
- juutalaisuus, kristinusko, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan uskonnot, Japanin uskonnot, uusi uskonnollisuus ja uskonnottomuus

- kristinuskon synty ja leviäminen
- Raamattu
- opin ydinkohtia
- kristillinen elämäntapa

- maailmanuskontojen eettisiin opetuksiin ja painotuksiin tutustumista
- uskontoihin liittyvän pyhyyden merkitys ihmisen ja yhteisön elämässä

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin

kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan mahdollisuuksia tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista siitä, millä tavalla kunkin uskonnon uskomukset ovat nähtävissä kulttuurissa, yhteiskunnassa ja ihmisten toiminnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

L2 **Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa** korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Oppilaiden tarjotaan mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin.

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

L4 Monilukutaidossa oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin aineistoihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään työskentelemällä eri medioiden parissa.

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat harjaantuvat ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taitoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

- Raamatun eettisiä periaatteita (Uusi ja Vanha Testamentti)
- Raamatun ihmiskuva

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

- Lähi-idän uskontojen eettinen ajattelu ja yhdistävät piirteet
- Kaukoidän uskontojen etiikka

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten

kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

- eettisen pohdinnan perusteita, teorioita ja keskeiset käsitteet
- ihmisoikeudet ja etiikka (ihmisarvo, ihmisoikeusetiikka ja -sopimukset, lapsen oikeudet)
- ihmissuhteiden etiikka (läheiset suhteet, kultuurien kohtaaminen, onnellisuus)
- suuret elämänkysymykset (tarkoitus, kärsimys, kuoleman jälkeisyys)
- elämänkaaren etiikka (elämän alku, seksuaalisuus, kuolema, terveydenhuolto)
- yhteiskunta ja etiikka (vallankäyttö, rikos ja rangaistus, taloudellinen eriarvoisuus, media, utopia ja dystopia)
- ympäristöetiikka (suhde luontoon, kestävä elämäntapa, eläinten arvo, eläinetiikka)

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan mahdollisuuksia tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista siitä, millä tavalla kunkin uskonnon uskomukset ovat nähtävissä kulttuurissa, yhteiskunnassa ja ihmisten toiminnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

- Lähi-idän uskontojen eettinen ajattelu ja yhdistävät piirteet
- Kaukoidän uskontojen etiikka

- Raamatun eettisiä periaatteita (Uusi ja Vanha Testamentti)
- Raamatun ihmiskuva

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

L2 **Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa** korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; oppilas saa taitoja keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

- Raamatun eettisiä periaatteita (Uusi ja Vanha Testamentti)
- Raamatun ihmiskuva

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

L3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Oppilaiden tarjotaan mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin.

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

- Lähi-idän uskontojen eettinen ajattelu ja yhdistävät piirteet
- Kaukoidän uskontojen etiikka

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

L4 Monilukutaidossa oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin aineistoihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään työskentelemällä eri medioiden parissa.

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

- eettisen pohdinnan perusteita, teorioita ja keskeiset käsitteet
- ihmisoikeudet ja etiikka (ihmisarvo, ihmisoikeusetiikka ja -sopimukset, lapsen oikeudet)
- ihmissuhteiden etiikka (läheiset suhteet, kultuurien kohtaaminen, onnellisuus)
- suuret elämänkysymykset (tarkoitus, kärsimys, kuoleman jälkeisyys)
- elämänkaaren etiikka (elämän alku, seksuaalisuus, kuolema, terveydenhuolto)
- yhteiskunta ja etiikka (vallankäyttö, rikos ja rangaistus, taloudellinen eriarvoisuus, media, utopia ja dystopia)
- ympäristöetiikka (suhde luontoon, kestävä elämäntapa, eläinten arvo, eläinetiikka)

- Lähi-idän uskontojen eettinen ajattelu ja yhdistävät piirteet
- Kaukoidän uskontojen etiikka

- Raamatun eettisiä periaatteita (Uusi ja Vanha Testamentti)
- Raamatun ihmiskuva

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan mahdollisuuksia tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa.

L4 Monilukutaidossa oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin aineistoihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään työskentelemällä eri medioiden parissa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita kannustetaan tvt:n hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Oppilaat harjaantuvat valmistamaan erilaisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat harjaantuvat ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

- eettisen pohdinnan perusteita, teorioita ja keskeiset käsitteet
- ihmisoikeudet ja etiikka (ihmisarvo, ihmisoikeusetiikka ja -sopimukset, lapsen oikeudet)
- ihmissuhteiden etiikka (läheiset suhteet, kultuurien kohtaaminen, onnellisuus)
- suuret elämänkysymykset (tarkoitus, kärsimys, kuoleman jälkeisyys)
- elämänkaaren etiikka (elämän alku, seksuaalisuus, kuolema, terveydenhuolto)
- yhteiskunta ja etiikka (vallankäyttö, rikos ja rangaistus, taloudellinen eriarvoisuus, media, utopia ja dystopia)
- ympäristöetiikka (suhde luontoon, kestävä elämäntapa, eläinten arvo, eläinetiikka)

- Raamatun eettisiä periaatteita (Uusi ja Vanha Testamentti)
- Raamatun ihmiskuva

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat harjaantuvat ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

- eettisen pohdinnan perusteita, teorioita ja keskeiset käsitteet
- ihmisoikeudet ja etiikka (ihmisarvo, ihmisoikeusetiikka ja -sopimukset, lapsen oikeudet)
- ihmissuhteiden etiikka (läheiset suhteet, kultuurien kohtaaminen, onnellisuus)
- suuret elämänkysymykset (tarkoitus, kärsimys, kuoleman jälkeisyys)
- elämänkaaren etiikka (elämän alku, seksuaalisuus, kuolema, terveydenhuolto)
- yhteiskunta ja etiikka (vallankäyttö, rikos ja rangaistus, taloudellinen eriarvoisuus, media, utopia ja dystopia)
- ympäristöetiikka (suhde luontoon, kestävä elämäntapa, eläinten arvo, eläinetiikka)

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

L5 Tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa oppilaita kannustetaan tvt:n hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Oppilaat harjaantuvat valmistamaan erilaisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taidoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa

elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

- eettisen pohdinnan perusteita, teorioita ja keskeiset käsitteet
- ihmisoikeudet ja etiikka (ihmisarvo, ihmisoikeusetiikka ja -sopimukset, lapsen oikeudet)
- ihmissuhteiden etiikka (läheiset suhteet, kultuurien kohtaaminen, onnellisuus)
- suuret elämänkysymykset (tarkoitus, kärsimys, kuoleman jälkeisyys)
- elämänkaaren etiikka (elämän alku, seksuaalisuus, kuolema, terveydenhuolto)
- yhteiskunta ja etiikka (vallankäyttö, rikos ja rangaistus, taloudellinen eriarvoisuus, media, utopia ja dystopia)
- ympäristöetiikka (suhde luontoon, kestävä elämäntapa, eläinten arvo, eläinetiikka)

- Raamatun eettisiä periaatteita (Uusi ja Vanha Testamentti)
- Raamatun ihmiskuva

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

L7 Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaat harjaantuvat ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

- eettisen pohdinnan perusteita, teorioita ja keskeiset käsitteet
- ihmisoikeudet ja etiikka (ihmisarvo, ihmisoikeusetiikka ja -sopimukset, lapsen oikeudet)
- ihmissuhteiden etiikka (läheiset suhteet, kultuurien kohtaaminen, onnellisuus)
- suuret elämänkysymykset (tarkoitus, kärsimys, kuoleman jälkeisyys)
- elämänkaaren etiikka (elämän alku, seksuaalisuus, kuolema, terveydenhuolto)
- yhteiskunta ja etiikka (vallankäyttö, rikos ja rangaistus, taloudellinen eriarvoisuus, media, utopia ja dystopia)
- ympäristöetiikka (suhde luontoon, kestävä elämäntapa, eläinten arvo, eläinetiikka)

- Lähi-idän uskontojen eettinen ajattelu ja yhdistävät piirteet
- Kaukoidän uskontojen etiikka

- Raamatun eettisiä periaatteita (Uusi ja Vanha Testamentti)
- Raamatun ihmiskuva

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

L1 Ajattelussa ja oppimaan oppimisessa luodaan mahdollisuuksia tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista siitä, millä tavalla kunkin uskonnon uskomukset ovat nähtävissä kulttuurissa, yhteiskunnassa ja ihmisten toiminnassa. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurisessa osaamisessa, vuorovaikutuksessa ja ilmaisussa korostuu kunkin opiskeltavan uskonnon käsitteistön avaaminen. Käsitteiden hallinnan kautta oppilaalle mahdollistuu tietojen syventäminen; hän osaa keskustella maailmankatsomuksellisista asioista asiallisesti ja perustellusti sekä eri näkökulmista. Oppilaita ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

- eettisen pohdinnan perusteita, teorioita ja keskeiset käsitteet
- ihmisoikeudet ja etiikka (ihmisarvo, ihmisoikeusetiikka ja -sopimukset, lapsen oikeudet)
- ihmissuhteiden etiikka (läheiset suhteet, kultuurien kohtaaminen, onnellisuus)
- suuret elämänkysymykset (tarkoitus, kärsimys, kuoleman jälkeisyys)
- elämänkaaren etiikka (elämän alku, seksuaalisuus, kuolema, terveydenhuolto)
- yhteiskunta ja etiikka (vallankäyttö, rikos ja rangaistus, taloudellinen eriarvoisuus, media, utopia ja dystopia)
- ympäristöetiikka (suhde luontoon, kestävä elämäntapa, eläinten arvo, eläinetiikka)

- Lähi-idän uskontojen eettinen ajattelu ja yhdistävät piirteet
- Kaukoidän uskontojen etiikka

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

L6 Työelämä- ja yrittäjyyden taitoissa oppilas saa välineitä kohdata toiset ihmiset vastavuoroisesti, oikeudenmukaisesti ja arvostaen, sillä uskonnollisiin, katsomuksellisiin, uskonnottomiin sekä etiikan ilmiöihin perehtyessään oppilaan kulttuurinen lukutaito kehittyy. Ihmisten toimintaa käsittelevien sisältöjen kautta oppilas saa kokemuksia eri kulttuureissa elävistä, heidän tavoistaan sekä arvoistaan ja saa valmiuksia kohdata eri kulttuurien ihmisiä asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Raamatun eettisiä periaatteita (Uusi ja Vanha Testamentti)
- Raamatun ihmiskuva

- Lähi-idän uskontojen eettinen ajattelu ja yhdistävät piirteet
- Kaukoidän uskontojen etiikka

- eettisen pohdinnan perusteita, teorioita ja keskeiset käsitteet
- ihmisoikeudet ja etiikka (ihmisarvo, ihmisoikeusetiikka ja -sopimukset, lapsen oikeudet)
- ihmissuhteiden etiikka (läheiset suhteet, kultuurien kohtaaminen, onnellisuus)
- suuret elämänkysymykset (tarkoitus, kärsimys, kuoleman jälkeisyys)
- elämänkaaren etiikka (elämän alku, seksuaalisuus, kuolema, terveydenhuolto)
- yhteiskunta ja etiikka (vallankäyttö, rikos ja rangaistus, taloudellinen eriarvoisuus, media, utopia ja dystopia)
- ympäristöetiikka (suhde luontoon, kestävä elämäntapa, eläinten arvo, eläinetiikka)

29.6.15. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Vuosiluokan 9 yhteiskuntaopin opetuksessa korostetaan oppilaan vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella.Oppilaalle korostetaan vastuun ottamista omista valinnoista. Kiinniteään huomiota

yhteiskunnan rakenteisiin ja käsitteisiin. Arvioidaan yhteiskunnallisia kysymyksiä ja vertaillaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja vaihtoehtoja. Pohditaan taustalla vaikuttavia ihmisryhmiä ja arvopäämääriä. Laajennetaan näkökulmaa maailmanlaajuisiin kysymyksiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Tuetaan oopilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi. Käytetään monipuolisia toiminnallisia ja tutkivia työtapoja. Seurataan ajankohtaisia asioita, analysoidaan ja keskustellaan niistä. Ollaan vuorovaikutuksessa yhteiskunnan toimijoiden kanssa. Tehdään oppiainerajat ylittäviä projekteja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäyekniikkaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäseninä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Tuetaan oppilaan kasvua erilaisten yhteisöjen aktiiviseksi jäseneksi. Ohjataan oppilas näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä. Käytännön harjoitteilla tuetaan oppilaan kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa. Oppilasta harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskunnallista tietoa. Oppilasta ohjataan arvioimaan asioita sekä omasta että yleisestä näkökulmasta. Käsitteitä, kuvia, graafeja ja tilastoja avataan eri työtavoin.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen

joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin opiskelu sijoittuu 9. luokalle ja arviointia ohjaavat yhteiskuntaopin valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan, mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien osoittamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida heikommin mennyttä osa-aluetta. Opiskeluvaiheessa arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella kannustetaan oppilasta käyttämään arjessaan yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan ja ilmaisemaan omia näkemyksiään.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Perehdytään kansalaisten perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita, päätöstentekoa ja vallankäyttöä. Perehdytään eduskunnan, hallituksen, Euroopan unionin, presidentin, puolueiden, valtionhallinnon, kuntien, tuomareiden ja median valtaan. Perehdytään kansalaisvaikuttamiseen ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

Tutustutaan yhteiskunnallisiin vaikuttamisen kanaviin. Harjoitellaan taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudessa. Luodaan aitoja tilanteita koulun arjessa ja tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tutustutaan äänestämiseen, kansalaisaloitteeseen, verkkolomakkeisiin ja mediaan vaikuttamisvälineenä.

S4 Taloudellinen toiminta

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin. Tarkastellaan kestävää kehitystä, verotusta, globaalia ja paikallista taloutta, elinkeinoja, työelämän perusteita, ammatteja ja yrittäjyyttä. Tutustutaan vakuutus- ja pankkialan sekä kaupan peruskäsitteisiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L4, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4, L7
T3	S2, S3	L2, L4, L7
T4	S1, S2, S3	L3, L4, L5
T5	S1, S4	L1, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L4
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L7
T8	S1, S4	L2, L4, L6, L7
T9	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana

L4 Yhteiskuntaopissa oppilaan monilukutaito kehittyy. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa. Lukutaitoa syvennetään kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan omia näkemyksiään.

L7 Yhteiskuntaopissa oppilasta ohjataan kiinnostumaan yhteisistä ja yhteiskunnan asioista. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ja vaikuttamaan luokan, oppilaskunnan, tukioppilaiden ja kouluyhteisön toimintaan. Oppilas tutustuu ympäristö- ja vapaaehtoistoimintaan, median, kansalaisjärjestöjen, puolueiden ja julkisen sektorin kautta vaikuttamiseen. Oppilas harjoittelee neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta ja kantamaan vastuu omista valinnoistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Perehdytään kansalaisten perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita, päätöstentekoa ja vallankäyttöä. Perehdytään eduskunnan, hallituksen, Euroopan unionin, presidentin, puolueiden, valtionhallinnon, kuntien, tuomareiden ja median valtaan. Perehdytään kansalaisvaikuttamiseen ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.

Tutustutaan yhteiskunnallisiin vaikuttamisen kanaviin. Harjoitellaan taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudessa. Luodaan aitoja tilanteita koulun arjessa ja tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tutustutaan äänestämiseen, kansalaisaloitteeseen, verkkolomakkeisiin ja mediaan vaikuttamisvälineenä.

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin. Tarkastellaan kestävää kehitystä, verotusta, globaalia ja paikallista taloutta, elinkeinoja, työelämän perusteita, ammatteja ja yrittäjyyttä. Tutustutaan vakuutus- ja pankkialan sekä kaupan peruskäsitteisiin.

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

L1 Yhteiskuntaopissa vahvistetaan oppilaan roolia oppimisprosessissa. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuu oppimisestaan. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiään, kuuntelemaan itseä ja muita. Oppilas pohtii oikeaa ja väärää, hyveitä ja tulevaisuuttaan.

L2 Yhteiskuntaopissa kehittyy oppilaan kulttuuri-identiteetti ja kulttuurinen osaaminen. Oppilas ohjataan kunnioittamaan ihmisoikeuksia ja muita ihmisryhmiä ja kansoja. Oppilaita ohjataan asettumaan toisten ihmisten asemaan ja noudattamaan hyviä tapoja.

L4 Yhteiskuntaopissa oppilaan monilukutaito kehittyy. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa. Lukutaitoa syvennetään kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin.

L7 Yhteiskuntaopissa oppilasta ohjataan kiinnostumaan yhteisistä ja yhteiskunnan asioista. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ja vaikuttamaan luokan, oppilaskunnan, tukioppilaiden ja kouluyhteisön toimintaan. Oppilas tutustuu ympäristö- ja vapaaehtoistoimintaan, median, kansalaisjärjestöjen, puolueiden ja julkisen sektorin kautta vaikuttamiseen. Oppilas harjoittelee neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta ja kantamaan vastuu omista valinnoistaan. Oppilaalle muodostuu käsitys, mitä on kestävä elämäntapa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin. Tarkastellaan kestävää kehitystä, verotusta, globaalia ja paikallista taloutta, elinkeinoja, työelämän perusteita, ammatteja ja yrittäjyyttä. Tutustutaan vakuutus- ja pankkialan sekä kaupan peruskäsitteisiin.

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Perehdytään kansalaisten perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita, päätöstentekoa ja vallankäyttöä. Perehdytään eduskunnan, hallituksen, Euroopan unionin, presidentin, puolueiden, valtionhallinnon, kuntien, tuomareiden ja median valtaan. Perehdytään kansalaisvaikuttamiseen ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.

Tutustutaan yhteiskunnallisiin vaikuttamisen kanaviin. Harjoitellaan taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudessa. Luodaan aitoja tilanteita koulun arjessa ja tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tutustutaan äänestämiseen, kansalaisaloitteeseen, verkkolomakkeisiin ja mediaan vaikuttamisvälineenä.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta

L2 Yhteiskuntaopissa kehittyy oppilaan kulttuuri-identiteetti ja kulttuurinen osaaminen. Oppilas ohjataan kunnioittamaan ihmisoikeuksia ja muita ihmisryhmiä ja kansoja. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Oppilaita ohjataan asettumaan toisten ihmisten asemaan ja noudattamaan hyviä tapoja.

L4 Yhteiskuntaopissa oppilaan monilukutaito kehittyy. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa. Lukutaitoa syvennetään kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin.

L7 Yhteiskuntaopissa oppilasta ohjataan kiinnostumaan yhteisistä ja yhteiskunnan asioista. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ja vaikuttamaan luokan, oppilaskunnan, tukioppilaiden ja kouluyhteisön toimintaan. Oppilas tutustuu ympäristö- ja vapaaehtoistoimintaan, median, kansalaisjärjestöjen, puolueiden ja julkisen sektorin kautta vaikuttamiseen. Oppilas harjoittelee neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta ja kantamaan vastuu omista valinnoistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.

Tutustutaan yhteiskunnallisiin vaikuttamisen kanaviin. Harjoitellaan taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudessa. Luodaan aitoja tilanteita koulun

arjessa ja tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tutustutaan äänestämiseen, kansalaisaloitteeseen, verkkolomakkeisiin ja mediaan vaikuttamisvälineenä.

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Perehdytään kansalaisten perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita, päätöstentekoa ja vallankäyttöä. Perehdytään eduskunnan, hallituksen, Euroopan unionin, presidentin, puolueiden, valtionhallinnon, kuntien, tuomareiden ja median valtaan. Perehdytään kansalaisvaikuttamiseen ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.

T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä

L3 Oppilas ohjataan seuraamaan julkista keskustelua ja yhteiskunnassa ja taloudessa tapahtuvia asioita. Oppilas ohjataan pohtimaan hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä yksilön elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas oppii toimimaan kestävästi vastuullisena kuluttajana, pohtimaan mainosviestintään ja teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilas harjoittelee oman talouden suunnittelua. Oppilas harjaantuu arvioimaan, mitä vaikutuksia yksilön arjen valinnoilla on yhteiskunnassa, esimerkiksi päihteiden käyttö ja muut kulutustottumukset.

L4 Yhteiskuntaopissa oppilaan monilukutaito kehittyy. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä: sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa. Lukutaitoa syvennetään kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin.

L5 Oppilas tottuu käyttämään jatkuvasti tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia tiedon hankinnassa ja tuottamisessa. Oppilasta ohjataan arvioimaan tieto- ja viestintätekniikan luotettavuutta, turvallisuutta ja tekijäoikeuksia. Tarkastellaan tieto- ja viestintäteknologian merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutusta kestävään kehitykseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Perehdytään kansalaisten perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita, päätöstentekoa ja vallankäyttöä. Perehdytään eduskunnan, hallituksen, Euroopan unionin, presidentin, puolueiden, valtionhallinnon, kuntien, tuomareiden ja median valtaan. Perehdytään kansalaisvaikuttamiseen ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.

Tutustutaan yhteiskunnallisiin vaikuttamisen kanaviin. Harjoitellaan taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudessa. Luodaan aitoja tilanteita koulun

arjessa ja tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tutustutaan äänestämiseen, kansalaisaloitteeseen, verkkolomakkeisiin ja mediaan vaikuttamisvälineenä.

T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan

L1 Yhteiskuntaopissa vahvistetaan oppilaan roolia oppimisprosessissa. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuu oppimisestaan. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiään, kuuntelemaan itseä ja muita. Oppilas pohtii oikeaa ja väärää, hyveitä ja tulevaisuuttaan. Oppilasta kannustetaan ottamaan selvää opintoihin ja uravalintaan liittyvistä mahdollisuuksista. Oppilasta autetaan tekemään tulevaisuuden valinnat omia taipumuksia ja kiinnostuksen kohteita arvostaen.

L4 Yhteiskuntaopissa oppilaan monilukutaito kehittyy. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa. Lukutaitoa syvennetään erilaisiin tekstilajeihin.

L6 Yhteiskuntaopissa edistetään oppilaan kiinnostusta ja myönteistä asennetta työelämää ja yrittäjyyttä kohtaan. Oppilas saa kokemuksia työelämästä ja oppii työelämässä tarvittavia käytöstapoja, oma-aloitteisuutta, asioiden loppuunsaattamista, riskien arvioimista, työprosessin suunnittelua ja epäonnistumisten kohtaamista. Oppilas perehtyy yrittäjämäiseen toimintatapaan ja yrittäjyyden yhteiskunnalliseen merkitykseen sekä sen tuomiin mahdollisuuksiin omassa elämässä.

L7 Yhteiskuntaopissa oppilasta ohjataan kiinnostumaan yhteisistä ja yhteiskunnan asioista. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ja vaikuttamaan luokan, oppilaskunnan, tukioppilaiden ja kouluyhteisön toimintaan. Oppilas tutustuu ympäristö- ja vapaaehtoistoimintaan, median, kansalaisjärjestöjen, puolueiden ja julkisen sektorin kautta vaikuttamiseen. Oppilas harjoittelee neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta ja kantamaan vastuu omista valinnoistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yrittäjyys- ja työelämätaidot	Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin. Tarkastellaan kestävää kehitystä, verotusta, globaalia ja paikallista taloutta, elinkeinoja, työelämän perusteita, ammatteja ja yrittäjyyttä. Tutustutaan vakuutus- ja pankkialan sekä kaupan peruskäsitteisiin.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti

L2 Yhteiskuntaopissa kehittyy oppilaan kulttuuri-identiteetti ja kulttuurinen osaaminen. Oppilas ohjataan kunnioittamaan ihmisoikeuksia ja muita ihmisryhmiä ja kansoja ja tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat ihmisten arjessa ja yhteiskunnassa. Oppilasta ohjataan näkemään kulttuurien moninaisuus voimavarana. Oppilasta ohjataan asettumaan toisten ihmisten asemaan ja noudattamaan hyviä tapoja.

L4 Yhteiskuntaopissa oppilaan monilukutaito kehittyy. Oppilasta rohkaistaan monenlaisten tekstien äärelle ja tunnistamaan monimerkityksisiä tekstejä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa. Lukutaitoa syvennetään kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu	Oppilas pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.

Tutustutaan yhteiskunnallisiin vaikuttamisen kanaviin. Harjoitellaan taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudessa. Luodaan aitoja tilanteita koulun arjessa ja tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tutustutaan äänestämiseen, kansalaisaloitteeseen, verkkolomakkeisiin ja mediaan vaikuttamisvälineenä.

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Perehdytään kansalaisten perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita, päätöstentekoa ja vallankäyttöä. Perehdytään eduskunnan, hallituksen, Euroopan unionin, presidentin, puolueiden, valtionhallinnon, kuntien, tuomareiden ja median valtaan. Perehdytään kansalaisvaikuttamiseen ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena

L1 Yhteiskuntaopissa vahvistetaan oppilaan roolia oppimisprosessissa. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuu oppimisestaan. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiään, kuuntelemaan itseä ja muita. Oppilaan omia ideoita tuetaan. Luodaan tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun. Oppilas pohtii oikeaa ja väärää, hyveitä ja tulevaisuuttaan.

L4 Yhteiskuntaopissa oppilaan monilukutaito kehittyy. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa. Lukutaitoa syvennetään kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin eri medioiden parissa.

L7 Yhteiskuntaopissa oppilasta ohjataan kiinnostumaan yhteisistä ja yhteiskunnan asioista. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ja vaikuttamaan luokan, oppilaskunnan, tukioppilaiden ja kouluyhteisön toimintaan. Oppilas tutustuu ympäristö- ja vapaaehtoistoimintaan, median, kansalaisjärjestöjen, puolueiden ja julkisen sektorin kautta vaikuttamiseen. Oppilas harjoittelee neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta ja kantamaan vastuu omista valinnoistaan sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Perehdytään kansalaisten perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita, päätöstentekoa ja vallankäyttöä. Perehdytään eduskunnan, hallituksen, Euroopan unionin, presidentin, puolueiden, valtionhallinnon, kuntien, tuomareiden ja median valtaan. Perehdytään kansalaisvaikuttamiseen ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.

Tutustutaan yhteiskunnallisiin vaikuttamisen kanaviin. Harjoitellaan taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudessa. Luodaan aitoja tilanteita koulun arjessa ja tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tutustutaan äänestämiseen, kansalaisaloitteeseen, verkkolomakkeisiin ja mediaan vaikuttamisvälineenä.

T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

L2 Yhteiskuntaopissa kehittyy oppilaan kulttuuri-identiteetti ja kulttuurinen osaaminen. Oppilas ohjataan kunnioittamaan ihmisoikeuksia ja muita ihmisryhmiä ja kansoja ja näkemään ne voimavarana. Oppilaita ohjataan asettumaan toisten ihmisten asemaan ja noudattamaan hyviä tapoja.

L4 Yhteiskuntaopissa oppilaan monilukutaito kehittyy. Oppilas tulkitsee, tuottaa ja arvioi erilaisia tekstejä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa ja yhteiskunnassa. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään monipuolisesti aihetta käsittelevien tekstien avulla. Numeerista lukutaitoa kehitetään pohtimalla gallupien ja ostotarjousten luotettavuutta. Medialukutaitoa syvennetään eri medioiden parissa.

L6 Yhteiskuntaopissa edistetään oppilaan kiinnostusta ja myönteistä asennetta työelämää ja yrittäjyyttä kohtaan. Oppilas saa kokemuksia työelämästä ja oppii työelämässä tarvittavia

käytöstapoja, oma-aloitteisuutta, asioiden loppuunsaattamista, riskien arvioimista, työprosessin suunnittelua ja epäonnistumisten kohtaamista. Oppilas perehtyy yrittäjämäiseen toimintatapaan ja yrittäjyyden yhteiskunnalliseen merkitykseen sekä sen tuomiin mahdollisuuksiin omassa elämässä.

L7 Yhteiskuntaopissa oppilasta ohjataan kiinnostumaan yhteisistä ja yhteiskunnan asioista. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ja vaikuttamaan luokan, oppilaskunnan, tukioppilaiden ja kouluyhteisön toimintaan. Oppilas tutustuu ympäristö- ja vapaaehtoistoimintaan, median, kansalaisjärjestöjen, puolueiden ja julkisen sektorin kautta vaikuttamiseen. Oppilas harjoittelee neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta ja kantamaan vastuu omista valinnoistaan. Oppilaalle muodostuu käsitys, mitä on kestävä elämäntapa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin. Tarkastellaan kestävää kehitystä, verotusta, globaalia ja paikallista taloutta, elinkeinoja, työelämän perusteita, ammatteja ja yrittäjyyttä. Tutustutaan vakuutus- ja pankkialan sekä kaupan peruskäsitteisiin.

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa

L1 Yhteiskuntaopissa vahvistetaan oppilaan roolia oppimisprosessissa. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuu oppimisestaan. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkemyksiään, kuuntelemaan itseä ja muita. Oppilaan omia ideoita tuetaan. Luodaan tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun. Oppilas pohtii oikeaa ja väärää, hyveitä ja tulevaisuuttaan.

L2 Yhteiskuntaopissa kehittyy oppilaan kulttuuri-identiteetti ja kulttuurinen osaaminen. Oppilas ohjataan kunnioittamaan ihmisoikeuksia ja muita ihmisryhmiä ja kansoja ja tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat ihmisten arjessa ja yhteiskunnassa. Oppilasta ohjataan näkemään kulttuurien moninaisuus voimavarana. Oppilasta ohjataan asettumaan toisten ihmisten asemaan ja noudattamaan hyviä tapoja.

L7 Yhteiskuntaopissa oppilasta ohjataan kiinnostumaan yhteisistä ja yhteiskunnan asioista. Oppilasta kannustetaan osallistumaan ja vaikuttamaan luokan, oppilaskunnan, tukioppilaiden ja kouluyhteisön toimintaan. Oppilas tutustuu ympäristö- ja vapaaehtoistoimintaan, median, kansalaisjärjestöjen, puolueiden ja julkisen sektorin kautta vaikuttamiseen. Oppilas harjoittelee neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta ja kantamaan vastuu omista valinnoistaan sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot	Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

Tutustutaan yhteiskunnallisiin vaikuttamisen kanaviin. Harjoitellaan taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudessa. Luodaan aitoja tilanteita koulun arjessa ja tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Tutustutaan äänestämiseen, kansalaisaloitteeseen, verkkolomakkeisiin ja mediaan vaikuttamisvälineenä.

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Perehdytään kansalaisten perusoikeuksiin, ihmisoikeuksiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita, päätöstentekoa ja vallankäyttöä. Perehdytään eduskunnan, hallituksen, Euroopan unionin, presidentin, puolueiden, valtionhallinnon, kuntien, tuomareiden ja median valtaan. Perehdytään kansalaisvaikuttamiseen ja yleisen mielipiteen muodostumiseen.

Perehdytään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, oman elämän ja talouden hallintaan, työelämään ja ammatteihin. Käsitellään perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä. Tutustutaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja maanpuolustuksen tehtäviin, maahanmuuttoon ja vähemmistöryhmiin. Tutustutaan ihmisen elinkaareen, perhemalleihin, lapsen asemaan, parisuhteeseen ja kuolemaan liittyviin asioihin ja käsitteisiin. Tutkitaan, miten yhteiskunta ja lainsäädäntö liittyvät yksilön ja perheen arkeen.

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin. Tarkastellaan kestävää kehitystä, verotusta, globaalia ja paikallista taloutta, elinkeinoja, työelämän perusteita, ammatteja ja yrittäjyyttä. Tutustutaan vakuutus- ja pankkialan sekä kaupan peruskäsitteisiin.

29.6.16. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 *oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.*

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja

toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään

kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Ohjataan käyttämään koko kehoa ja kaikkia aisteja havainnoinnin perustana.

Tehdään havaintoja erilaisilla kuvallisilla välineillä esimerkiksi piirtimin, kolmiulotteisen työskentelyn materiaalein ja teknologiaa hyödyntäen.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään

Havainnoidaan millaisia tunteita, ajatuksia ja tilanteita taide ja visuaalinen kulttuuri synnyttävät itsessä ja muissa.

Annetaan ja vastaanotetaan palautetta.

Harjaannutetaan oppilaan itse- ja vertaisarvioinnin taitoja.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Innostetaan oppilasta erilaisten materiaalien, ilmaisukeinojen ja teknologioiden käyttöön ja niiden luovaan soveltamiseen.

Kannustetaan oppilasta työn esille laittamiseen.

Esitetään ja toteutetaan töitä muuallakin kuin omassa luokkahuoneessa.

Kannustetaan oppilasta käyttämään muissa oppiaineissa oppimiansa tietoja ja taitoja osana taiteellista työskentelyään.

Ohjataan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä kriittisesti ja vastuullisesti esimerkiksi viestimällä eri asiayhteyksiin sopivin kuvin.

Ohjataan oppilasta tunnistamaan, että jokaiselle ihmisellä on lukemattomia rooleja, ominaisuuksia ja yhteyksiä erilaisiin ryhmiin.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

Ohjataan oppilasta asettamaan määrätietoisesti tavoitteita työskentelylleen.

Kerrataan ja syvennetään tilavaikutelman esittämistä, ihmisen kuvaamista ja väri-ilmaisua sekä erilaisten materiaalien ja tekniikoiden käyttöä.

Rohkaistaan omien tekniikka- ja ilmaisukokeilujen tekemiseen.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Ohjataan oppilasta ymmärtämään oppiminen sekä valitun ilmiön tai aiheen tarkastelu jatkuvasti kehittyvänä ja syventyvänä prosessina.

Tutustutaan portfolion ideaan.

Harjoitellaan kiireetöntä ja keskittynyttä työskentelyä.

Harjoitellaan hankkimaan tavoitteellisesti tietoa ja kokemuksia taiteellisen työn edistämiseksi esim. monialaisissa projekteissa.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Ohjataan oppilasta kokeilemaan erilaisia toteutustapoja visuaalisen viestinsä välittämiseksi.

Harjoitellaan joitakin kuvallisia vaikutuskeinoja (sommittelu, piste, viiva, pinta ja kuvarajaus, muoto, volyymi/massa, liike ja suunta, rytmi, symmetria, valo, varjo ja väri).

Harjoitellaan graafista suunnittelua.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä

Tulkitaan taidekuvia monipuolisesti esimerkiksi moniaistisuutta, tietotekniikkaa tai taiteidenvälisyyttä hyödyntäen.

Tulkitaan kuvia esimerkiksi tekijän, katsojan tai teoksen tai symbolien näkökulmasta.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Tarkastellaan visuaalisen alan ammatteja sekä taiteen ja visuaalisen kulttuurin merkitystä paikallisesta näkökulmasta esim. kuvataiteen harrastustarjonta.

Pohditaan millaisiin ihmisiin, toimintoihin ja paikkoihin taide liittyy.

Ohjataan oppilasta pohtimaan omaa suhdettaan taiteeseen ja visuaaliseen kulttuuriin.

Vieraillaan kulttuurikohteessa esim. taidemuseossa.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Oppilas laajentaa omaa kuvailmaisuaan kokeilemalla ja soveltamalla jonkin aikakauden, taidesuuntauksen tai kulttuurin kuvallisia ominaispiirteitä.

Innostetaan oppilaita havaitsemaan taiteen monipuolisuus.

Tutustutaan maalaustaiteen tyylisuuntiin ja taiteilijoihin, esim. Suomen taiteessa.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L5 Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

Ohjataan oppilaita kannustavan ja kaikkia kunnioittavan ilmapiirin luomiseen.

Ohjataan oppilasta perustelemaan rakentavasti näkemyksensä.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L6 Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemysten esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Katsotaan esimerkkejä kuvilla vaikuttamisesta.

Käsitellään kulttuurista moninaisuutta tarkastelemalla kuvia ja vaikuttimia niiden taustalla.

Tarkastellaan kuvailmaisun keinoin kestävää kehitystä ja kulttuurista moninaisuutta esim. arjen valinnat, kierrätysteokset, ympäristötaide, performanssi, ihmisoikeudet ja kansainväliset vuorovaikutustilanteet.

L1 Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

L4 Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta.

L7 Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Esimerkkejä sisältöalueista,joita voidaan käyttää visuaalisen havainnoinnin, ajattelu, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen lähtökohtina: Kulttuurin traditiot, nykytaide, media, rakennettu ympäristö, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin eri ilmiöt.

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Opetuksen sisällöt valitaan oppilaan omasta kokemusmaailmasta, erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

29.6.17. Vieraat kielet

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä ja antaa valmiuksia toimia erikielisissä viestintätilanteissa. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Vieras kieli oppiaineena on taito- ja kulttuuriaine. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan

tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin A-oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden

saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Aineenopettaja voi eriyttää opetustaan esimerkiksi mekaanisten ja strukturoitujen perustehtävien avulla ja ohjaavin lisäkysymyksin. Vahvempaa tukea voidaan tarjota myös käytettävissä olevien ohjaajaresurssien puitteissa ja / tai laaja-alaisen erityisopettajan toimesta. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Edistyneempien oppilaiden opetusta voidaan eriyttää esimerkiksi oppikirjojen lisätekstien, soveltavien tehtävien, suullisten keskustelujen ja oppilaiden omien tuotosten avulla.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Itsearvioinnin avulla oppilasta ohjataan löytämään itsensä sekä kokonaispersoonana että kielen oppijana. Itsearvioinnin kohteena ovat sekä työskentely ja työtavat että kielitaito. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys

ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opitaan perfekti, pluskvamperfekti ja futuuri. Tutustutaan alustavasti konditionaaliin. Syvennetään vuosiluokilla 3-6 opittuja rakenteita.Opitaan tavan adverbit ja indefiniittipronominit.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti.

Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys

ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opitaan perfekti, pluskvamperfekti ja futuuri. Tutustutaan alustavasti konditionaaliin. Syvennetään vuosiluokilla 3-6 opittuja rakenteita.Opitaan tavan adverbit ja indefiniittipronominit.

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso B1.1: Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Opitaan perfekti, pluskvamperfekti ja futuuri. Tutustutaan alustavasti konditionaaliin. Syvennetään vuosiluokilla 3-6 opittuja rakenteita.Opitaan tavan adverbit ja indefiniittipronominit.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Laajennetaan tietämystä sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka

auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Tutustutaan laajemmin englannin kielen eri variantteihin.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan vuosiluokilla 3-7 opittuja rakenteita. Opitaan relatiivipronominit, of-genetiivi, 1. ja 2. konditionaali sekä ehtolauseet.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Laajennetaan tietämystä sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Tutustutaan laajemmin englannin kielen eri variantteihin.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja

tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Laajennetaan tietämystä sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Tutustutaan laajemmin englannin kielen eri variantteihin.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Laajennetaan tietämystä sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Tutustutaan laajemmin englannin kielen eri variantteihin.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys

ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan vuosiluokilla 3-7 opittuja rakenteita. Opitaan relatiivipronominit, of-genetiivi, 1. ja 2. konditionaali sekä ehtolauseet.

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti.

Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan vuosiluokilla 3-7 opittuja rakenteita. Opitaan relatiivipronominit, of-genetiivi, 1. ja 2. konditionaali sekä ehtolauseet.

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria

ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso B1.1: Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan vuosiluokilla 3-7 opittuja rakenteita. Opitaan relatiivipronominit, of-genetiivi, 1. ja 2. konditionaali sekä ehtolauseet.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

Syvennetään ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Jatketaan tutustumista sellaisten maiden kulttuureihin ja elämänmuotoihin, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, kestävä kehitys, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja asioita. Opitaan passiivi eri aikamuodoissa ja epäsuora esitys.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

Syvennetään ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Jatketaan tutustumista sellaisten maiden kulttuureihin ja elämänmuotoihin, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

Syvennetään ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Jatketaan tutustumista sellaisten maiden kulttuureihin ja elämänmuotoihin, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Syvennetään ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Jatketaan tutustumista sellaisten maiden kulttuureihin ja elämänmuotoihin, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja

yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, kestävä kehitys, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja asioita. Opitaan passiivi eri aikamuodoissa ja epäsuora esitys.

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti.

Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, kestävä kehitys, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja asioita. Opitaan passiivi eri aikamuodoissa ja epäsuora esitys.

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Oppilaat saavat mahdollisuuksia tulkita ja kokea eri maiden taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille.

Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso B1.1: Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, kestävä kehitys, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja asioita. Opitaan passiivi eri aikamuodoissa ja epäsuora esitys.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso B1.1: Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, kestävä kehitys, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja asioita. Opitaan passiivi eri aikamuodoissa ja epäsuora esitys.

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät koulun ulkopuolelta opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto - ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan.Oppilaita ohjataan

monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana.

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti.

Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso B1.1: Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, kestävä kehitys, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kerrataan ja vahvistetaan aiemmilla vuosiluokilla opittuja asioita. Opitaan passiivi eri aikamuodoissa ja epäsuora esitys.

29.6.18. Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä.

Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

-

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeätä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeätä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Lumijoen peruskoulussa päättöarviointi annetaan 9.-luokan keväällä. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvioinnissa otetaan huomioon myös aiemmat terveystiedon arvosanat 7.-vuosiluokasta alkaen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon

nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

7.-luokan terveystiedossa otetaan huomioon ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin riippuvuudet sekä osa päihteistä (nikotiinituotteet, alkoholi) ja niiden käytön ehkäisy.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T2	S1	L2, L3, L4, L7
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T4	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4
T	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

7.-luokan terveystiedossa otetaan huomioon ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin riippuvuudet sekä osa päihteistä (nikotiinituotteet, alkoholi) ja niiden käytön ehkäisy.

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Tavoitteena on ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Tavoitteena on ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

7.-luokan terveystiedossa otetaan huomioon ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin riippuvuudet sekä osa päihteistä (nikotiinituotteet, alkoholi) ja niiden käytön ehkäisy.

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Tavoitteena on tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

7.-luokan terveystiedossa otetaan huomioon ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin riippuvuudet sekä osa päihteistä (nikotiinituotteet, alkoholi) ja niiden käytön ehkäisy.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

7.-luokan terveystiedossa otetaan huomioon ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin riippuvuudet sekä osa päihteistä (nikotiinituotteet, alkoholi) ja niiden käytön ehkäisy.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

7.-luokan terveystiedossa otetaan huomioon ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin riippuvuudet sekä osa päihteistä (nikotiinituotteet, alkoholi) ja niiden käytön ehkäisy.

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

7.-luokan terveystiedon opetus aloitetaan avaamalla terveys-käsite eri osa-alueiksi (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa pohditaan, millä tavoin terveyttä voidaan vahvistaa sekä miten terveys näkyy mediassa ja miten media voi vaikuttaa yksilön terveyteen. Opetuksessa perehdytään pääpiirteittäin elämänkaaren eri vaiheisiin syntymästä kuolemaan.

7.-luokan terveystiedossa otetaan huomioon ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin riippuvuudet sekä osa päihteistä (nikotiinituotteet, alkoholi) ja niiden käytön ehkäisy.

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Tavoitteena on tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

7.-luokan terveystiedossa opetetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Pohditaan, ovatko tietolähteet luotettavia ja mitä vaikutuksia epäluotettavien lähteiden tiedoilla voi yksilölle olla.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus tai vammaisuus.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

8.-luokan terveystiedossa perehdytään yksilön elämäntapoihin laajasti ja perusteellisesti: arkirytmi, uni, ravitsemus, liikunta. Opetuksen sisällöissä perehdytään myös seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, tapaturmia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Nämä voivat sisältyä 8.-luokkalaisten Nou hätä -opintokokonaisuuteen.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat. 7.-luokalla käsiteltyjä riippuvuus- ja päihdeasioita laajennetaan huumetietoisuudella.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T2	S1	L2, L3, L4, L7
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T4	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4
T	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2	L1, L3, L6
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

8.-luokan terveystiedossa perehdytään yksilön elämäntapoihin laajasti ja perusteellisesti: arkirytmi, uni, ravitsemus, liikunta. Opetuksen sisällöissä perehdytään myös seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, tapaturmia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Nämä voivat sisältyä 8.-luokkalaisten Nou hätä -opintokokonaisuuteen.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat. 7.-luokalla käsiteltyjä riippuvuus- ja päihdeasioita laajennetaan huumetietoisuudella.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä.

L1 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Tavoitteena on ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Tavoitteena on ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään

terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

8.-luokan terveystiedossa perehdytään yksilön elämäntapoihin laajasti ja perusteellisesti: arkirytmi, uni, ravitsemus, liikunta. Opetuksen sisällöissä perehdytään myös seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, tapaturmia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Nämä voivat sisältyä 8.-luokkalaisten Nou hätä -opintokokonaisuuteen.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat. 7.-luokalla käsiteltyjä riippuvuus- ja päihdeasioita laajennetaan huumetietoisuudella.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia

tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Tavoitteena on tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

8.-luokan terveystiedossa perehdytään yksilön elämäntapoihin laajasti ja perusteellisesti: arkirytmi, uni, ravitsemus, liikunta. Opetuksen sisällöissä perehdytään myös seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, tapaturmia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Nämä voivat sisältyä 8.-luokkalaisten Nou hätä -opintokokonaisuuteen.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat. 7.-luokalla käsiteltyjä riippuvuus- ja päihdeasioita laajennetaan huumetietoisuudella.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

8.-luokan terveystiedossa perehdytään yksilön elämäntapoihin laajasti ja perusteellisesti: arkirytmi, uni, ravitsemus, liikunta. Opetuksen sisällöissä perehdytään myös seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, tapaturmia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Nämä voivat sisältyä 8.-luokkalaisten Nou hätä -opintokokonaisuuteen.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat. 7.-luokalla käsiteltyjä riippuvuus- ja päihdeasioita laajennetaan huumetietoisuudella.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

8.-luokan terveystiedossa perehdytään yksilön elämäntapoihin laajasti ja perusteellisesti: arkirytmi, uni, ravitsemus, liikunta. Opetuksen sisällöissä perehdytään myös seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, tapaturmia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Nämä voivat sisältyä 8.-luokkalaisten Nou hätä -opintokokonaisuuteen.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat. 7.-luokalla käsiteltyjä riippuvuus- ja päihdeasioita laajennetaan huumetietoisuudella.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä

Tavoitteena on ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.

L1 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

8.-luokan terveystiedossa perehdytään yksilön elämäntapoihin laajasti ja perusteellisesti: arkirytmi, uni, ravitsemus, liikunta. Opetuksen sisällöissä perehdytään myös seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, tapaturmia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Nämä voivat sisältyä 8.-luokkalaisten Nou hätä -opintokokonaisuuteen.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat. 7.-luokalla käsiteltyjä riippuvuus- ja päihdeasioita laajennetaan huumetietoisuudella.

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

8.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitteen osa-alueita (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys). Opetuksessa laajennetaan tietämystä ja ymmärrystä siitä, miten henkilökohtaiset elämäntavat voivat vahvistaa tai heikentää omaa terveyttä. Huomataan, että monilla valinnoilla on vaikutusta kaikkiin terveyden osa-alueisiin. Seksuaalisuuden kehittymisessä käsitellään yleisesti seksuaalisuus-käsitettä, seksuaalisuuden portaita, murrosikää, sukupuolielinten rakenteita, hedelmöittymistä, ehkäisyä ja seksuaalista kaltoinkohtelua. Lisäksi perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden rakentavaan käsittelyyn.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

8.-luokan terveystiedossa perehdytään yksilön elämäntapoihin laajasti ja perusteellisesti: arkirytmi, uni, ravitsemus, liikunta. Opetuksen sisällöissä perehdytään myös seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, tapaturmia, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Nämä voivat sisältyä 8.-luokkalaisten Nou hätä -opintokokonaisuuteen.

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat. 7.-luokalla käsiteltyjä riippuvuus- ja päihdeasioita laajennetaan huumetietoisuudella.

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Tavoitteena on tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen.

Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi eri lähteiden tiedon luotettavuutta ja terveysvaikutuksia. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet sekä vammaisuus.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

9.-luokan terveystiedossa sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Sisällöissä perehdytään seksuaaliterveyden osa-alueista seksuaaliseen monimuotoisuuteen, sukupuolitauteihin, raskauden etenemiseen ja aborttiin. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin ravitsemuksen ongelmat ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi.

Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä suomalaiset kansantaudit.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T2	S1	L2, L3, L4, L7
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T4	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4
T	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2	L1, L3, L6
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

9.-luokan terveystiedossa sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Sisällöissä perehdytään seksuaaliterveyden osa-alueista seksuaaliseen monimuotoisuuteen, sukupuolitauteihin, raskauden etenemiseen ja aborttiin. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin ravitsemuksen ongelmat ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä suomalaiset kansantaudit.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Tavoitteena on ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista

tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Tavoitteena on ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä, niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

9.-luokan terveystiedossa sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Sisällöissä perehdytään seksuaaliterveyden

osa-alueista seksuaaliseen monimuotoisuuteen, sukupuolitauteihin, raskauden etenemiseen ja aborttiin. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin ravitsemuksen ongelmat ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä suomalaiset kansantaudit.

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Tavoitteena on tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen.

Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

9.-luokan terveystiedossa sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Sisällöissä perehdytään seksuaaliterveyden osa-alueista seksuaaliseen monimuotoisuuteen, sukupuolitauteihin, raskauden etenemiseen ja aborttiin. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin ravitsemuksen ongelmat ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä suomalaiset kansantaudit.

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

9.-luokan terveystiedossa sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Sisällöissä perehdytään seksuaaliterveyden osa-alueista seksuaaliseen monimuotoisuuteen, sukupuolitauteihin, raskauden etenemiseen ja aborttiin. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin ravitsemuksen ongelmat ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä suomalaiset kansantaudit.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

9.-luokan terveystiedossa sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Sisällöissä perehdytään seksuaaliterveyden osa-alueista seksuaaliseen monimuotoisuuteen, sukupuolitauteihin, raskauden etenemiseen ja aborttiin. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin ravitsemuksen ongelmat ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä suomalaiset kansantaudit.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä

Tavoitteena on ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

9.-luokan terveystiedossa sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Sisällöissä perehdytään seksuaaliterveyden osa-alueista seksuaaliseen monimuotoisuuteen, sukupuolitauteihin, raskauden etenemiseen ja aborttiin. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin ravitsemuksen ongelmat ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi.

Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä suomalaiset kansantaudit.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

L1 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

9.-luokan terveystiedossa syvennetään jo aiemmin opittua terveys-käsitettä ja sen osa-alueita erityisesti psyykkisen hyvinvoinnin osuutta korostaen. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuus ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

9.-luokan terveystiedossa sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Sisällöissä perehdytään seksuaaliterveyden osa-alueista seksuaaliseen monimuotoisuuteen, sukupuolitauteihin, raskauden etenemiseen ja aborttiin. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta. Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin ravitsemuksen ongelmat ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä suomalaiset kansantaudit.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Tavoitteena on tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

L1 Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tekijöitä jokapäiväisen elämän pohjalta. Tavoitteena on oppia ymmärtämään terveyteen vaikuttavia elämäntapoja ja tekijöitä, niiden syitä ja seurauksia. Tavoitteena on edesauttaa omaehtoista ajattelua ja oppimista.

L2 Tavoitteena on edesauttaa oppilasta ymmärtämään erilaisten kulttuurien merkitystä ja niiden vaikuttavia taustatekijöitä. Tavoitteena on kannustaa oppilasta avartamaan maailmankatsomustaan ja ymmärrystään eri kulttuureja, tapoja ja käsityksiä kohtaan sekä esittää sitä kautta kykyä osallistua objektiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on kehittää oppilaan tietotaitoa omasta ja muiden hyvinvoinnista ja terveydestä sekä auttaa häntä selviytymään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 Tavoitteena on ohjata tiedon etsimiseen verkosta sekä tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan objektiivisesti erityyppisiä tekstejä, kaavioita ja diagrammeja, Taito toimia verkossa asiallisesti ja turvallisesti sekä kyky arvioida tiedon luotettavuutta kehittyvät, samoin kuin kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toiminnastaan sekä yrittämään sisukkaasti ja iloitsemaan onnistumisen kokemisesta.

L7 Tavoitteena on motivoida oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä, terveytensä ja hyvinvointinsa kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja ympäristöön avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista

taustatekijöistä kehittyy. Tavoitteena on kannustaa vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävään kehitykseen pohjautuen (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

29.6.19. Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

-

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevissa oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevissa oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta on tärkeää, että oppilaita ohjataan käyttämään mahdollisuuksien mukaan myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä mahdollisuuksien mukaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä.

Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Lumijoen peruskoulussa päättöarviointi annetaan 9.-luokan välitodistuksessa syyslukukauden päätteeksi. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Kaikki yläkoulun biologian opetuksessa annettavat arvosanat vaikuttavat oppilaan päättöarvosanaan 9.-luokan arvosanoja painottaen. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

S5 Ihminen

Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei vielä 7.-luokalla.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L7
T6	S6	L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S6	L5, L6, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T11	S6	L2, L3, L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa, tunnistamaan lajea sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä keskittyen 7.-vuosiluokalla vesiekosysteemiin.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta

Tavoitteena on auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökunnan rakenteen jaa eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei vielä 7.-luokalla.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin (7.-vuosiluokalla erityisesti vesiekosysteemiin) ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Tavoitteena on ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei vielä 7.-luokalla.

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa

Tavoitteena on opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei vielä 7.-luokalla.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi

Tavoitteena on mahdollisuuksien mukaan ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta omasta työstään, yrittämään sisukkaasti ja kiinnittämään huomio onnistumisen kokemuksiin. Tavoitteena on kehittää oppilaan kiinnostusta ja myönteistä asennetta työntekoa kohtaan, toimimaan muutostilanteissa joustavasti sekä etsimään erilaisia vaihtoehtoisia ratkaisuja asioihin.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella

Tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei vielä 7.-luokalla.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Tavoitteena on kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.

L2 Tavoitteena on oppia kyky toimia kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Luonto on tärkeä osa meidän suomalaista kulttuuria. Tavoitteena on innostaa oppilasta liikkumaan luonnossa ja tukea hänen luontosuhteensa kehittymistä. Tavoitteena on auttaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa arjessaan. Monipuoliset työtavat auttavat oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan vuorovaikutustaitojaan. Lisäksi oppilaalle kehittyy kyky ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kykyä kantaa vastuuta omasta ja muiden hyvinvoinnista. Tietojen ja taitojen kehittyminen auttaa myös luontosuhteen ja kestävän kehityksen mukaisen ympäristötietoisuuden vahvistumista.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Tavoitteena on innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Eliöitä tutkitaan samalla havaintoja kirjaten (preparointi ja mikroskopointi): vesikasvit, planktonit, veden selkärangattomat (vesihyönteiset, hämähäkkieläimet, rapu ja simpukka) ja kalat. Digitaalinen kasvikokoelma tehdään mahdollisuuksien mukaan.

7.-vuosiluokalla keskitytään laajasti vesiekosysteemiin (järvi- ja meriekosysteemit). Digitaalinen kasvikokoelma aloitetaan vesikasveilla mahdollisuuksien mukaan.

7.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille jo alakoulun puolella opittua käsitystä luonnon toiminnasta sekä teoriassa että käytännössä. Opetuksessa käydään sekä elollisen että elottoman luonnon vuorovaikutusta, aineiden kiertokulkua ja energian virtaamista ekosysteemissä sekä ravintoketjua, ravintoverkkoa ja ekologista pyramidia.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei vielä 7.-luokalla.

Lumijoen peruskoulun biologian opetuksessa hyödynnetään Perämeren läheisyyttä. Merenlahdille tehdään useita luontoretkiä: vesikasvien lajintunnistus ja rakenteiden tutkiminen, veden selkärangattomien kerääminen ja lajintunnistus, lintulajien tunnistus (linturetket ja vuosittainen Liminganlahden lintuvisa) sekä maankohoamisen vaikutus maisemaan.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Tavoitteena on innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

S5 Ihminen

Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei 8.-vuosiluokalla.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L7
T4	S1, S4, S5	L1
T6	S6	L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S6	L5, L6, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T11	S6	L2, L3, L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä keskittyen metsäekosysteemiin ja tunnistamaan lajeja.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla

ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta

Tavoitteena on auttaa oppilasta kuvailemaan pääasiallisesti metsäekosysteemissa eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökunnan rakenteen jaa eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei 8.-vuosiluokalla.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle keskittyen metsäekosysteemiin.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään evoluution perusperiaatteita. Pääpaino evoluution opiskelulle on 8.-vuosiluokalla.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei 8.-vuosiluokalla.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Tavoitteena on ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään erityisesti metsäekosysteemipalveluiden merkitys.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei 8.-vuosiluokalla.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa

Tavoitteena on opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei 8.-vuosiluokalla.

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi

Tavoitteena on mahdollisuuksien mukaan ohjata oppilasta koostamaan esimerkiksi digitaalinen eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L6 Tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta omasta työstään, yrittämään sisukkaasti ja kiinnittämään huomio onnistumisen kokemuksiin. Tavoitteena on kehittää oppilaan kiinnostusta ja myönteistä asennetta työntekoa kohtaan, toimimaan muutostilanteissa joustavasti sekä etsimään erilaisia vaihtoehtoisia ratkaisuja asioihin.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella

Tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei 8.-vuosiluokalla.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Tavoitteena on kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.

L2 Tavoitteena on oppia kyky toimia kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Luonto on tärkeä osa meidän suomalaista kulttuuria. Tavoitteena on innostaa oppilasta liikkumaan luonnossa ja tukea hänen luontosuhteensa kehittymistä. Tavoitteena on auttaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa arjessaan. Monipuoliset työtavat auttavat oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan vuorovaikutustaitojaan. Lisäksi oppilaalle kehittyy kyky ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kykyä kantaa vastuuta omasta ja muiden hyvinvoinnista. Tietojen ja taitojen kehittyminen auttaa myös luontosuhteen ja kestävän kehityksen mukaisen ympäristötietoisuuden vahvistumista.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Tavoitteena on innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Ihmiskehon toimintaa opiskellaan 9.-luokan biologiassa, ei 8.-vuosiluokalla.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Eliöt metsäekosysteemissä: kasvinäytteiden tutkiminen luokassa, metsän selkärangattomien kerääminen, sekä kasvien että metsän selkärangattomien tutkiminen mikroskoopeilla, luonnon havainnointi metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, kasvilajit, maannos, puun pituuden mittaaminen, puun iänmääritys), opetusohjelmat metsän eläimistä

Luontoa havainnoidaan lähimaastoon ulottuvilla metsäretkillä (esim. metsänkerrokset, eliölajit, maannos, puun pituus, puun iänmääritys, sukkessio).

8.-vuosiluokalla keskitytään metsäekosysteemiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös suo- ja tunturiekosysteemeihin. Opetuksessa korostetaan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja ihmisen vaikutusta siihen. Metsäekosysteemin eliöihin tutustutaan monipuolisesti sekä teoriassa että käytännössä. Digitaalista eliökokoelmaa jatketaan metsän lajeilla mahdollisuuksien mukaan.

8.-vuosiluokalla vahvistetaan oppilaille elämän perusilmiöitä: mm. fotosynteesin merkitystä ja kasvisolun rakennetta. Näihin tutustutaan käytännönläheisesti mm. tutkimalla kasvisolujen viherhiukkasia mikroskoopilla. Kasvikunnan lisäksi painotetaan myös eläin- ja sienikunnan merkitystä metsäekosysteemissä. 8.-luokalla tutustutaan myös evoluution perusteisiin.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Tavoitteena on innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

9.-vuosiluokan biologiassa korostetaan teorian ja käytännön yhdistämistä. Tutkimuskohteina ovat oma keho, jonkin nisäkkään sisäelimet ja erilaiset havaintomallit (luuranko, torso, korva, silmä, hampaat). Omasta kehosta voidaan tutkia mm. luiden, jänteiden ja lihasten sijaintia, hengitystä, pulssia, verenpainetta, veriryhmiä sekä omia verisoluja ja ihon pintasoluja mikroskopoiden. Aistitestit havainnollistavat hyvin eri aistielinten toimintaa.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

9.-luokan biologiassa ei tehdä varsinaisesti luontoretkiä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten hirvenmetsästysseurojen kanssa.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

Ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa ei opiskella 9.-luokan biologiassa.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään sekä teoriassa että käytännön kokein ihmisen anatomian ja fysiologian sekä perinnöllisyyden perusteisiin.

S5 Ihminen

Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään tutkimaan laajasti ihmiskehon toimintaa ja syvennetään jo alakoulun puolella tietämystä ihmiskehon rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (solu, luusto, lihakset, ruuansulatus, veri, verenkiertoelimistö, hengitys, elimistön jätteenpoisto, hermosto, hormonit, aistit, puolustusjärjestelmä). Opetuksessa tutustutaan myös, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Biologian aihesisältöjä yhdistetään yläkoulun terveystiedon opetukseen, esimerkiksi ihmisen lisääntymiseen liittyvät aiheet.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L5
T4	S1, S4, S5	L1
T5	S5	L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T11	S6	L2, L3, L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta

Tavoitteena on auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja keskittyen ihmiseen sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta.

L4 Tavoitteena on ohjata oppilasta tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia tekstejä (sekä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistut tiedot). Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Tavoitteena on ohjata oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökunnan rakenteen jaa eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään sekä teoriassa että käytännön kokein ihmisen anatomian ja fysiologian sekä perinnöllisyyden perusteisiin.

9.-vuosiluokan biologiassa korostetaan teorian ja käytännön yhdistämistä. Tutkimuskohteina ovat oma keho, jonkin nisäkkään sisäelimet ja erilaiset havaintomallit (luuranko, torso, korva, silmä, hampaat). Omasta kehosta voidaan tutkia mm. luiden, jänteiden ja lihasten sijaintia, hengitystä, pulssia, verenpainetta, veriryhmiä sekä omia verisoluja ja ihon pintasoluja mikroskopoiden. Aistitestit havainnollistavat hyvin eri aistielinten toimintaa.

9.-luokan biologiassa ei tehdä varsinaisesti luontoretkiä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten hirvenmetsästysseurojen kanssa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään tutkimaan laajasti ihmiskehon toimintaa ja syvennetään jo alakoulun puolella tietämystä ihmiskehon rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (solu, luusto, lihakset, ruuansulatus, veri, verenkiertoelimistö, hengitys, elimistön jätteenpoisto, hermosto, hormonit, aistit, puolustusjärjestelmä). Opetuksessa tutustutaan myös, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Biologian aihesisältöjä yhdistetään yläkoulun terveystiedon opetukseen, esimerkiksi ihmisen lisääntymiseen liittyvät aiheet.

Ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa ei opiskella 9.-luokan biologiassa.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään tutkimaan laajasti ihmiskehon toimintaa ja syvennetään jo alakoulun puolella tietämystä ihmiskehon rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (solu, luusto, lihakset, ruuansulatus, veri, verenkiertoelimistö, hengitys, elimistön jätteenpoisto, hermosto, hormonit, aistit, puolustusjärjestelmä). Opetuksessa tutustutaan myös, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Biologian aihesisältöjä yhdistetään yläkoulun terveystiedon opetukseen, esimerkiksi ihmisen lisääntymiseen liittyvät aiheet.

9.-vuosiluokan biologiassa korostetaan teorian ja käytännön yhdistämistä. Tutkimuskohteina ovat oma keho, jonkin nisäkkään sisäelimet ja erilaiset havaintomallit (luuranko, torso, korva, silmä, hampaat). Omasta kehosta voidaan tutkia mm. luiden, jänteiden ja lihasten sijaintia, hengitystä, pulssia, verenpainetta, veriryhmiä sekä omia verisoluja ja ihon pintasoluja mikroskopoiden. Aistitestit havainnollistavat hyvin eri aistielinten toimintaa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään sekä teoriassa että käytännön kokein ihmisen anatomian ja fysiologian sekä perinnöllisyyden perusteisiin.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja.

L3 Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kykyä kantaa vastuuta omasta ja muiden hyvinvoinnista. Tietojen ja taitojen kehittyminen auttaa myös luontosuhteen ja kestävän kehityksen mukaisen ympäristötietoisuuden vahvistumista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään tutkimaan laajasti ihmiskehon toimintaa ja syvennetään jo alakoulun puolella tietämystä ihmiskehon rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (solu, luusto, lihakset, ruuansulatus, veri, verenkiertoelimistö, hengitys, elimistön jätteenpoisto, hermosto, hormonit, aistit, puolustusjärjestelmä). Opetuksessa tutustutaan myös, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Biologian aihesisältöjä yhdistetään yläkoulun terveystiedon opetukseen, esimerkiksi ihmisen lisääntymiseen liittyvät aiheet.

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä

Tavoitteena on ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään tutkimaan laajasti ihmiskehon toimintaa ja syvennetään jo alakoulun puolella tietämystä ihmiskehon rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (solu, luusto, lihakset, ruuansulatus, veri, verenkiertoelimistö, hengitys, elimistön jätteenpoisto, hermosto, hormonit, aistit, puolustusjärjestelmä). Opetuksessa tutustutaan myös, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Biologian aihesisältöjä yhdistetään yläkoulun terveystiedon opetukseen, esimerkiksi ihmisen lisääntymiseen liittyvät aiheet.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

9.-vuosiluokan biologiassa korostetaan teorian ja käytännön yhdistämistä. Tutkimuskohteina ovat oma keho, jonkin nisäkkään sisäelimet ja erilaiset havaintomallit (luuranko, torso, korva, silmä, hampaat). Omasta kehosta voidaan tutkia mm. luiden, jänteiden ja lihasten sijaintia, hengitystä, pulssia, verenpainetta, veriryhmiä sekä omia verisoluja ja ihon pintasoluja mikroskopoiden. Aistitestit havainnollistavat hyvin eri aistielinten toimintaa.

9.-luokan biologiassa ei tehdä varsinaisesti luontoretkiä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten hirvenmetsästysseurojen kanssa.

Ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa ei opiskella 9.-luokan biologiassa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään sekä teoriassa että käytännön kokein ihmisen anatomian ja fysiologian sekä perinnöllisyyden perusteisiin.

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa

Tavoitteena on opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa ei opiskella 9.-luokan biologiassa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään tutkimaan laajasti ihmiskehon toimintaa ja syvennetään jo alakoulun puolella tietämystä ihmiskehon rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (solu, luusto, lihakset, ruuansulatus, veri, verenkiertoelimistö, hengitys, elimistön jätteenpoisto, hermosto, hormonit, aistit, puolustusjärjestelmä). Opetuksessa tutustutaan myös, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Biologian aihesisältöjä yhdistetään yläkoulun terveystiedon opetukseen, esimerkiksi ihmisen lisääntymiseen liittyvät aiheet.

9.-vuosiluokan biologiassa korostetaan teorian ja käytännön yhdistämistä. Tutkimuskohteina ovat oma keho, jonkin nisäkkään sisäelimet ja erilaiset havaintomallit (luuranko, torso, korva, silmä, hampaat). Omasta kehosta voidaan tutkia mm. luiden, jänteiden ja lihasten sijaintia, hengitystä, pulssia, verenpainetta, veriryhmiä sekä omia verisoluja ja ihon pintasoluja mikroskopoiden. Aistitestit havainnollistavat hyvin eri aistielinten toimintaa.

9.-luokan biologiassa ei tehdä varsinaisesti luontoretkiä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten hirvenmetsästysseurojen kanssa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään sekä teoriassa että käytännön kokein ihmisen anatomian ja fysiologian sekä perinnöllisyyden perusteisiin.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella

Tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolella.

L1 Tavoitteena on ohjata oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkimalla oppiminen auttaa oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja oivaltamaan omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan vaalisessa. Samalla oppilas oppii käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

9.-luokan biologiassa ei tehdä varsinaisesti luontoretkiä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten hirvenmetsästysseurojen kanssa.

Ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa ei opiskella 9.-luokan biologiassa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään sekä teoriassa että käytännön kokein ihmisen anatomian ja fysiologian sekä perinnöllisyyden perusteisiin.

9.-vuosiluokan biologiassa korostetaan teorian ja käytännön yhdistämistä. Tutkimuskohteina ovat oma keho, jonkin nisäkkään sisäelimet ja erilaiset havaintomallit (luuranko, torso, korva, silmä, hampaat). Omasta kehosta voidaan tutkia mm. luiden, jänteiden ja lihasten sijaintia, hengitystä, pulssia, verenpainetta, veriryhmiä sekä omia verisoluja ja ihon pintasoluja mikroskopoiden. Aistitestit havainnollistavat hyvin eri aistielinten toimintaa.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään tutkimaan laajasti ihmiskehon toimintaa ja syvennetään jo alakoulun puolella tietämystä ihmiskehon rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (solu, luusto, lihakset, ruuansulatus, veri, verenkiertoelimistö, hengitys, elimistön jätteenpoisto, hermosto, hormonit, aistit, puolustusjärjestelmä). Opetuksessa tutustutaan myös, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Biologian aihesisältöjä yhdistetään yläkoulun terveystiedon opetukseen, esimerkiksi ihmisen lisääntymiseen liittyvät aiheet.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Tavoitteena on kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.

L2 Tavoitteena on oppia kyky toimia kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Luonto on tärkeä osa meidän suomalaista kulttuuria. Tavoitteena on innostaa oppilasta liikkumaan luonnossa ja tukea hänen luontosuhteensa kehittymistä. Tavoitteena on auttaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa arjessaan. Monipuoliset työtavat auttavat oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan vuorovaikutustaitojaan. Lisäksi oppilaalle kehittyy kyky ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kykyä kantaa vastuuta omasta ja muiden hyvinvoinnista. Tietojen ja taitojen kehittyminen auttaa myös luontosuhteen ja kestävän kehityksen mukaisen ympäristötietoisuuden vahvistumista.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista

luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Tavoitteena on innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa ei opiskella 9.-luokan biologiassa.

9.-luokan biologiassa ei tehdä varsinaisesti luontoretkiä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan tehdä yhteistyötä paikallisten hirvenmetsästysseurojen kanssa.

9.-vuosiluokan biologiassa korostetaan teorian ja käytännön yhdistämistä. Tutkimuskohteina ovat oma keho, jonkin nisäkkään sisäelimet ja erilaiset havaintomallit (luuranko, torso, korva, silmä, hampaat). Omasta kehosta voidaan tutkia mm. luiden, jänteiden ja lihasten sijaintia, hengitystä, pulssia, verenpainetta, veriryhmiä sekä omia verisoluja ja ihon pintasoluja mikroskopoiden. Aistitestit havainnollistavat hyvin eri aistielinten toimintaa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään tutkimaan laajasti ihmiskehon toimintaa ja syvennetään jo alakoulun puolella tietämystä ihmiskehon rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (solu, luusto, lihakset, ruuansulatus, veri, verenkiertoelimistö, hengitys, elimistön jätteenpoisto, hermosto, hormonit, aistit, puolustusjärjestelmä). Opetuksessa tutustutaan myös, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Biologian aihesisältöjä

yhdistetään yläkoulun terveystiedon opetukseen, esimerkiksi ihmisen lisääntymiseen liittyvät aiheet.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

9.-vuosiluokan biologiassa keskitytään sekä teoriassa että käytännön kokein ihmisen anatomian ja fysiologian sekä perinnöllisyyden perusteisiin.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Tavoitteena on ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Tavoitteena on innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

L5 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan (verkkoaineistot, sovellukset, videot, oman oppimateriaalin laatiminen ja mahdollisuuksien mukaan digitehtävät).

L7 Tavoitteena on kannustaa oppilasta vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen, edesauttaa oppilaan luontosuhteen kehittymistä ja arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja Lumijoen peruskoulussa (Vihreä lippu -toiminta).

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Koko yläkoulun biologian opetus korostaa kestävän kehityksen merkitystä. Koulumme kuuluu aktiivisesti Vihreä lippu -toimintaan, joten kestävän kehityksen asiat ovat punaisena lankana koulumme arjessa.